MARY STEWART

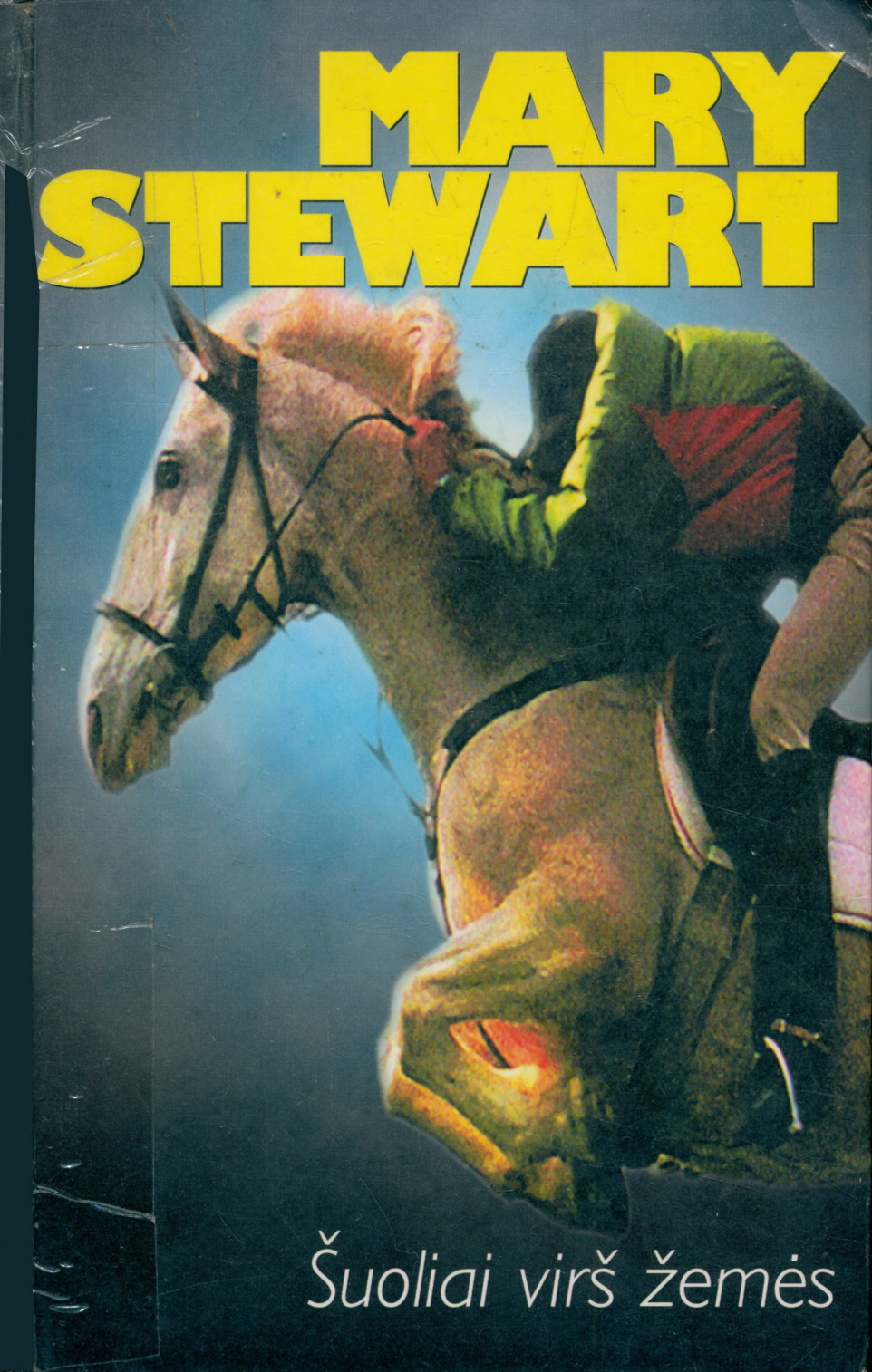

Šuoliai virš žemės

Mary Stewart

Šuoliai virš žemės

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Daiva Daugirdienė

alma littera
Vilnius 1999

UDK 820-3
St-181

Mary Stewart AIRS ABOVE THE GROUND Coronet Books, London 1991

ISBN 9986-02-604-0

© 1965 by Mary Stewart
© Vertimas į lietuvių kalbą, Daiva Daugirdienė, 1999

Skiriu savo tėvui

FREDERIKUI A. REINBOU

AUTORĖS PASTABA

Kadangi Vienoje yra tik viena Ispanų jojimo mokykla, mano sukurtame pasakojime apie baltuosius Lipicos eržilus minima ir ji. Todėl būtinai turiu pasakyti, jog tai nėra tikra istorija. Esu dėkinga Ispanų jojimo mokyklos direktoriui, pulkininkui Aloisui Podhajskiui, už tai, kad maloniai leido rašyti ne tik apie mokyklą, bet ir apie jį patį. Dar norėčiau padėkoti Piberyje įsikūrusio Austrijos valstybinio žirgyno direktoriui dr. H. Lerneriui už pagalbą bei svetingumą, parodytą man, kai buvau ten nuvykusi. Ir galiausiai noriu pareikšti ne mažesnę padėką ponui Georgui Prachneriui bei poniai Prachner, gyvenantiems Vienoje, Kėrntnerio gatvėje, ne tik už dosnumą, bet ir už jų pastangas, kurių dėka mano apsilankymai Vienoje buvo tokie naudingi.

M. S.

PIRMAS SKYRIUS

Ir negers arbatos be išskaičiavimo.

Edvardas Jangas *„Garbės troškimas“*

Karmela Leisi – kvailiausia moteris, kokią tik pažįstu, ir tai šį tą reiškia. Vienintelė priežastis, dėl kurios gėriau su ja arbatą „Harrods“ parduotuvėje tą lietingą ketvirtadienio popietę, buvo ta, kad paprasčiausiai nesugebėjau išsisukti, kai ji man paskambino; be to, jaučiausi tokia prislėgta, kad netgi gerti arbatą su Karmela Leisi atrodė geriau, negu sėdėti vienai namuose – kambaryje, kuriame, regis, tebegirdėjau paskutinio barnio su Luisu atgarsius. Tai, kad buvau visiškai teisi, o Luisas nepakenčiamai, aklai, niršdamas klydo, nelabai mane guodė, nes jis dabar buvo Stokholme, o aš vis dar čia, Londone, tuo tarpu iš tikrųjų abu turėjome tysoti saulėtame Italijos paplūdimyje ir mėgautis vasaros atostogomis, kurias tikėjomės praleisti drauge, pirmą kartą nuo pat mūsų medaus mėnesio prieš dvejus metus. Ta aplinkybė, kad jam išvažiavus beveik visą laiką be perstojo lijo, anaiptol nesušvelnino įžeidimo; ir kai kiekvieną rytą pažvelgusi į sinoptikų prognozes laikraštyje „The Guardian“ matydavau, kad Stokholme nuolatos šviečia saulė, o šilumos daugiau negu dvidešimt laipsnių, lengvai galėjau nekreipti dėmesio į pranešimus apie drėgną, audringą rugpjūtį Italijos pietuose ir galvoti vien apie Luiso nuodėmes bei savo skriaudas.

– Kodėl taip piktai žiūri? – paklausė Karmela Leisi.

– Nejaugi? Atleiskite. Matyt, mane slegia toks oras. Tik-

rai nenorėjau būti susiraukusi! Na, pasakokite. Ar galiausiai nusprendėte pirkti?

– Dar nenusprendžiau. Visuomet taip sunku pasiryžti... – Jos balsas pritilo, kai ji susimąsčiusi nužvelgė lėkštę su saldumynais, laikydama ranką tarp pyragaičio iš plaktų baltymų ir eklero. – Bet juk žinai, kaip jie dabar elgiasi, nenori nieko palaikyti. Jeigu dar palauksiu, jie paprasčiausiai parduos, o kai taip atsitinka, visuomet supranti, kad kaip tik to daikto labiausiai troškai.

„Jeigu dar palauksi, – pagalvojau, kai ji pasirinko eklerą, – gali tiesiog nebeįlįsti". Bet pagalvojau nepiktai; putlumas tinka Karmelai Leisi – ji viena iš tų dailučių blondinių, kurių visas grožis ir yra ta šviesi, švelni spalva, neišnykstanti netgi brandžiame amžiuje ir įgaunanti naujo žavesio, kai gelsvi plaukai visiškai nubąla.

Karmela – kurios plaukai tebebuvo gana ryškaus aukso atspalvio – kadaise mokėsi kartu su mano motina. Toks grožis tuomet buvo madingas, be to, visi ją mėgo dėl švelnaus būdo; jos pravardė, anot mamos, buvo Karamelė – geriau nesugalvosi. Ji nebuvo artima mamos draugė mokykloje, tačiau abiem mergaitėms tekdavo bendrauti per atostogas, nes jos gyveno kaimynystėje, be to, šeimas siejo verslas. Karmelos tėvas laikė lenktyninius žirgus, o mano senelis – veterinarijos gydytojas – galima sakyti, juos prižiūrėjo. Netrukus, kai mergaitės baigė mokyklą, jų keliai išsiskyrė: mano mama ištekėjo už savo tėvo jaunesniojo dalininko ir apsigyveno Češyre; o Karmela išvyko į Londoną, kur taip pat ištekėjo, ir „labai sėkmingai", nes gavo turtingą Londono bankininką, iš kurio gražaus, tamsaus gymio veido bei rausvų skruostų galima buvo suprasti, koks žmogus jis bus, įžengęs į penktą dešimtį, – saugiai prilaikomas „Jaguaro" diržo, su trimis rūpestingai prižiūrimais vaikučiais apdairiai parinktose mokyklose. Tačiau santuoka nenusisekė. Kar-

mela, iš išvaizdos tokia švelni, motiniška būtybė, galėjusi – bet kas būtų prisiekęs – tapti idealia žmona bei motina, visgi turėjo tiek lipnaus savininkiškumo, jog visai jos šeimai iškilo grėsmė nuskęsti jame tarsi šiltame sirupe. Pirma išvyko vyriausioji duktė, pradingo be pėdsakų, atsainiai pranešusi, kad gavo darbą Kanadoje. Antroji duktė išsilaisvino devyniolikos metų – ji kartu su vyru, tarnaujančiu aviacijoje, iškeliavo į Maltą nė neatsigręžusi atgal. Paskui pabėgo vyras, palikęs visiškai supainiotus šeimos turtinius reikalus kaip pagrindą skyryboms. Taigi liko tik jauniausias sūnus, Timotis, kurį aš miglotai prisiminiau mačiusi jo senelio arklidėse per mokinių atostogas; tai buvo lieknas, judrus kaip gyvsidabris berniūkštis, užsispyręs ir aikštingas, tačiau tai atleistina vaikui, į kurį vieną nukreiptas visas motinos pasiaukojimas.

Dabar ji pasimėgaudama skundėsi juo, prieš tai jau sudorojusi (kiek man pavyko sekti jos pasakojimą) savo siuvėją, gydytoją, dabartinį palydovą, savo tėvą, mano motiną, dar du pyragaičius su kremu ir nežinia kodėl – jau nebeprisimenu priežasties – jai užkliuvusį pašto viršininką...

– ... ir, tiesą pasakius, nežinau nei ką bedaryti. Jis tokio bjauraus būdo. Visuomet moka mane sunervinti. Daktaras Švapas kaip tik vakar sakė...

– Timis bjauraus būdo?

– Na, žinoma. Nesakau, kad jo tėvas buvo kitoks – būtent nuo tėvo viskas ir prasidėjo. Tikriausiai manai, kad jis buvo pakankamai padorus ir nesikišo į Timio gyvenimą, ar ne? Po viso to, ką padarė...

– Ar jis vėl domisi Timiu?

– Mieloji, tai ir svarbiausia. Ką tik sužinojau, ir todėl esu tokia nusiminusi. Jis rašė Timiui, gana reguliariai, įsivaizduoji?! O dabar berods nori, kad Timis atvažiuotų jo aplankyti.

Aš atsargiai paklausiau:

– Jis juk užsienyje, ar ne, jūsų... Timio tėvas?

– Greihamas? Taip, jis gyvena Vienoje. Mes nesusirašinėjame, – neįtikimai trumpai atsakė Karmela.

– Ar jis susitikdavo su Timočiu po skyrybų? – nedrąsiai pasidomėjau. – Aš ir nežinau, kaip jūs tuomet susitarėte, teta Karmela.

Ji staiga suirzo, ir tai buvo pirmas nuoširdesnis jos jausmas per visą mūsų pokalbį:

– Dėl Dievo meilės, nevadink manęs taip, tarsi man būtų šimtas metų! Ką čia šneki, kad nežinai apie mūsų susitarimą? Visi žinojo. Ir nesakyk, kad motina tada nepapasakojo tau visų smulkmenų.

Mano atsakymas nuskambėjo gal truputėlį per šiurkščiai:

– Manęs nebuvo namuose, jei prisimenate: gyvenau Edinburge.

– Na, Greihamas pasiekė savo tikslą, jeigu tai vadini „susitarimu". Bet jis tuoj pat išvyko į užsienį, ir Timis nuo to laiko jo nematė. Aš netgi nežinojau, kad juodu susirašinėja... O dabar še tau! – Ji kalbėjo pakeltu balsu, išsproginusi melsvas akis, bet vis tiek man atrodė, kad yra labiau įžeista, negu nusiminusi. – Sakau tau, prieš keletą dienų Timis tiesiog ėmė ir patėškė man šią žinią, juk berniukai tokie nedėmesingi... po to, ką dėl jo padariau... buvau ir tėvas, ir motina – viskas, ką vargšas vaikas turėjo... Ir nė žodeliu neužsiminė! Ar gali patikėti, Vanesa? Ar *gali?*

Kiek padvejojau, paskui atsakiau švelnesniu balsu:

– Atleiskite, bet man tai atrodo visai normalu. Šiaip ar taip, Timotis nėra susipykęs su tėvu, ir būtų žiauru trukdyti jiems susitikti. Juk juodu tiesiog negali nenorėti retkarčiais pasimatyti, o jūs neturėtumėte manyti, jog sūnus myli jus mažiau vien todėl, kad jam kartais norisi pabendrauti su tėvu. Aš... tai ne mano reikalas, Karmela, todėl atsipra-

šau, jei pasakiau pernelyg pompastiškai, tačiau jūs pati klausėte.

– Bet nieko man nesakė! Šitaip klastingai! Kaip galėjo slėpti nuo manęs, savo motinos?! – Jos balsas virptelėjo. – Aš tai jaučiu, Vanesa, jaučiu *čia.* – Ji graibė ieškodama, kur galėtų būti jos širdis, kažkur už didingo kairiosios krūties kauburio, bet niekaip tos vietos nerado ir verčiau įsipylė dar vieną puodelį arbatos. – Žinai, kaip Biblijoje parašyta apie nedėkingą vaiką? „Žeidžia labiau negu kažkieno letena"... ar kažkaip panašiai... Na, galiu pasakyti kaip motina, kad jausmas *būtent toks!* Žeidžia labiau negu... kad ir kas ten būtų... Bet, žinoma, tu *negali* to suprasti!

Perdėm sąmoningas Karmelos pasakojimo dramatiškumas galutinai išsklaidė užuojautą, kurią gal ir jaučiau jai iš pradžių, taigi dabar man buvo gaila tik Timočio. Be to, niekaip nesupratau, ko ji iš manęs nori. Juk neskambino vien todėl, kad jai reikėjo klausytojos – tam ji turėjo ištikimų bridžo lošėjų būrelį, su kuriais, be abejo, viskas buvo seniai aptarta; beje, ji netgi neslėpė, kad nesitiki nei užuojautos, nei supratimo iš tokios jaunos pašnekovės kaip aš.

– Atleiskite, nenorėčiau būti kietaširdė, mėginu jus suprasti, tačiau negaliu neužjausti ir Timočio. Jis tikriausiai svajoja atostogauti užsienyje, o čia tokia puiki proga. Dauguma jo amžiaus berniukų būtinai pasinaudotų bet kokiu pasiūlymu nuvažiuoti į Austriją. Dievaži, jei būčiau turėjusi nors vieną giminaitį užsienyje, kai buvau tokio amžiaus, iš kailio būčiau išsinėrusi, kad tik mane pakviestų! Jeigu tėvas tikrai nori su juo pasimatyti...

– Greihamas netgi atsiuntė jam pinigų kelionei... ir *nė žodelio* man. Supranti? Tarsi būtų lengva juos sulaikyti ir be jo *raginimo* palikti lizdą.

Vos susilaikiau nekrūptelėjusi, kai ji tai pasakė.

– O gal paprasčiausiai būkite geraširdė ir leiskite jam

važiuoti? Juk visi žino, kad tai geriausias būdas priversti vaikus grįžti. Suprantu, kaip jūs jaučiatės, tikrai suprantu; bet mamytė sakydavo, kad jeigu per tvirtai juos laikysi, jie stengsis būti kuo toliau nuo tavęs, kai tik ištrūks į laisvę.

Vos ištarusi šiuos žodžius, suvokiau savo klaidą; galvojau vien apie Timotį ir kaip įkalbėti Karmelą pasirinkti mažiausiai skausmingą jai ir sūnui išeitį; tačiau dabar prisiminiau, ką man buvo sakiusi mama, ir išsigandau, kad, ko gero, paliečiau jautrią vietą. Bet jaudinausi be reikalo. Tokių žmonių kaip Karmela neveikia jokia kritika, nes jie niekada nepripažįsta savo ydų. Ji neįžvelgė užuominos į trigubą jos šeimos tragediją, nes niekas nebūtų galėjęs jos įtikinti, kad ir ji pati šiek tiek kalta, – juk taip pat ir tie žmonės, kurie skundžiasi, kad jų niekas nemyli, niekada nestabteli ir nesusimąsto, ar jie apskritai verti meilės.

Ji tarė:

– Žinoma, tu neturi vaikų. Argi Luisas nenori?

– Pasigailėkite. Juk mes ne taip seniai susituokę.

– Jau dveji metai? Pakankamai laiko vaikui pagimdyti. Žinoma, – pridūrė Karmela, – jo dažnai nebūna namuose, ar ne?

– Kuo čia dėti mano ir Luiso reikalai? – paklausiau taip šiurkščiai, kad ji tuoj pat atsisakė neaiškių savo užmačių.

– Paprasčiausiai, jeigu turėtum vaikų, nebūtum tokia linksma ir iškalbinga.

– Jeigu turėčiau vaikų, tikiuosi, man užtektų sveiko proto neaptverti jų tvoromis. – Kalbėjau šiurkščiai ne vien todėl, kad mane suerzino Karmela; šis tuščias pokalbis tolydžio vertė prisiminti tvoras, kuriomis neseniai norėjau aptverti Luisą. Ir dar pridūriau: – Be to, Timotis juk ne mažas vaikas. Kiek jam? Septyniolika? Manau, jūs pati kai ko nesuprantate, Karmela. Berniukai užauga.

– Taigi, jei užaugę nesistengtų *ištrūkti*... Mano kūdikis... regis dar vakar...

– Kada tėvas kviečia jį atvykti?

– Kada tik panorės. O jis, žinoma, nori kuo greičiau. – Ir ji pridūrė, su iš tikro netikėta, nuoširdžia pagieža: – Tiesą sakant, visai neprieštaraučiau, kad jis *išvyktų*. Aš tik nenoriu, kad jaustųsi dėkingas Greihamui.

Suskaičiavau iki dešimties, ir tuomet švelniai pasakiau:

– Tai leiskite jam važiuoti tuoj pat, ir tegu jis jaučiasi dėkingas jums.

– Tiesą pasakius, galėčiau... – Ji greitosiomis, kažkaip keistai nužvelgė save. Ir vėl ėmė grabinėti suknelę ties krūtine, tik šįkart ieškojo ne širdies, o papuošalo, prisegto apytikriai toje vietoje – labai gražios sagės iš safyrų bei deimantų, kurią kadaise padovanojo atgailaujantis Greihamas Leisis. Paskui prabilo visiškai kitokiu balsu: – Atvirai kalbant, Vanesa, nė kiek neabejoju, jog tu teisi. *Turėčiau* jį išleisti. Motina privalo suprasti, kad vaikai užauga ir kad jos pačios jausmai niekam nerūpi. Šiaip ar taip, vaikai turi savo gyvenimą.

Aš laukiau. Viskas turėjo paaiškėti dabar, jei teisingai supratau ženklus.

– Vanesa?

– Ką?

Čiupinėdama sagę, ji netyčia įsidūrė pirštą ir ištarė žodį, kurio, kaip mes įsivaizduojame, mūsų motinų karta apskritai nežino; servetėle nusausinusi kraujo lašelį, ji vėl pažvelgė man į akis, kupina plieninio ryžto, nelabai atitinkančio jos pasirinktą maldaujamą toną:

– Gal galėtum man padėti?

– Aš? Kaip?

– Pritariu viskam, ką pasakei; ir man netgi patiktų, jei Timio kaip tik dabar čia nebūtų, tikrai *norėčiau* jį išleisti, bet... supranti, Timis toks *nesubrendęs* septyniolikmetis, be to, niekada nebuvo išvykęs iš namų, tik į mokinių stovyklą, o čia juk visai kas kita. Aš pati negaliu jo lydėti, nes tai

tiesiog *neįmanoma*... susitikti su Greihamu... Nesakau, kad *nenorėčiau* pasiaukoti dėl sūnaus, bet jis taip nemandagiai atrėžė, kai pasisiūliau, ir jeigu iš tikrųjų pabėgtų su Greihamu, tuomet likčiau viena, o aš nekenčiu svetimų šalių, ten taip nepatogu, be to, niekas nekalba angliškai, todėl jokiu būdu negaliu leisti vaiko vieno į užsienį. Taigi prisiminiau tave.

Nustebusi žiūrėjau į ją.

– Dabar tikrai nieko nesuprantu.

– Tai visai paprasta. Žinau, kad judu su Luisu šį mėnesį ketinote kartu atostogauti, bet jam teko važiuoti kitur darbo reikalais... – Karmela nebūtų Karmela: netgi prašydama mano paslaugos, ji nesugebėjo nuslėpti piktdžiugiško smalsumo. – Bet pamaniau, jog tu tikriausiai prisidėsi prie jo vėliau, o jeigu taip, judu su Timiu galėtumėt keliauti kartu, ir viskas būtų sutvarkyta... supranti?

– Ne, nesuprantu. Jeigu Greihamas Vienoje, tai kaip aš...

– Reikia, kad ir tu būtum *ten*... neįsivaizduoji, kaip man tai svarbu. Negaliu taip paprastai leisti jam važiuoti pas Greihamą, nežinodama net ką jie ketina veikti, o Timis juk niekada nerašo – kaip ir visi berniūkščiai; aš pati taip pat nenorėčiau palaikyti ryšio su Greihamu, *jokio ryšio*. Bet jeigu judu su Luisu būtumėt netoliese... Luisas berods jau įpratęs gyventi užsienyje, ir manau, kad juo galima pasitikėti, ar ne?

Pastarąjį sakinį ji ištarė tarsi abejodama. Kaip tik tuo metu mano nuomonė apie Luisą buvo ypač prasta, tačiau nesąmoningai ėmiau jį ginti:

– Žinoma. Bet aš, ko gero, negalėsiu važiuoti su Timiu... Ne, Karmela, paklausykite... Be abejo, mielai tai padaryčiau, jeigu keliaučiau į Vieną, bet mes ketiname atostogauti Italijoje, be to...

– Tačiau galėtum pirmiausia susitikti su juo Vienoje.

Būtų dar įdomiau, ir atsigriebtum už prarastas atostogų dienas.

Aš išpūčiau akis:

– Susitikti su juo Vienoje? Bet... ką turite omeny? Juk negalime prašyti Luiso...

– Jeigu dėl kelionės išlaidų, mieloji, – tarė Karmela, – kadangi tu lydėtum Timį, aš tuo pasirūpinčiau.

Suirzusi atšoviau:

– Ačiū, galiu ir pati.

Vienas iš nemaloniausių Karmelos bruožų buvo įsitikinimas, kad visi kiti neturi pinigų ir kad Luisas, kuris, mano manymu, gaudavo tikrai nemažas pajamas iš savo chemijos įmonės, vargu ar galėtų važinėti automobiliu, jeigu jo išlaidos nebūtų padengiamos. Bet kita vertus, nesijaučiau tokia turtinga kaip Karmela, todėl abejingai pridūriau:

– Turbūt galėčiau pasikeisti bilietus.

– Tuomet kodėl ne? Kodėl nenori susitikti su juo ten, kai jis sutvarkys savo reikalus? Jam nereikės grįžti čia tavęs pasiimti, o tu išloši šiek tiek laiko ir patirsi malonumą. Tikrai norėčiau sumokėti jums abiem kainų skirtumą. Matai, kaip mums pasisekė, kad Luisas dabar Austrijoje ir tu netrukus galėsi prisidėti prie jo? Kai tik sužinojau, tuoj pat tau paskambinau.

– Karmela. Liaukitės kūrusi planus ir paklausykite manęs. Aš nevažiuosiu į Vieną nei dabar, nei vėliau paprasčiausiai todėl, kad Luisas ne Austrijoje. Jis Švedijoje.

– Švedijoje? Kada jis grįžo iš Austrijos?

– Niekada. Jis visą laiką buvo Švedijoje. Stokholme, jei norite žinoti tiksliau. Išvyko sekmadienį, o aš gavau žinių iš jo pirmadienį.

Be abejo, nepasakiau, kad vienintelė žinia per keturias dienas buvo trumputė telegrama. Kaip ir aš, Luisas ilgai nepamiršdavo kivirčų.

– Tu tikriausiai klysti. Galėčiau prisiekti, kad tai buvo Luisas. Ir Molė Greg matė, ir Andžela Trip, ir abi sakė: „O, tai Luisas Marčas!“ Taip ir buvo.

Tuomet pasakiau:

– Nesuprantu, apie ką jūs kalbate.

– Na, vakar... – Ji šnekėjo taip, tarsi būčiau leptelėjusi kokią nesąmonę, kaip ir apie Timotį. – Vaikščiojom po parduotuves, buvo likusi dar valanda iki Andželos traukinio, norėjom kur nors pasėdėti, taigi užėjom į naujienų kino teatrą, o ten rodė kažką – kažkokią nelaimę, negaliu dabar prisiminti – bet tikrai tai vyko Austrijoje, ir Luisas buvo ten, mačiau aiškiausiai, ir Molė sakė: „O, tai Luisas Marčas!“ – ir Andžela: „Taip, žiūrėkit, tikrai jis!“ Paskui parodė iš arčiau, ir tai buvo Luisas, esu įsitikinusi. Todėl iš karto prisiminiau tave – pagalvojau, kad tikriausiai netrukus irgi ten važiuosi, ir kai Timis galutinai užsiožiavo, aš tau paskambinau.

Tikriausiai atrodžiau dar kvailiau, negu galėjau numanyti iš jos kalbėsenos.

– Sakote, kad matėte Luisą, mano vyrą Luisą, kronikoje iš Austrijos? Tai neįmanoma, jūs turbūt suklydote.

– Aš niekada neklystu, – atsakė Karmela.

– Bet jis negali būti... – aš prikandau liežuvį. Tuo kvailu ginču priverčiau Karmelą pamiršti savus reikalus, ir dabar jos akyse vėl įsižiebė piktdžiugiško smalsumo kibirkštėlės. Nesunku buvo įsivaizduoti, kaip Andžela, Molė, Karmela ir visos kitos ima plakti liežuviais... „Jis pabėgo, o ji net nežinojo, mieloji. Kaip manai, ar jie susipyko? Gal kita moteris? Nes visiškai aišku, kad ji *nė nenutuokė,* kur jis...“

Žvilgtelėjau į laikrodį.

– Na, man jau laikas eiti. Norėčiau jums padėti, tikrai norėčiau, bet jeigu Luisas ir buvo kažkur Austrijoje, matyt,

tik trumpam nuskrido ten iš Stokholmo. Nepatikėsite, tačiau kartais jį taip gainioja. Niekada negali žinoti, kur jis atsidurs... – Aš atstūmiau kėdę. – Labai ačiū už arbatą, buvo malonu su jumis pasimatyti. Prisipažįstu, mane tikrai sudomino ta kronika... Ar jūs įsitikinusi, kad rodė Austriją? O gal prisimenate, kurią vietą? Ir kas ten vyko? Sakėte... kažkokia nelaimė?

– Aš gi sakiau, kad negaliu dabar visko prisiminti. – Ji nervingai grabaliojo rankinuko dugną, ieškodama piniginės. – Nelabai ir žiūrėjau, šnekėjau su Mole, ir tiktai kai parodė Luisą... Ką gi, taip ir bus. Jeigu nevažiuoji, tai nevažiuoji! Timis tuomet irgi nevažiuos. Bet jeigu apsigalvosi arba Luisas atsiųs kokią žinią, – būtinai man pranešk, gerai?

– Be abejo. Jeigu jūs nesuklydote, galbūt namuose manęs jau laukia žinia. – Truputį padvejojau, paskui kiek galėdama nerūpestingiau paklausiau: – Kuriame kino teatre, sakėte, tai rodė?

– Lesterio aikštėje. Ir tai buvo jis, tikrai jis. Mes visos tuoj pat atpažinom. Žinai tą jo laikyseną.

– Žinau visas jo laikysenas, – atsakiau gal kiek per šiurkščiai. – Bent jau iki šiol taip maniau. O jūs tikrai neprisimenate, kas ten vyko?

Ji susikaupusi dažėsi lūpas.

– Nelabai. Kažkoks cirkas, ir negyvėlis. Gaisras, tikrai, ten buvo gaisras. – Ji pakreipė galvą, mažyčiame veidrodėlyje apžiūrinėdama savo raudonų lūpų kontūrus. – Bet ne Luisas buvo negyvas.

Nieko neatsakiau. Ir gerai, nes vėliau būtų tekę gailėtis.

* * *

Naujienų kino teatre buvo tamsu, tik ekranas mirgėjo; atsidavė cigaretėmis ir drėgnais drabužiais. Apgraibomis atsisėdau. Tokiu metu salė buvo pustuštė, ir tai man patiko, nes galėjau viena įsitaisyti paskutinėje eilėje.

Rodė spalvotą animacinį filmą, gyvulėliai kvarksėjo ir stypčiojo ekrane. Paskui buvo kažkoks kelionių žurnalas; tikriausiai apie Daniją, „Hanso Anderseno šalis", bet aš nesistengiau žiūrėti. Galiausiai ėmė rodyti naujienas; vos sulaukiau, kol baigsis žinios iš Afrikos, Artimųjų Rytų, reportažas iš apdovanojimų įteikimo...

Ir štai! „Gaisras cirke Austrijos kaimelyje... sekmadienio naktį... Štirijos federalinėje žemėje... Ištrūkęs dramblys vaikšto po kaimą..." Ir vaizdai. Ne pats gaisras, tik juodi rūkstantys nuodėguliai ankstyvo ryto prieblandoje, policija, vyrai suodinais veidais, apsigaubę šiltais apsiaustais, būriuojasi aplink kažkokį iš gaisravietės ištrauktą daiktą. Toje aikštėje buvo įsikūręs cirkas – vilkstinė, šiuolaikiški dengti furgonai... tolumoje aukštas stogas, o už jo matyti pušimis apaugęs kalnas, ir spindi kalkėmis baltintas smailus bažnyčios bokštas. Arčiau surėsta uždanga – kažkokia laikina tvora, apklijuota skelbimais; neįžiūrima nuotrauka, pavardė ir užrašas „Nuostabus reginys", o apačioje kainos. Paskui kažkas tikriausiai pastūmė tvorą, nes ji nuvirto ant sutryptos žolės.

Taip, tai Luisas. Stovėjo už tvoros ir kurį laiką, matyt, nė neįtarė, kad jį jau filmuoja. Stovėjo visiškai ramiai, policininkų darbą stebinčios minios pakraštyje, kartu su visais žiūrėjo į gaisravietę ir į dar kažką, ko nemačiau ekrane. Paskui jis pasuko galvą – taip, gerai žinojau tą judesį – ir aš nustebau, išvydusi jo veido išraišką. Jis buvo supykęs. Visiškai aiškiai, paprasčiausiai supykęs. Dar neseniai man teko patirti tą pyktį... tačiau ten, kur visi kiti žmonės atrodė rim-

ti ir pagarbūs arba priblokšti ir pasibaisėję, pyktis kažkaip netiko, tarsi ardė bendrą tvarką. O ką jau kalbėti apie tai, kad ten tikrai rodė Austriją, ne Švediją, tuo tarpu aš pirmadienio rytą buvau gavusi jo telegramą iš Stokholmo...

Šalia jo buvo mergina. Kai ji pajudėjo, pamačiau ją už jo nugaros. Šviesiaplaukė, jauna ir, ko gero, daugiau negu daili – smulkių veido bruožų, plačiai atvertomis akimis – ji galėjo būti pavojinga, netgi anksti ryte, apsivilkusi blizgančiu juodu lietpalčiu su aukšta apykakle. Jos šviesūs, ilgi, garbanoti plaukai buvo pasklidę ant tos žvilgančios juodos apykaklės; ji atrodė be galo trapi, mažutė ir miela. Buvo prisispaudusi Luisui prie šono, tarsi prašydama apginti, o jis laikė apglėbęs ją per liemenį.

Pakėlusi akis, ji pastebėjo, kad juos filmuoja, ir aš mačiau, kaip ji ištiesė ranką, palietė Luisą, kažką pasakė – greitas šnabždesys atrodė toks pat intymus kaip ir judesiai.

Devyniasdešimt devyni žmonės iš šimto tokiu atveju instinktyviai atsigręžtų ir arba nieko negalvodami žiūrėtų į filmavimo kamerą, arba vėl nusisuktų. Mano vyras net negrįžtelėjo. Jis greitai pranyko minioje, o su juo ir mergina.

Tą akimirką cirko aikštė dingo iš ekrano, ir mes atsidūrėme įdubusioje palapinėje, kur pririšta grandinėmis iškilmingai lingavo dramblė, aiškiai kažkuo nepatenkinta.

„... du žmonės žuvo. Policija tiria įvykį“, – abejingai pranešė komentatorius, ir ekrane pasirodė besimaudantys poilsiautojai pietinėje Anglijos pakrantėje...

* * *

„The Daily Mirror“ skyrė tam tuziną eilučių apatiniame šešto puslapio kampe: PASLAPTINGAS GAISRAS CIRKE.

Pakviesta policija tiria gaisro, išgąsdinusio mažo Austrijos kaimelio netoli Graco gyventojus, priežastis. Užside-

gus keliaujančio cirko vilkstinei, drambliai ištrūko į gatvę – jie partrenkė ir sužeidė šešerių metų mergaitę, niokojo kaimą. Du žmonės, miegoję furgone, mirtinai apdegė.

Laikraštyje „The Guardian" radau aštuonias eilutes virš pranešimo apie bridžo varžybas, tryliktame puslapyje:

Du žmonės sudegė per gaisrą, sekmadienio naktį kilusį viename iš keliaujančio cirko furgonų. Cirkas buvo įsikūręs mažame Austrijos kaimelyje, Štirijos federalinėje žemėje, netoli Graco.

Kitą rytą, penktadienį, sulaukiau žinių iš Luiso. Tai buvo jo paties rašytas laiškelis, viršuje pirmadienio data, išsiųstas iš Stokholmo; jame perskaičiau: *„Beveik sutvarkiau visus reikalus, tikiuosi po kelių dienų būti namie. Telegrama pranešiu, kada manęs laukti. Myliu. Luisas".*

* * *

Tą patį rytą paskambinau Karmelai Leisi:

– Jeigu jūsų berniukui dar reikia palydovės, – pasakiau, – jūs ją turite. Buvote teisi dėl Luiso... Gavau laišką: jis tikrai Austrijoje ir nori, kad ten su juo susitikčiau. Galiu išvykti bet kada – kuo greičiau, tuo geriau...

ANTRAS SKYRIUS

Per jaunas, kad būtų jau vyras, pernelyg suaugęs, kad būtų dar berniukas. Tarytum apyžalė žirnio ankštis ar neprinokęs obuolys. Kažkoks vidurys tarp berniuko ir vyro. Jis atrodo labai patraukliai ir kalba labai akiplėšiškai. Sakytum, dar visai pienburnis.

V. Šekspyras
*„Dvyliktoji naktis, arba kaip norite"**

Timotis Leisis buvo pasikeitęs – stulbinamai, kaip ir visi paaugliai: žvilgsnis ryžtingas kaip senelio, o greiti, bemaž nervingi judesiai ilgainiui virs tuo pačiu nepalenkiamu atkaklumu. Jo akys buvo pilkšvai žalios, šviesi oda šiek tiek strazdanota, poilgiai, vešlūs plaukai madingai pakirpti – motina garsiai piktinosi tokia šukuosena, o man ji slapčia patiko. Timio veido išraiška nuo tos akimirkos, kai Karmela oficialiai pavedė jį man pagrindinėje Londono oro uosto salėje – kaip kadaise palikdavo savo išlepintą spanielį mano tėvo priimamajame – buvo, švelniai tariant, santūri. Tiesą pasakius, jis atrodė kaip mažas užsiožiavęs berniukas.

Nevikriai mėgino užsisegti saugos diržą – iš neįgudusių judesių buvo matyti, kad niekada nėra skridęs lėktuvu; bet nedrįsau jam padėti. Po Karmelos viešai liejamų ašarų – kai ji atidavė man sūnelį – tai būtų atrodę taip pat, lyg rišČiau seilinuką jam po kaklu.

Užuot padėjusi pasakiau:

– Protingai padarei, kad atsisėdai prieš sparną. Jeigu nebus debesų, matysime puikų vaizdą.

* Vertė A. Miškinis

Iš jo žvilgsnio buvo aišku, kad jam nepatinku. Pro tankius šilkinius plaukus jis žiūrėjo tarsi iš pasalų ir dabar atrodė dar panašesnis į išlepintą, bet atsargų šunytį. Kažką burbtelėjo, tačiau tuo metu Austrijos oro laivyno „Karavelė" ėmė švelniai, švilpdama riedėti betoniniu taku, ir jis nekantriai pasisuko į langą.

Pakilome kaip tik laiku. Karavelė stabtelėjo, tarsi susikaupė, paskui šoko į priekį ir atsiplėšė nuo žemės – tas šuolis visuomet mane jaudina, net šiurpuliai nubėga per stuburkaulį. Londonas išnyko iš akių, tolumoje pasirodė kranto linija, migloti sidabrinio melsvumo sąsiaurio vandenys nusidriekė kaip raukšlėtas šilkas, ir netrukus po mumis jau plytėjo tvarkingai sklypais padalyti Belgijos laukai, kurie vis tolo ir tolo, „Karavelei" kylant į kreiserinį aukštį; paskui lėktuvas ėmė skristi horizontaliai – prieš akis buvo dviejų valandų kelionė į Vieną. Debesys tarpais dengė vaizdą apačioje, jie tolydžio tirštėjo ir galiausiai aptraukė viską kaip žuvies žvynai – tarsi kas būtų antklodę užtempęs... Saulė plieskė tiesiai į mus – atrodė, kad kabome ore nejudėdami, tiktai kažkur už nugarų tyliai gaūdė varikliai, o apačioje iš lėto slinko stebuklingi debesų kalnai.

– Koks nuostabus vaizdas, – pasakiau. – Dabar mes turime daug privilegijų, kuriomis anksčiau naudojosi tik dievai. Netgi galime vienu smūgiu sunaikinti ištisus miestus, jeigu to prireiktų.

Jis nieko neatsakė. Tyliai atsidusau, ir, daugiau nebesistengdama negalvoti apie savo keblią padėtį, atsiverčiau žurnalą. Kai atėjo laikas, suvalgėme neįprastus ir todėl ypač viliojančius priešpiečius su *Apfelsaft**, arba raudonu vynu, arba šampanu; berniūkštis šalia manęs taip demonstratyviai vengė kalbėti apie neabejotinai jį sujaudinusį įvykį, kad susierzinimas po truputį ėmė stelbti mano pačios mintis.

* Obuolių sultys *(vok.)*.

Karavelė šiek tiek pakrypo į dešinę; Niurnbergas turėjo būti kažkur po tuo debesiu, o mes sukome į pietryčius Austrijos sienos link. Padėklus nunešė; keleiviai stojosi, rąžėsi, vaikštinėjo; tarpu tarp krėslų stiuardesė stūmė stalelį su kvepalais bei cigaretėmis – rado tinkamiausią laiką užgriozdinti žmonėms kelią į tualetą.

Daili mergina tamsiai mėlyna uniforma pasilenkė prie manęs:

– Gal pageidautumėt cigarečių, ponia? Kvepalų? Gėrimų?

– Ne, ačiū.

Ji dvejodama pažvelgė į Timotį, kuris kaip tik atsisuko nuo lango.

– Cigarečių, pone?

– Žinoma. – Atsakė nedelsdamas, truputį per garsiai, ir akies krašteliu žvilgtelėjo į mane. – O kokių čia turite?

Ji pasakė, jis išsirinko ir ėmė nervingai ieškoti pinigų. Mačiau, kad jam net akys išsprogo, kai ji padavė standartinį dviejų šimtų paką, bet sėkmingai nuslėpęs išgąstį – ar dar kažin kokius jausmus – jis užmokėjo. Stalelis nuriedėjo tolyn. Šiek tiek puikuodamasis, bet nebežiūrėdamas į mane, Timotis įsikišo cigaretes į kelionės krepšį ir išsitraukė detektyvinį romaną plonais viršeliais. Vėl stojo nejauki, slegianti tyla.

Netrukus pasakiau:

– Žinai, man tai visai nerūpi – gali rūkyti nors dieną naktį, kol pakratysi kojas nuo šešių rūšių vėžio vienu metu. Nagi, pirmyn! Tiesą sakant, kuo greičiau, tuo geriau. Dar nebuvau mačiusi tokio neišauklėto jauniklio.

Knyga nukrito jam ant kelių, jis pirmą kartą pažvelgė tiesiai į mane, iš netikėtumo išpūtęs akis ir pamiršęs užsičiaupti.

O aš kalbėjau toliau:

– Suprantu, kad puikiausiai galėtum keliauti vienas, ir tai tau labiau patiktų. Man irgi. Turiu pakankamai savų rūpesčių, mielai nekvaršinčiau galvos dėl tavęs, bet jeigu nebūčiau pasakiusi, kad lydėsiu tave, tu apskritai nebūtum išvykęs. Matau, kad sėdi sprogdamas iš pykčio, nes tau prikabino auklę, tačiau galėtum būti labiau subrendęs ir suvokti, kad lazda turi du galus. *Tu* žinai, kad galėtum susitvarkyti ir pats, bet *mama* to nežino; nėra jokios prasmės čia maivytis ir gadinti niekuo dėtiems žmonėms nuotaiką. Juk dabar svarbiausia, kad pasiekei, ko norėjai, – tai kodėl tau nepasidžiaugus? Turėsime būti kartu, kol aš tave – arba tu mane – saugiai nugabensime į Vieną ir tu susitiksi su tėvu. Paskui abu būsime laisvi.

Timotis nurijo seiles. Atrodė, kad prie to gurktelėjimo prisidėjo visi jo kūno raumenys. Jam prasižiojus, balsas keistai užlūžo, ir jis sucypė falcetu:

– At... atsiprašau.

– Nenoriu versti tavęs kalbėti, jeigu tau labiau patinka skaityti ar žiūrėti pro langą, – pasakiau, – bet lėktuvui kylant visuomet būnu įsitempusi, o šnekėjimas šiek tiek išblaško.

– Atsiprašau, – vėl tarė Timotis. Dabar jis buvo raudonas kaip burokas, bet kalbėjo jau normaliu jauno vyriškio, guodžiančio nervingą moterį, balsu: – Nemaniau, kad jūs taip jaučiatės. Buvau toks... turiu galvoje, viskas taip... Nežinojau, kaip aš... – Jis liovėsi mikčiojęs, prikando lūpą, o paskui paprasčiausiai pasakė: – Cigaretes pirkau tėvui.

Puikus atsiprašymas! Jis galutinai mane nuginklavo. Ir pats tai žinojo. Mačiau, kaip žybtelėjo pilkšvai žalios akys.

Pasakiau:

– Timoti Leisi, tu tikrai pavojingas jaunikaitis. Nė kiek nesistebiu, kad motina bijo išleisti tave vieną. O dabar pasakyk, kaip tave vadinti. Mama berods vadina Timiu, ta-

čiau tai skamba kažkaip kūdikiškai. Gal geriau būtų Timotis arba Timas?

– Tebūnie Timas.

– O aš Vanesa.

– Labai gražus vardas! Ar jus taip pakrikštijo Vanesos Redgreiv garbei?

Nusijuokiau.

– Pasigailėk! Man dvidešimt ketveri. Nežinau, iš kur jie ištraukė tą vardą; gal mama rado kokioje knygoje. Tiesą sakant, tai peteliškės pavadinimas, o tiksliau visos peteliškių šeimos; jos gana gražios, žalsvai mėlynos ir margos – visokios. Šviesios ir mainančios spalvas, kaip ir aš, gimusios tam, kad plasnotų nuo žiedo prie žiedo.

– Ką gi, – tarė Timotis, – tuo mes panašūs. Pradinėje mokykloje mane vadino Drugeliu*. Žiūrėkite, šį tą matau pro debesis. Ten kažkokia upė... Kaip manote, gal Dunojus?

– Gal. Prieš nusileisdami turėtume skristi virš jo.

– Jeigu vėl bijosite, kai leisimės, – švelniai tarė jis, – galėsiu laikyti jus už rankos.

* * *

– Ji graži, ar ne? – tarė Timotis.

Debesys, pro kuriuos dabar skridome, per kokią mylią nutolę nuo savo šešėlio, buvo austriški. Atrodė visai tokie patys. Timotis, šiek tiek pavargęs ir tarsi suglebęs, galiausiai ėmė rodyti man nuotraukas. Vienoje mergaitė jojo ant širmo ponio. Nuotrauka buvo sena, išblukusi, bet įsižiūrėjusi į putlią šviesiaplaukę mergaitę, oriai sėdinčią balne, su nuostaba atpažinau Karmelą.

---

* Žodžių žaismas: Timothy – Mothy; moth – drugys *(angl.)*.

– Taip, tikrai.

Po to, ką jos sūnus man pasakojo, – o jis išpliurpė netgi tokias smulkmenas apie Leisių *šeimos reikalus*, kurias, esu tikra, Karmela mielai būtų nuo manęs nuslėpusi, – taigi po viso to mane labai nustebino Timočio susižavėjimas, kai jis rodė motinos nuotrauką. Nevykusiai paklausiau:

– Kiek metų jai tada buvo?

– Nemažai. Gal penkiolika. Galima spręsti iš uodegos.

– Spręsti iš ko?

– Iš uodegos. Matote, tas ponis Velso žvaigždėtųjų veislės, o jie labai ilgai gyvena; neatrodo seni, kol taip ir nudvesia stovėdami. – Staiga jis prisiminė: – Viešpatie, ką aš čia jums pasakoju?! Pati žinote, juk esate beveik veterinarė.

– Ne taip ir „beveik"! Baigiau mokslus prieš pat vedybas.

– Tikrai? Nežinojau.

– Jeigu jau apie tai kalbame, – pasakiau, – buvau „beveik" veterinarė, kaip tu pavadinai, dar prieš stodama į Veterinarijos koledžą Edinburge. Juk negali užaugti veterinarijos gydytojo šeimoje ir nieko neišmanyti apie tą darbą.

– Tikriausiai... aš irgi, galima sakyti, užaugau kartu su žirgais pas senelį. Ar kada nors dirbote gydytoja?

– Oficialiai tik pusmetį, bet iš tikrųjų teko nemažai padirbėti, kai buvau dar studentė, ypač paskutiniame kurse. Važiuoji į visokius ūkius, prižiūri gyvulius, mokaisi nustatyti diagnozę, naudotis rentgeno nuotraukomis, dalyvauji operacijose... Kai gavau diplomą, pradėjau dirbti tėvelio asistente, bet paskui sutikau Luisą ir ištekėjau.

– O kuo jis iš tikro verčiasi, jūsų vyras?

– Dirba Paneuropos chemijos susivienijime. Tikriausiai girdėjai apie tokį? Jis gana sparčiai plečiamas. Luisas komercijos skyriuje, tačiau ketina pereiti į kurį nors kitą, nes dabar tenka nuolatos važinėti į užsienį; seniau jam tai patiko, bet mes beveik nesimatome nuo pat mūsų vestu-

vių dienos. Iš pradžių, kai Luiso nebūdavo namuose, važiuodavau pas tėvą ir dirbdavau kartu su juo; paskui ėmiau retkarčiais talkinti Sergančių gyvūnų ambulatorijoje – ji netoli mūsų namų Londone, – tiesiog stengiuosi neprarasti įgūdžių.

– O Dieve! Atsiprašau dėl to „beveik", tai buvo baisus įžeidimas.

Jis kurį laiką sėdėjo tylėdamas, sklaidydamas kitas nuotraukas. Pastebėjau, kad bene visose nufotografuoti arkliai. Dabar jis atrodė jaukiai įsitaisęs ir nesuvaržytas, kartkartėmis ką nors pasakydavo – visiškai laisvai, tarsi būčiau jo vienmetė. Tiesą sakant, tokia ir jaučiausi: keista, tačiau būtent taip mus abu paveikė mano mokytojiškas protrūkis – mes tarsi buvome susipykę, o dabar susitaikinome ir galėjome kaip lygūs sakyti vienas kitam, ką iš tikrųjų jautėme.

Staiga jis tarė:

– Nekenčiu Londono. Buvo gerai, kai senelis buvo gyvas – per atostogas man dažnai leisdavo ten nuvažiuoti. Mama nereikalavo, kad nuolatos būčiau su ja, kol seserys dar gyveno namuose. Bent sodybą būtų išlaikiusi... nusamdžiusi ką nors, kad prižiūrėtų... nereikėjo parduoti... – Jis greitai sustūmė nuotraukas į krūvelę, sudėjo atgal į voką ir ryžtingai įsikišo į krepšį. – O dabar, kai baigėsi mokslo metai, maniau, kad visą vasarą teks pratupėti Londone, ir jaučiau, kad neiškęsiu. Tiesiog turėjau imtis drastiškų priemonių.

– Ir privertei vargšę motiną su tavimi išsiskirti? Dėl to nesijaudinčiau, ji kaip nors ištvers.

Jis linksmai žvilgtelėjo į mane ir buvo kažką besakąs, bet apsigalvojo. O kai paskui prabilo, iš karto supratau, jog sako ne tai, ką norėjo:

– Ar jau esate buvusi Vienoje?

– Ne.

– Gal jus domina Ispanų jojimo mokykla? Žinote, tie balti

Lipicos eržilai... Jie ten rengia dailiojo jodinėjimo spektaklius su muzika. Visą gyvenimą norėjau pamatyti.

Aš atsakiau:

– Girdėjau apie juos, be abejo, bet nieko daugiau ir nežinau. Labai norėčiau pamatyti. Ar jie dabar Vienoje?

– Jų žirgynas Vienoje. O spektakliai vyksta tokiame didingame pastate, tarsi aštuoniolikto amžiaus šokių salėje, Hofburgo rūmuose. Jie pasirodo kiekvieną sekmadienį priešpiet; tik, deja, ne rugpjūčio mėnesį. Vėl pradės nuo rugsėjo... – Jis išsišiepė: – Jei pavyks, tebebūsiu Austrijoje. Tačiau bet kada galima nueiti jų pažiūrėti į arklides; be to, jūs tikriausiai galėtumėte patekti į repeticijas – pamatytumėte, kaip juos treniruoja. Mano tėvas jau šešis mėnesius gyvena Vienoje, todėl tikiuosi, kad bus susipažinęs su reikalingais žmonėmis ir padės man praljsti į užkulisius. – Jis pažiūrėjo pro langą. – Ko gero, jau leidžiamės.

Susimąsčiusi nužvelgiau jo profilį. Tas vaikinukas vėl atrodė pasikeitęs. Dabar, kai šnekėjo apie tai, kas jam iš tikrųjų svarbu ir patinka, jo balse ir judesiuose nebebuvo nė ženklo ano jaunatviško nerangumo. Jaunas vyriškis šalia manęs kalbėjo taip, tarsi žinotų daug daugiau, negu pasako. Tačiau tam jo žinojimui visgi trūko nuoseklumo: pasakojimas buvo kažin koks atsainus.

Paklausiau vien tam, kad jis kalbėtų:

– Kodėl ji vadinama būtent Ispanų jojimo mokykla?

– Ką? A... todėl, kad Lipicos žirgyne pirmiausia buvo ispaniški žirgai. Manau, tai pati seniausia žirgų veislė – jos šaknys siekia Romos laikus; romėnų kavalerijos žirgai Ispanijoje buvo sukryžminti su arabų, ir taip toliau... tai buvo geriausi karo žirgai, viduramžiais juos pardavinėjo į kairę ir į dešinę visoje Europoje, o kai Lipicoje įsikūrė Austrijos žirgynas, ten atgabeno ispaniškų eržilų veislei.

– Iš to kilęs ir pavadinimas – Lipicos. Suprantu... O ar Austrija po karo neatidavė Lipicos Italijai?

Jis linktelėjo:

– Tikras stebuklas, kad žirgai nedingo, suskilus Austrijos imperijai. Kai buvo įkurta Respublika, niekam turbūt nerūpėjo tokia aukštuomenės atgyvena; bet paskui jie pradėjo rodyti spektaklius – be abejo, žirgynas tapo valstybės nuosavybe, ir dabar austrai sprogsta iš pasididžiavimo. Žirgynas išgyveno sunkius laikus ir praėjusio karo pabaigoje, kai Viena buvo bombarduojama; tikriausiai prisimenate, kaip pulkininkas Podhajskis, direktorius, vedė eržilus iš Vienos, o kumeles Čekoslovakijoje išgelbėjo amerikiečių kariuomenė; žirgynas tada įsikūrė kažkokiose kareivinėse šiaurėje, o paskui persikėlė į Piberį.

– Taip, žinau. Į Piberį? O kur tai yra? Kažkur pietuose, ar ne?

– Štirijoje, netoli Graco. Jums tai svarbu?

– Ne. Pasakok. Apie tuos eržilus...

Jis pažvelgė į mane, tarsi norėdamas įsitikinti, ar man tikrai įdomu, ir ėmė pasakoti toliau – pamokomas jo tonas keistai derėjo su berniokišku įkarščiu.

– Na, juos augina Piberyje, o geriausi ketvergiai vežami į Vieną ir dresuojami. Kitus parduoda. Dresūra Vienoje trunka keletą metų. Manau, jų spektakliai jaudina ne vien todėl, kad tai gražus reginys... – Jis vėl lyg nesiryždamas pažvelgė į mane, paskui kone droviai pasakė: – Ar jums neatrodo, kad virpulį kelia pats... viso to *senumas,* judesiai ir šokio figūros, atkeliavę iš Ksenofonto laikų... – juk prisimenate „Jojimo meną"? Argi nenuostabu, kad išjodinėjimo istorija prasidėjo penktame amžiuje prieš mūsų erą? Bet žiūrėdamas į Lipicos žirgus, matai ne vien paprastą išjodinėjimą – jį galėtum pamatyti bet kur... Svarbiausia tai, kad jie sugeba daugelio dresuotų žirgų judesius paversti šokiu, tarsi senoviniu kadriliu... ir, žinoma, dar tie „šuoliai virš žemės"...

– Kas? A, turi galvoje jų stebuklingus šuolius ant užpakalinių kojų?

– Taip, jie juos vadina *Schulen über der Erde,* – tarė Timotis. – Jie irgi seni kaip pasaulis. Tai senoviniai kovos elementai, kuriuos turėjo mokėti kiekvienas žirgas, jeigu jis buvo šio to vertas... suprantate, kai rankose laikai skydą, kardą ar dar ką nors, tavo žirgas turi būti išmokytas pagal komandą akimirksniu šokti į bet kurią pusę. Štai, galite pažiūrėti...

Pasilenkęs jis kažko ieškojo krepšyje. Mes nėrėme į debesį, buvome vis arčiau žemės, ir žmonės vienur kitur jau bruzdėjo, ruošdamiesi nusileidimui. Tačiau Timotis į nieką nebekreipė dėmesio.

Pagaliau kiek įraudęs jis atsitiesė ir patenkintas ištraukė knygą, gausiai iliustruotą nuotraukomis.

– Žiūrėkite, čia įvairūs dresūros elementai. – Jis nusibraukė nuo akių plaukus ir atvertė knygą man ant kelių. – Visi žirgai išmoksta paprasčiausių judesių, tokių kaip *piaffe* – tai toks trypčiojimas vietoje; ir to gražaus lėto bėgimo, vadinamo ispaniška risčia; bet manau, kad tik patys geriausi mokomi daryti tikruosius šuolius. Štai, matote? Juos labai sunku atlikti, kai kurie taip ir neįstengia. Dresuojama daugelį metų, reikia labai stiprių raumenų... Pažiūrėkite į šitą... jis daro *levade* – atrodo, tarsi stotų piestu, tik kitaip sulenkti gurnai, tikriausiai taip labai sunku išsilaikyti.

– Ko gero. Taip žirgai stovi senose skulptūrose, senuose paveiksluose, kur pavaizduoti mūšiai.

– Taigi! Jei mūšyje kas nors prieš tave užsimoja, žirgas turi stoti tarp tavęs ir priešo... vargšelis...

– Na, tikriausiai jie būdavo su šarvais, – pasakiau. – Puikios nuotraukos, Timai! O, jis tikras gražuolis! Kokia galva, kokios protingos akys. Regis, viską supranta.

– Galite neabejoti, – tarė Timotis. – Tai Plutonas Teodorosta; jis berods buvo pats geriausias; neseniai nustipo. Pul-

kininko Podhajskio mylimiausias žirgas. Nežinau, kuris eržilas dabar geriausias, gal Mestozas Merkurijus? Štai jis; o čia Mestozas Alea – matote, jų galvos panašios, paveldėtas bruožas... Čia Konversanas Bonavista – buvusio direktoriaus numylėtinis. Žiūrėkite, argi ne graži nuotrauka? Neapolitanas Petra atlieka kurbetą – ko gero, tai pats sudėtingiausias šuolis. Girdėjau tokį pasakojimą, tikriausiai apie šį žirgą; jį norėjo padovanoti kažkokiam Rytų valdovui, bet jo raitelis jį nužudė ir pats nusišovė, kad niekas negalėtų jų išskirti.

– Dieve mano! Ar tai tiesa?

– Nežinau. Tokių dalykų neražo knygose apie žirgus, bet nemažai prisiklausiau iš vieno austrų trenerio, kuris ilgai gyveno Anglijoje ir kartais apsilankydavo pas mano senelį. Gal ką nors ne taip supratau, bet, tiesą sakant, manęs tai nestebina. Juk žinote, kaip galima pamilti žirgą... ypač jei dirbi su juo, kaip tie vyrai, kiekvieną dieną... ištisus dvidešimt metų...

– Tikiu. Čia vienas tamsus, Timai. Maniau, jie visi balti?

– Jis bėras, Neapolitanas Ankona. Seniau būdavo visokių, bet vėliau jie stengėsi neveisti kitų, tik baltus ir bėrus, ir dabar spektakliuose visuomet pasirodo balti ir vienas bėras – tokia tradicija.

– O kas jiems parenka vardus? Čia du Neapolitanai ir du Mestozai.

– Jie visi kilę iš šešių eržilų. Taigi pirmasis yra tėvo eržilo vardas, o antrasis – kumelės.

Su nuoširdžia pagarba tariau:

– Tu tikrai daug apie juos žinai.

Jis nutilo, paraudo, o paskui kaip niekur nieko pareiškė:

– Norėčiau ten įsidarbinti, jeigu priims. Todėl ir atvykau.

* * *

– Ar tikrai būna šešių rūšių vėžys? – paklausė Timas.

– Būna... kas? – Po anos priblokiančios naujienos nesijaučiau galinti ką nors atsakyti; sėdėjau kaip stabo ištikta, o per tą laiką stiuardesė vokiškai ir angliškai pranešė, jog artėjame prie Vienos, todėl gal malonėtume užsisegti saugos diržus bei užgesinti cigaretes...

Išlindome iš debesies, ir, regis, čia pat po mumis visu ilgumu driekėsi pasišiaušę apsėti Austrijos laukai. Kažkur priešakyje vasaros vakaro ūkanose skendėjo miškų bei tamsios upės apjuosta Viena.

Atrodė, jog Timotis linksmai mane kalbina, norėdamas atitraukti mano dėmesį nuo artėjančio nusileidimo siaubo.

– Turėjau galvoje tą šešių rūšių vėžį, kurį gauni nuo rūkymo.

– A... prisimenu, – atsakiau. – Tikriausiai taip ir yra, bet neimk labai į širdį, jeigu jaudiniesi dėl tėvo. Jis gi ne mažas vaikas.

– Aš dėl jo nesijaudinu. Bent jau ne dėl rūkymo.

Iš jo balso staiga supratau, jog tai ne šiaip tuščias plepėjimas. Atvirkščiai – ši atseit nerūpestinga pastaba iš tikro buvo atsargiai numestas masalas.

Ir aš užkibau:

– Tai dėl ko tu jaudiniesi?

– Ar vyras pasitiks jus oro uoste?

– Ne. Jis... susirasiu jį vėliau. Užsisakiau kambarį viešbutyje. Taigi būčiau dėkinga, jeigu judu su tėvu pavėžėtumėte mane iki miesto. Bet gal tu nori atsikratyti savo auklės prieš susitikdamas su juo?

Jis nė nešyptelėjo.

– Tiesą sakant, jis manęs nepasitiks.

– Tačiau tavo motina sakė...

– Žinau, kad sakė. Bet jis nepasitiks. Aš... aš jai taip sakiau, taip buvo lengviau. Aš pamelavau.

– Suprantu. Tuomet... – Nutilau, pamačiusi jo veido išraišką. – Ar tai labai svarbu? – paklausiau.

– Tai dar ne viskas. – Jis atsikrenkštė. – Maniau, kad viskas bus gerai, bet dabar jau pradedu abejoti. Turiu pripažinti, – pridūrė jis taip ironiškai, kad net išsigandau, – turiu pripažinti, kad ji teisi – esu tikras mažvaikis, kurio negalima niekur išleisti, bet aš... – Jis nugurkė seiles. – Sakėte, esate užsisakiusi viešbutį?

– Taip. Pačiame centre. Stepono aikštėje, priešais švento Stepono katedrą. Kodėl klausi? Gal norėtum važiuoti su manimi?

– Jei neprieštaraujate...

– Gerai, – atsakiau, – taip ir padarykime. Klausyk, gal tavo krepšyje tilptų šie žurnalai?

– Taip, duokite. Ponia Marč...

– Vadink mane Vanesa. Beje, ko nenori, gali ir nesakyti.

– Geriau jau pasakysiu...

– Nesijaudink, Timai, juk nieko neatsitiko. Ką tu padarei? Pamiršai jam pranešti, kada atvyksti?

– Dar blogiau. Jis manęs išvis nelaukia. Ir niekada nekvietė atvykti. Aš viską išgalvojau, kad ištrūkčiau iš namų. Tiesą sakant, – nusiminęs tarė Timotis, – jis nėra man rašęs nuo to laiko, kai išvyko. Nė karto. Ne ne, – pridūrė, matydamas mano veido išraišką, – man tai nebuvo labai svarbu. Mes niekada nesijautėme tokie artimi, ir jeigu jis nenorėjo... ką gi, jo valia, ar ne? Nemanykite, kad primelavau mamai apie mūsų susirašinėjimą todėl... todėl, kad jaučiausi pamirštas... Sakiau taip tik tam, kad mane išleistų.

Jis užbaigė savo baisiąją išpažintį tarsi atsiprašydamas. Stengiausi nežiūrėti į jį. Kitaip būčiau nesusilaikiusi ir garsiai išrėžusi, ką manau apie jo tėvus.

– Vadinasi, – tariau, – mėginai pabėgti?

– Taip. Galima sakyti ir taip.

– O dabar, kai tau prikabino auklę, kuri nori atiduoti tave iš rankų į rankas, buvai priverstas viską jai papasakoti?

– Nevisiškai taip. – Jis atrodė dėkingas, kad aš neprisidedu nė prie vienos pusės. – Galėjau lengvai nuo jūsų pabėgti. Tačiau tai būtų neteisinga, užtraukti jums tokį nemalonumą.

– Suprantu. Ačiū. Mudviem teks ką nors sugalvoti. O kaip tavo piniginiai reikalai?

– Turiu gal dvidešimt svarų.

– Jeigu tėvas neatsiuntė tau pinigų kelionei, tai iš kur juos gavai?

– Na, ko gero, pavogiau, – atsakė Timotis.

– Vargšeli Timai, tu tikrai stengeisi ištrūkti! Iš ko pavogei?

– Iš nieko. Jie buvo mano sąskaitoje. Neturėjau jų liesti, kol nesuėjo aštuoniolika metų. Bet, – ramiai pridūrė Timotis, – tas gimtadienis jau netoli.

– Ar turėčiau suprasti, jog išvis neketinai ieškoti tėvo? Paprasčiausiai pasinaudojai tuo, kad jis gyvena Vienoje, kaip dingstimi išvažiuoti?

– Nevisiškai. Man juk reikės kur nors gyventi, kol gausiu darbą, o dvidešimties svarų ilgam neužteks. Manau, bus visokių netikėtumų, tačiau kaip nors išsisuksiu.

Iš jo balso neatrodė, kad labai baimintųsi dėl ateities, ir tai mane nuramino. Galbūt jis ištvermingesnis, negu maniau. Kažkodėl buvau įsitikinusi, kad ištvermės jam prireiks.

Netrukus pasakiau:

– Tuomet pirmiausia kartu nuvažiuokime į mano viešbutį, ten apsiprausime, ir tu paskambinsi tėvui. Tikriausiai jis tave pasiims... Jeigu bus namuose. Ko gero, nežinai, ar jis

dabar Vienoje? Šiaip ar taip, juk rugpjūtis, jis gali būti išvykęs atostogauti.

– Tam ir pasiėmiau tuos dvidešimt svarų, – tarė Timotis. – Tokiam... tarpuvaldžiui.

Pagaliau supratau! Išpūtusi akis stebeilijau į jį, o jis vėl tarsi iš pasalų žiūrėjo pro savo tankius plaukus – atsargiai, tačiau pastebėjau, kad jam tai pradeda patikti.

– Timoti Leisi! Gal nori man pasakyti, kad melavai savo vargšei motinai ir išvykai kur akys veda netgi tiksliai nežinodamas, *kur* gyvena tavo tėvas?

– Jis tikrai gyvena Vienoje, žinau. Iš ten siunčia pinigus – mokestį už mokslą, ir taip toliau...

– Tačiau tikslaus adreso nežinai?

– Ne.

Stojo gana nejauki tyla. Jis turbūt neteisingai mane suprato, nes greitai pasakė:

– Aš jums netrukdysiu. Jeigu bus per vėlu ieškoti tėvo banke ar dar kur nors, išsinuomosiu kambarį viešbutyje iki pirmadienio. Jums nereikės sukti galvos dėl manęs. Aš puikiai susitvarkysiu, be to, turiu ką čia veikti. Kada susitinkate su vyru?

– Nežinau.

– Šįvakar jam skambinsite?

Vėl stojo tyla. Įkvėpiau oro ir jau buvau beprasižiojanti, tačiau to neprireikė. Pilkšvai žalios jo akys išsprogo iš nuostabos, ir jis nusibraukė plaukus nuo kaktos.

– Vanesa Marč! – Tas velniūkštis tiesiog tobulai mėgdžiojo mane, ir tarp mūsų neliko jokio padėties skirtumo. – Gal nori man pasakyti, kad melavai mano vargšei motinai ir išvykai kur akys veda, netgi tiksliai nežinodama, *kur* yra tavo vyras?

Linktelėjau. Mudu žiūrėjom vienas kitam į akis. Nė nepastebėjom, kaip „Karavelė“ švelniai tarsi paukštė nutūpė

ant žemės. Už langų pro šalį skriejo lygūs laukai, vakaro prieblandoje mirgėjo žiburiai. Aplink mus įvairiomis kalbomis sušneko keleiviai, ieškantys savo apsiaustų bei krepšių.

Timotis surimtėjo.

– Kaip kokie pasiklydę našlaičiai... – tarė jis. – Nesijaudink, Vanesa, aš tavimi pasirūpinsiu.

Trečias skyrius

Visos nelaimės mūsų padermės
Nutinka dėl moters kaltės.

V. S. Gilbertas *„Puolusios fėjos"*

Paaiškėjo, jog Timočio tėvą labai lengva surasti. Jo pavardė buvo telefonų knygoje. Timas pats tai aptiko, kol aš, sėdėdama ant lovos krašto dideliame, jaukiame ir gana triukšmingame viešbučio *Am Stephansplatz* kambaryje, mėginau prisiskambinti administratorei ir pasiklausti, kada Vienoje atidaromi bankai.

– Čia tikriausiai jis, – tarė Timotis, kišdamas abonentų sąrašą man po nosimi. – Žiūrėk, štai: *Prinz Eugenstrasse 81*. Telefono numeris 63 42 61.

– Visi bankai jau uždaryti, tai gal jis namuose, arba kas nors kitas atsilieps ir pasakys, kur jis. Greičiausiai turi kokią namų šeimininkę. – Padėjau ragelį ir ėmiau tabaluoti kojomis. – Ką gi, jeigu ir Luisą bus taip pat lengva surasti, visi mūsų rūpesčiai baigsis dar iki pietų. Bent jau kai kurie, – pasitaisiau. – Nagi, pirmyn, skambink... ta mergina prie komutatoriaus supranta angliškai.

– Aš ne dėl to... Vokiškai kalbu neblogai, išlaikiau „A“ lygio egzaminą; tiesą sakant, man netgi knieti pamėginti...

– Tai ko lauki? – Kadangi jis nesiryžo, dar pridūriau: – Nebūk mažvaikis, Timai.

Jis iškišo man liežuvį, paskui nusišypsojo ir pakėlė ragelį. Įėjau į vonios kambarį ir uždariau duris.

Tokiomis aplinkybėmis pokalbis man pasirodė labai trumpas. Kai grįžau į kambarį, jis jau buvo padėjęs ragelį; užsikvempęs ant palangės, stebėjo priešais švento Stepono katedrą besibūriuojančius žmones.

Neatsigręždamas pasakė:

– Jis nesupyko.

Atsidariau lagaminą ir ėmiau kraustyti daiktus.

– A, tai jis buvo namuose? Puiku. Vadinasi, vieno rūpesčio beveik atsikratėme. Džiaugiuosi. Ar jis atvažiuos tavęs pasiimti, ar pasikviesi taksi?

– Tiesą sakant, jis kaip tik ketino išeiti, – atsakė Timas. – Grįš labai vėlai. Su sužadėtine eina į koncertą.

Atsargiai išvyniojau suknelę ir pakabinau į spintą.

– Ko gero, nieko apie ją nežinojai?

– Ne. Juk sakiau, kad jis niekada nerašė. Jos vardas Kristlė. Tikriausiai tai sutrumpinta Kristina.

– O? Austrė?

– Taip. Iš Vienos. Labai gražus vardas, ar ne?

Išėmiau kitą suknelę.

– Tikriausiai telefonu jis nenorėjo daug apie tai pasakoti.

– Tikriausiai... Pasakiau, kad ir tu esi čia. Jis sakė, jog negalės išsisukti nuo koncerto, bet norėtų, kad paskui pavakarieniautume kartu su jais... aš čia užsirašiau... „Sacher“ viešbutyje. Jis prie Operos teatro. Vienuoliktą valandą Mėlynajame bare.

Dabar jis buvo atsisukęs ir žiūrėjo į mane. Iš jo veido negalėjau suprasti, ką galvoja. Suraukiau antakius.

– Ar ne per daug, kai esi ką tik ištrūkęs iš lizdo? „Vienuoliktą valandą Mėlynajame bare“. Skamba kaip iš Iano Flemingo romano.

– Ką gi, – tarė jis, – gavau tai, ko norėjau.

– Jautiesi nusivylęs? – paklausiau.

– Atvirai sakant, nežinau. O ar turėčiau?

– Tai būtų visai suprantama. Nemenkas smūgis bet kam: tėvas veda dar kartą.

– Taigi... mama irgi nori vėl ištekėti.

Tai buvo vienas iš tų atvejų, kai nėra ką atsakyti. Jokia mintis neatėjo į galvą. Stovėjau, laikydama rankose visą glėbį kojinių, ir tikriausiai atrodžiau taip pat kvailai, kaip ir jaučiausi.

– Aš ir nežinojau... – pagaliau atsakiau.

– Tai dar nepaskelbta; beje, ji pati atsakė „tikrai ne“, kai jos tiesiai paklausiau, bet aš nė kiek neabejoju. Galėčiau netgi lažintis.

– Jis tau patinka?

– Neblogas. Džonas Linlis, leidėjas; tu jį pažįsti?

– Nę, bet prisimenu, kad tavo motina minėjo jo vardą. – Tikėjausi, jog iš mano balso nebuvo galima suprasti, kaip man palengvėjo: palyginti su kai kuriais Karmelos Leisi „palydovais“, leidėjas atrodė tikra respektabilumo viršūnė. Tiesą sakant, Karmelos Leisi likimas nelabai man rūpėjo, bet nejučia ėmiau jaudintis dėl Timočio.

Daugiau apie tai nebekalbėjome. Jis paklausė:

– Kiek šiame viešbutyje kainuoja nakvynė su pusryčiais?

Pasakiau.

– Ko gero, tėvas nebus spėjęs paruošti tau kambario. Kažin, ar verta neštis tavo krepšį į tą barą, ar užsuksime jo paimti vėliau?

– Čia ir visa esmė, – tarė Timotis. – Jis nieko neužsiminė apie tai, kad galėčiau gyventi pas jį. Atvirkščiai: man

pasirodė, kad jis to labiausiai ir bijo. Turiu galvoje ne patį mano atvykimą į Vieną – į tai jis reagavo normaliai, kai atsipeikėjo iš nuostabos; galima sakyti, elgėsi visai padoriai. Jis... na, jis, matyt, neketina išsiųsti manęs atgal, netgi jaučiu, kad mielai padės įsidarbinti. Nebuvo laiko apie tai kalbėtis, nes jis labai skubėjo eiti, tik užsiminė apie kažkokį leidimą dirbti, kad pagalvos apie tai vėliau, kodėl aš negalėčiau pirmiausia paatostogauti ir ar turiu pakankamai pinigų.

– Tas paskutinis klausimas man patinka, – pasakiau. – Šiaip ar taip, manau, dėl visko susitarsite šįvakar susitikę. Tikriausiai jis norės, kad persikraustytum pas jį rytoj.

– Labai abejoju, – tarė Timotis. – Sakiau, kad jis elgėsi visai maloniai, sužinojęs, jog nei iš šio, nei iš to atsiradau čia, bet manau, kad jį tai gerokai suglumino. Žinoma, jis norėjo mane pamatyti, bet tikrai nenori, kad gyvenčiau pas jį, – kaip tik todėl ir skubėjo paklausti, ar turiu pinigų. – Tai nebuvo koks nors ciniškas požiūris, greičiau objektyvi pastaba, kuri tikrai priblokštų daugumą tėvų, jeigu jie bent įtartų, ką vaikai apie juos žino. – Atvirai sakant, – pridūrė Timotis, – man pasirodė, kad kažkas su juo jau gyvena.

Akimirką žiūrėjau į jį ir buvau visai patenkinta tuo, ką matau; netrukus pasakiau:

– Tuomet tikėkimės, mielasis, kad tai Kristlė, kitaip viskas dar labiau susipainios.

– Vargšas tėvelis, – staiga tarė Timotis ir ėmė juoktis. – Per mane pateko į nemalonią padėtį. Tikriausiai jaučiasi užspeistas. Ką gi, verčiau pamėginsiu išsinuomoti kambarį. Tikiuosi, dar yra laisvų... o gal čia tik apartamentai su atskiromis voniomis ir kitokiais smagumais?

– Jau šiek tiek vėloka ieškoti kur nors kitur, be to, tavo tėvas berods pasiryžęs tave paremti. Aš nedvejočiau. Nagi, juk jis skolingas tau bent nakvynę!

– Be abejo. Ir dar galima griebtis šantažo. Man prieš akis puiki ateitis, ar ne? – Ir Timotis priėjo prie telefono.

„Ką gi, – galvojau, dėdama į spintą paskutinę batų porą, – kaip tik to jis ir norėjo. Bet juk yra ir paprastesnių būdų suaugti, nebūtina taip skausmingai atsiplėšti nuo mamos sijono, kad paskui nerūpestinga tėvo ranka išstumtų į šaltą, svetimą pasaulį, numetusi pavymui keletą monetų". Atrodė tikrai keista, kad Timotis toks pakantus ir geranoris...

– Viskas gerai, – tarė Timotis, padėdamas ragelį. – Du šimtai šešioliktas kambarys, vienu aukštu aukščiau. Štai ir įsikūriau. O kaip tu? Ar liksi čia ir skambinsi, ar pirmiausia eisi kur nors pavalgyti? Nežinau, kaip tu, bet aš tikrai negaliu laukti iki vienuoliktos. Mirštu iš bado.

Pažvelgiau į jį.

– Tu labai taktiškas. Ko gero, sunku taip elgtis? Tau tikriausiai knieti sužinoti, ką čia sugalvojau?

Jis nusišypsojo:

– Nemanau, kad dabar galėčiau reikšti savo nuomonę.

Uždariau spintos duris ir atsisėdau į vieną iš krėslų.

– Jeigu dar gali penkias minutes ištverti be maisto, tuoj viską papasakosiu.

– Tiktai jeigu pati nori.

– Tai būtų teisinga. Be to, tikrai noriu kam nors pasipasakoti. Viskas labai paprasta, ir gana liūdna, ir galbūt bjauru, ir, deja, tai atsitinka kiekvieną dieną. Bet aš maniau, kad *man* tai niekada neatsitiks. Mes turėjome vykti atostogauti, Luisas ir aš, tai būtų buvusios pirmos ilgesnės atostogos kartu nuo pat mūsų vestuvių prieš dvejus metus. Sakiau, kad jis dirba Paneuropos chemijos susivienijime, jį ten gerokai išnaudoja, bet gerai ir moka, be to, jam visuomet patikdavo keliauti. Jis niekada nežinojo, ar rytoj bus pasiųstas į Honkongą, ar į Oslą, bet jam buvo gerai. Paskui mudu susituo-

kėme. Ir jis pasakė, kad pereis į kitą skyrių, tik prireiks šiek tiek laiko, kol apmokys naują darbuotoją; taigi susitarėme, kad porą metų pakentėsime. Luisas pats pasisiūlė keisti darbą, ne aš. Žinau, kad elgiausi nelabai gerai, bet sugalvojo jis. Supranti, mes abu norėtume tikros šeimos, tačiau dabar... tai būtų neteisinga... turiu galvoje juos... vaikus.

Jis netarė nė žodžio. Vėl stovėjo prie lango ir atidžiai, akmuo po akmens, tyrinėjo masyvų švento Stepono katedros fasadą.

– Na, – stengiausi kalbėti taip, kad neatrodytų, jog teisinuosi, – galiausiai jis man pasakė, kad išeis iš to skyriaus šiais metais rugpjūčio viduryje, ir mes kartu atostogausime, visą mėnesį; važiuosime, kur aš norėsiu, jam nesvarbu, jis viską jau matęs, dabar tiesiog nori pabūti su manim. Supranti, tai būtų buvęs tarsi antras medaus mėnuo. Pirmasis truko tik dešimt dienų. Tačiau prieš pat mūsų išvykimą jo staiga paprašė atlikti dar vieną užduotį. Savaitę, dvi savaites – jie nežinojo, kiek tai užtruks. Kaip tik kai buvome susiruošę atostogauti; turėjome ir bilietus, aš jau kroviau daiktus...

– Kokia kiaulystė! – tarė Timotis švento Stepono katedrai.

– Aš irgi taip maniau. Ir pasakiau. Matai, jie nebegalėjo jam įsakinėti, tik prašė, bet jis pasakė, kad negali to prašymo atmesti, turi važiuoti pats, nes daugiau nėra kam. Tada paklausiau, kodėl nesiunčia to naujo darbuotojo, bet Luisas paaiškino, kad tai susiję su jo paskutiniąja užduotimi, kurią pats turi ir užbaigti. Buvau tokia nusiminusi, kad pasielgiau labai moteriškai ir kvailai – sukėliau barnį, vieną iš tų klasikinių barnių, kai rėkiama „tu daugiau galvoji apie savo suknistą darbą, negu apie mane“, ir panašiai. O juk visada *niekinau* moteris, kurios taip elgiasi! Vyrui darbas yra jo gyvenimo prasmė, turi tai suprasti ir stengtis būti pakanti... Bet aš neištvėriau.

– Aš tavęs nekaltinu, – tarė Timotis. – Kiekvienas būtų supykęs.

– Svarbiausia tai, jog Luisas ir pats buvo įsiutęs dėl tokio trukdymo. Jis klausė, nejaugi aš nesuprantu, kad jis anaiptol nenori ten važiuoti, kad tai visai nereiškia, jog jis nenori būti su manimi, kad paprasčiausiai nėra kitos išeities. Tada paprašiau, kad nors kartą pasiimtų ir mane, bet jis atsakė negalįs, ir mano kantrybė baigėsi. Jis irgi tarsi pašėlo, ir mes išdėjom vienas kitą į šuns dienas. Aš tiek visko prišnekėjau, Timai, iki šiol apie tai tebegalvoju.

Jis pažvelgė į mane taip rimtai, kaip žiūri tik labai jauni žmonės.

– Ir dabar visą laiką graužiesi dėl to, kad užgavai jo jausmus?

– Luisas, – pasakiau gal per daug aiškiai, akimirką pamiršusi, su kuo kalbu, – yra savanaudis, užsispyręs ir pasipūtęs, ir neturi jokių jausmų.

– Taip... – tarė Timotis, – ... norėjau pasakyti – ne. Bet jeigu žinai, jog Luisas nenori, kad pas jį atvyktum, tai kodėl atvykai? Tuo labiau kad ir pati ant jo tebepyksti.

Pažvelgiau žemyn į savo rankas, tvirtai sunertas ant kelių.

– Tai, ko gero, dar bjauriau. Manau, kad jis čia su moterimi; ir iš to, deja, negaliu ramiai pasijuokti, kaip juokėmės iš tavo tėvo.

– Vanesa...

– Atleisk, Timai, man nederėtų taip elgtis. Žinoma, toks žmogus kaip aš negali tavęs lydėti ir tuo labiau pamokslauti... bet jaučiuosi tokia nelaiminga, kad turiu ką nors daryti. Todėl ir atvykau.

– Na... nebūk tokia nelaiminga... – Jis guodė nemokšiškai, kaip ir bet kuris bet kokio amžiaus vyras, užtat labai nuoširdžiai: – Tikriausiai tu klysti. Kad ir ką tau kas pasakojo, pati pamatysi, kad tai netiesa.

– Taip. Ko gero, tu teisus. – Atsitiesiau krėsle, tarsi taip būčiau galėjusi nusikratyti savo minčių. – Beje, man niekas nieko nesakė; tiesiog taip pasirodė, ir esu tikra, kad suklydau; matyt, iš tikrųjų jaučiuosi kalta dėl to, ką prišnekėjau. Viskas būtų buvę gerai, jei jis nebūtų tuoj pat išvykęs. Kai turėsi žmoną, Timoti, – šiaip taip išspaudžiau šypseną, – niekada neišvažiuok iš karto po barnio. Tai labai slegia. Kai dabar apie tai galvoju... Jis įsiutęs išlėkė iš kambario, bet prie lauko durų staiga sustojo, tarsi kažką prisiminęs, ir grįžo atgal. Aš net nepažiūrėjau į jį. Jis pabučiavo mane atsisveikindamas... ir išėjo.

Liūdnai pažvelgiau į Timotį. Man palengvėjo, kai galų gale išreiškiau tai žodžiais:

– Tik paskui supratau, kad būtent taip elgiasi žmogus, ketinantis daryti kažką, kas labai pavojinga, ir nenorintis išsiskirti piktuoju. Dabar žinau, kad tai tiesa. Todėl ir atvykau.

Timotis išpūtęs akis žiūrėjo į mane.

– Ką turi galvoje? Kas pavojinga? Koks pavojus galėtų jam grėsti? Iš kur tu žinai?

– Aš nežinau. Tuoj papasakosiu, kas buvo paskui; pasistengsiu kuo greičiau.

Papasakojau jam viską apie reportažą kino teatre ir įvykius, paskatinusius mane skristi į Austriją pačiai pažiūrėti, kas čia dedasi.

Jis klausėsi tylėdamas, prisėdęs ant kito krėslo atramos.

Kai viską pasakiau, jis dar kurį laiką tylėjo. Paskui nusibraukė plaukus nuo kaktos – jau buvau pastebėjusi, kad tas jo gestas reiškia apsisprendimą.

– Na, surasti tą cirką bus labai lengva. Dabar tikriausiai nedaug likę cirkų su palapinėmis – keliaujančių cirkų – ir kiekvienas austras, ko gero, žino, kur yra šis. Galime paklausti šveicoriaus – nuo to ir pradėsime. Nori, kad padarytume tai dabar?

Atsistojau.

– Ne, pirmiausia pavalgysime. Eime, susirasime prašmatnų restoraną ir kaip reikiant pasivaišinsime. Sutinki? Kai jau būsime pasistiprinę, aš imsiuosi Dingusio vyro bylos, o tu – Tėvo ir austriškos panelės.

– Abu imsimės abiejų. – Jis nušoko nuo krėslo atramos ir atsistojo visu ūgiu. Buvo puse galvos už mane aukštesnis. Pažiūrėjo iš viršaus ir staiga susigėdęs tarė: – Šįryt elgiausi kaip tikras asilas. Dabar labai džiaugiuosi, kad skridome kartu.

– Aš irgi, – atsakiau imdama iš spintos švarkelį. – Dėl Dievo meilės, eime valgyti!

* * *

Netrukus įsitikinome, kad vokiškai Timas kalba pakankamai gerai, o šveicorius gali būti toks pat naudingas, kaip ir telefono abonentų sąrašas. Jis iš karto suprato, kad klausiame apie Vagnerio cirką, ir pasakė, kad nelaimingas atsitikimas įvyko Oberhauzeno kaimelyje, esančiame anapus Bruko, Priešalpėse – kalvotame rajone į vakarus nuo pagrindinio kelio iš Vienos į Gracą, netoli Jugoslavijos sienos.

– Iš tikro, surasti nebus sunku, – tarė Timotis, persakęs šią informaciją man. Mano pačios vokiečių kalbos žinios gana padrikos – suprantu skelbimus, užrašus, apytikriai ir tai, ką žmonės man sako, jeigu kalba lėtai, o dar geriau, jei parodo rankomis; tuo tarpu Timas šnekėjo kaip stropus mokinukas – žinoma, taip pat gana lėtai ir nevengdamas pantomimos, bet pakankamai sklandžiai, todėl mums pavyko šį tą sužinoti.

– Paklausk apie gaisrą, – paprašiau. – Tikriausiai buvo nemažas, jeigu net Vienoje visi apie jį žino.

Visgi ne, žino ne visi. Tiek supratau ir iš šveicoriaus gestų. O jis pats apie tai girdėjęs vien todėl, kad yra kilęs iš kaimo netoli Insbruko, kur žiemą įsikuria Vagnerio cirkas. Pasirodė, jog šveicorius ne tik pažįsta savininkus bei kai kuriuos artistus, bet ir apytikriai žino jų vasaros maršrutą. Gaisras? O, tai buvo baisu; taip, tikrai, du žmonės žuvo, labai skaudi nelaimė; naktį užsidegė gyvenamasis vagonėlis, jame ir buvo tie du žmonės. Kas jie tokie? Na, vienas iš jų – arklių prižiūrėtojas. Šveicorius pažinojo ir jį: geras buvo žmogus, mylėjo gyvulius, bet gėrė, suprantate... Be abejo, buvo girtas ir tąnakt; gal parvertė žibintą, neatsargiai elgėsi su dujomis... maža kas galėjo atsitikti tokioje ankštoje patalpoje; jau ir anksčiau yra buvę kažkas panašaus... Vargšą senąjį Franclį dar laikė tik todėl, kad jis buvo paties pono Vagnerio giminaitis, be to, labai mylėjo arklius...

– O tas kitas žmogus?

Čia šveicoriaus žinios, deja, baigėsi. Man nereikėjo gerai mokėti vokiečių kalbos, kad suprasčiau, ką reiškia gūžtelėjimas pečiais ir išskėstos rankos. Apie antrąjį jis nieko nežinojo. Jis nebuvo nei iš cirko, nei iš kaimo. Net ponas Vagneris jo nepažinojo; tiesą sakant, jis apskritai neįtarė, kad tąnakt senojo Franclio vagonėlyje buvo dar vienas žmogus. Sklandė visokie gandai – šveicorius pats juos girdėjo, – kad tai nebuvęs nelaimingas atsitikimas, kad Franclis buvo įsipainiojęs į kažkokį nusikaltimą ir todėl jį ir tą kitą galiausiai kažkas nužudęs; bet žmonės juk visuomet prikuria panašių gandų, kai policija iš karto nenutraukia bylos; kiekvienas, pažinojęs senąjį Franclį, supranta, kad tai visiška nesąmonė... O dėl to kito žmogaus... šveicorius buvo įsitikinęs, kad jį jau kažkas atpažino, tačiau vargu ar skaitė tai laikraščiuose, o jeigu ir skaitė, tai, matyt, pamiršo...

Jis apgailestaudamas nusišypsojo ir vėl gūžtelėjo plačiais pečiais:

– Viskas jau baigėsi, suprantate, *gnädige Frau* *, ir laikraščiams tai nebeįdomu. Gal jie išvis nebūtų varginęsi rašydami apie vargšo senojo Franclio mirtį, jeigu ne dramblė... Cirkas visuomet patraukia dėmesį, ypač jei dar yra dramblys... Turbūt skaitėte pranešimus? O iš tikrųjų ten buvo tik viena dramblė, labai sena, laikoma vien dėl reklamos; ji tikrai nutraukė grandinę, bet paėjo tik keletą žingsnių į kaimą ir nieko nepalietė. Ta atseit sužeista maža mergaitė paprasčiausiai parvirto, kai išsigandusi bėgo šalin; dramblė prie jos net neprisilietė.

– Paklausk, – paprašiau, – ar jis kada girdėjo apie žmogų, vardu Luisas Marčas.

– Ne, – tarė šveicorius; bent kartą jo atsakymas buvo trumpas.

Nebūčiau rizikavusi klausti, tačiau buvo aišku, kad tas žmogus taip džiaugiasi, turėdamas klausytojų, jog net nesusimąsto, kodėl mes tuo domimės. Dar keletas klausimų, ir sužinojome viską, ką norėjome. Prieš dvi dienas cirkas dar buvo Oberhauzene – jį ten užlaikė policija; vėliau turėjo apsistoti Hoenvalde – kaimelyje už kokių penkiasdešimties kilometrų. Kitą rytą devintą keturiasdešimt išvyksta traukinys, kuriuo aš galėsianti dar iki pusiaudienio nuvažiuoti į Bruką, o iš ten galbūt bus autobusas, tą pačią dieną nuvešiantis mane į Oberhauzeną arba net Hoenvaldą, jei prireiks. Bet kuriame iš šių kaimų nesunku rasti nakvynę; Oberhauzene yra puikus mažas *Gasthof* **, kurio pavadinimas (be abejo) „Edelveisas"; man, taip pat be abejo, reikia tik paminėti šveicoriaus vardą, ir ponia Veber kuo maloniausiai mane priims...

– Dievaži, – tarė Timotis, kai iš viešbučio vėl išėjome į gražią triukšmingą aikštę, – norėčiau ir aš važiuoti su tavi-

---

* Gerbiamoji ponia *(vok.)*.

** Viešbutis *(vok.)*.

mi. Seniai svajojau žvilgtelėti į cirko užkulisius, jei galima taip pavadinti. Pažadėk rytoj vakare man paskambinti ir papasakoti, kaip sekasi.

– Pažadu... jei žinosiu, kur tavęs ieškoti.

– Taigi, – pritarė Timotis. – O jeigu tėvas su Kristle manęs nepakvies, važiuosiu su tavimi. Iš tikrųjų nemanau, kad galima leisti tave vieną! Argi nenorėtum, kad važiuočiau kartu, nupirkčiau bilietus, sužinočiau, kada išvyksta autobusai?

– Žinoma, būtų puiku. Gal net paprašysiu. O dabar, jei nenorime vėluoti į tą barą, verčiau paskubėkime. Nejaugi vėl galėsi valgyti? Maniau, šiek tiek persistengei su tuo *Hühnerleberisotto* * Vokiečių namuose?

– Dievulėliau, kada tai buvo!

Išgirdęs apie valgį, Timotis vėl pagyvėjo; jis linksmai brovėsi pirmyn šaligatviu, taip įdėmiai apžiūrėdamas kiekvieną vitriną, jog ėmiau abejoti, ar mes apskritai kada nors nueisime į tą pasimatymą.

– O kas tai per viešbutis? Skamba kažkaip nuobodžiai – viešbutis. Ar ten gros muzika?

– Nežinau, bet nuobodu tikrai nebus. Kiekvienas, atvykęs į Vieną, turėtų bent kartą ten nueiti. Tikriausiai ten labai gražu – tipiškas senosios Vienos viešbutis, supranti? Barokas, paauksinimai, raudonas pliušas, senų gerų laikų aidas... Jį įkūrė ponia Sacher, labai labai seniai, devynioliktame amžiuje; ko gero, ten ir dabar knibžda daugybė visokių erchercogų, generolų bei Habsburgų laikų Vienos aukštuomenės dvasių. Berods skaičiau kelionių vadove apie vieną erchercogą, kuris susilažinęs nuėjo ten visiškai nuogas, tik prisisegęs kardą ir gal dar keletą ordinų.

– Tai bent! – tarė Timotis. – Skamba neblogai. Ką pasakytų mano motina?

---

* Patiekalas iš virtų vištų kepenėlių *(vok.)*.

* * *

„Sacher" viešbutis buvo kaip tik toks, kokį įsivaizdavau: tviskančios skaisčiai raudonos bei aukso spalvos svetainės, turkiški kilimai, paveikslai puošniais rėmais, visur raudonmedis ir gėlės, ir erdvi praėjusio šimtmečio patogaus laisvalaikio aplinka. Mėlynasis baras, kur turėjome susitikti su Greihamu Leisiu ir jo dama, buvo mažytis intymus kampelis, apmuštas mėlynu brokatu ir apšviestas taip diskretiškai, jog beveik reikėjo žibintuvėlio, kad rastum savo gėrimą. Šampano kokteiliai čia kainavo maždaug aštuonis su puse šilingo. Timo tėvas užsakė juos visai kompanijai tokia veido išraiška, tarsi siūlytų kyšį ir stengtųsi to neparodyti. Kita vertus, Kristlė mėgino nuduoti, kad jai tai įprasta, kad juodu su Greihamu geria tokius kokteilius kiekvieną vakarą. Gal taip ir buvo.

Keista, bet Kristlė man patiko. Net nežinau, ko tikėjausi, – galbūt plėšrios nordiškos blondinės, panašios į tą, kurią mačiau su Luisu. Ji tikrai buvo blondinė, bet anaiptol ne plėšri, bent jau iš išvaizdos. Atrodė, kad ši daili, apvalutė moteris geriau jaustųsi savo virtuvėje kepdama Greihamui kiaušinienę, negu sėdėdama „Sacher" viešbučio Mėlynajame bare ir gerdama šampano kokteilį. Ji buvo apsirengusi melsva suknele, tokios pačios spalvos kaip ir jos akys, ir nemūvėjo jokio žiedo. Timočio tėvas buvo toks, kokį prisiminiau, – tie patys rausvi skruostai, tik truputį pasenęs ir pasunkėjęs; ir elgėsi širdingiau negu paprastai – matyt, jį šiek tiek trikdė netikėtas sūnaus įsiveržimas į jo vienietišką idilę, ir dar su tokia palydove.

Kad tai tikra idilė, supratau vos užmetusi akį. Jis buvo įsimylėjęs tą merginą – maždaug dvidešimčia metų jaunesnę – ir to neslėpė. Taip pat aišku buvo ir tai (nors jis nuoširdžiai stengėsi neparodyti), kad Timotis atvyko į Vieną, švelniai tariant, ne laiku. Kai mus vedė į valgomąjį vakarie-

niauti, išsigandau pastebėjusi, kad kankinamas apmaudo bei netikrumo jausmo, Timotis vėl gerokai paniuro.

Mačiau, kad Kristlė taip pat jį stebi; galėjau netgi tiksliai pasakyti, kurią akimirką, – kol Greihamas skaitė meniu ir kalbėjosi su padavėju, – ji nusprendė žūtbūt Timotį sužavėti. Tai nebuvo labai sunku, ir netrukus ji kuo puikiausiai šią užduotį įvykdė, nes buvo nedaug už jį vyresnė, labai graži ir gausiai apdovanota tuo nuoširdžiu vienietišku meilumu, kurį pripažįsta ir Vienos draugai, ir priešai, – sugebėjimu sakyti žmogui tai, ką jis nori girdėti. Nespėjome išgerti nė pusės vyno, o Timotis jau atrodė linksmas, patenkintas ir kimšo taip, tarsi būtų dvi savaites badavęs; tuo tarpu jo tėvas, irgi lengviau atsikvėpęs, ėmė kalbinti mane.

Pirmiausia labai nuoširdžiai padėkojo už tai, kad lydėjau Timotį kelionėje, ir prabėgomis gana sumaniai mėgino paaiškinti, kodėl dar šį vakarą nekviečia sūnaus į savo namus. Paskui mandagiai, bet abejingai paklausė, kaip laikosi Karmela, taip pat abejingai pasidomėjo mano pačios šeima, tačiau netrukus supratau, kad iš tikrųjų jam rūpi, ką veikiu Vienoje ir kaip Karmela sugebėjo įtraukti mane į savo reikalus; taigi buvo aišku, kad telefonu Timotis nieko jam nepasakė.

– Tiesiog atostogauju, – pasakiau. – Mano vyrą išsiuntė į Stokholmą kaip tik tada, kai ketinome vykti pailsėti, todėl atskridau čia be jo, o vėliau turėtume susitikti.

– Vienoje?

– Ne, Grace. Norėjome automobiliu pakeliauti po pietų Austriją, važiuoju ten rytoj. Paprasčiausiai pasisekė, kad skridau tuo pačiu metu, kaip ir Timotis.

– Tikrai, – mandagiai atsakė Greihamas Leisis. – Atostogos bus puikios. Kur ketinate važiuoti?

To aš, be abejo, nežinojau, nes pasivažinėjimą su Luisu po pietų Austriją buvau ką tik išgalvojusi. Tačiau turėjau nemenką prieš dvejus metus ištekėjusios moters patirtį, kaip

išsisukti iš keblios padėties. Todėl nė nemirktelėjusi atsakiau:

– Čia leidau vadovauti vyrui. Jis parinko maršrutą, ir prisipažįstu, kad iš tikrųjų net neprisimenu, kur jis ketina važiuoti. Nusprendžiau pailsėti ir paklusti jo valiai.

– A... suprantu, – tarė Greihamas Leisis ir kreipėsi į sūnų:

– O tu ką ketini veikti, Timai?

Timotis, užkluptas nepasirengęs tokiam atviram klausimui, tik nugurkė seiles, paraudo ir nieko neatsakė. Mano melagystes jis išklausė nemirksėdamas ir nerodydamas nustebimo – ko gero, jam tai labai patiko; tačiau dabar, kai turėjo arba prisipažinti, kad atvyko į Vieną tikėdamasis, jog tėvas jį priims, arba pats ekspromtu sukurti kokią istoriją, jis staiga neteko žado. Stojo nejauki tyla.

Jau žiojausi ką nors sakyti, bet Kristlė mane aplenkė – meiliu balseliu tarė:

– Na, žinoma, jis atvyko pamatyti Vienos! Ko gi dar? Timi, – vardą ji ištarė ypač švelniai, – norėčiau pati pavedžioti tave po miestą! Čia yra daug gražių vietų, norėčiau parodyti tau viską, ką mato turistai – Hofburgą, Šionbruną, Praterį, Kalenbergą, ir nuvesti visur, kur eina patys vieniečiai, bet, deja, negalėsiu, nes rytoj išvykstu iš Vienos. Man labai gaila, tačiau esu pažadėjusi; jau keletą mėnesių nebuvau pas tėvus, jie prašė, ir aš pažadėjau atvažiuoti.

– Bet... – buvo besakąs Greihamas Leisis.

Ji palietė jo ranką, ir jis paklusniai nutilo, tačiau nustebęs veidas viską išdavė; jos žvilgsnį taip pat nesunku buvo suprasti. Aišku kaip dieną: ji norėjo kuo greičiau išnykti iš Greihamo namų, kad jis pasijustų laisvas ir galėtų – netgi būtų priverstas – deramai priimti sūnų.

– Na... – vėl prakalbo Greihamas Leisis. Jis atsikrenkštė. – Rytoj sekmadienis, taigi man laisva diena. Kaip ma-

nai, seni, gal galėčiau apie vienuoliktą užeiti ir paimti tave su visais daiktais? O paskui, kai įsikurtum, išeitume kur nors pasižvalgyti. Darbo dienomis neturiu tiek laiko, bet greitai ir pats visur vaikščiosi.

Timotis žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą. Mačiau, kad jis suprato tiek pat, kiek ir aš. Buvo truputį paraudęs, bet atsakė visiškai ramiai:

– Labai ačiū už pasiūlymą, tėti, bet kol kas neketinu apsistoti pas tave. Tiesą sakant, norėjau rytoj važiuoti į pietus su Vanesa.

Gal Greihamas arba Kristlė ir pajuto palengvėjimą, bet nė vienas to neparodė. Greihamas tarė:

– Tikrai? Ponia Marč labai maloni, kad tave pakvietė, bet jeigu ji su vyru ketina pakeliauti, jie tikriausiai nenorės...

– Mes iš karto neišvyksime, – greitai įsiterpiau, – gerai net nežinau, kada Luisas galės prie manęs prisidėti, turėsiu šiek tiek palaukti. Man būtų malonu padraugauti su Timu.

– Nesijaudink, neužsikarsiu jiems ant sprando, – linksmai, be jokios ironijos tarė Timotis. – Šiaip ar taip, ketinau kaip nors nuvykti į Štiriją, į Piberį, pažiūrėti Lipicos žirgų, ir jeigu poniai Marč reikia pakeleivio, tai vienu šūviu du zuikius nušausiu. Gal nepyksti, kad taip viešai pavadinau tave zuikiu, Vanesa?

– Man tai netgi patinka, – atsakiau.

– Tuomet, – ramiai tarė jaunasis ponas Leisis, – sutarta. Aš tau paskambinsiu, tėti, kai nuspręsiu grįžti į Vieną.

Ir jis sutelkė dėmesį į saldumynų stalelį, nuo kurio pasiėmė didžiulį gabalą torto bei riebų, labai saldų šokoladinį pyragaitį, papuoštą plakta grietinėle.

Man pasirodė, kad kavą visi gėrė galutinai nurimę ir lengviau atsidusę. Kai išėjome iš valgomojo, Timotis su tėvu, kuo draugiškiausiai nusiteikę, dingo kažkur prie drabuži-

nės, o kai grįžo, iš jų patenkintų veidų supratau, kad Greihamas garbingai sutvarkė piniginius reikalus ir sūnui šįkart nereikės griebtis šantažo.

– Ką gi, – tarė Greihamas, kai palinkėjome vieni kitiems labos nakties, – tikiuosi, gerai praleisite laiką. Pasirūpink ponia Marč, Timi. Ir būtinai pranešk, kai sumanysi grįžti į Vieną. Jeigu ir dabar būtum pranešęs... – Sumišęs jis pridūrė: – Ko gero, tai buvo gana keistas seniai prarasto sūnaus sutikimas.

Jis, matyt, norėjo mus prajuokinti, bet jo žodžiai vidurnaktį tamsioje Vienos gatvėje nuskambėjo liūdnai.

Timotis linksmai tarė:

– Kitą kartą nepamiršiu. Ačiū už vakarą, esu tiesiog priblokštas.

„Pežó" nuvažiavo. Mudu su Timočiu ėjome į savo viešbutį.

– Ar tu neprieštarauji? – paklausė jis.

– Žinai, kad ne. Juk sakiau – man bus malonu važiuoti su tavimi. Bent jau tai nebuvo melas... O dėl melo... mudu neblogai praslydome, ar ne? Ji – puiki mergina, Timai.

– Žinau. Tik iš pradžių man visa tai nepatiko. Nieko negalėjau padaryti. Tačiau dabar nebesijaudinu, nė kiek. – Ėjome pro apšviestą Prachnerio knygyno vitriną, ir aš pamačiau, kad Timotis dabar visai kitoks: energingas, kupinas pasitikėjimo ir laisvas. – Šiaip ar taip, – tarė jis, – tėvas juk turi teisę gyventi savo gyvenimą. Negaliu amžinai laikytis įsikibęs. Turiu juos paleisti.

– Žinoma, – atsakiau.

KETVIRTAS SKYRIUS

Ir štai aš Ardene; kvailys! Namie buvau juk laimingesnis, tačiau keliautojams netinka skųstis.

V. Šekspyras *„Kaip jums patinka"*

Kitą dieną apie penktą valandą įvažiavome į Oberhauzeno kaimą.

Kadangi Timotis važiavo su manimi, atsisakiau ankstesnio savo plano keliauti traukiniu iki Bruko arba Graco, o ten išsinuomoti automobilį. Be to, buvo sekmadienis, ir aš abejojau, ar tai išvis įmanoma padaryti sekmadienį po pietų. Užtat Vienoje, atrodė, viskas įmanoma bet kuriuo metu, ypač jei tau sumaniai padeda viešbučio *Am Stephansplatz* personalas.

Taigi kitą dieną prieš pietus mudu su Timočiu išsinuomotu „Folksvagenu" išvykome iš Vienos; eismas sekmadienį, ačiū Dievui, buvo nedidelis, aš vairavau, o Timotis, pasitiesęs žemėlapį, gana mitriai mus išvedė Triesto gatve, pro senų automobilių kapines, į Viner Noištato kelią.

Diena buvo graži. Lėkėme greitkeliu į pietvakarius, ir kraštovaizdis, iš pradžių gana nuobodus, aptekęs miesto pramonės šašais, pamažu ėmė banguoti – lygumos baigėsi. Už Viner Noištato atsidūrėme tarp miškingų atšlaičių, žalių ganyklų ir romantiškų uolų, apjuostų sidabro upeliais ir padabintų pilių karūnomis.

Visgi tokie vaizdai labiau būtų tikę idilėms negu riterių romanams, – jie buvo veikiau pastoraliniai, o ne gotiški. Slėniuose augo vešlūs pasėliai, o auksiniai nupjauto šieno

laukai driekėsi iki pat kalvų viršūnių. Net kai keliu – puikiai suprojektuotu – tarsi spirale ėmėme kilti aukštyn į Zemeringo perėją, reginys vis tiek neatrodė didingas; aukšti pušynais apaugę šlaitai buvo tik prieglobstis ar tam tikras fonas ramiam žmonių gyvenimui apačioje.

Pavalgėme Zemeringe – kurorte keturių tūkstančių pėdų aukštyje, kur saulė šviečia visą žiemą; dabar, pačiame vasaros įkarštyje, oras čia buvo toks svaigiai gaivus, jog ir šiaip gana rajus Timotis pasijuto dar labiau išbadėjęs, o aš irgi atgavau šiokį tokį apetitą, pastaruoju metu dingusį dėl nervinės įtampos, kurios vis dar nenorėjau pripažinti, nors ji, kelionei einant į pabaigą, tolydžio didėjo.

Vėl išvažiavome prieš trečią, leidomės žemyn, regėdami dar gražesnius vaizdus, paskui už keleto kilometrų nuo Bruko išsukome iš pagrindinio kelio, palei kurį tekėjo upė, ir toliau riedėjome jos intako slėniu.

Sustojau pušų spygliais nubarstytoje šalikelėje.

– Juk turi pažymėjimą, Timai? Gal norėtum pavairuoti?

– Žinoma, – nedelsdamas atsakė jis. – Pavargai?

– Šiek tiek. Reikia susikaupti, kai vairas kairėje, važiuoji priešinga puse, o čia dar sekmadienio popietė, visi kažkur lekia. Beje, tu puikiai susidorojai su kelio ženklais. Tikiuosi, ir aš galėsiu tau padėti, o gal jau įpratai?

– Tikriausiai, – atsakė jis, kai keitėmės vietomis. – Šiaip ar taip, neatrodo, kad šitame šunkelyje būtų smarkus eismas.

Pirmiausia jis apžiūrėjo valdymo rankenėles, pažaidė su pavarų dėže, o paskui pajudėjome. Nelabai nustebau pamačiusi, kad jis puikus vairuotojas, – jau buvau išmokusi tinkamai vertinti Timočio sugebėjimus, – taigi galėjau atsipūsti ir pagalvoti apie tai, kas manęs laukia; tik iš savigarbos apsimečiau, kad grožiuosi gamta.

Tai nebuvo sunku. Iš pradžių vingiavome tarp pušų, de-

šinėje šniokštė platokas upelis, o paskui, aplenkdamas žalią skardį, kelias ėmė raitytis aukštyn, tarpais palįsdavome po tuščiavidurėmis uolomis – buvusiais karjerais, virš kurių tarsi pakibę augo miškai; upelis šalia mūsų krito nuo dar statesnio šlaito, sroveno žemyn per slenksčius, o tolimajame krante buvo susigrūdusios didžiulės akmens nuolaužos.

Tačiau greitai išlindome iš siauro tarpeklio ir įvažiavome į platų, ramų, kalvų apsuptą slėnį. Kelias čia buvo tiesesnis, abiejose pusėse plytėjo žalios pievos, o baltos bei geltonos gėlės siekė kelius. Kalvos styrojo čia pat, už pievų, – jų papėdės buvo švelniai apaugusios žole, kiekvienas žalias vingis apkaišytas pušimis, kurios tarsi sruvo žemyn, užpildydamos visus atkalnių įdubimus ir plyšelius, – atrodė, kad aukštas miškas ant keterų sužėlė per tankiai, todėl medžiai nebesutelpa ir varva žemyn grioviais bei upeliais, kaip plakta grietinėlė per pudingo kraštus. Virš to tankaus miško uolos buvo aukštai iškilusios į orą, spindintys sidabrinio akmens šlaitai apraizgyti baltomis krioklių gijomis.

Bet šios kalvos anaiptol neužgožė viso slėnio. Joms tarytum trūko didingumo, jos buvo pačiame regėjimo lauko pakraštyje, tuo tarpu akį traukė daug artimesni vaizdai – vilnijanti auksinė augmenija ir linksmi, jaukūs namukai, susispietę aplink bažnyčias bei fermas. Šienas jau buvo sugrėbtas ir džiūvo ant žaginių kaip tamsūs auksiniai linai ant verpsčių, o lygiai nupjautos pievos atrodė švelnios tarsi pliušas. Vienur kitur stovėjo koplyčios, lyg mažutės bažnytėlės ar alkovos, kuriose priešais spalvotą kokio nors šventojo statulėlę buvo pamerkta gėlių, o kregždės suko ratus pirmyn atgal po skiedriniais stogais. Kaimiečių namai irgi buvo spalvoti – sienos ryškiai rožinės, melsvos arba baltos, loveliuose po langais augo petunijos, pelargonijos, saulutės. Bemaž prie kiekvieno namo buvo nedidelis sodelis, pil-

nas obuolių bei persikų, ir abrikoso medis, atšlietas į ryškią sieną. Viskas švytėjo ir žaliavo. Kuklių kaimo bažnytėlių sienos buvo dažyto tinko, o stogai dengti skiedromis, su smailiais bokšteliais ar svogūno formos kupolais, virš kurių kyšojo blizgantys auksiniai vėjarodžiai. Laukuose ramiai ganėsi šiltos medaus spalvos galvijai su dideliais sodriai skambančiais varpeliais. Visas slėnis atrodė toks puošnus, saulėtas ir ramus, kad žvilgsnis retai tenuklysdavo į aplinkui styrančias uolas. Jos buvo tik šios žavingos pavakario šešėliuose skendinčios pastoralės fonas.

Pirmas daiktas, kurį pamačiau, kai įvažiavome į Oberhauzeno kaimą, buvo Vagnerio cirko afiša, apvyniota aplink medžio kamieną. O antras – pats cirkas, įsikūręs aikštėje dešinėje kelio pusėje, – daugybė visokių palapinių, vagonėlių bei priekabų, sumišai sustatytų aplink didįjį kupolą.

Timotis pristabdė automobilį, ir abu ištempę kaklus mėginome perskaityti.

– Ką gi, – tarė jis, – jie dar čia. Tai jau šis tas. Nuo ko pradėsime?

– Važiuosime toliau ir susirasime tą *Gasthof*. Šveicorius berods sakė, kad jis kaimo gale? Pirmiausia apsistokime, o paskui pagalvosime.

– Gerai.

Važiavome kaimo gatvele. Siaura, be šaligatvių – buvo matyti tik du suminti takai abiejose pusėse, o nuo kelio juos skyrė medžių eilės. Vienur kitur iki pat gatvės išsikišę priebučiai ar laiptai vertė žmones sukti iš tako ir žingsniuoti tarp automobilių. Jie taip ir darė, nė kiek nesijaudindami: iš tiesų keliu, kadangi jis buvo lygesnis, ėjo daugiau pėsčiųjų negu pakraščiais, – išsirengę sekmadienį pasivaikščioti, žmonės be tikslo kaip patinka slampinėjo po visą gatvę, nė neapsidairę landžiojo prieš automobilius. Čia, kaip ir daugumoje Austrijos kaimų, naudoti signalo nebuvo galima,

todėl slinkome labai lėtai ir atsargiai. Laimė, pikantiškus Timočio komentarus girdėjau tik aš.

Pagaliau išlindome iš tos ankštumos ir įvažiavome į atvirą grįstą aikštę, kur buvo senas šulinys, o aplinkui po medžiais stovėjo suoliukai. Priešais išvydome gražų bažnyčios bokštą su paauksuotu vėjarodžio smaigaliu. Kelias prie bažnyčios šakojosi į dvi puses.

– Gal geriau sustokime ir pasiklauskime, – pasakiau. – Jeigu nuvažiuosime ne ten, kai čia tiek žmonių, tai galas žino, kada galėsime apsisukti.

Jis atsargiai privažiavo prie krašto, sustojo platano šešėlyje ir iškišo galvą pro langą. Pagalbos nereikėjo toli ieškoti: trys moteriškės linksmai leido laiką pačiame gatvės viduryje su pustuziniu vaikų, besipešančių apie jų sijonus. Jos tuoj pat viską jam paaiškino, labai išraiškingai mostaguodamos, o vaikai, apstulbinti Timočio akcento, akimirką netekę žado, susispietė prie automobilio ir išpūtę mėlynas akis žiūrėjo į mus.

Galiausiai jis įtraukė galvą.

– Nesakyk, – paprašiau, – noriu atspėti. Tai kelias į dešinę.

Jis nusišypsojo:

– Ir viešbučio tikrai nepravažiuosime. Sako, ten labai gražu, ramu, nes tas kitas kelias yra pagrindinis. Ei, man čia patinka, o tau? Pažiūrėk į tą daiktą viduryje, tarsi šulinys ar kažkas panašaus, iš geležies nukaltas dangtis. Jis tikrai dailus. Vaje, matai tą *Konditorei*... konditerijos parduotuvę? Ten yra ir kavinė. Mielai suvalgyčiau keletą pyragaičių, o tu? Kai įsikursime, galėsime čia ateiti ir ką nors nusipirkti...

Susijaudinęs jis linksmai plepėjo, ligi pusės išlindęs pro langą, nepaisydamas karštos saulės. Bet aš jo nebeklausiau, netgi nebemačiau nieko aplinkui. Gražus kaimas ir visa ta šurmuliuojanti minia kažkur išnyko – dabar tai at-

rodė tik miglotas fonas. Ką tik buvau pastebėjusi Luiso blondinę.

Ji sustojo prie šulinio su kažkuo pasikalbėti, su kažkokia sena juodai apsirengusia moterimi, kuri nešėsi visą glėbį gėlių. Mačiau ją pasisukusią šonu, už kokių keturiasdešimties jardų nuo manęs, bet pamaniau, kad negalėjau apsirikti. Paskui ji atsigręžė, ir aš įsitikinau. Tai tikrai buvo ta mergina iš kino kronikos. Negana to, dabar, dienos šviesoje, ji atrodė dar gražesnė. Mažesnė negu vidutinio ūgio, grakščiōs jaunatviškos figūros, šviesūs plaukai tvarkingai surišti į uodegą ant pakaušio... Gal ir ne tokia koketė, kokia man tada pasirodė su tuo lietpalčiu ir išsidraikiusiais plaukais; dabar ji buvo dailiai apsirengusi tradicine balta palaidinuke, gėlėmis margintu klostuotu sijonu, ryšėjo prijuostę. Atrodė maždaug aštuoniolikos metų.

Stebėjau ją, kai ji juokdamasi atsisveikino su senąja moterimi ir pasuko tiesiai prie mūsų automobilio.

– Timai, – tyliai pasakiau, – greit įtrauk galvą ir uždaryk langą.

Jis tuoj pat pakluso.

– Tą mergina, kuri dabar eina čia, ta blondinė mėlynu sijonu... tai ta pati, kurią mačiau kino kronikoje. Ne, taip baisiai nespoksok, tik pažiūrėk, kad paskui atpažintum.

Ji kaip tik artėjo prie mūsų, atsidūrė ruožuotame medžių kamienų šešėlyje ir nė nežvilgtelėjusi praėjo pro pat automobilį. Neatsisukau, bet mačiau, kad Timas stebi ją veidrodėlyje.

– Eina tolyn gatve. Dar palaukti?

– Taip. Ir pažiūrėk, kur eis.

Po kiek laiko jis tarė:

– Nebematau, per daug žmonių, bet ėjo ten, iš kur mes atvažiavome.

– Cirko aikštės link?

– Taip. Gal nori, kad greitai pasekčiau?

– Galėtum?

– Žinoma. – Jis jau lipo iš automobilio. – Visada svajojau būti Džeimsu Bondu, o tu ne? Palauk čia ir sumokėk baudą už stovėjimą.

Jis užtrenkė dureles. Pasukau veidrodėlį, kad galėčiau matyti, kaip jo aukšta jaunatviška figūra dideliais žingsniais tolsta gatvės viduriu: kaip ir kaimiečiai, jis nepaisė jokių eismo taisyklių. Paskui ir jis pranyko tarp žmonių.

Patogiai atsilošiau, bet vis tiek negalėjau nusiraminti. Jaučiau, kad mane krečia drebulys, o akimis nenorom, karštligiškai kažko ieškojau minioje.

Vadinasi, akys manęs neapgavo: tai tiesa. Dabar, kai įsitikinau, pasijutau galutinai sutrikusi. Luisas su ta mergina tamsaus kino teatro ekrane – tas mirgantis vaizdas iki šiol atrodė kaip nenusisekusi tragedija, dar paslaptingesnė dėl to, kad viskas vyko svetimoje aplinkoje, – tai buvo tarsi sapnas, kažkas tolima ir netikra, kuo neverta tikėti, kas tuoj pat išblėsta, kaip ir visi sapnai dienos šviesoje. Tąkart irgi viskas dar labiau nutolo, vos tik išėjau iš kino teatro. Ir skubota kelionė į Austriją man atrodė nereali – netgi tuomet, kai jau sėdėjau lėktuve; iki pat šios akimirkos kerintis svetimos šalies grožis palaikė viltį, kad visa tai netiesa.

Tačiau dabar... Oberhauzenas, cirkas, mergina... O paskui... Luisas?

– Nejaugi nemokėjai baudos? – Prie lango stovėjo Timas.

– Ne. Tu mane išgąsdinai. Negirdėjau, kaip priėjai.

– Juk sakiau, kad suradau savo pašaukimą. – Jis įsirangė į vairuotojo sėdynę. – Neatsitraukdamas sekiau mūsų objektą. Ji tikrai ėjo į cirką. Greičiausiai ten dirba, nes nuo vartų pasuko vagonėlių link. Kaimiečiai – jų ten daug, su vaikais, – irgi ėjo, bet į kitą pusę; ten kažkoks žvėrynas, visi žiūri. Vyriškis prie vartų renka pinigus, bet nenorėjau klausinėti. Ar gerai padariau?

– Gerai.

– Ir dar kai ką sužinojau. Jie rytoj išvyksta. Ant afišos priklijuotas skelbimas: paskutinis vaidinimas šįvakar, aštuntą valandą.

– A! Vadinasi, mums pasisekė. Labai ačiū, Timai.

– Nėra už ką. Man tai patiko. Ir padariau išvadą, kad veltui švaistyčiau savo sugebėjimus Ispanų jojimo mokykloje. Džeimsas Bondas ten nedirba; nors, tiesą sakant, mano mėgstamiausias seklys – Arčis Gudvinas. Turbūt žinai – Nerono Volfo padėjėjas, gražus ir sumanus, ir tikras kipšas su moterimis.

– Ką gi, tau pasitaikė puiki proga, – pasakiau. – Jeigu artimiausiu metu nerasime Luiso, galėsi imtis merginos.

– Turėsiu, kaip sekliai sako, prie jos „prasiskverbti"? Mielai, – linksmai tarė Timas. – Dievaži, jeigu šitas kelias dar susiaurės, mes išvis niekur neprasiskverbsime... Ne, žiūrėk, berods atvažiavome.

„Edelveisas" buvo tikrai žavus viešbutis, ir nepaisant pavadinimo, be jokių nereikalingų išgražinimų. Ilgo, žemo pastato stogas buvo dengtas skiedromis; ant jo prieš saulę šildėsi balandžiai, o loveliuose po langais žydėjo gėlės. Viešbutis stovėjo pačiame kaimo pakraštyje – priešais jį kelias baigėsi, o toliau tik siauras takelis vingiavo į kažkokią sodybą. Tarp namo ir kelio buvo žvyruotas kiemas, kur po kaštonais stovėjo staleliai. Prie jų sėdėjo keletas žmonių – gėrė kavą ar dar kažką. Balandžiai burkuodami išdidžiai vaikščiojo jiems palei kojas. Kregždės, tikriausiai jau svajodamos apie šiltesnius kraštus, čirškė ir suko ratus virš galvų. Kvepėjo pušų sakais.

Mudviem pasiūlė gretimus kambarius su stiklinėmis durimis į plačią verandą kitoje namo pusėje. Pro langus galėjome grožėtis laukais, mažyčiuose švariuose kambarėliuose buvo labai ramu. Manajame pušinės grindys buvo nu-

šveistos iki baltumo, ant jų patiesti du nedideli ryškūs tariamai persiški kilimėliai, palei sienas stovėjo masyvūs pušiniai baldai bei viena visai pakenčiama kėdė. Čia buvo ir labai graži senovinė tamsaus medžio komoda su dažytais paneliais, ir gana nepatogi spinta, ir daugybė sunkių kaltinių geležies papuošimų ant šviestuvų ir ant durų, apkaltų dekoratyvinėmis vinimis bei juostelėmis, tarsi kokioje gotiško stiliaus bažnyčioje. Ant sienų kabėjo du paveikslai, tapyti ryškiais aliejiniais dažais: viename kažkoks neatpažįstamas mėlynu apsiaustu apsirengęs šventasis kovojo su slibinu, o antrame kitas šventasis, labai panašus į pirmąjį, tik apsirengęs raudonai, laistė gėles. Atrodė, kad Austrijoje tikrai nemažas įvairių šventųjų dorybių pasirinkimas.

Greitai išsikroviau daiktus. Maniau, kad norėsiu pabūti viena ir pamąstyti, ką darysiu toliau, bet iš tikrųjų negalėjau apie tai galvoti. Buvau tarytum išjungusi savo smegenis – susikaupusi dėliojau drabužius, išsirinkau, kuo persirengsiu, ir svajojau, kaip netrukus su Timočiu eisime prie staliuko po kaštonais ko nors išgerti.

Jau buvau pasirengusi eiti, bet kažkodėl delsiau. Plačiai atvėriau langus ir išėjau į verandą.

Veranda buvo tik per dvi ar tris pėdas pakelta nuo žemės, taigi čia pat už turėklo, tiesiog po kojomis prasidėjo laukai. Jie buvo ką tik nušienauti – šią vėlyvą popietę aplinkui sklandė beveik pamirštas šviežio šieno kvapas. Už toli nutįsusių lygaus aksomo plotų giliai tarp medžių tekėjo upė, o anapus tos pasišiaušusios uosių bei gluosnių juostos aukštyn lipo pušys – šlaitas po šlaito, iki pat sidabrinių viršukalnių. Vienas slėnio kraštas jau skendėjo šešėlyje. Buvo beveik pusė septynių.

Atsisukau kažką išgirdusi. Timotis irgi stovėjo verandoje prie savo lango. Buvo apsivilkęs švariais marškiniais, atrodė guvus ir susijaudinęs.

– Štai kur tu! Girdėjau, kaip išėjai. Gal jau nusprendei, ką darysime toliau?

– Tiesą sakant, dar ne. Man labai gaila. Ko gero, visai pasimečiau. Negaliu atsipeikėti nuo tada, kai pamačiau tą merginą. Jaučiuosi taip, tarsi būčiau gavusi antausį ar sutikusi vaiduoklį.

– Nori pasakyti, jog iki šiol iš tikrųjų netikėjai, kad ji egzistuoja? Žinau, ką turi omeny, – netikėtai pridūrė Timotis. – Aš ir pats panašiai jaučiausi dėl Kristlės. Bet... nesuprantu, kodėl tu taip jaudiniesi... juk ne dėl *jos*... Turiu galvoje, jeigu ir buvo koks ryšys... kai matei juos toje kino kronikoje... jis negalėjo būti... – Jis nutilo, mėgindamas parinkti tinkamus žodžius, o paskui staiga išpoškino tiesiai šviesiai: – Po galais, gal ji ir neblogai atrodo, tačiau *tau* tikrai neverta dėl jos jaudintis! Tu labai graži! Argi tau niekas to nesakė?

Teisybė, retkarčiais žmonės taip sakydavo, bet dar niekada nebuvau tokia sujaudinta – net žado netekau.

Galų gale atsakiau:

– Ačiū. Bet... supranti, jaudinuosi ne vien dėl to. Juk apskritai neturėčiau čia būti, todėl dabar man labiau rūpi ne kaip jį surasti, o ką pasakyti suradus... – Nusigręžiau nuo kalnų ir atsitiesiau, tarsi pasiryžusi. – Ką gi, nieko nepakeisi, ir geriausia būtų pradėti nuo cirko. Sakei, kad vaidinimas aštuntą? Tuomet dar turime pakankamai laiko. Galime užkąsti, pasišnekėti su ponia Veber, o paskui pėsčiomis nueisime per kaimą. Jeigu šis kaimas panašus į mūsų gimtąjį, tai bevielis telegrafas veikia šviesos greičiu. Ko gero, jeigu jis dar čia, tai sužinojo apie mūsų atvykimą po kelių sekundžių, kai tik užsiregistravome viešbutyje.

– Jeigu šis vaidinimas paskutinis, vadinasi, jie pradės tvarkytis vos jam pasibaigus, ir iš ryto jų čia nebebus. – Jis atidžiai žiūrėjo į mane. – Gal geriau iš karto einu ten ir nupirksiu bilietus?

– Bet jeigu jie išsėdėjo čia įstrigę visą savaitę, vargu ar bus daug žiūrovų, ir... – Staiga nusijuokiau: – A, suprantu! Kodėl gi ne? Jeigu pavyks pastebėti „objektą", juk nesielgsi neapdairiai?

– Būsiu labai atsargus, – pažadėjo jis. – Nesakysiu nė žodžio. Ir dar spėsiu grįžti pavalgyti.

– Neabejoju, – atsakiau, bet jis jau buvo išdūmęs.

Penktas skyrius

Matau, sinjora, šitas džentelmenas neįrašytas į jūsų palankumo knygą.

V. Šekspyras
*„Daug triukšmo dėl nieko"**

Kaštonų šešėliai švelniai glostė kavinės staliukus, šiltas vėjelis plazdeno raudonas languotas staltieses. Po vienu medžiu, susirangęs į kamuolį, kartkartėmis nerviškai sutrūkčiodamas, snaudė didžiulis senbernaras. Buvo tylu, ramu. Sėdėjau gurkšnodama vermutą ir mintyse sau kartodama, jog privalau galvoti... galvoti... Neatitraukiau akių nuo gatvės, kuria netrukus – buvau visiškai įsitikinusi – turėjo ateiti Luisas.

Buvau taip įtikėjusi jo buvimu kažkur netoliese, kad kone išsigandau, kai pamačiau Timotį, nemažu greičiau einantį prie manęs. O po akimirkos tiesiog pastėrau išvydusi, ką jis atsiveda. Ne Luisą, o... Viešpatie šventas... Luiso blondinę.

Dar po akimirkos jie jau stovėjo prie mano staliuko, ir Timotis mus supažindino:

* Vertė K. Boruta.

– Vanesa, čia Analiza Vagner. Ji iš cirko... Prisimeni, matėme cirką toje aikštėje, aname kaimo gale? Panele Vagner, čia ponia... – Jis per vėlai suvokė savo klaidą. Žioptelėjo ir nutilo.

– Mano pavardė Marč. Vanesa Marč, – pasakiau, žiūrėdama į merginą.

– Malonu su jumis susipažinti, ponia Marč. – Jos veido išraiška nepasikeitė, įžvelgiau tik paprastą mandagumą. Dar labiau suirzau išgirdusi, koks švelnus jos balsas ir kaip gerai ji kalba angliškai.

– Gal prisėstumėte ko nors išgerti, panele Vagner?

– Ačiū. Vadinkite mane Analiza.

– Ko jums užsakyti? – paklausė Timotis.

– Prašyčiau kavos.

– Tiktai kavos? Ne vermuto ar dar ko nors?

Ji papurtė galvą:

– Mes, cirko artistai, labai mažai geriame. Tiesiog neverta. Man tiktai kavos.

Timotis pamojo pro šalį ėjusiai padavėjai, ir ji tuoj pat jį pastebėjo, nors tai gana neįprasta bet kurioje šalyje, o Austrijoje – jau buvau tuo įsitikinusi – tikras stebuklas. Atrodė, kad Timotis garbingai įvykdys ir šią užduotį. Jiedu su mergina atsisėdo; Timotis lyg norėjo man kažką pasakyti ir atrodė labai savimi patenkintas, bet ne dėl padavėjos, o mergina nusišypsojo ir grakščiai išskleidė mėlynomis gėlytėmis margintą sijoną.

Ir iš arti ji atrodė labai daili, jos šviesūs pelenų atspalvio plaukai bei germaniški bruožai buvo visai nepanašūs į Kristlės. Negalėjau įsivaizduoti panelės Vagner jaukiai triūsiančios virtuvėje. Jai labiau derėjo būti tarp tų laibų, ištvermingų gražuolių, kurios laimi olimpinius čiuožimo medalius arba meistriškai, puikiai išlaikydamos pusiausvyrą, leidžiasi slalomo trasomis. Niekaip nesupratau, ar tada, kai

mačiau ją kino kronikoje, ji dėjosi esanti trapi ir bejėgė, kad patiktų Luisui, ar man tik taip pasirodė, nes šalia stovėjo jis – toks aukštas ir solidus. O gal, – ši malonesnė mintis tik dabar šovė man į galvą, – gal ji tada iš tikrųjų buvo išsigandusi ir nusiminusi? Šiaip ar taip, tai juk jos cirkas.

– Jūsų pavardė Vagner? – paklausiau. – Vadinasi, šis cirkas priklauso jums, jūsų šeimai?

– Mano tėvui. Timotis sakė, kad šįvakar ateisite pažiūrėti?

– Taip. Būtinai. Mes ką tik atvažiavome, bet jūs berods rytoj išvykstate, todėl nenorime praleisti progos.

Ji linktelėjo:

– Išsikraustome šiąnakt, po vaidinimo. Ir taip jau užsibuvome. – Laukiau, gal ji dar ką nors pasakys, bet ji tik paklausė: – Ar jums patinka cirkas?

Padvejojusi nusprendžiau sakyti tiesą:

– Ne visuomet. Nemėgstu dresuotų gyvūnų, bet man patinka visa kita: lyno akrobatai, trapecijos, juokdariai...

– O žirgai nepatinka?

– Žirgų aš nevadinu dresuotais gyvūnais! Turėjau galvoje meškas, beždžiones, tigrus. Žirgai man labai patinka. Ar daug jų turite?

– Nelabai, mūsų cirkas nedidelis. Bet joks cirkas nebūtų cirkas be žirgų. Mums jie patys svarbiausi. Mano tėvas išjodinėja žirgus: mes patys manome, kad mūsiškiai tokie pat puikūs kaip ir Šumano cirke, tik neturime jų tiek daug.

– Norėčiau pamatyti, žirgai man visuomet patinka, o mano bičiulis juos tiesiog įsimylėjęs.

Ji nusijuokė:

– Žinau. Užtikau jį prie žirgų aptvaro. Nesuprantu, kaip jis ten pateko.

Timotis tarė:

– Nusipirkau bilietą į žvėryną, bet juk negalėjau žiūrėti į

visokias papūgas ir beždžiones, kai čia pat, už kampo, pamačiau žirgus.

– Mūsų žvėrynas nelabai įdomus. Laikome tik dėl vaikų.

– Jūs puikiai kalbate angliškai, – pasakiau.

– Mano mama buvo anglė. Ir dabar turiu su kuo pašnekėti, nes cirke tenka bendrauti su įvairių tautybių žmonėmis. Jų yra visokių: juokdariai – prancūzai, lynu vaikšto vengras, akrobatai ant batuto – japonai, dar yra toks juokingas numeris su asilu – jį rodo anglas, o mūsų žonglierius – amerikietis... ir, žinoma, daug vokiečių, austrų.

– Jungtinės Tautos, – tarė Timas.

– Tikrai. – Ji šyptelėjo, ir jos skruostuose pasirodė duobutės. – Ir apskritai mes vieningi. Privalome tokie būti.

– Ar jūs turite savo numerį? – paklausiau.

– Taip. Padedu tėvui išjodinėti žirgus... pradžioje yra toks tarsi rodeo. Bet mano pačios numeris – dailusis jodinėjimas. Turiu Lipicos eržilą...

– Turite... ką?! – Timočio įsikišimas neatrodė nemandagus, nes jis buvo tikrai nuoširdžiai susidomėjęs.

– Lipicos eržilą. Tai žirgų veislė...

– Taip, žinau. Tikiuosi nukakti į Piberį, gal pavyks pamatyti žirgyną, o paskui ir spektaklį Vienoje. Bet ar jūs turite *dresuotą* eržilą? Maniau, jie jų neparduoda.

– Taip, jis dresuotas, bet ne jų jojimo mokykloje. Mano senelis nusipirko ketvergį, o dresavo dėdė... ir aš.

– Pagal aukščiausio lygio programą?

Ji linktelėjo.

– Ir dabar jūs turite savo dailiojo jodinėjimo numerį? Jūs esate... kaip tai vadinama?.. *ecuyere* *?

Mačiau, kad Timotis staiga ėmė į ją žiūrėti jau ne kaip į „objektą" ar „Luiso blondinę", bet kaip į tikrą žvaigždę, ku-

* Jojikė *(pranc.)*.

rios vardas rašomas afišose. Supratau, kad teisingai ją vertinau: ši jauna moteris, tokia įgudusi ir stipri, kad gali valdyti grynakraujį eržilą... ji tokia pat trapi, kaip ir grūdintas plienas.

– Negali būti! – tarė Timotis, net įkaitęs iš susižavėjimo.

Ji nusišypsojo:

– O, tai toli gražu ne tai, ką pamatysite Vienoje! Jokių „šuolių virš žemės", tik *levade,* ir kartais dar *croupade...* – Ji kreipėsi į mane: – Tai toks šuolis iš vietos, kai žirgas laiko kojas surietęs... Ar teisingai pasakiau?

– Parietęs, – tarė Timas.

– ... parietęs po savimi... ir vėl atsistoja iš kur pašokęs. Mėginome išmokyti jį ir *capriole* – tai tas pats *croupade,* tik paskui žirgas dar išmeta užpakalines kojas atgal, tačiau tai labai sudėtinga; jis negali to padaryti, todėl aš jo ir nebevarginu. Tai mano kaltė, ne jo.

Matydama, su kokiu susižavėjimu Timotis žiūri į merginą, jau tikėjausi, kad jis ims prieštarauti, bet apsirikau. Jis, kaip ir ji, buvo pakankamai pasišventęs, kad žinotų, jog tai niekada nebūna žirgo kaltė.

Ji dar pridūrė:

– Bet kitus pratimus jis atlieka puikiai. Jis – vienas iš Mestozo palikuonių, Mestozas Leda... jis toks muzikalus... bet nereikia ir pasakoti. Šįvakar patys pamatysite, ir jeigu bus gerai nusiteikęs, pamėginsiu *croupade,* specialiai jums.

Sutrikę padėkojome. Timo akys spindėjo. Galutinai nusprendžiau, kad Analiza ir yra pagrindinė įtariamoji Dingusio vyro byloje.

– Tiesiog negaliu sulaukti, – šnekėjo Timotis. – Ar jis ten buvo tarp kitų žirgų? Aš jo nemačiau.

– Todėl, kad stovėjote ne toje pusėje. – Ji vėl žavingai nusišypsojo. – Reikėjo lįsti pro kitą aptvaro galą. Taip, jis ten. Gal šįvakar po vaidinimo norėtumėte užeiti pažiūrėti žirgų? Turėsime šiek tiek laiko.

– Žinoma, norėčiau! – sušuko Timotis ir staiga prisiminęs pažvelgė į mane. – Vanesa..?

– Labai norėčiau, – pasakiau. – Kiek jų turite?

– Iš viso dvidešimt septynis, ir dar poniai... Išjodinėjami žirgai tikrai puikūs, jums patiks, Timoti, visi sarti – turime dvylika – baltais karčiais, gerai suderinti. Tiesa, šįvakar tik dešimt bus tinkami darbui, bet vis tiek gražu.

– „Tinkami darbui"? – paklausiau nesuprasdama, ar ji tai ir norėjo pasakyti, ar tiesiog nežinojo angliško žodžio. – O kas atsitiko kitiems?

– Nieko baisaus, bet jie tokie brangūs, kad reikia būti atsargiems. Praėjusią savaitę čia įvyko nelaimė, kai kurie žirgai susižeidė. Naktį užsidegė vagonėlis, prie pat žirgų aptvaro, jie pasibaidė... – Paskui ji tyliai pridūrė: – Tačiau ne tai svarbiausia... Vagonėlyje buvo du žmonės, jie žuvo, sudegė.

– Koks siaubas! Kaip tai atsitiko?

– Mes iki šiol nesuprantame. – Maniau, kad ji nieko daugiau nesakys, bet ji tik patraukė pečiais ir kalbėjo toliau: – Jeigu jau apsistojotė šiame kaime, vis tiek viską sužinosite – žmonės Oberhauzene visą savaitę apie tai tešneka. Mes ir užsibuvome čia taip ilgai todėl, kad atvažiavo policija, atliko tyrimą. – Ji nenorom šyptelėjo: – Jie patys taip sako, kad „atliko tyrimą"... ištisas valandas klausinėjo, grėbstė, ir tik šiandien pareiškė: „Rytoj galėsite išvykti. Viskas baigta".

– Užjaučiu jus. Tai skaudi nelaimė.

– Skaudžiausia mano tėvui. – Mėlynos akys žvelgė tiesiai į mane. – Tas vagonėlis buvo Franco Vagnerio, jo giminaičio... mano dėdės Franclio. Aš taip jį vadinau, nors iš tikrųjų jis buvo mano antros eilės pusbrolis... Jis visada man atrodė senas. Pradėjo dirbti pas mus, kai buvau dar maža.

Staiga susigraudinusi pamiršau savo išankstinį nusistatymą:

– Mieloji panele... mieloji Analiza, man labai gaila. Nežinojau, kad tai jūsų giminaitis... tai baisu. Jums teko tiek iškentėti.

Ji vėl patraukė pečiais – ne abejingai, o greičiau atlaidžiai:

– Tai jau baigėsi.

– O tas kitas žmogus? Sakėte, jie buvo dviese?

– Jis ne iš cirko. Matyt, kur nors susipažino su dėde Francliu ir užėjo pas jį išgerti... o gal pasišnekėti? Mes nežinojome, kad ten yra dar kažkas. Kai ištraukė dėdę Franclį... jis dar buvo gyvas, keletą minučių. Ir tiktai kai vagonėlis jau visiškai sudegė, jie rado tą... tą kitą žmogų.

– Suprantu. – Akimirką patylėjau. Galbūt man nederėjo taip jos spausti, bet nors ji kalbėjo liūdnai, neatrodė, kad ši tema per daug ją jaudintų. Ko gero, per pastarąją savaitę jai buvo tekę tai pasakoti šimtus kartų. – Bet jie išsiaiškino, kas tas antrasis žmogus?

Ji linktelėjo.

– Anglas. Vardu Polas Denveris, jis dirbo kažkokioje Didžiosios Britanijos bendrovėje, turinčioje skyrių Vienoje... Nesupratau, koks tai darbas, bet manau, kad susijęs su žemės ūkiu. Mano tėvas nebuvo nieko apie jį girdėjęs, ir mes iki šiol nežinome, kur dėdė Franclis su juo susitiko, – mes tą dieną tik atvykome į Oberhauzeną. Paprastai sekmadieniais nerengiame vaidinimų, todėl dėdė Franclis turbūt nuėjo kur nors išgerti ir ten susipažino su tuo vyriškiu, įsišnekėjo, paskui parsivedė į vagonėlį ir... gal jie dar šnekėjosi, gal gėrė... Patys galite įsivaizduoti, kaip tai įvyko...

Ji nutilo, ir aš tariau:

– Taip. – Iš tikro lengvai galėjau tai įsivaizduoti. Vagonėlis, matyt, suliepsnojo kaip fakelas. O šalia arklidės... besiblaškantys pasibaidę žirgai, kauksmas žvėryne, visi laksto, klykia...

– Nukrito lempa, – tarė Analiza. – Vėliau ten rado nulūžusį kabliuką. Pirmiausia išgirdome, kad pasibaidė žirgai. Žmonės ėmė šaukti, jog vagonėlyje yra dar kažkas, bet viskas jau liepsnojo; paskui iš tamsos iššoko kitas anglas ir padėjo jį ištraukti. Paaiškėjo, kad jie buvo pažįstami; jis čia ir atvyko susitikti su anuo anglu.

Ne aš, Timotis paklausė:

– Kitas anglas?

– Taip. Jis dirba toje pačioje bendrovėje ir buvo ką tik atvažiavęs į Oberhauzeną iš Vienos; pakeliui pamatė gaisrą ir atbėgo padėti.

Vėl ne aš, o Timotis paklausė:

– O kada jis išvyko?

– Išvyko? – nustebo Analiza. – Jis tebėra čia. Jis... – Ji staiga nutilo, nusišypsojo ir dabar jau nebeatrodė įsitempusi, akyse sužibo kibirkštėlės. Žiūrėjo į kažką už manęs – tas kažkas, matyt, buvo ką tik atėjęs. – Štai ir jis, – tarė Analiza.

Iš gatvės atėjęs vyriškis tuo metu atsidūrė margame kaštonų šešėlyje. Jis ten stabtelėjo, žiūrėdamas į mūsų staliuką. Nejučia atsistojau, nekreipdama dėmesio į tai, ką pamanys Analiza. Girdėjau, kad Timotis kažką sako, kažko klausia... Tuomet vyriškis žengė artyn, išniro iš šešėlio, ir aš aiškiai pamačiau jo nieko nereiškiantį, neatpažįstantį, tik gal šiek tiek nustebusį žvilgsnį.

Sumurmėjau Timočiui kažką panašaus į: „Ne, ne, tai ne...“ ir vėl klestelėjau ant kėdės.

Man virš galvos Analiza pašaukė:

– Li! Ateik čia!

Po akimirkos vyriškis jau stovėjo prie mūsų staliuko, ir mes buvome supažindinti:

– Li, – tarė Analiza, – susipažink: tai Vanesa Marč. Vanesa, tai ponas Eliotas... O čia Timas.

Aš kažką sumurmėjau – galai žino ką; abu vyrai pasisveikino. Ponas Eliotas prisitraukė kėdę ir atsisėdo šalia manęs.

– Tikriausiai jūs ką tik atvykote, kitaip seniai būtume apie jus išgirdę. Tokiame kaimelyje pastebimas kiekvienas krustelėjimas.

Šiaip taip atgavau pusiausvyrą, iš kurios mane buvo išmušęs toks netikėtas „kito anglo" pasirodymas, ir atsakiau mandagiai, nors gal ir nelabai rišliai:

– Taip, tikriausiai. Taip, atvykome maždaug prieš valandą. Automobiliu atvažiavome iš Vienos.

– O ką ketinate veikti Oberhauzene?

– A... nieko... tiesiog norime pakeliauti. – Pastebėjau, kad susirūpinęs Timotis nenuleidžia akių nuo manęs, netgi kalbėdamas su Analiza, todėl pasistengiau atsakyti įtikimiau: – Tiesą sakant, mes... aš turėjau čia susitikti su vyru... ne čia, Grace... bet nuvykę sužinojome, kad jis negalės ištrūkti. Taigi nutarėme šiek tiek pasižvalgyti po apylinkes – vis tiek jau čia esame... Čia labai gražu.

– Labai. Vadinasi, apsistojote šiame kaime?

– Tik vienai nakčiai. Čia, „Edelveise". Grįšime... norėjau pasakyti, išvažiuosime ryte. Timas nori nuvykti į Piberį pasižiūrėti Lipicos žirgyno, todėl tikriausiai grįšime pro ten. Turiu šiek tiek laiko, kol gausiu žinią iš vyro.

Matyt, pro įprasto mandagumo kaukę jis visgi įžvelgė mano tikruosius jausmus, nes tarė, tarsi norėdamas nuraminti:

– Manau, gausite ją netrukus.

Išspaudžiau linksmą šypseną:

– Tikiuosi! O kol kas mudu su Timu ketiname pasilinksminti, ir pradėsime šįvakar nuo cirko.

– Ar Timas – jūsų brolis? – paklausė Analiza. – Jis nesakė savo pavardės. Ne Marčas?

– Ne; šiaip ar taip, tuomet būčiau svainis, – atsakė Timotis. – Mano pavardė Leisis. Nesu joks giminaitis. Tik kelionės draugas, vairuotojas ir šiaip patarnautojas.

– Patarnautojas? – Ji suprato pažodžiui. – Kodėl jūs save taip vadinate? Skamba nei šiaip, nei taip.

– Tačiau taip galima sakyti, – įsiterpiau. – Tai reiškia, kad Timas rūpinasi visomis mūsų kelionės smulkmenomis. Netoli būčiau nuvažiavusi be jo vokiečių kalbos mokėjimo. Gerai, patarnautojau, dabar užsakyk ponui Eliotui ko nors išgerti.

– Jeigu jums pavyks tai padaryti greičiau negu per dvidešimt minučių, – tarė ponas Eliotas, – vadinasi, esate aukso vertės. Dievaži! – pridūrė jis, kai padavėja, tuoj pat sureagavusi į Timočio mostelėjimą, paklusniai sustojo prie mūsų staliuko. Jie ėmė šnekėtis trise, ir man pasirodė, – tikriausiai taip ir buvo, – kad ponas Eliotas vokiškai kalba be priekaištų.

Kai mergina nuskubėjo, jau susitvardžiusi pažvelgiau į jį.

Jis buvo išsitraukęs iš kišenės pypkę, ketino užsirūkyti. Ir dėl to atrodė kaip tikras anglas. O šiaip, pažvelgęs į jo nenusakomus, apdriskusius drabužius, galėjai palaikyti jį bet kuo, atvykusiu iš bet kur. Buvo gana aukštas, tvirtas, o iš energingų, tikslių judesių supratau, kad yra labai stiprus ir puikios koordinacijos. Paskui man į akis krito tai, kad jo balsas, elgsena, nors apskritai malonūs, visgi kažkokie blankūs. Jo plaukai buvo rudi, o akys neaiškaus atspalvio – tarsi mėlynos, tarsi pilkos. Rankos gražios, bet vienas nagas nulūžęs ir purvas taip įsigėręs į plaštakas, lyg jis būtų dirbęs kokį nešvarų darbą. Iš Analizos pasakojimo žinojau, kad jis atvykęs kaip bendrovės atstovas, vadinasi, neturėjo taip atrodyti; nusprendžiau, kad greičiausiai jis padėjo jiems cirke. Jo drabužiai tarsi patvirtino šią prielaidą: tai buvo

pigūs laisvalaikio drabužiai, pastaruoju metu gerokai nudėvėti ir sutepti.

Paklausiau:

– O jūs? Iš panelės Vagner pasakojimo supratau, kad esate atvykęs čia su reikalais. Užjaučiu jus dėl tos nelaimės.

– Vadinasi, ji jums pasakė? Taip, vienas iš žuvusiųjų buvo mano kolega. Jis čia tyrė įvairius ūkininkavimo metodus bei trąšų naudojimą; kaip tik turėjau su juo susitikti, kai visa tai įvyko.

– Man labai gaila. – Apsimainėme keletu užuojautos žodžių; paskui paklausiau: – O kokioje bendrovėje jūs dirbate, pone Eliotai?

– Mūsų partneris Vienoje – „Mineralinės trąšos".

– O! Galbūt esate girdėjęs apie mano vyro bendrovę, Paneuropos chemijos susivienijimą?

– Žinoma, bet šią akimirką negaliu prisiminti darbuotojų pavardžių. Stiuartas... berods jis ten dirbo? Kreigas? Gal buvau sutikęs ir jūsų vyrą, tik dabar visai iškrito iš galvos. Ar jis dažnai būna Vienoje?

– Tiesą sakant, nežinau, – atsakiau, ir tai tikrai buvo tiesa, nors nuskambėjo, ko gero, nemandagiai. Šis pokalbis apie nieką ėmė mane varginti. – Štai ir gėrimas. Ar po to nelaimingo atsitikimo visą laiką buvote čia?

– Taip. Policija dar ilgai klausinėjo, ir kadangi bendrovė leido man pabūti, kol viskas paaiškės, pasilikau čia ir stengiausi padėti. – Jis nusišypsojo: – Ne policijai – cirkui. Pastarąją savaitę dariau maždaug tai, ką turėtų daryti patarnautojas, Analiza.

– Tu? Tu buvai tiesiog nuostabus! – Ji pažvelgė į jį taip pat susižavėjusi, kaip Timotis žiūrėjo į ją. – Ponia Marč, jūs negalite įsivaizduoti... Jau sakiau, kad mūsų cirkas nedidelis, o tai reiškia, kad kiekvienas turi pakankamai darbo. Po dėdės Franclio mirties... Ko gero, anksčiau nesupratome, kiek

daug jis nudirba. Gal visuomet taip būna, kai kas nors miršta? Jis nebuvo artistas. Puikiai mokėjo jodinėti, bet negalėjo pasirodyti arenoje... Jis rūpinosi žirgais, be to, jau sakiau, kad jis dresavo Mestozą Ledą ir išmokė mane jodinėti...

Atrodė, kad jai lengviau, kai gali išsikalbėti, todėl tylėdami klausėmės. Ponas Eliotas šalia manęs sėdėjo tarsi sustingęs ir nenuleido akių nuo merginos.

– Puikiai prisimenu tuos laikus, – kalbėjo ji, – kai jis pradėjo pas mus dirbti. Tai buvo prieš dešimtį metų, man buvo aštuoneri, ir senelis dar buvo gyvas. Gyvenome netoli Velso, Aukštutinėje Austrijoje, senelis kaip tik tada nusipirko Mestozą Ledą, ir Lipicos žirgynas tuo metu buvo Velse, todėl nuvažiavome pažiūrėti. Turbūt įsivaizduojate, – ji kreipėsi į Timotį, – kaip jie man patiko! Velse vyko didžiulė žirgų mugė, ir mums labai pasisekė, nes ten buvo ir dėdė Franclis su prekybos agentu, kuriam dirbo po to, kai išėjo iš čekų cirko... Manau, kad dar anksčiau jis tarnavo kariuomenėje... Suprantate, iki tol jis beveik nebendravo su šeima. Tačiau tada atėjo aplankyti senelio, ir kai vakare išvykome į šiaurę, į Bavariją, jis važiavo su mumis. – Ji nusišypsojo. – Dabar man netgi atrodo, kad jis visuomet buvo su mumis. Kartais pamirštu, kad jo pavardė iš tikrųjų ne Vagneris... Senelis norėjo, kad jis ją pasikeistų, ir jis tai padarė. Jis vienas nudirbdavo visus darbus arklidėje, rūpinosi... kaip sakoma... balnai, apynasriai? Ne pakinktai...

– Gal kamanos? – pasiūlė Timotis.

– Taip, ačiū. Taigi jis rūpinosi visais tais daiktais. Be to, buvo veterinaras – žirgų gydytojas. Turbūt įsivaizduojate, kaip mes jautėmės: tą naktį, kai kilo gaisras, daugelis gyvūnų išsigandę susižeidė, tėvas ir taip turėjo rūpesčių... Neliko laiko žirgams... o Rudis, mūsų vyriausiasis arklininkas, susilaužė ranką, kai mėgino išvesti žirgus... Viską teko daryti man, ir Li labai daug padėjo. Žinoma, kai kurie artistai

taip pat padėjo, bet jie kiekvieną dieną turi treniruotis... Nebuvo lengva.

– Tikrai, – su užuojauta tarė ponas Eliotas. – Paprastai sakoma, kad Anglija yra rojus arkliams ir pragaras moterims.

– Nejaugi? – susidomėjo Analiza.

– Kartais. Pasakokite, pone Eliotai. Ar teisingai supratome, kad jūs visą savaitę prižiūrėjote dvidešimt septynis žirgus? – Niekaip negalėjau atplėšti akių nuo jo drabužių.

Jis tai pastebėjo ir nusišypsojo:

– Taip ir buvo. Galima sakyti, rūpinausi visomis jų tualeto smulkmenomis. Žirgų priežiūra – lengviausias darbas, jei žinai, kad plaukai auga nuo priekio užpakalio link ir būtent taip reikia braukti šepečiu: nuo dantų iki kanopų. Keisčiausia, kad jiems tai patinka. Bent jau dažniausiai patinka. Man tik vieną kartą įkando.

– Vargšelis! – pasakiau. – Ko gero, poniai dar bjauresni.

– Juos prižiūrėjo toks džentelmenas iš Vengrijos. Jam lengviau, nes jo paties ūgis – tik trys pėdos. Per šią savaitę nemažai išmokau, gaila bus išvažiuoti.

– Norėčiau, kad pasiliktum su mumis, – tarė Analiza. – Nežinosime, ką be tavęs daryti.

– Bus tikrai neįdomu grįžti prie įprastinio darbo, – atsakė ponas Eliotas. Jis žvilgtelėjo į laikrodį. – Analiza, man nemalonu ardyti tokią draugiją, bet jau turėtume eiti. Reikia paruošti tuos gražuolius pasirodymui.

– Dievaži! – Ji atsistojo. Kai visi pasekėme jos pavyzdžiu, prie Timočio priėjo padavėja; Timotis su Li Eliotu mandagiai pasiginčijo dėl teisės užmokėti. Timotis lengvai laimėjo – galėjau lažintis, kad jis laimėtų bet kur.

– Na... labai ačiū, – tarė ponas Eliotas.

– Buvo malonu su jumis susipažinti, – pasakė Analiza, – tikriausiai dar pasimatysime vėliau? Po vaidinimo paklauski-

te bet kurio, ir jums pasakys, kur aš. – Ji nuoširdžiai nusijuokė: – Būsiu kaip kokia primadona, kurios po pasirodymo ieško gerbėjai. Tikiuosi, jums patiks. *Kommst du* *, Li?

Jie nuėjo. Mudu vėl atsisėdome.

– Maniau, norėsi eiti kartu ir jai padėti, – pasakiau.

– Nusprendžiau verčiau pasilikti su tavimi, – atsakė Timotis. Jis įdėmiai pažvelgė į mane: – Ar gerai jautiesi? Labai keistai atrodai.

– Keistai? Ką turi galvoje?

– Kai jis atėjo, išbalai lyg popierius. Tikriausiai tikėjaisi pamatyti savo vyrą?

Linktelėjau.

– Aš irgi. Kai ji pasakė, kad „kitas anglas" dar čia, pamaniau, jog mudu žlugę.

Papurčiau galvą:

– Ne. Jos veido išraiška nepasikeitė, kai ji išgirdo, jog mano pavardė Marč. Jei kaime būtų koks ponas Marčas...

– Tikrai, koks aš kvailas! Nė nepagalvojau! – Paskui jis suraukė antakius: – Bet tai buvo iš pradžių... tas Eliotas pasirodė vėliau. Kodėl tebemanei, kad tai galėtų būti ponas Marčas, kai ji pasakė: „Štai ir jis"?

– Nieko aš nemaniau. Man *atrodė,* kad tai jis. Yra šioks toks skirtumas... Klausyk, Timai... – Susigriebiau, jog laikau suspaudusi staltiesės kraštą, net nagai buvo pralindę pro ploną audeklą. Paleidau ir ėmiau delnu lyginti suglamžytą vietą. – Aš... aš baisiai suklydau. Kai pamačiau ponią Eliotą, akimirką iš tikro pamaniau, kad tai Luisas. O kai jis priėjo arčiau, išlindo į šviesą, supratau apsirikusi. Ar gali įsivaizduoti, ką padariau?

Matyt, jis įsivaizdavo. Ėmė kalbėti už mane:

– Turi galvoje, kad šitą Eliotą, o ne savo vyrą matei su Analiza toje kino kronikoje? Jis toks panašus, jog tu... Jis

* Eini? (*Vok.*)

galėtų būti Luiso *antrininkas?* Čia tai bent! – Timotis nepajėgė nuslėpti, jog tai jį pralinksmino, bet netrukus jo veidas persimainė, nes jis pagaliau suvokė, ką norėjau pasakyti. – Čia tai bent! – Dabar jis tai ištarė visai kitokiu balsu. – Atskridai šitokį kelią į Austriją, o jis visą laiką buvo Stokholme, kaip ir sakė?

– Būtent taip ir yra, – atsakiau.

Stojo nejauki, spengianti tyla.

– Viskas gerokai susipainiojo, ar ne? – pagaliau tarė jis.

– Tikrai švelniai pasakyta, mielasis.

– Ką ketini daryti?

– O ką tu darytum? – paklausiau.

– Pirmiausia pavalgyčiau, – nedvejodamas atsakė Timotis ir ėmė dairytis padavėjos.

Šeštas skyrius

Pamatysi dailią mergelę ant balto žirgelio.

Iš vaikiško eilėraščio.

Savaime suprantama, tą vakarą Vagnerio cirke nebuvo labai linksma. Kaip sakė Timotis, paprastai nedidelis keliaujantis cirkas tokiame mažame kaimelyje kaip Oberhauzenas apsistoja tik vienai nakčiai, o Vagnerio cirkas turėjo čia išbūti visą savaitę. Supratau, kad po gaisro jie nerengė pasirodymų šiokiadienių vakarais, tačiau šeštadienį įprastiniai du vaidinimai visgi įvyko, o sekmadienį cirkas mėgino nors kiek sumažinti nuostolius; bet kadangi dauguma Oberhauzeno gyventojų bei žmonės iš gretimų kaimų vakarykščius pasirodymus buvo jau matę, žiūrovų susirinko nedaug, ir Timotis be jokio vargo gavo, kaip jis sakė, puikiausias

vietas. Šios puikiosios vietos buvo gana patogios sulankstomos kėdės, aptrauktos raudonu pliušu ir sustatytos prie pat arenos. Kai atsisėdome, apsidairiusi pamačiau, kad maždaug pusę palapinės užėmę vaikai, ir daugelis taip pat įsitaisę pačiame priekyje. Paaiškėjo, kad ponas Vagneris buvo gerokai sumažinęs kainas, todėl Oberhauzeno bei aplinkinių kaimų vaikai patenkinti dar kartą žiūrėjo tą patį vaidinimą. Tai buvo neblogas sprendimas: cirkas užsidirbo šiek tiek pinigų, ir artistams nereikėjo vaidinti liūdnai aidinčioje tuščioje palapinėje.

Skaisčiai raudonu apdribusiu kostiumu apsirengęs liliputas pardavė mums programėlę ir parodė vietas. Per galingą stiprintuvą skambėjo muzika – kaip visuomet Austrijoje, muzika buvo puiki: netgi tokiame mažame kaimo cirke klausėmės Ofenbacho, Štrauso. Palapinė nebuvo labai didelė, bet visuose keturiuose arenos kampuose ant stulpų iškelti prožektoriai taip ryškiai švietė į aikštės vidurį, kad skliautas virš jų atrodė aukštai aukštai, paskendęs beribėje tamsoje. Įtemptas lynas mirgančioje šviesoje blizgėjo tarsi sidabrinis siūlas. Įsitaisę pačiame viršuje ant stulpų įrengtose sėdynėse, elektrotechnikai prie savo lempų laukė signalo. Kvepėjo cirku – tai buvo ypatingas aitraus gyvulių prakaito, sutryptos žolės ir dar pikantiško užsienietiško tabako kvapo mišinys.

Didieji prožektoriai sujudėjo, muzika pasikeitė – iš stiprintuvų trenkė garsus maršas. Netrukus uždanga prasiskyrė, ir iškilmingai išžygiavo artistai.

Kaip tokiame mažame cirke, pasirodymo lygis buvo neabejotinai geras. Arenoje viskam vadovavo pats ponas Vagneris – žemo ūgio, kresnas vyriškis, kuris, netgi pasipuošęs jo pareigoms derančiu surdutu bei cilindru, vis tiek atrodė tikrų tikriausias raitelis. Iškart po iškilmingos rikiuotės pademonstruotas rodeo buvo įspūdingas reginys: arenoje laks-

tė tikri senoviniai cirko žirgai – kerši, rudširmiai, širmi – jie dalyvavo laukinių vakarų scenoje su meistrišku kilpos mėtymu bei nutrūktgalvišku jodinėjimu. Analiza tik trumpai šmėkštelėjo kaip piemenaitė, vos atpažįstama ir ne tokia graži po statinės dydžio skrybėle; ji jojo ant šlykštaus karšo arklėko su ryškiai rožiniu apynasriu ir ta pačia spalva apvedžiotomis akimis; tas arklėkas atrodė nerangus kaip begemotas ir, matyt, buvo protingas kaip Maltos katė *. Paskui išvydome juokingą scenelę su asilu, o po jos vėl pasirodė ponas Vagneris su savo dresuotais žirgais.

Šie iš tikro buvo labai gražūs, kiekvienas vertas dėmesio: dešimt puikiai suderintų sarčių – laukinių šilkaverpių šilko spalvos, su kreminiais kaip žaliavinis šilkas karčiais bei uodegomis. Apšviesti prožektorių, jie bėgo ratu, atmesdami plunksnomis papuoštas galvas, besiplaikstančiais karčiais, tarpais išsisklaidydami ir vėl grįždami į darnų apskritimą; paeiliui stojosi piestu, ir jų plunksnų karūnos bei šilkiniai karčiai staiga iškildavo aukštyn tarsi lūžtančios bangos ketera. Iš viršaus krintantys smailūs kaip ietys rampos spinduliai kryžiavosi, audė auksinį raštą, neatsilikdami nuo auksinių žirgų. Šviesos kibirkštėlės žybčiojo ant jų kūnų. Tai buvo saulės žirgai, papuošti auksiniais apynasriais ir plunksnomis; atrodė, kad jie paklūsta menkiausiam šviesos spindulių virptelėjimui, kaip baltieji jūros bangų žirgai paklūsta mėnulio traukos jėgai.

Paskui plunksnų karūnos nulinko, ką tik skriejusios kanopos nusileido ant žemės, muzika nutilo, ir dešimt savimi patenkintų žirgų, sustoję į eilę prie pono Vagnerio kišenių, laukė cukraus.

Timotis sušnibždėjo man į ausį:

– Niekada nepatikėčiau, kad šie išpaikinti gražuoliai galėtų kam įkąsti.

---

* Naminių kačių veislė; jų kailis melsvai pilkas.

Nusijuokiau:

– Turi galvoje didįjį žirgų žinovą poną Eliotą? Šiaip ar taip, jis neblogai juos prižiūrėjo. Atrodo nuostabiai.

– Jeigu jis iš tikro šiame darbe visiškai žalias, kaip pats sako, tai pasielgė tiesiog didvyriškai. Juokingas vyrukas, ar ne?

– Kodėl juokingas?

– Keistas. Jeigu jis bendrovės atstovas, tai kaip galėjo pasilikti ir dirbti tokį juodą darbą? Čia kažkas neaišku...

– Gal jam patiko Analiza.

– Jis per senas, – pasipiktinęs tarė Timotis.

– Joks vyras nėra per senas, kol neužkaltas karsto dangtis.

– Karstų dangčius prisuka varžtais.

– Viešpatie, viską tu žinai! Beje, jis ne vyresnis už Luisą. Ar matai jį kur nors?

– Ką?

– Poną Eliotą.

– Ne, – atsakė Timotis. – Jis turbūt užkulisiuose stropiai braukia šepečiu Mestozui Ledai nuo priekio iki užpakalio ir neišleidžia iš akių jo šeimininkės. Ar labai nenorėjai šįvakar čia eiti?

– Nenorėjau? Kodėl?

– Tau tikriausiai labai neramu. Turiu pripažinti, kad laikaisi puikiai.

– O ką dar galėčiau daryti? Jei nori žinoti tiesą, jaučiuosi šiek tiek apkvaitusi; nei raudoti, nei giedoti, kaip sakytų mūsų kaime. Šiaip ar taip, iki ryto vis tiek nieko nenuveiksiu, taigi galime pasilinksminti, kol dar turime laiko.

– Gal tau reikėtų nusiųsti telegramą į Stokholmą? – pasiūlė Timotis.

Tačiau tą akimirką su kurtinamu dūdų orkestro trenksmu, džiaugsmingai sveikinami žiūrovų, į aikštę įvirto klou-

nai, ir Timotis, suspaudęs programėlę, net pasilinguodamas iš juoko, stačia galva nėrė atgal į vaikystę. Tiesą sakant, tą patį padariau ir aš. Šiam numeriui nereikėjo vertimo, visi iš anksto žinojo, kas nutiks toliau, – tai buvo senos išdaigos su vandeniu variantas, ir neabejotinai pats šlapiausias, kokį tik buvau mačiusi, su įspūdinga pabaiga, kai sena dramblė savo čiurkšle priverčia bėgti visą tuntą klounų, – iš jos spindinčių protingų, mažų tarsi kiaulės akučių galima buvo suprasti, kad jai tai labai patinka.

Po klounų pasirodė dvi lyno akrobatės su rožiniais skėčiais. Paskui dresuotų šunų trupė. Galų gale Timotis atitraukė pirštą nuo programėlės, atsisuko į mane, plačiai nusišypsojo ir sušnibždėjo: „Tuoj pamatysi".

Nuaidėjo trimitai, pranešėjas paskelbė numerį, raudona uždanga prasiskyrė, baltas žirgas išniro iš tamsių užkulisių ir lengva risčia išbėgo į rampos šviesą. Ant jo, dar gražesnė negu visuomet, rami ir pasitikinti savo jėgomis, nepermaldaujama kaip botago kirtis, apsirengusi tamsiai mėlyna husaro uniforma, jojo Analiza. Šis žirgas buvo be plunksnų ir ne taip išpuoštas, kaip anie dešimt; jis buvo parengtas darbui, tik kamanos labai jau skaisčiai raudonos, nusagstytos auksinėmis vinutėmis, ir šilkinė gūnia blizgėjo, žybčiojo įvairiausiomis spalvomis, tarsi visi mums žinomi brangakmeniai būtų prisiūti prie jos.

– Čia tai bent, – pagarbiai pratarė Timas.

Jis žiūrėjo į eržilą, ne į merginą; nusišypsojau, prisiminusi Karmelą ant ponio. Bet šįkart ir jojikė buvo verta pagarbos. Puikiai supratau, kiek metų teko kantriai dresuoti žirgą, kol jis išmoko visų šių sklandžių, lengvų žingsnelių bei šuolių. Nors ne viską padarė ji pati, visgi reikėjo nemažo meistriškumo, kad priverstum, kaip ji, žirgą atlikti visus dresūros elementus, o žiūrovai tavo įsakmių judesių nepastebėtų. Atrodė, kad ji tik šiaip sau sėdi balne, lyg būtų

neatskiriama žirgo dalis, – lengva, gracinga ir visiškai nejudri, – o baltasis eržilas pats šoka baletą.

Kadangi Timotis pašnibždomis pasakinėjo, atpažinau atliekamus elementus: lėtą ispanišką žinginę, kai žirgas vos liečia kanopomis žemę; ugningą, panašią į šokį, risčią vietoje, arba *piaffe;* pasistūmimą į šalį, kai žirgas neįtikimai švelniai linguodamas šoka įstrižai; o paskui, kaip ji ir buvo žadėjusi, išvydome „šuolius virš žemės". Eržilas išbėgo į aikštės vidurį, suprunkštė, suglaudė ausis, tvirtai pastatė užpakalines kanopas ant pjuvenų ir kartu su jojike pasikėlė į *levade* – klasikinę stovėseną piestu, kurią dažnai matome skulptūrose. Taip jis išsilaikė, kol truko du ilgi muzikos taktai, paskui tik prisilietė prie žemės ir – aiškiai matėme, kaip išryškėjo kiekvienas raumuo, – iš vietos ryžtingai šoko į viršų. Vieną nepakartojamą akimirką taip ir sustingo, atsiplėšęs nuo žemės, akinamai baltas, apšviestas didžiųjų prožektorių, visas keturias kojas parietęs po savimi; brangakmeniai sužibo sublizgo tūkstančiu spalvų, bet dar ryškiau švytėjo po balta oda įtempti raumenys ir tamsios, ištikimos žirgo akys. Atrodė keista, kad šis žirgas neturi sparnų.

Paskui jis vėl atsistojo ant žemės, risčia bėgo aplink aikštę, kinkuodamas galvą, dėkodamas už aplodismentus, kurių netrūko netgi pustuštėje palapinėje. Galiausiai, tebelinksėdamas ir kanopomis kasdamas žemę, atatupstas išėjo iš arenos ir dingo tamsoje anapus uždangos.

Giliai atsidūsėjau. Jaučiausi, tarsi keletą valandų būčiau išsėdėjusi nekvėpuodama. Abu su Timočiu nusišypsojome vienas kitam.

– Na, kas padės mums nusiraminti? – paklausiau.

Jis žvilgtelėjo į programėlę:

– O, dabar tavo „Nuostabus reginys"! Jo vardas – Šandoras Balogas. Parašyta: „Balogas ir Nagis, lyno akrobatai".

– Dėl Dievo meilės, tai visuomet kėlė man siaubą!

– Man irgi, – patenkintas atsakė Timotis, patogiau įsitaisydamas ant kėdės; ryškiai apšviestas lynas pakilo į viršų, du vyriškiai sparčiai kopė prie jo. Suskambo valsas, vienas iš vyriškių ėmė žingsniuoti lynu, ir, pasidavusi meistriškai kuriamai įtampai, staiga pamiršau visus savo rūpesčius: rytdiena – su Luisu ar be Luiso – visiškai išdulkėjo man iš galvos.

* * *

Kai kartu su visa minia išėjome iš cirko palapinės, buvo jau gerokai sutemę.

– Čia, – tarė Timotis, vesdamas mane į kairę palei didįjį kupolą. Dieną šioje vietoje buvau mačiusi tvarkingai sustatytus furgonus bei palapines, o dabar daugelio neberadome. Darbininkai kaip tik ėmėsi didžiojo kupolo: atkabino sienas laikančius kablius ir vyniojo brezentą į ritinius, kuriuos kiti vėliau turėjo sukrauti į priekabas. Didžiajame kupole tebešvietė prožektoriai – turbūt kad lengviau būtų ardyti. Pastebėjau ir abu lyno akrobatus: apsirengę megztiniais bei džinsais, apsiavę lengvais sportiniais bateliais, jie narstė savo įrangą pačiose aukštųjų stulpų viršūnėse. Pagrindinis generatorius nebeūžė, plerpė tik nedidelis varikliukas, iš paskutiniųjų tiekiantis energiją keliems žibintams, prie kurių dirbo žmonės. Vyrai su kombinezonais lakstė aplink mus, nešė kopėčias, dėžes, krepšius, pilnus drabužių. Traktorius, tempdamas didžiulę priekabą, per nelygią pievą atsargiai nuburzgė vartų link.

– Ko gero, liūtai, – tarė Timas. – Ar užuodi? Arklidės ten. Neužkliūk.

Spėjau peržengti lyno galą, išdrikusį iš ryšulio, kurį nešė dvi merginos. Atpažinau vieną iš žaviųjų akrobačių: ir da-

bar ji atrodė labai liekna, bet visiškai kitokia su siauromis juodomis kelnėmis ir megztiniu.

Staiga priešais mus ant sutryptos žolės nusidriekė svetingas šviesos spindulys. Jis sklido iš namelio ant ratų, kurio tarpduryje pamatėme ryškų merginos siluetą: Analiza stovėjo prilaikydama šiurkščią durų uždangą, mėgindama ką nors įžiūrėti tamsoje.

– Timai, ponia Marč, ar čia jūs? Atleiskite, negalėjau ateiti jūsų pasitikti – turėjau persirengti.

Ji nubėgo laipteliais žemyn. Jau nebe šaunus jaunas husaras mėlyno aksomo uniforma, o vėl grakšti mergaitė su šviesių plaukų uodegėle ant pakaušio. Tik šįkart be savo klostuoto sijono. Dabar ji vilkėjo – kaip ir kiti artistai – megztiniu bei kelnėmis. Tamsiai mėlynos spalvos. Buvo nusivaliusi ryškų grimą, veidas atrodė gaivus ir švarus, net lūpos nepadažytos. Tačiau ir taip dalykiškai nusiteikusi, pasirengusi darbui, ji vis tiek buvo labai moteriška.

– Iš karto einam žiūrėti žirgų. Iki rytinio traukinio niekur jų nevešime, bet netrukus reikės pakreikti. Ar patiko vaidinimas?

– Labai patiko, – atsakiau, – labiausiai jūsų jojimas... Iš tikrųjų, Analiza, buvote nuostabi. Puikus numeris, vienas iš gražiausių, kokius tik esu mačiusi... Ir labai ačiū už *croupade,* judviem tikrai pavyko, mums padarė neišdildomą įspūdį.

– Tikras stebuklas! – kupinas entuziazmo, įsiterpė Timotis; dabar jau dviese kuo nuoširdžiausiai gyrėme Analizą, ir kai ėjome pro apšviestus tvarkingai eilėmis sustatytų namelių langus, pastebėjau, kad ji net švyti iš pasitenkinimo.

– Tai jau per daug... jūs tokie malonūs... – Ji atrodė šiek tiek sutrikusi nuo mūsų pagyrų. – Bet jam tikrai pavyko, ar ne? Šįvakar sekėsi... Džiaugiuosi, kad matėte. Niekada negali iš anksto žinoti. Manau, jei būtume turėję daugiau lai-

ko dresūrai, jis būtų tapęs puikiu žirgu. Tačiau suprantate, cirke visuomet laiko trūksta; negalime laikyti žirgo, kol jis išmoks visus sudėtingiausius šuolius, nes žirgai turi dirbti, o tai jau blogai – dresūra taip ir lieka neužbaigta. Ispanų jojimo mokykloje žirgai dresuojami metų metus, kol galiausiai juos parodo žiūrovams. O kai kurie eržilai ir tada nedaro šuolių. Šito mokomi tik patys geriausi.

– Man, – pasakiau, – jūsų žirgas atrodė labai geras... ir sarčiai buvo puikūs.

– Taip, sarčiai tikrai gražūs. Štai jie. Atsinešiau morkų, gal norėtumėte juos pavaišinti?

Žirgai buvo įkurdinti ilgoje palapinėje, kuri iš vidaus atrodė tvirta ir patikima kaip tikra arklidė. Degė keletas žibintų, ir toje šviesoje išvydome dvi eiles žirgų pasturgalių, pusiau pridengtų gūniomis, tik uodegos tingiai krutėjo. Užuodžiau salsvą, panašų į amoniako, šieno ir žirgų kvapą; aplinkui buvo girdėti ramus kramsnojimas. Arklidės gale dirbo du žmonės: vienas šakėmis krovė šiaudus, kitas skuduru blizgino metalinius kamanų papuošimus, pasikabinęs jas ant mieto. Iš tamsaus kampo pasigirdo džiugus žvengimas: iškėlęs dailią baltą galvą, eržilas žiūrėjo į Analizą.

Ir be brangakmeniais nusagstytos gūnios, nesuvaržytas Mestozas Leda atrodė labai gražus, nors ir ne toks įspūdingas, koks buvo arenoje. Pirmą kartą iš arti matydama vieną iš garsiųjų Lipicos eržilų, nustebau, kad jis toks mažas; keturiolika plaštakų, pamaniau, plius minus vienas colis... kresnas, plačių piršių; tvirtos kojos ir kanopos, stambus liemuo, tankiai apžėlęs eržilo sprandas, ypač stiprios užpakalinės kojos – tai ir svarbiausia, kad žirgas galėtų atlikti tuos įspūdingus šuolius, kuriems šie gyvuliai paprastai rengiami. Jo galvos forma buvo panaši į žirgų, matytų senuose paveiksluose, apie kuriuos dažniausiai pagalvojame, kad

nupiešta netiksliai: kažkokie keisti padarai – masyvios strėnos, apvalios ir žvilgančios kaip obuoliai, kaklai išlenkti tarsi gulbių, o galvos nedidelės, su mažomis ausytėmis; dabar įsitikinau, kad jie tokie ir yra. Mestozo Ledos galva buvo – jei galima taip sakyti – antikinė: pailga, tarsi nulieta kaip graikiškas profilis, tuo tarpu visas kūnas atrodė sunkus ir raumeningas. Ypač man patiko akys – didelės, tamsios ir vaiskios; švelnios, bet neabejotinai vyriškos.

Pamatęs morkas, jis vėl sužvengė ir palenkė galvą, norėdamas paimti. Analiza su Timočiu ėmė jį šerti; netrukus jiedu visai užsimiršo ir tapšnojo žirgą net pasiniūniuodami. Kurį laiką stebėjau juos, paskui paėjau tolyn, žvalgydamasi į kitus. Dauguma buvo eržilai; iš taip arti sarčiai atrodė daug įspūdingesni už Lipicos baltąjį; visi ramiai ilsėjosi. Pastebėjau porą sutvarstytų kojų ir jau beužsitraukiantį oda nemažą įdrėskimą ant vieno sarčio pasturgalio, bet pamaniau, kad Vagnerio cirkas palyginti lengvai išsisuko. Nieko žirgai taip neišsigąsta, kaip gaisro, ir netgi jeigu tik vienas ar du pasibaidę ima spardytis arba ištrūksta, jie gali pridaryti daug žalos sau ir kitiems.

Tolimajame arklidės gale keletas žirgų jau gulėjo, todėl nusprendžiau ten neiti, nes einant pro gardą kiekvienas žirgas būtinai atsistoja, o aš nenorėjau jiems trukdyti. Užtat pasikalbėjau su poniais, tais nepaklusniais apžėlusiais gyvulėliais, dukart vikresniais ir dukart labiau išdykusiais už didžiuosius brolius; beje, dabar jie buvo ir dukart žvalesni. Iš lėto grįžau prie Analizos ir Timočio, kurie meiliai tebešnekino tauruųjį gražuolį; anie du arklininkai jau buvo išėję, viskas atrodė sutvarkyta ir paruošta nakčiai. Priešpaskutiniame garde – kaip tik priešais baltąjį eržilą – stovėjo žirgas, labai panašaus ūgio ir sudėjimo, kaip ir Mestozas Leda, tik atrodė visai kitaip. Jis buvo keršas, su bjauriais lopais, stovėjo nuleidęs galvą, karčiai ir uodega karojo lyg

nešukuotų linų pluoštai. Iš pradžių pamaniau, kad tai tas pats protingas negražus gyvulys, ant kurio Analiza jojo per rodeo, bet paskui pastebėjau, kad šis arklys daug senesnis. Jo pašaras gulėjo beveik nepaliestas, o vandens kibiras buvo tuščias. Man bežiūrint jis palenkė galvą ir ėmė liūdnai uostinėti tuščio kibiro dugną.

Švelniai kalbindama, uždėjusi ranką jam ant nugaros, įėjau į gardą.

Analiza mane pamatė ir priėjo artyn.

– Kadangi mes taip ilgai grožimės princu, jūs nusprendėte pasišnekėti su elgeta? Atleiskite, nebeturiu morkų.

– Vargu ar jis ėstų, – atsakiau. – Net nepalietęs pašaro. Nesistengiau elgtis demokratiškai; man pasirodė, kad jis serga.

– Iki šiol neėda? Jau visą savaitę. – Ji pažvelgė į pilnas ėdžias, paskui į tuščią kibirą ir susirūpinusi suraukė antakius. – Tai dėdės Franclio žirgas, vargšas keršis... Nuo pat gaisro jis toks; suprantate, dėdė visuomet pats jį prižiūrėdavo, niekas kitas. Be to, jis jau senas; dėdė sakydavo, kad jiedu seni bičiuliai. – Prikandusi lūpą, ji žiūrėjo į arklį. – Manau, kad jis... kaip tai sakoma?.. aprauda dėdę.

– Gedi. Gal ir taip, bet manau, kad jis serga ir fiziškai. Jam kažką skauda. – Kalbėdama čiupinėjau arklį, braukiau delnu per sprandą, atklojau gūnią, kad galėčiau paliesti kūbrį. – Matote, kaip jis prakaituoja; šlaputėlis kūbrys, sprandas, o akys... ir oda šiurkšti kaip ašutinė, Analiza. Ar kas nors jį apžiūrėjo?

– Veterinaras. Tuoj po gaisro atvažiavo iš Bruko, ir vėliau dar buvo porą kartų užsukęs. Paskutinįsyk – ketvirtadienį.

– Ir apžiūrėjo šitą žirgą?

– Visus. O gal šito ir nežiūrėjo, nes anąkart nebuvo nieko

aptikęs. – Analiza nepatikliai pažvelgė į mane, paskui vėl į senąjį keršį. – Jis tikrai nekaip atrodo, bet jei būtų kas nors... ką galima pastebėti... – Ji neryžtingai nutilo.

– Vanesa yra veterinarė, – tarė Timas.

Ji išpūtė akis:

– Jūs? Tikrai? A, tuomet...

– Ar šis žirgas dalyvavo pasirodyme? – paklausiau.

Ji papurtė galvą:

– Jis niekada nedalyvauja, per senas – jam, ko gero, daugiau negu dvidešimt metų. Dėdė Franclis jau turėjo jį Čekoslovakijoje – pirko dar prieš pradėdamas dirbti pas mus. Iš pradžių mėgino jį rengti spektakliams – buvo toks numeris su įvairaus plauko dresuotais žirgais – bet jam nekaip sekėsi, todėl mažai ir tedirbo. Tačiau dėdė Franclis jį labiausiai mylėjo, kitaip tėvas nebūtų ir laikęs. Jau sakiau, kad neišgalime laikyti žirgų, kurie nedirba, todėl seniau, kai dar neturėjome pinigų visiems traktoriams ir priekaboms, jis kartais traukdavo vežimą, dėdė Franclis ant jo jodinėdavo, pajodindavo vaikus. O dabar... – ji atrodė labai nusiminusi, – ... jeigu jis serga... po kelių valandų išgabename žirgus, o po trijų dienų apskritai išvykstame iš Austrijos, turėsime važiuoti per sieną. Bijau net pagalvoti, ką pasakys tėvas.

– Ką nors aptikai? – paklausė manęs Timotis.

Iš tikro kai ką užčiuopiau. Priekinė koja virš kelio buvo smarkiai ištinusi. Parodžiau jiems ir čiupinėjau toliau, o senasis arklys stovėjo nukoręs galvą, tik vieną kartą atsisukęs apuostė mane, pirštais braukiančią ir grabinėjančią jo kojąą.

– Palaikyk galvą, gerai? – paprašiau Timo. – Atsargiai, štai taip, drauguži.

– Kas čia? – paklausė Analiza, žiūrėdama man per petį.

– Hematoma, išsiliejusio kraujo sankaupa. Matyt, susi-

žeidė per gaisrą, o gal įspyrė koks kitas žirgas... be to, trūkusi sausgyslė... Žiūrėkite, čia... Dieną ar dvi nieko nebūna matyti, o jeigu jis nemankštinamas, tai niekas ir nepastebėjo. Ir dar gūnia buvo uždengusi ištinusią vietą. Tačiau dabar būtinai reikia sutvarkyti. Ta koja smarkiai sužeista.

– Taip, matau, atrodo baisiai. Bet kaip „sutvarkyti"? Ką jūs darysite?

Pakėliau galvą.

– Aš? Aš nesu jūsų veterinarė, Analiza. Turėsite pasikviesti aną iš Bruko. Man nedera kištis.

– Jam nederėjo to nepastebėti, – tiesiai tarė Timas. – Juk iš karto aišku, kad gyvulys serga.

– Ne, – atsakiau, – nebūk toks šališkas. Be abejo, įprastomis aplinkybėmis kas nors tikrai būtų pastebėjęs, bet... žirgų prižiūrėtojas negyvas, o ponas Vagneris šią savaitę ir taip turėjo daug rūpesčių. Juk sakiau, kad iš karto nieko nematyti, ir jeigu niekas neatkreipė veterinaro dėmesio vėliau, tai visai lengva buvo pražiūrėti.

– O ką dabar daryti? – paklausė Analiza.

– Reikia atverti lancetu... prapjauti... ir išvalyti, paskui susiūti.

– Ar galėtumėte tai padaryti?

Atsitiesiau.

– Jei klausiate, ar mokėčiau, – taip, mokėčiau. Bet jūs turite savo veterinarą, Analiza, todėl kreipkitės į jį.

– Sekmadienio vakare? Beveik vidurnaktį? Kai šeštą valandą išvykstame, kad spėtume į traukinį?

– Gal galėtum, Vanesa? – paprašė Timas.

– Timai, man nederėtų. Nežinau, kaip čia elgiasi veterinarai, bet neturiu jokios teisės kištis ir dirbti kito žmogaus darbą. Beje, tai būtų profesinė veikla. Ko gero, netgi neteisėta, be visokių leidimų. Be to, neturiu instrumentų.

– Yra likę dėdės Franclio instrumentai, – tarė Analiza. –

Ištraukti iš ugnies. Jie mano namelyje. *Prašau...* Vanesa.

– Šiaip ar taip, tas iš Bruko čia niekuo dėtas, – įkalbinėjo Timas. – Jam juk bus sumokėta, ar ne? Cirkas iš čia išvažiuoja, ir jis daugiau nebedirbs.

– Taip! – energingai jam pritarė Analiza. Senasis žirgas tarp jų stovėjo nejudėdamas, delnu jaučiau šiurkščią jo odą. Ji buvo karšta ir pleiskanota. – Jūs būsite mūsų naujoji veterinarė! Aš jus skiriu, aš pati! O jeigu tai neteisėta, vadinasi, niekam nereikia žinoti!

Išsigandę visi net pašokome, kai nuo durų pasigirdo dar vienas balsas:

– Kas neteisėta?

Septintas skyrius

Ar manai, kad aš gydau arklius?

K. Marlou *„Daktaras Faustas“*

Ten stovėjo pats ponas Vagneris: kresnas, iš pažiūros stiprus vyriškis didele galva, apvainikuota rudų žilstančių plaukų karčiais. Jo veidas buvo raudonas, tarsi vėjo nugairintas, o rudos akys slėpėsi po rūsčiais antakiais. Dabar jos smalsiai žvelgė į mus.

Jam už nugaros stovėjo aukštesnis vyriškis, grakštus ir tvirtas, apsirengęs juodai, – atpažinau, jog tai lyno akrobatas iš „Nuostabaus reginio“, vengras Šandoras Balogas. Jo tamsūs plaukai buvo glotniai sušukuoti aukštyn nuo plačios kaktos, ploni juodi antakiai atrodė tarsi paukščio sparnai, ištiesti virš tamsių, beveik juodų akių. Nosis buvo šiek

tiek priplota, skruostikauliai platūs, o kai jis nusišypsojo, apatiniai vokai pakilo aukštyn ir akys pasidarė įkypos kaip mongolo. Žvilgsnį traukė didelės, aiškių kontūrų šnervės ir dailios, putlios lūpos. Įdomus veidas, galbūt netgi nuožmus. Dabar jis nebesišypsojo. Žiūrėjo ne į du nepažįstamus žmones prie arklio, kaip galima buvo tikėtis, o į Analizą – įdėmiai, neatitraukdamas akių.

– Kas tokie tavo draugai, Lize? – paklausė ponas Vagneris.

– Tėte! *Lieber Gott* *, tu mane išgąsdinai! Negirdėjau, kaip įėjai. Čia ponia Marč, ji anglė, apsistojo šiame kaime, o čia Timas, keliauja kartu su ja...

Analiza supažindino mus ir su vengru. Pastebėjau, kad ji nežiūri tiesiai į jį, tuo tarpu jis taip ir neatitraukė nuo jos akių, tik paskubomis, abejingai nužvelgė mane. Ponas Vagneris mandagiai su mumis pasisveikino, paskui pažvelgė į žirgą.

– O ką čia kalbėjote apie veterinarą? Ar gerai išgirdau? Kas „neteisėta"?

Analiza neryžtingai ėmė pasakoti, paskui žvilgtelėjo į mane:

– Jūs neprieštaraujate?

Tuomet vėl pasisukusi į tėvą greitakalbe prabilo vokiškai, ir iš jos gestų supratau, kad pasakoja, kaip su mumis susipažino ir kaip aš pastebėjau keršio žaizdą.

Kurį laiką vengras nekreipė į tai jokio dėmesio. Bet kai Analiza paminėjo Li Elioto vardą, jis dar labiau įsisiurbė akimis į merginą, todėl pamaniau, kad Šandoras Balogas turbūt, kaip ir aš, įtaria, jog ponas Eliotas turi tam tikrų „ketinimų". Ir tai jam aiškiai nepatiko. Bet paskui Analizos pasakojimas vengrui įgriso. Jis įėjo į gretimą gardą – paskutinį, kuriame buvo sukabintos kamanos ir ant žirgių sudėti

* Dieve mielas *(vok.)*.

balnai; ten jis stoviniavo, tingiai čiupinėdamas ryškius Mestozo Ledos balno papuošimus ir tebežiūrėdamas į merginą.

Jos pasakojimo pabaiga skambėjo kaip įtikinėjimas; išgirdau žodį „Brukas“ ir pastebėjau, kaip ji reikšmingai pažvelgė į laikrodėlį.

Tačiau – ir aš nė kiek nenustebau – ponas Vagneris taip lengvai nepasidavė jos prašymui. Atsisukęs į mane, jis su žymiu akcentu, bet gana sklandžiai angliškai padėkojo už „rūpestį“ bei „gerą širdį“ ir galiausiai pasakė, kad „nenorėtų manęs varginti“.

– Mano duktė jauna ir šiek tiek... – jis gūžtelėjo plačiais pečiais ir žavingai nusišypsojo, – ... šiek tiek impulsyvi... Ji neturėtų jūsų prašyti tokios paslaugos. Jūs mūsų viešnia, moteris, nedera įkalbinėti, kad moteris dirbtų tokį darbą.

Nusijuokiau:

– Ne dėl to. Aš – veterinarijos chirurgė, įpratusi dirbti ir dar nemalonesnius darbus, bet... tai tiesiog ne mano reikalas. Jūs turite savo veterinarą. Jis tikrai šiąnakt atvyktų, jeigu jam paskambintumėte. O jeigu neturite čia telefono, aš pati galiu paskambinti iš „Edelveiso“ viešbučio... ne, tai padarytų Timas. Jis neblogai kalba vokiškai.

Ponas Vagneris kurį laiką tylėjo. Jis buvo įėjęs į gardą ir rūpestingai apžiūrinėjo žirgą.

– Taip, matau, matau. Gėda, kad patys nepastebėjome. Pasišnekėsiu su Hansu ir Rudžiu; bet, suprantate, *gnädige Frau,* turėjome tiek rūpesčių... be to, mano pusbrolis Franclis pats prižiūrėdavo savo senąjį žirgą. Vaikinai, matyt, kaip visada dirbo savo darbą – rūpinosi jiems paskirtais žirgais, *verstehen Sie?* * – o šį nukaršėlį praleido. Vargšelis...

Jis meiliai perbraukė delnu arkliui per sprandą, patapšnojo tarsi atsisveikindamas ir atsitiesė.

– Ką gi, jau vėlu. Gal prieš eidami išgertumėte kavos?

---

* Suprantate? *(Vok.)*

Ne, ne, iš tikrųjų. Lizė visada tokiu metu verda kavą... Todėl ir atėjau jos ieškoti – ji pamiršo savo seną tėvą.

– Labai ačiū, – pasakiau, – bet jeigu norite, kad paskambinčiau jūsų veterinarui, turiu tuoj pat eiti. Jau po vidurnakčio.

– Nevarginsiu jūsų, *gnädige Frau,* – tarė ponas Vagneris.

Timotis suprato anksčiau negu aš: jis suvokė, ką reiškia ta atsisveikinimo glamonė, ir prisiminė keletą kartų pasakytus Analizos žodžius, kad „joks cirkas neišgali laikyti žirgo, kuris nedirba". Negalėjome smerkti pono Vagnerio už tai, kad jis nusprendė dabar atsikratyti senojo keršio; jį ir taip ilgai veltui šėrė, be to, kaip sakė Analiza, jis nebuvo pakankamai geras, kad užsitarnautų pensiją. Cirke gyvūnai nelaikomi šiaip sau.

Mačiau, kaip Timotis sustingo, tebelaikydamas žirgą už apynasrio, ir įsmeigė akis į poną Vagnerį. Laisva ranka jis susirado minkštą keršio snukį ir pridengė jį delnu, lyg norėdamas apginti, tačiau tas gestas buvo beprasmis ir graudus. Keršis lūpomis palietė jo pirštus. Timas pažvelgė į mane.

– Pone Vagneri, – pasakiau, – aš operuosiu tuoj pat, jei leisite. Tai užtruks tik pusę valandos, ir kai koja bus sutvarstyta, galėsite gabenti jį į traukinį. Po trijų ar keturių savaičių jis bus sveikutėlis ir tinkamas darbui.

Ponas Vagneris sustojo palapinės tarpduryje. Maniau, kad jis nebenorės apie tai kalbėti, bet Timas ištarė: „Prašau..." Jo balsas buvo toks pat jaunas ir bejėgis, kaip ir veidas, ir tą akimirką pastebėjau, kad vyresnysis vyriškis dvejoja.

– Tėte, prašau... – tarė Analiza.

Vengras nieko nesakė. Atrodė, kad mus visus nuo jo skiria stiklinė siena. Ant rankos jis buvo užsimetęs Analizos balną su gūnia ir laukė, kada ponas Vagneris eis iš arklidės.

Ponas Vagneris nepritardamas tik skėstelėjo rankas į šalis:

– Bet mes negalime jūsų prašyti... – tarė jis.

– Norėčiau, kad paprašytumėte, – pasakiau, ir nusišypsojau. Tikėjausi, kad šypsena jį paveiks. – Tik to ir reikia, kad viskas būtų teisėta.

Analiza staiga tarė:

– Ne! *Aš* turiu paprašyti! Kad ir ką šnekėtume, prašyti turiu aš! Buvau visai pamiršusi! Juk tai dėdės Franclio arklys, taigi dabar jis mano... – Ji pasisuko į tėvą, irgi išskėtusi rankas, tarsi jį mėgdžiodama: – Argi ne taip, tėte? Argi dėdė Franclis nepaliko man visų savo daiktų... kuriuos pavyko išgelbėti... paveikslų, ir fleitos, ir papūgos... ir senojo keršio? Vadinasi, jeigu jis mano, aš prašau Vanesos, kad jį pagydytų... ir tuomet gal galėsime jį nugabenti į traukinį?

Ji vėl ėmė kalbėti maldaujamu balsu, tačiau tėvas jau juokėsi, jo rusvas kampuotas veidas nušvitęs spinduliavo daugybe raukšlelių.

– Taigi... matote, kaip ji mane valdo, šitas mano vaikelis? Visada suranda priežastį, kad būtų, kaip ji nori... ji kaip ir motina, labai panaši į savo motiną. Taip, Franclis tikrai norėjo, kad viskas liktų tau... turbūt ir keršis dabar tavo... – Jis nusijuokė griausmingai kaip arenoje, net užsnūdę žirgai krūptelėjo garduose, sužvangėjo grandinės. – Gerai, gerai, jeigu taip norite, vaikai. Ko jums prireiks, *gnädige Frau?*

– Instrumentų, kuriuos Analiza sakė turinti. Karšto vandens. Nailoninių siūlų žaizdai susiūti. Dar reikės suleisti vaistų nuo stabligės; ar turite? Gerai. Ir daugiau šviesos. Nenorėčiau jo judinti, verčiau viską padarysiu čia, jo garde, tada jis bus ramesnis, bet man reikės kokių nors žibintų.

– Turiu gerą žibintuvėlį, – tarė Analiza. – Jis mano namelyje. Ir Šandoras turi. Ar galėtum atnešti, Šandorai?

– *Natürlich* *. – Tarsi lėlė būtų prakalbėjusi, arba statistas baleto teatre – tokia nutolusi nuo mūsų atrodė ta grakšti juoda figūra tamsiame arklidės gale. Jo balsas buvo keistas: tylus ir šiurkštus. Atsakė gana maloniai ir jau buvo beeinąs, bet aš jį sustabdžiau:

– Ne, nereikia... Šiaip ar taip, ačiū. Bet žibintuvėlio nepakaks. Kažin, ar negalima būtų pritaisyti lempos ant ilgo laido?

– Tai nesunku, – tarė ponas Vagneris, ir pridūrė vokiškai: – Šandorai, gal galėtum tai padaryti? Žinai, kur laidai ir visa kita... Padėk tą balną, palik čia. Analiza nesupyks, jei bent kartą jis pabus per naktį arklidėje.

– Norėjau pasiimti į savo namelį ir pataisyti. Kai kurios siūlės atsileidusios.

Timas išvertė man į ausį:

– Viskas gerai. Jis tik nuneš balną į savo namelį, o paskui suras laidą ir pritaisys lempą. Neabejoju, kad jis norėjo pribaigti senąjį keršį.

– Man irgi taip pasirodė.

– Ar tai sudėtinga operacija?

– Ne. Niekada nesi matęs?

– Ne, tik paprasčiausias procedūras: kaip uždeda kompresus, ir panašiai... Ko gero, nelabai galėsiu padėti, bet pasistengsiu, jei nori.

– Ponas Vagneris tikriausiai patyręs, bet vis tiek ačiū. Šiaip ar taip, geriau jau tu, negu tas draugužis.

– Jis? Negi manai, kad jis – jos draugas?

Nusijuokiau:

– Ne, bet jis norėtų. Neatrodo panašus į žmogų, kuris šiaip stengtųsi patarnauti mergaitėms. Ko gi daugiau jis čia atėjo? Tik tam, kad nuneštų balną? Neatrodo, kad buvo labai patenkintas, kai jį įdarbino apšvietėju.

---

* Žinoma *(vok.)*.

– Jeigu jau apie tai kalbame, – tarė Timas, – jis berods pasisiūlė susiūti tą balną; tik nežinau, ar gerai supratau. Vokiškai šneka daug prasčiau negu angliškai.

– Štai kaip... – pasakiau nieko negalvodama ir tuoj pat pamiršau Šandorą Balogą. Dabar man rūpėjo tik arklys.

* * *

Nusprendęs leisti man operuoti, ponas Vagneris tapo labai paslaugus. Visi arklininkai jau buvo baigę darbą; kitą rytą jiems reikėjo anksti keltis, todėl jie skubėjo nors kiek numigti. Tačiau ponas Vagneris su Analiza pasiliko, be to, sulaukėme netikėto pagalbininko – tai buvo tas pats liliputas, iš kurio juokdarys tyčiojosi spektaklio pradžioje. Jis buvo vardu Elmeris – vengras, kaip ir Šandoras Balogas, – tikriausiai tas pats „džentelmenas iš Vengrijos", kuris po nelaimės padėjo ponui Eliotui tvarkytis arklidėje ir kuriam „buvo lengviau, nes jo paties ūgis – tik trys pėdos". Iš tikro atrodė, kad jis žino, kur kas padėta, tuo tarpu Balogas, tiesa, atnešė laidą ir įrankius, bet daugiau neveikė nieko, tik žiūrėjo, kaip dirba liliputas, ir kilstelėjo jį, kad pasiektų lempos patroną, – tai darydamas kažką pasakė vengriškai, ir mažasis žmogutis, iš pykčio paraudęs, kietai sučiaupė lūpas. Kai lempa galiausiai buvo pritaisyta, „nuostabus reginys" grakščiai pasitraukė į tamsų gretimą gardą ir iš ten stebėjo spektaklį, o liliputas puldinėjo pirmyn atgal, padėdamas Analizai ir Timočiui.

Kol lempa buvo taisoma, jie iš kažkur ištraukė primusą ir sugebėjo ant jo užvirinti didžiulį emaliuotą kibirą vandens, o aš, stebima pono Vagnerio, peržiūrėjau instrumentus velionio Franclio dėžutėje.

Atsirinkau viską, ko galėjo prireikti: skalpelį, peilį, tvarsliavą, žnyples kraujagyslėms užspausti, siūlus, gniužulą va-

tos. Sudėjau į kibirą, ką reikėjo išvirinti, o Analiza su Timočiu nuskubėjo į jos namelį atnešti dar kokio puodo, kad galėčiau nusiplauti rankas.

Maždaug po penkiolikos minučių viskas buvo paruošta. Patikimai švietė lempa, apsausėjo sterilūs instrumentai, aš nusiploviau rankas ir pradėjau dirbti.

Mačiau, kad ponas Vagneris atidžiai mane stebi. Nors jis labai ir nebrangino šio žirgo, visgi buvo geras raitelis, todėl negalėjo atiduoti gyvulio bet kam ir palikti be priežiūros. Jis nieko nesakė, tik nusiplovė rankas ir stovėjo šalia manęs, aiškiai nusprendęs pabūti mano asistentu.

Nuskutau plaukus nuo arklio kojos, nuvaliau žaizdos vietą spiritu ir siekiau švirkšto. Kai ponas Vagneris padavė jį man į ranką, pamačiau Timo veidą – įsitempęs ir susirūpinęs, jis žiūrėjo pro arklio sprandą. Jis neturėjo ką veikti, todėl stovėjo prie gyvulio galvos, retkarčiais švelniai jį pakalbindamas, nors, tiesą sakant, atrodė, jog vargšas vaikinukas labiau jaudinasi dėl operacijos negu pacientas, – pastebėjusi, kaip jis išsigando adatos, padrąsinamai jam nusišypsojau:

– Suleisiu vaistų vietiniam nuskausminimui, Timai, nesijaudink. Jis nieko nejaus, o po dvidešimties minučių jau galės daryti *capriole*.

– Kokių vaistų?

– Prokaino. Čia pavadinimas užrašytas vokiškai, bet vaistai tie patys. Štai, tarp vazelino ir tos rudos tūbelės su etikete „Koloston". Įšvirkšiu prokaino aplink žaizdą. Žiūrėk. Įbedam adatą po oda, netoli patinimo... Štai, jis net nemirktelėjo, o tai vienintelis dūris, kurį galėjo jausti. Paskui vėl įbedam, kur baigiasi nuskausminta vieta... matai? Jis to nejaučia... ir toliau į kitą pusę. Taip visas plotas tampa nejautrus. Paskui iš trečios pusės... ir iš paskutinės. Dabar palauksime, ir kai atversiu hematomą, jis ničnieko nejaus.

Šviesos spindulys sujudėjo, šešėliai aplinkui pasviro. Grei-

tai pažvelgiau aukštyn, ir tik tada prisiminiau, kad lentą, prie kurios pritvirtinta lempa, laiko liliputas Elmeris.

– Dabar geriau?

Jo sodrus gomurinis balsas pasigirdo kažkur ties alkūne, todėl žvilgtelėjau žemyn, sutrikusi ir susigėdusi, kad išsidaviau. Tamsoje už ryškios lemputės neįžiūrėjau nei išsigimusio kūno, nei mažų rankučių, suspaudusių lentą, – mačiau tik aukštyn užverstą veidą, pažįstamą iš daugelio senų pasakų, tokių kaip „Snieguolė ir septyni nykštukai", kuriose luošumas laikomas savaime suprantamu dalyku. Tik akys mane nustebino; jos buvo tamsios, rainelės tokios pat juodos kaip ir vyzdžiai – didelės akys su tankiomis trumpomis blakstienomis; tokios akys neišduoda minčių; žiūrėdamas į jas, gali tik spėlioti. Ne pirmą kartą pagalvojau, kad visi normalieji – o ką jau kalbėti apie privilegijuotus – turi jaustis be kaltės kalti nuo pat kūdikystės.

– Ačiū, labai gerai, – atsakiau. Pati nenorėdama, kalbėjau šiek tiek švelniau, negu reikėjo. Mačiau, kaip jis nusišypsojo, bet šypsena buvo draugiška. Greitai nusisukau ir ėmiau dirbti.

– Skalpelį, – pasakiau, ir ištiesiau drėgną ranką. Ponas Vagneris padavė skalpelį. Lempa švietė tiesiai į hematomą. Pasilenkiau pjauti.

Pjūvis buvo kokių keturių colių ilgio. Perrėžiau patinimą lengvai kaip apelsiną, ir kaip apelsino sultys tuoj pat ištryško serumas, nutekėjo arklio koja žemyn, paskui iš lėto pasirodė kraujas, kuris per savaitę buvo susitelkęs į didoką lipnų krešulį. Galima buvo pajausti kone apčiuopiamą palengvėjimą, kai tas gumbas atsivėrė ir sumažėjo tempimas. Senasis keršis pakrutino ausis, ir Timas kažką sušnibždėjo į vieną iš jų.

– Pincetą, – pasakiau.

Nežinau, ar ponas Vagneris taip gerai suprato angliškai,

bet jis tikrai žinojo, ką kada paduoti, ir kai įdėjo man į delną pincetą, akies krašteliu mačiau, kad turi paruošęs ir žnyples kraujagyslėms užspausti, jei pjūvis labai kraujuotų. O kai pincetu išrinkau krešulius, mano rankoje tuoj pat atsirado gumulas vatos – nereikėjo nė prašyti.

Netrukus žaizda buvo išvalyta. Gausiai pabarsčiau ją penicilino milteliais, nieko nesakydama ištiesiau ranką ir akimirksniu gavau adatą pjūviui susiūti. Šešios siūlės, ir darbas buvo baigtas, o ponas Vagneris jau turėjo įvyniojęs sausos vatos į tvarstį – jį reikėjo uždėti ant žaizdos, kad apsaugotų.

Nusišypsojau Timočiui, kuris vis dar įsitempęs tebežiūrėjo pro nejudančio (ir berods visiškai abejingo) keršio galvą.

– Štai ir viskas, – pasakiau. – Jis išgyveno ir netgi man neįkando. Matai minkštą tvarstį, kurį ponas Vagneris čia paruošė? Mes vadiname jį „lėlyte". Dabar jį prisiūsiu...

– *Prisiūsi?* Nori pasakyti, kad prisiūsi prie *arklio?*

– O prie ko dar? Tik prie odos... ir jis nieko nejaus, kaip ir anksčiau. Žiūrėk.

Uždėjau „lėlytę" – tokio dydžio ir formos kaip gerai prikimšta dešra, – prispaudžiau prie pjūvio, tuomet, užmezgusi mazgą, adatą su nailoniniu siūlu bedžiau vienoje pusėje į odą, permečiau įtemptą siūlą per „lėlytę" ir padariau kitą dygsnį. Iš viso buvo keturi dygsniai, minkštas tvarstis gerai prigulė prie žaizdos.

– Ar jam neklius, ar jis nenorės jo nusitraukti? – paklausė Timas.

– Ne, nebent žaizda būtų užkrėsta, pradėtų niežėti ar skaudėti, bet man ji atrodė visiškai švari. Manau, jis tos „lėlytės" net nepastebės. Po trijų ar keturių dienų jos nebereikės. Na, dabar tik suleisiu vaistų nuo stabligės bei penicilino, ir darbas bus atliktas. Palaikyk karčius, Timai, dur-

siu į sprandą... Štai, senuti, jau viskas... – Perbraukiau delnu per nulenktą sprandą. – Manau, tu gyvensi.

– Taip, – tarė ponas Vagneris man už nugaros, – jūsų dėka, *gnädige Frau,* jis gyvens.

Šiuos žodžius jis ištarė labai reikšmingai. Mudu su Timočiu susižvalgėme, ir Timotis plačiai nusišypsojo. Senasis keršis pasuko į mane didelę tamsią akį ir nepasakė nieko.

* * *

– Gal dabar išgersite kavos? – tarė Analiza.

Tai buvo ne klausimas, veikiau įsakymas, ir aš nesipriešinau, kai ji ėmė mus vesti į savo namelį. Staiga pasijutau labai pavargusi, norėjau, kad ši diena greičiau pasibaigtų, tačiau priešaušrio vėsoje mintis apie kavą atrodė tikrai viliojanti.

Už mūsų, arklidėje, Elmeris su ponu Vagneriu ruošė keršį likusiai nakties daliai. Šandoras Balogas ėjo su mumis. Pamaniau, jog tikriausiai turėtume jaustis labai dėkingi, kad toks žymus artistas teikėsi mums pagelbėti.

Visgi tas gerumas – ar susidomėjimas Analiza – nepaskatino jo padėti ir buityje. Jos namelyje jis kartu su manimi įsitaisė ant suoliuko prie stalo ir ramiai žiūrėjo, kaip ji viena pilsto kavą. Timotis pasisiūlė padėti, bet ji atsisakė, tada jis irgi atsisėdo prie Šandoro ir su malonumu ėmė dairytis.

Namelis – gal tik dabar – buvo labai netvarkingas, bet vis tiek gana žavus. Nors jis atrodė apynaujis, visgi cirko gyvenimas su šimtametėmis tradicijomis buvo pakeitęs jo šiuolaikišką išvaizdą ir padaręs panašų į tikrą senovinį čigonų vežimą. Prie durų stovėjo balta emaliuota viryklė, kūrenama suskystintomis dujomis, tačiau virš jos siūbuojanti lem-

pa atrodė kaip perdirbtas senas žibintas, o mažas staliukas buvo užtiestas ryškiai raudona staltiese su kutais, labai panašia į čigonišką skarą. Priekyje vietoj durų kabojo išblukusi dryžuota užuolaida, kuriai sujudėjus šmėstelėjo sujauktos, drabužiais apkrautos lovos kampas; šviesa krito ant mėlyno aksominio jojikės kostiumo kraštelio, žybtelėjo brangakmeniais nusagstyta botago rankena. Ant kabliuko prie vieno lango buvo pakabinta husaro kepurė su visais ametistais, ir deimantais, ir erelio žuvininko plunksnomis, kurios iš lėto pleveno, supamos nuo viryklės sklindančio šilto oro srovės. Tarp lango ir viryklės buvo lentynėlė tualeto reikmenims, prie kvadratinio veidrodžio nudužusiu kampu abiejose pusėse stovėjo žvakės. Jos buvo jau gerokai apvarvėjusios, likę tik pilko vaško gniutulai, o pati lentynėlė atrodė baisiai nešvari, nutaškyta rausvomis ir tamsiai raudonomis dėmėmis, apibarstyta balta pudra. Ant veidrodžio irgi buvo užtėkšta rausvos skystos pudros. Tarsi paskutinė šio čigoniško paveikslo detalė, ant kablio suposi pintas narvelis, pridengtas žalia skarute. Mūsų balsai, matyt, pažadino narvelio gyventoją – pasigirdo mieguistas kvarksėjimas, ir tada prisiminiau, kad Analiza kažką šnekėjo apie dėdės Franclio papūgą.

– Tai bent, iš tikrųjų! – Timotis buvo kupinas entuziazmo ir, regis, nė kiek nenorėjo miego. – Taip ir įsivaizdavau. Kaip jums pasisekė! Kokia kvailystė gyventi namuose, kai gali turėti šitokį namelį ant ratų ir kasdien keliauti!

Ji nusijuokė:

– Kažin ar taip kalbėtumėt penktą valandą ryto! Cukraus, Vanesa?

– Ne, ačiū.

– Čia tau, Šandorai. Cukraus, Timai?

– Taip, prašyčiau...

Suėmiau delnais karštą mėlyną puodelį. Kava buvo ska-

ni, kvapni ir stipri, bet kartu su jos aromatu užuodžiau ir kitą – dar labiau viliojantį – karštos šviežios duonos kvapą. Analiza padėjo lėkštę ant stalo: *croissants* – puikūs dribsniuoti plokšti ragaišiai, apibarstyti cukrumi, dar tebegaravo; ką tik iškepta saldi duona su tirpstančiu šviežiu sviestu!

– *Gotterdämmerung* *, – tarė Timotis gal ir ne vietoje, bet labai pagarbiai. – Pati iškepėte?

Ji nusijuokė:

– Ne, ne! Jie iš kaimo kepyklos. Li atnešė.

Šandoras pakėlė galvą:

– Jis dar čia?

– Rytoj išvažiuoja. A... klausi, ar jis tebėra čia, cirke? Ne. Buvo užsukęs, kai Vanesa operavo arklį, bet tuoj pat išėjo.

– Tikrai? – paklausiau. – Aš ir nemačiau.

– Jis neilgai buvo. Akimirką pažiūrėjo, paskui atnešė duonos, bet kavos nelaukė.

– Spektaklį žiūrėjo? – paklausė Šandoras.

– Tikriausiai ne. Aš jo nemačiau. O jūs? – Ji kreipėsi į manė ir Timą.

– Ne.

Atrodė keista, kodėl Šandorui ir tai nepatinka, bet paskui pamaniau, kad jam, ko gero, maloniau matyti tokį Li Eliotą ramiai sėdintį pirmoje eilėje, negu visą laiką galvoti, kad jis lindi kažkur užkulisiuose... gal net Analizos namelyje.

Jis tarė, labai šiurkščiai ir nemandagiai:

– Nesuprantu, ką jis iki šiol čia veikia? Juk sutvarkė savo reikalus pirmadienį, tai kodėl iš karto neišvyko?

– Todėl, kad aš prašiau pasilikti. – Analiza atsakė tyliai, ramiai. – Dar kavos, Vanesa?

---

* Dievų pražūtis, pasaulio pabaiga *(vok.)*.

– Ačiū. Labai skani.

– Tu prašei pasilikti?

– Taip. O kodėl ne? Jūs prieštaraujate, Šandorai Balogai?

Buvo visiškai aišku, kad jis ne tik prieštarauja, bet yra tiesiog įsiutęs. Akimirką pamaniau, kad tuoj pratrūks. Juodos akys blykstelėjo, šnervės išsipūtė tarsi žirgo, tačiau jis tik piktai sučiaupė putlias lūpas ir nunėręs galvą, nė žodžio netardamas ėmė maišyti kavą. Nuoširdžiai tikėjausi, kad abejinga elgsena Analiza nesistengia užmaskuoti jokių šiltesnių jausmų Šandorui Balogui; dabar jis, žinoma, dėjosi esąs kambarinis šuniukas, tačiau ši kaukė nelabai tiko padarui, panašesniam į vilką.

– Timai, – paragino Analiza, – vaišinkitės. Gal dar ragaišį?

– Mielai. Ačiū. O aš sakyčiau, – tarė Timotis, taip pat uoliai kramtydamas jau trečią ragaišį, – kad ponas Eliotas turi puikių organizacinių sugebėjimų. Tai bent, vidurnaktį sugalvojo įsibrauti į kepyklą! Kada nors ir aš taip padarysiu. Padėkokite jam už mus, jei dar pamatysite.

– Mes išvažiuosime anksčiau, negu jis atsikels. Gal patys jį pamatysite.

– Kur jis apsistojęs?

– Nakvoja virš kepyklos; ten, aikštėje, – tokia ponia Šindler nuomoja jam kambarį.

– Neblogas sandėris, – tarė Timas. – Sakiau, kad tas vyrukas nepėsčias. Gaila, kad mes apie tai nepagalvojome.

– Duok ir man, besoti! – staiga suriko papūga tiesiai virš manęs. Pašokau, išliejau kavą, o Analiza su papūga ėmė juoktis. Žalioji skarutė, galingo snapo nutempta į šalį, kaip uždanga nusileido man ant galvos.

– *Levez, levez* *, – rėkė papūga. – Papurtyk koją, Peteri,

* Kelkis, kelkis *(pranc.)*.

changez *, na! Nusikirpk karčius, prakeiktas angle! *Gib mir was! Gib mir was!* **

– Dievulėliau! – tarė Timas. Jis atgnybo gabalėlį ragaišio. – Gerai, bičiuli, še. Ne, ne taip, kvaily, štai taip. Taigi.

– Statyk šerius, – riktelėjo papūga, imdama duoną.

– Aš ne koks kakadù, – tarė Timas.

– Tik nemokykit jo daugiau žodžių, – juokdamasi paprašė Analiza, – ir nekiškit per arti nosies, Timai, tas paukštis pasibaisėtinas. – Ji padėjo man išsipainioti iš skaros. – Atleiskite, jis toks nemandagus... Nežinau, kas buvo jo šeimininkas prieš dėdę Franclį, bet jis labai... kaip tai sakoma? ... jis tikras *Weltbürger* ***, apsilankęs, matyt, pačiose blogiausiose vietose!

– Kosmopolitas, – tarė Timas. – Iš tikrųjų! Paukštelis nemažai pakeliavęs.

Papūga vėl kažką pasakė, šį kartą vokiškai; tai išgirdusi, Analiza net pašoko:

– Prašau... reikia jį uždengti, kol visai neįsišėlo! Atleiskite, Vanesa, skaros kampas pakliuvo jums į kavą? Ji švari.

– Aš uždengsiu... – tarė Šandoras Balogas. Jis irgi juokėsi ir atrodė visai kitoks. Kažin koks žvėriškai patrauklus. (Tai pastebėjusi sunerimau, nes man patiko Analiza.) Šandoras su Timu vėl uždengė narvelį, o Analiza mėgino man įpilti šviežios kavos, bet šįkart atsisakiau.

– Mums jau reikia eiti. Pažiūrėkite, kiek valandų, o juk jūs turėsite anksti keltis. Ne, iš tikrųjų, nėra už ką... džiaugiuosi, kad galėjau padėti... – pasakiau, kai ji vėl ėmė man dėkoti už tai, ką buvau padariusi.

– Jei vėl atsidursite netoli mūsų, – nuoširdžiai kalbėjo ji, – būtinai užsukite. Po dviejų ar trijų dienų išvažiuosime

---

* Mainyk *(pranc.)*.

** Duok man ką! *(Vok.)*.

*** Pasaulio pilietis *(vok.)*.

iš Austrijos, bet šiandien vykstame į Hoenvaldą, paskui į Cechšteiną. Jei keliaudami būsite netoli, juk užsuksite, ar ne? Jei norėsite dar kartą pažiūrėti spektaklį – prašom, bet kada; paliksime jums geriausias vietas. Šiaip ar taip, ir tėvui, ir man būtų malonu jus matyti.

Šandoras Balogas irgi atsistojo:

– Palydėsiu iki vartų.

Kai ėmėme sakyti, kad tai nebūtina, jis išsitraukė iš kišenės ploną žibintuvėlį:

– Būtina. Ten visur purvas, kur važiavo traktoriai, be to, gana tamsu. Taigi leiskite palydėti.

– Ką gi, – pasakiau, – ačiū. Labanakt, Analiza, *auf Wiedersehen* *.

– *Auf Wiedersehen.*

– *Merde, alors* **, – pasigirdo duslus papūgos balsas.

AŠTUNTAS SKYRIUS

Paaiškinimas buvo įdomus, bet pribloškiantis.

Markas Tvenas *„Heklberis Finas"*

– Tikriausiai norėjo įsitikinti, kad išėjome iš jų teritorijos, – tarė Timotis vėliau, kai per miegantį kaimą žingsniavome „Edelveiso" viešbučio link. Oras buvo ramus ir šaltas. Laikrodis bažnyčios bokšte plonai, melodingai išmušė dvi. Kažkur sužvangėjo grandinė ir suurzgė šuo. – Klausyk, juk nemanai, kad tarp jo ir Analizos galėtų kas nors būti? Man jis pasirodė tikras šašas.

---

* Iki pasimatymo *(vok.)*.

** Po velnių *(pranc.)*.

– Ne iš jos pusės, žinoma. Šiaip ar taip, neabejoju, kad Šandoru pasirūpins ponas Vagneris ir papūga.

Jis prunkštelėjo:

– Papūga man patiko. Norėčiau išgirsti, kaip... Keista.

– Kas keista?

– Tarytum kažkas šmėstelėjo ten... anapus aikštės, prie tų medžių.

– Na, ir kas?

– Esu įsitikinęs, kad tai ponas Eliotas.

– Na, ir kas? – vėl pasakiau. – Gal nusipirko bandelių ir sau, o dabar išėjo pasivaikščioti, kad geriau virškintų. Eime, Timai, vos laikausi ant kojų.

Tačiau, nors buvau labai pavargusi, kai galiausiai susiruošiau gulti, miegai kažkur išlakstė, ir niekaip negalėjau nurimti. Basomis kojomis per grindų lentas nušlepsėjau prie stiklinių verandos durų, atvėriau jas ir išėjau pažiūrėti į naktį. Timočio langas greta irgi buvo atvertas, bet šviesa jau užgesinta. Tolumoje laikrodis išmušė pusvalandį. Kažkur arčiau atsiliepė varpelis – tvarte krustelėjo pažadinta karvė.

Naktis buvo maloni, vėsi ir giedra. Žvaigždės žibėjo prie pat viršukalnių, tarsi mėnulio nušviestų sniegynų atspindžiai, ir jų šviesoje pievomis apaugusios atšlaitės bei spygliuočių miškai atrodė kaip sidabriniais šešėliais išmarginta nespalvota nuotrauka. Vietovę galima buvo atsekti vien pagal kvapus. Čia pat, po veranda, dobilai ir nupjautas šienas; toliau pušys ir gaivus tekančio vandens dvelkimas; vos juntami maisto kvapai iš viešbučio virtuvės; atsklinda jaukus kiaulių ir salsvas tingiai tvartuose varpeliais tilindžiuojančių karvių kvapas.

Visur tylu, ramu ir labai gražu. Bet kas galėtų užmigti.

Lentinėmis grindimis, jau šiek tiek sudrėkusiomis nuo rasos, grįžau atgal ir įlipau į lovą. Užsikloti buvo duota plati dygsniuota pūkinė antklodė, lengva ir šilta, bet tokia trum-

pa, kad kojos išlindo, kai pamėginau užsitraukti ją iki smakro. Susiriečiau, atsisukusi į langą, kaip galėdama apsikamšiau ir ėmiau galvoti apie Luisą...

Nemanau, kad buvau užmigusi, bet gal jau snūduriavau, nes išgirdusi kažką už lango, net nustėrau iš baimės. Nekrutėjau, tik įtempiau ausis. Nieko. Bet žinojau, kad kažkas – kažkas gyvas – ką tik ten sujudėjo.

Paskui ranka praskyrė užuolaidas. Jis nesukėlė jokio garso, tiesiog įslinko pro jas kaip vaiduoklis. Kai, užsitraukusi aukščiau antklodę, atsisėdau lovoje, jis jau buvo nusisukęs uždaryti stiklinių durų. Tyliai spragtelėjo skląstis. Nejudėdamas, įsiklausydamas jis stovėjo ten, prie lango.

– Viskas gerai, pone Li Eliotai, – pasakiau, – aš nemiegu. Ko čia atėjote? Neradote kelio į Analizos namelį, o gal Šandoras Balogas stovi sargyboje?

Jis žengė lovos link. Netgi ant plikų grindų judėjo be garso, tyliai kaip katė.

– Manau, esu ten, kur ir turėčiau būti.

– O kodėl taip manote, pone Eliotai? Kodėl jums atrodo, kad po visko, ką iškrėtėte, dar turite teisę atsėlinti čia kaip grobio ieškantis katinas ir tikėtis svetingo priėmimo?

– Na, gerai, jeigu jau kalbame apie teises... – tarė Luisas, sėsdamas ant lovos krašto ir nusiaudamas batus.

* * *

– O dabar, – pasakiau, – gal paaiškinsi? Ką, po galais, čia veiki ir kokie tavo santykiai su Analiza?

– Moterys amžinai pradeda nuo kito galo! – tarė Luisas. – Gal geriau klausinėsiu aš. Pirmiausia, ką *tu* čia veiki ir kas tas berniūkštis?

– Tyliau, jis gretimame kambaryje.

– Žinau. Žvilgtelėjau, kai ėjau per verandą. Atrodė įmigęs.

– Labai jau tu sumanus! Žinai, kas jis toks; sakiau – Timas Leisis. Nejaugi pamiršai Karmelą? Juk buvai kažkada sutikęs. Ji mums per vestuves dovanojo tą šlykštų grafiną.

– A, taip, šviesi storulė, prisimenu. Minkšta ir meili, bet kartais papučia ledinis skersvėjis, kaip ir po šilta nelemta antklode. Beje, ar tau būtina ją visą užsitraukti? Baigiu sustirti.

– Tuomet geriau apsirenk. Kas bus, jei Timas arba ponia Veber tave girdėjo ir staiga įeis, o jeigu dar pamatys tokį?..

– Ko gero, tu teisi. Nuodėmingas gyvenimas velniškai nepatogus, – taikiai tarė Luisas, atsisėdęs ir siekdamas kelnių.

– Dėl Dievo, tai gal pasakysi, kodėl turime taip gyventi? Kai šįvakar tave ten pamačiau, maniau, kad išvirsiu iš kojų. Vos nesuklykiau.

– Žinau. Todėl ir daviau ženklą, kad nieko nesakytum. Turiu pripažinti, jog puikiai susidorojai. Ar berniūkštis suprato?

– Ne, bet sakė, kad keistai atrodžiau.

– Taip ir buvo. Atrodei lyg pamačiusi vaiduoklį.

– Žinoma! Pirmą kartą gyvenime taip apstulbau. Tiesą sakant, vieną akimirką, kai pažvelgei tuo bereikšmiu žvilgsniu, net pagalvojau, kad būsiu apsirikusi. Luisai, tie drabužiai... iš kur juos ištraukei? Tiesiog bjaurūs.

– Tikrai? – Iš balso atrodė, kad jis tuo patenkintas. – Nori pasakyti, jog tikrai suabejojai, ar čia aš?

– Taip, tikrai.

– Na... po galais, nerandu kojinės... tikiuosi, dabar tave įtikinau?

– O, taip. Tas pats veikimo būdas, tas pats Luisas. Čia tikrai tu, tavo įpročius bet kur atpažinčiau.

Jis išsišiepė:

– Ką gi, jeigu jau įsitikinai... kur, po galais, ta kojinė? Kaip manai, gal galėčiau uždegti šviesą?

– Ne, geriau nereikia. Jeigu negaliu dabar pat pripažinti tavęs teisėtu vyru Bažnyčios akyse, tai tikrai neleisiu, kad mano geras vardas nueitų šuniui ant uodegos, kam nors užklupus mudu lovoje. Privalau pagalvoti apie Timą.

– A, žinoma, apie Timą. Taip ir nepasakei, ką čia su juo veiki. Aha, štai ta kojinė. Nagi, tau eilė, aš klausau.

– Visai nesvarbu, kaip čia atsiradau ir kodėl su Timu, – atšoviau, – be to, man atrodo, ir pats turėtum suprasti, kodėl esu čia. Luisai...

– Apie save papasakosiu vėliau. Ne, mieloji Van, tai svarbu... turiu žinoti, kaip išsiaiškinai, jog aš Oberhauzene. Kai bus laikas, pasakysiu kodėl, bet į mano klausimą privalai atsakyti dabar. Be abejo, iš karto supratau, kodėl atvykai; žinojai, kad aš čia; dabar noriu, kad papasakotum, *kaip* tai sužinojai.

– Žinojau, kad esi ten, kur cirkas, ir kai Vienoje paklausėme, kur jis dabar apsistojęs, mums pasakė, kad nelaimė įvyko Oberhauzene. Mes ir atvažiavome. Manėme, gal cirkas jau bus išvykęs, bet žmonės žinos kur.

Jis vilkosi megztinį – storą ir tamsų. Užsitempęs jį per galvą, akimirką padvejojo. Paskui tyliai, įsiklausydamas, tarė:

– Filmavimo kameros?

– Dievaži, kaip tu taip greitai atspėjai? Taip, Karmela Leisi matė kino kroniką, jai pasirodė, jog pažino tave, ir kadangi reikėjo žmogaus, kuris palydėtų Timotį į Vieną, ji paskambino man. Manė, jog anksčiau ar vėliau ketinu prisidėti prie tavęs čia.

– Suprantu. Mačiau ją kamerą, bet nežinojau, spėjo mane nufilmuoti ar ne, ir, žinoma, tikėjausi, kad niekas nepažins. Tikriausiai ir pati nuėjai pažiūrėti? – Aš linktelėjau. – Ar lengva pažinti?

– Pakankamai lengva, deja. Ar tai svarbu?

Jis neatsakė.

– Ir lyg tyčia tu pamatei! Kartais taip atsitinka. – Jis vėl akimirką patylėjo. – Man ir į galvą neatėjo mintis, jog tai gali pasiekti tave. Bet vos tik išvydau tave čia, Oberhauzene, iš karto supratau, kad kažkaip sužinojai, ir tai buvo vienintelis paaiškinimas. Kaip manai, ar nerodė per televiziją?

– Anglijoje turbūt ne. Paprastai žiūriu žinias, bet šito reportažo nemačiau. Be to, neabejoju, kad jeigu būtų rodę ir kas nors būtų atpažinęs tave, aš tikrai žinočiau. – Luisai, ką visa tai reiškia? Pirmadienį gavau tavo telegramą iš Stokholmo. Ar *tu* ją siuntei?

– Ne.

– Taip ir maniau, kad pats negalėjai. O paskui dar laiškas penktadienį. Tikriausiai ką nors paprašei, kad išsiųstų?

– Taip.

– Bet... kodėl Stokholmas? Kodėl ne Viena, šiaip ar taip?

– Reikėjo, kad būtų visai į kitą pusę nuo tos vietos, kur mudu ketinome vykti. Kaipgi būčiau tavęs atsikratęs, jei būtų buvę nors kiek pakeliui? Tiesą sakant, – truputį susierzinęs tarė Luisas, – galėjau ir nemeluoti, jeigu jau taip užsižiopsojau ir patekau į žinias.

– O tau būtinai reikėjo manęs atsikratyti?

– Taip.

– Įsivaizduoji, – nusiminusi pasakiau, – ką aš pamaniau, kai išvydau tą reportažą? Nenorėjau tikėti, kad tarp mūsų kažkas blogai, ne... tačiau aš... aš buvau tokia nelaiminga, be to, po visko, ką tą nelemtą popietę vienas kitam pasakėme...

– Tai jau baigta. Daugiau nekalbėsime. – Kad tai jau baigta, netgi niekada nepradėta, mudu buvome sutarę maždaug prieš pusvalandį.

– Taip, viskas gerai. Aš tave labai myliu, Luisai.

Jis išleido garsą, kurį vyrai laiko pakankamu atsaku į tokius žodžius, – kažką padrąsinamai suniurnėjo, paskui kyštelėjo ranką, iš ant kėdės kabančio švarko kišenės išsitraukė cigaretę bei žiebtuvėlį ir vėl išsitiesė šalia manęs viengulėje lovoje.

– Štai. Dabar jau padoru? Ne, turėk sau tą antklodę; gerai apsigaubk, meilute, man jau nebešalta... Taigi. Pamatei tą reportažą ir supratai, kad aš čia, Austrijoje, nors sakiau, jog vykstu į Stokholmą; turbūt pamanei, kad mane iš Stokholmo pasiuntė į Austriją darbo reikalais; bet gavusi atseit Stokholme rašytą laiškelį... tą dieną, kai žinojai, jog esu netoli Graco, nusprendei pati atvykti ir pažiūrėti, kas čia dedasi? Taip?

– Maždaug. Gal ir kvaila, bet, ko gero, būtent Karmelos Leisi prašymas lydėti Timą privertė mane apsispręsti. Viskas taip... taip palankiai sutapo. Mane tarsi kas stūmė į Austriją, tarsi tai būtų iš anksto nulemta. Be to, turėjau išsiaiškinti, ką esi sumanęs. Mačiau, kad kažkas vyksta.

– Ir ką, tavo manymu, aš čia veikiau?

– Nežinau. Bet kai pamačiau merginą... Analizą... ji irgi buvo tame filme, supranti...

– Ir ji? Taip, suprantu. – Keista, bet iš balso jis atrodė patenkintas. Išpūtė dūmų ratilą, kuris kaip vaiduoklis nusklendė aukštyn blausioje pro užuolaidų tarpą sklindančioje šviesoje. – Vadinasi, nepasitiki manimi?

– Ne.

– Ką gi, tai sąžininga, – švelniai tarė jis, ir antras dūmų ratilas pralindo pro pirmąjį.

Kaip strėlė pašokau šalia jo:

– *Luisai!*

– Nerėk taip garsiai, dėl Dievo meilės! – Jis tingiai ištiesė ranką ir vėl prisitraukė mane prie savęs. – Gali, tiesą sa-

kant. Bet maniau, kad ką tik suteikiau tau puikiausią pagrindą manimi tikėti.

– Arba netikėti.

– Priklauso nuo požiūrio? Gal ir taip. – Atrodė, kad į tai jis žiūri kaip į pramogą. – Gulėk ramiai, mergyte, nesiblaškyk. Neturime daug laiko, o aš dar noriu išgirsti visa kita.

Paklusau.

– Gerai. Bet nepamiršk, kad ir aš kai ką noriu išgirsti. – Kaip galėdama greičiau papasakojau jam viską, kas atsitiko. – Šįvakar, kai mudu palikai ir nuėjai su Analiza, aš nežinojau, sakyti Timočiui tiesą ar ne, bet pamaniau, kad geriau palauksiu ir pirmiausia pasikalbėsiu su tavimi, todėl apsimečiau, jog suklydau. Buvai užsiminęs, kad netrukus susitiksime, taigi beveik tikėjausi pamatyti tave cirke.

– Buvau užėjęs vėliau. Žiūrėjau, kaip operuoji.

– Žinau. Turiu šnipų. – Pajutau, kad jis tyliai sukikeno. – Ko juokiesi?

– Nieko. Kaip matyti, ragaišius gavai.

– Taip, labai ačiū. Timotis pasiryžęs garbinti tave iki gyvos galvos; jis mano, jog turi puikių organizacinių sugebėjimų. Kodėl nepasilikai? Juk žinojai, kad visur tavęs dairausi.

– Nusprendžiau neįsti artyn, kol galėsime pasikalbėti dviese. Be to, nenorėjau tau trukdyti. Gražiai padirbėjote, ponia Marč.

– Vargšas senasis keršis... ponas Vagneris, regis, ketino jį pribaigti. Jis buvo Franclio, o dabar visiškai nenaudingas. Tačiau pasveiks, be to, oficialiai priklauso Analizai, ir jaučiu, kad, prisimindama dėdę, ji leis jam ramiai nubaigti savo amžių. Beje, perspėju, jog Timotis kėsinasi ją iš tavęs paveržti.

– Tikiuosi, jam niekas nesutrukdys. Pusė rodeo artistų ir visi klounai galvas dėl jos pametę, o dar tas Balogas... ir

liliputas! Ir jeigu dabar paklausi: „O tu?“, man teks pavartoti smurtą.

– O tu?

Jis dar smarkiau apkabino mane viena ranka ir prispaudė mano skruostą prie šiurkščiu megztiniu aptempto peties. Mudu ilgai, jaukiai tylėjome. Girdėjau, kaip šnypščioja tabakas, kai jis traukė dūmą ir ugnelė po truputį skverbėsi gilyn.

– Tiesą sakant, – šiaip taip ištariau, – man jau nebesvarbu, kodėl čia atvykai. Esi čia, ir tai viskas. Mielasis mano Luisai. Noriu tik paklausti, ar negalėčiau pasilikti su tavimi? Ar negalėtume atostogauti dabar, netrukus, čia? Kad ir ką darai, gal jau užbaigei?

– Beveik. Kai pateiksiu ataskaitą Vienoje, tikriausiai bus viskas.

– Vyksti ten rytoj?

– Šiandien. Taip.

– Kaip suprantu, norėtum važiuoti vienas. Tuomet jei palaukčiau tavęs čia... ne, ne čia, kur nors kitur, kur galėtum būti Luisas Marčas... gal pateikęs ataskaitą sugrįžtum ir mudu toliau atostogautume drauge?

– Įmanoma. O berniūkštis?

– Tegu Analiza jį pasiima, – atsakiau mieguistu balsu. – Lygūs mainai. Luisai, juk tu neguli ant šios švarios lovos su tomis šlykščiomis savo kelnėmis?

– Dievulėliau, ne. Su jomis tik mėžiau arklidę.

– Taip ir atrodė. – Prunkštelėjau. – Tikrai prižiūrėjai arklius?

– Taip. Ar sakiau, kad vienas iš tų geltonų nenaudėlių man įkando? Matai, ką tenka daryti vardan Anglijos! Šįkart man turėtų mokėti ir už riziką, ir už kenksmingas darbo sąlygas.

Kurį laiką abu tylėjome.

– Ką gi, berods priėjo eilė man... Klausyk, Vanesa, mieloji, netgi dabar neturėčiau tau pasakoti, bet kai taip atsitiko, ko gero, esu priverstas; be to, jau žinau, jog visada galiu tavimi pasitikėti, ir... – iš balso supratau, kad jis šypsosi, – šiaip ar taip, iš to darbo išeinu. Ir dar, gerai viską apgalvojęs, nujaučiu, kad man prireiks tavo pagalbos. – Ištiesęs kitą ranką, jis užspaudė cigaretę peleninėje ant staliuko šalia lovos. Paskui pasikišo tą ranką po galva. – Neturime daug laiko, nes abiem reikėtų pamiegoti. Pasistengsiu kuo greičiau, sakysiu tik tai, kas svarbiausia. Kai žinosi esmę, smulkmenas įsivaizduosi pati. Ši painiava... Stokholmas, telegrama, išgalvotas Li Eliotas, melas... iš karto suprasi, kai pasakysiu visa kita.

Jis patylėjo, paskui negarsiai ėmė kalbėti toliau, žiūrėdamas į lubas, kurių tamsios sijos po truputį ryškėjo brėkštančio ryto šviesoje.

– Ką šįvakar tau pasakojau apie darbą Oberhauzene, buvo tiesa, tačiau tai dar ne viskas. Mudu su Polu Denveriu tarnavome tam pačiam darbdaviui; aš čia važiavau susitikti su juo, kai užsiplieskė tas gaisras ir jis žuvo. Atvykau į Oberhauzeną pirmadienį paryčiais. Žinojau, kad Denveris turi kažkokį ryšį su cirku, todėl, įvažiavęs į kaimą ir pastebėjęs gaisrą cirko aikštėje, nedvejodamas puoliau ten. Kadangi niekur nemačiau Polo, o visi šaukė, kad vagonėlyje yra dar vienas žmogus, iš karto supratau, kas jis toks.

– Analiza sakė, jog tu tiesiog iššokai iš tamsos ir padėjai jiems.

– Taip. Kai ištraukėme, jis jau buvo miręs. O Francas Vagneris dar gyvas.

Jis akimirką patylėjo.

– Tiek buvo tiesos. O dabar visa kita. Klausykis. Aš iš tikrųjų dirbu Paneuropos chemijos susivienijime, bet retkarčiais atlieku ir kito darbdavio pavestas užduotis, kartais

pasivadinęs išgalvotu vardu. Ši kaip tik ir buvo tokia. Kai kurios mano kelionės į užsienį susijusios su... sakykime, antrinėmis pareigomis. Susivienijimas, be abejo, nieko nežino, ir nesakysiu, kaip tos kelionės suderinamos; nesakysiu ir savo departamento pavadinimo, bet patikėk: dirbant Paneuropos chemijos susivienijimo komercijos skyriuje, tenka tiek važinėti, jog viskas atrodo įmanoma. – Jo ramus, švelnus balsas šiek tiek pasikeitė; supratau, kad jis šypsosi. – Štai ir viskas, kaip dramatiška! Kai kurias mano užduotis – kurias vykdydamas neėmiau tavęs – galima pavadinti Apsiausto ir durklo žygiais.

– Apsiausto ir durklo? Turi galvoje Slaptąją tarnybą? *Luisai!* – Mėginau tai suvokti. – Nori pasakyti, kad esi... agentas? *Šnipas?*

Jis nusijuokė:

– Tiks bet koks pavadinimas. Mes neišrankūs.

– Luisai, tai... negaliu patikėti... *tu?*

– Ir visada buvau. Atleisk, jei smarkiai nusivylei. – Staiga jis pasuko galvą. – Mieloji, tu drebi! Vaikeli, tai nepavojinga... mes nelakstome apsikarstę ginklais, su nuodų piliulėmis – greičiau jau su skrybėlėmis ir portfeliais, gal dar su pluošteliu banknotų kokiam nusususiam informatoriui papirkti. Viešpatie šventas, juk matei, kaip tai pavojinga, prižiūrėti arklius!

– Vardan Anglijos.

– Būtent. Ir nukentėjau tik tiek, kad man įkando tas sartis.

– O Polas Denveris negyvas.

– O Polas Denveris negyvas. – Jis vėl kalbėjo rimtai. – Taip, žinau, ką galvoji, bet niekad negali įrodyti, jog tai ne nelaimingas atsitikimas. Dievaži, policija pakankamai ilgai užlaikė cirką, kol viską iššukavo tankiomis šukomis. Franco Vagnerio vagonėlis vieną kartą jau degė anksčiau... be

to, jis buvo girtuoklis. Turėk galvoje, jog tik todėl Polas prie jo ir prisigretino, jei iš tikrųjų tikėjosi ką sužinoti. Kita vertus, neįsivaizdavau Polo taip nusigėrusio, kad nepastebėtų aplink įsiliepsnojusios ugnies. Bet priežasties nereikėjo ilgai ieškoti. Jo galva buvo praskelta. Kaip tik todėl, kadangi iš prigimties esu įtarus, šitiek laiko ir sugaišau, mėgindamas rasti ką nors, kas įrodytų, jog tai nebuvo nelaimingas atsitikimas. Bet neradau. Be to, paaiškėjo, kad kabliukas, ant kurio kabėjo žibalinė lempa, buvo nulūžęs; taigi lempa nukrito ir, matyt, taip smarkiai apsvaigino Polą, kad jis žuvo liepsnose, tuo tarpu senasis Francas, nesužeistas, bet visiškai girtas, dar buvo gyvas, kai jį ištraukė, nes sėdėjo toliau nuo tos vietos, kur kilo gaisras. Jis galėjo kalbėti – šiaip taip. Vadinasi, jeigu čia būtų buvę kažkas nešvaraus, tikriausiai būtų mėginęs tai pasakyti, tačiau nesakė.

– Aš ir nežinojau, kad jis kalbėjo suprantamai.

– Sąmoningai, bet vargu ar suprantamai, vargšelis. Iš baimės išsiblaivė, tačiau jam labai skaudėjo, be to, buvo baisus triukšmas, vyrai stengėsi išvesti žirgus iš arklidės, šalia kurios jis gulėjo, ir Francas nekalbėjo apie nieką kitą, tik apie žirgus ir arklidėje paliktas kamanas... Pūtė vėjas, todėl vienu metu jis išsigando, kad gali užsidegti ir arklidė. Mėginome klausinėti, bet jis tik be perstojo kliedėjo apie žirgus – daugiausia apie Lipicos eržilą – ir dar apie kažkokį brangų balną iš Neapolio, kurį, matyt, laikė itin vertingu.

– Ir tai viskas?

– Kiek galėjome suprasti. Mėginome pasakyti, kad žirgai saugūs, – baltąjį eržilą išvedė patį pirmą, – bet nežinau, ar Francas tai suvokė. Ir mirdamas tebešnekėjo apie jį – Lipicos eržilą. – Luisas akimirką patylėjo. – Jis viską sakė Analizai... Ji visą laiką buvo su juo. Baisu žiūrėti, kaip žmogus miršta nuo nudegimų, Vanesa. Vėliau, kai užgriuvo policija ir tėvas paliko ją vieną...

Supratau, kad jis mėgina paaiškinti – tarsi tarp kitko – taip staiga atsiradusį neabejotiną jo ir merginos artimumą. Todėl pasakiau:

– Viskas gerai, aš suprantu. Tu visada visus paguodi. Vadinasi, ji irgi nežino, ką Franclis turėjo galvoje?

– Tikriausiai ne. Sako, kad jie neturi jokių itališkų balnų ar kamanų, viskas pagaminta Austrijoje ir, jos žiniomis, nėra nieko vertingo. Kažkokia beprasmybė. Štai tau ir paslaptis. Nežinau, ką tas Franclis mėgino pasakyti, bet tikrai ne apie žmogžudystę. Polo mirtis, matyt, buvo vienas iš tų nelemtų atsitiktinumų, kurie kartais suardo ir geriausius planus. Jei būčiau atvažiavęs bent pora valandų anksčiau, gal būčiau jį susiradęs ir išklausęs, ką jis norėjo man pasakyti, ir tuomet nieko nebūtų įvykę.

– Sakei, jog važiavai susitikti su juo. Tave pasiuntė, kad sužinotum, ką jis nori pranešti?

– Taip. Atrodo, viskas buvo taip: Denveris prieš keletą dienų grįžo iš Čekoslovakijos. Jis pateikė ataskaitą Vienos punkte, – taip mes vadiname būstinę, iš kurios vadovaujama darbui Rytų Europoje, – ir paskui nusprendė paatostogauti čia, Austrijoje. Kiek man pavyko sužinoti, jis taip ir darė – atostogavo. Taigi. Paskui mūsų departamentas gavo pranešimą – koduotą telegramą, – kurioje buvo prašoma, kad aš tuoj pat atvykčiau... aš, niekas kitas. Jis buvo užmezgęs ryšius su Vagnerio cirku, ir aš turėjau ten su juo susitikti, pasivadinęs Li Eliotu (jau anksčiau esu dirbęs su juo, prisidengęs šiuo vardu). Ką gi, Polas paprastai gaudavo viską, ko paprašydavo, taigi aš atvykau. Visa kita žinai.

– Ir tu nenujauti, kodėl jis tave kvietė?

– Vienintelis galimas paaiškinimas – tie jo ryšiai su cirku ir dar tai, kad jis prašė atsiųsti būtent mane. Supranti, cirkas po dviejų dienų išvyksta į Jugoslaviją, o mudu su Polu

jau esame ten dirbę kartu. Aš neblogai šneku serbų ir kroatų kalba. Tačiau Polas ir Li Eliotas turėjo pakankamą priedangą, kad persigautų per sieną ir neįsimaišę į cirką, taigi man dabar atrodo, jog Polas lindo į tą cirką vien todėl, kad kažkas, ką jis buvo aptikęs ir norėjo išsiaiškinti, yra kaip tik ten.

– Kažkas arba koks nors žmogus, kuris *neturi* geros priedangos ir nori pervažiuoti per sieną?

– Tai būtų aiškiausia išvada. Cirkas – tokia žmonių grupė, kurios pasienyje niekas labai netikrina, netgi kertant „geležinę uždangą"; tačiau tarp visų tų žmonių, daiktų ir gyvulių... Ką gi, kai neturi jokios nuorodos, tai beviltiška. Aš pats tryniausi aplinkui, stengiausi visiems padėti, žūtbūt susidraugauti... ir neradau nieko.

– Tokia ir bus tavo ataskaita? Nieko?

– Taigi, labai naudinga – nieko! Puikiai atlikta paskutinė užduotis.

– Jie taip viską ir paliks? Ar negali būti, kad lieps tau nesitraukti... keliauti per sieną?

Jis krustelėjo:

– Nemanau, kad mane siųstų, ne. Tačiau... kita vertus, neįsivaizduoju, kodėl Polas reikalavo, kad atvyktų „Li Eliotas", jeigu nesirengė keliauti ten. – Jis pajudino ranką ir sutaršė man plaukus. – Nespręsk iš anksto, mieloji, galbūt to neprireiks. O jeigu ir prireiktų, rizikuočiau tik dar kartą nukentėti nuo to sarto nenaudėlio.

– Vadinasi, mėgini man paaiškinti, kad galbūt vyktum ten vardan savo paties sielos ramybės?

Jis iš lėto tarė:

– Galima pasakyti ir taip. Nemanau, kad departamentas lieptų man dirbti toliau, kai jau šitaip atsitiko; bet... – Jis pirmą kartą sudvejojo. – Mano sielos ramybė, taip, gali vadinti ir taip. Čia ne nuojauta: aš niekada nesiremiu nuojauta. Bet gerai pažinojau Denverį, ir jeigu jis norėjo man kaž-

ką pasakyti, tai tikriausiai buvo svarbu. Turėsi jam atleisti. Jis juk nežinojo, kad ketinu vykti atostogauti ir apskritai šį darbą metu. Aš tikrai gailiuosi.

– Nereikia. Apie tai jau šnekėjome. Neketinu vėl priekaištauti. Jei svarbu – vadinasi, svarbu. Tik šįkart važiuosiu drauge su tavimi. Ne, nesijuok, aš kalbu rimtai. Jeigu vyksti savo noru, tai kodėl aš negalėčiau? Gal netgi sugebėsiu padėti. Mano ryšiai su cirku ne blogesni už tavo – esu vyriausioji jų veterinarė, pakviesta atvykti, kada panorėsiu. Be to, turiu pacientą, kurį privalau apžiūrėti.

– *Entendu* *. O vizą irgi turi?

– Ne.

– Na, tuomet... Ne, aš nesijuokiu ir nesistengiu tavęs atsikratyti; užsiminiau, jog man reikės tavo pagalbos, ir dabar iš tikrųjų noriu, kad darytum tai, ką pati sakei, – sukiotumeisi apie cirką, kol jis išvyks. Paklausyk manęs. Iš ryto privalau važiuoti į Vieną, be to, mano buvimas čia jau darosi įtartinas, o kai cirkas iškeliaus – juo labiau kai išvyks į užsienį, – vargu ar apskritai sugalvosiu kokią dingstį tarp jų trintis. Tačiau laimingo atsitiktinumo dėka tu esi čia ir turi tvirtą – ir visiškai nekaltą – ryšį su jais. Jie praleis dar dvi naktis šioje šalyje – Hoenvalde, Cechšteine, o paskui jau pasienis. Taigi, jeigu judu su Timočiu atsitiktinai keliautumėte panašiu maršrutu... ir jeigu nuoširdus profesinis susidomėjimas senuoju pacientu priverstų tave dar kartą užsukti pas juos... Tai viskas, nieko ypatingo neklausinėk, tiesiog žiūrėk ir klausyk. Nusigauk į užkulisius, pasišnekėk su žmonėmis, pavaikščiok ir atidžiai dairykis. Sakiau, jog niekada nesiremiu nuojauta, bet šįkart esu visiškai įsitikinęs, kad kažkas bus... Supranti, kad ir kas čia ne taip, jie netrukus pasijus laisviau, kai tik atsikratys Denverio draugo bei kolegos – manęs. Jeigu jie nustos saugotis, judu tikriausiai ką nors pamatysite arba išgirsite.

---

* Aišku (*pranc.*).

– Ir jeigu taip iš tikrųjų atsitiks?

– Nieko nedarykite. Supratai? *Nieko nedarykite.* Laukite manęs.

– Tu greitai grįši?

– Taip. Galbūt šiąnakt. Iki antradienio nakties tai tikrai.

– Kas tai turėtų būti, Luisai?

– Dievaži nežinau. Bet kas, kas neįprasta. Gal ir visai nieko; tačiau Denveris prašė, kad aš atvykčiau, Denveris buvo pasirengęs važiuoti per sieną, o paskui Denveris žuvo... Supranti? Nenoriu, kad ką nors darytum, ir jokiu būdu nerizikuok. Paprasčiausiai pamiršk, kad aš buvau čia, pamiršk šį pokalbį ir sukiokis netoli cirko, kol vėl tave susirasiu. Gerai?

– Gerai. Nereikia taip manęs raminti, aš nė kiek nesijaudinu, jaučiuosi laiminga. – Pasitryniau skruostu į jo megztinį. – Tu pasakei „laimingo atsitiktinumo dėka", ar ne?

– Kad esi čia? Taip, pasakiau.

– Tyliau! Tarytum Timotis sujudėjo. – Gretimame kambaryje garsiai sugirgždėjo lova – tikriausiai Timotis apsivertė ant kito šono. Gulėjome nekrutėdami, apsikabinę. Netrukus vėl viskas nurimo.

Jis labai tyliai tarė:

– Man reikia eiti. Prakeikimas!

– Ką darysime dėl Timočio?

– Kol kas nieko. Kuo mažiau žino, tuo geriau jam. Labiausiai kliūva nelemtas slapyvardis... Jeigu tu pažįsti jo tėvus, jis anksčiau ar vėliau vis tiek sužinos, kas aš toks, taigi turėsime jam papasakoti. Galime išgalvoti kokią istoriją – ypatingas Paneuropos chemijos susivienijimo tyrimas dėl pretenzijų į draudimą; arba kas nors panašaus. Teks pasukti galvą. Gal jis pats nuspręs, jog esu susijęs su policija, tačiau tai nesvarbu; bus lengviau priversti laikyti liežuvį už dantų. Jis neblogas vaikinas, ar ne?

– Manau, kad juo galima pasitikėti.

– Ką gi, gerai, kol nesakome jam nieko, ko neturime teisės sakyti. Grįžęs pats su juo pasikalbėsiu. Jau tikrai einu. – Jis atsisėdo. – Dabar galutinai susitarkime. Rytoj, tikriau šiandien, judu būsite Hoenvalde. Gerai būtų, jei palaikytume ryšį. Pamėgink vakare paskambinti. Numeris Vienoje 32 14 60. Neužrašysiu – noriu, kad prisimintum. Įsidėmėjai?

– Taip. Viena 32 14 60. Turėsiu kviesti poną Eliotą?

– Taip. Jeigu manęs ten nebus, atsilieps kas nors kitas. Pasakysiu, kad lauktų tavo skambučio. Kitą naktį būsite Cechšteine, jau netoli pasienio. Ten aš jus pasivysiu. Už poros mylių į šiaurę nuo kaimo yra naujas viešbutis, įkurtas senovinėje pilyje; mano manymu, labai žavus. Pamėginkite ten išsinuomoti kambarius. Bus pakankamai toli nuo kaimo, taigi atvažiavęs galėsiu prisidėti prie jūsų, nebijodamas, kad pusė parapijos mane pastebės ir atpažins... Tau užtenka pinigų?

– Kol kas taip. Ar toje pilyje bus labai brangu?

– Tikriausiai. Nesijaudink, galbūt galėsiu tave paremti! Imk dvivietį, bus patogiau, jei kartais atvykčiau pas tave kaip ponas Marčas. Dabar man tikrai reikia eiti.

– Ko gero. O, Luisai, taip šalta be tavęs!

– Nejaugi, meilute? Gerai apsikamšyk tuo daiktu ir pasistenk užmigti.

– Pirmą kartą taip nenoriu miego. Palydėsiu tave.

Iškėliau kojas iš lovos, pasiėmiau chalatą ir susivyniojau į jį. Luisas, jau įlindęs į švarką, atsisėdęs avėsi batus. Pastebėjau, jog tai lengvi sportiniai bateliai guminiais padais.

Švelniai pabučiavau jam plaukus:

– Labai jau tu įgudęs, Kazanova. Nejaugi tikiesi taip niekieno nepastebėtas ir grįžti į savo kambarį?

– Pamėginsiu. Šiaip ar taip, ponia Šindler pamanytų, kad padėjau cirkui viską susikrauti.

Atitraukiau stiklinių durų skląsčius ir tyliai jas atvėriau.

Į kambarį plūstelėjo šalti apyaušrio kvapai, danguje virpėjo prieš rytą jau priblėsusios žvaigždės. Švelnus vėjelis šiurena žolynus.

Luisas praslinko pro mane kaip šešėlis ir stabtelėjo prie verandos turėklų. Kai atsisuko, aš irgi išėjau į lauką.

Jis tyliai tarė:

– Vėjelis man padės. Niekas negirdės, kai eisiu. – Ir pabučiavo mane. – Jūsų geras vardas kol kas nenukentėjo, ponia Pedante.

Suėmiau jį už švarko atlapų ir smarkiai įsikibau:

– Būk atsargus. Prašau tavęs, būk atsargus.

– Kodėl? Ką tai reiškia?

– Nežinau. Tiesiog jaučiu. Būk atsargus.

– Nesijaudink, būsiu. Dabar grįžk į lovą ir miegok.

Ir staiga likau viena. Žolės šnaresyje tariausi girdinti ir kitokį, garsesnį šnaresį, bet paskui viskas dingo.

Nusisukau nuo turėklų ir pamačiau Timotį, apsirengusį vien pižama, stovintį prie atdaro lango ir žiūrintį į mane.

* * *

Akimirką viskas tarsi apmirė: vėjas, nakties garsai, kvėpavimas ir kraujas mano gyslose; kurį laiką toje pulsuojančioje tyloje negalėjau nei kalbėti, nei krustelėti.

Jis irgi nejudėjo, tačiau, nors žinojau, kad Luisas nesukėlė jokio garso, taip pat žinojau, kad Timotis jį matė.

Gal net pusę minutės šitaip spoksojome vienas į kitą. Atrodė kaip amžinybė. Dar negalėjau jam sakyti; man buvo duoti nurodymai, ir, apimta neaiškios baimės, privertusios ištarti tuos paskutinius žodžius, kai atsisveikinau su Luisu, dabar jaučiau, jog tai gali būti svarbu. Mačiau tik vieną išeitį: apsimesti, kad Timotis nieko nepastebėjo, ir tikėtis, kad jis nedrįs pirmas pradėti apie tai kalbos.

Taigi galiausiai pasakiau:

– Sveikas! Negali užmigti?

Jis lėtai išėjo pro stiklines duris ir sustojo už poros pėdų nuo manęs. Jau buvo prašvitę, todėl aiškiai jį mačiau. Jo veide neįžvelgiau nieko, ką būčiau galėjusi kaip nors pavadinti: jokio smalsumo ar sumišimo, netgi jokios nuostabos. Šis vaikinukas tobulai mokėjo nutaisyti abejingą išraišką. Buvo pasirengęs elgtis taip, kaip aš ir norėjau.

Ko gero, būtent ši abejinga išraiška ir privertė mane apsispręsti. Septyniolikamečiai berniūkščiai neturėtų sugebėti taip tvardytis. Kad ir ką Karmela ir Greihamas Leisiai buvo padarę Timočiui, aš nenorėjau būti atsakinga už dar vieną tokio prievartinio rafinuotumo sluoksnį.

Ir padėti galėjo tik tiesa. Jokiu būdu dabar nederėjo apsimesti supykusia ir klausti, ką, jo manymu, aš čia rezgu su Li Eliotu, tik prieš pusvalandį susipažinusi. Šiaip ar taip, jis juk matė bučinį. Be to, atitokęs neišvengiamai pridės du prie dviejų ir sužinos tiesą. Tai gal verčiau tegu sužino tuoj pat, iš manęs. Luisas turės man atleisti; kita vertus, jei Timočiu galėsime pasitikėti vėliau, tai galime ir dabar.

Giliai įkvėpiau ir atsirėmiau į turėklus.

– Ką gi, sugavai nusikaltimo vietoje, – nerūpestingai tariau. – Dabar tikriausiai teks prisipažinti, kad melavau tau apie tą poną Eliotą.

– Melavai?

– Deja, taip. Prisimeni, sakiau tau, kad jis tarsi mano vyro antrininkas?

– Taip, žinoma. – Timočio išraiška jau buvo pasikeitusi, tarytum jis nusiėmė iš anksto pasirinktą abejingumo kaukę. Žaibiška išvada, mano manymu, buvo savaime suprantama, bet jo veidas taip nušvito iš palengvėjimo bei pasitenkinimo, kad žodžiai nuskambėjo kaip komplimentas: – Nori pasakyti, jog tai ir buvo tavo vyras? Tas Eliotas... tavo

vyras... iš tikrųjų visą laiką buvo čia? Žiūrėdama kroniką nesuklydai?

– Būtent. Vos jį pamačiusi, iš karto supratau, kad jis nenori būti atpažintas... o paskui Analiza pristatė: „Čia Li Eliotas", taigi aš užsičiaupiau ir nieko nesakiau.

– Užsimaskavęs? Tikrai? Dievulėliau! – Timotis vėl buvo koks anksčiau; net šaltoje prieblandoje pastebėjau, kaip iš susijaudinimo žiba jo akys. – Juk sakiau, kad jis paslaptingas, argi ne? Dabar suprantu, kodėl šįvakar buvai lyg apdujusi ir nenorėjai nė galvoti apie telegramą į Stokholmą! – Jis įkvėpė. – Bet kodėl? Ar kas nors visgi neaišku dėl to gaisro?

– Neklausk manęs kodėl, jis nieko nepaaiškino, tik sakė, kad yra kažkas, ko jo darbdaviai nenori iškelti į viešumą, taigi kol kas turėsime laikyti jo paslaptį. – Aš nusijuokiau: – Jo išdidumas bus labai užgautas; buvo įsitikinęs, kad niekas nieko negirdėjo.

– Tiesą sakant, aš iš tikrųjų jo negirdėjau. Tiesiog pabudau ir iš karto negalėjau vėl užmigti, be to, buvo per karšta po ta antklode, todėl priėjau plačiau atidaryti lango. – Ir jis naiviai pridūrė: – Atvirai sakant, truputį išsigandau. Nesupratau, kurių galų jis čia landžioja. Kaip tik norėjau jį prigriebti ir pažiūrėti, ar tau nieko neatsitiko, kai staiga išėjai pro duris.

– Ir tuomet pamatei, jog tai gana draugiškas apsilankymas.– Nusijuokiau.– Ką gi, labai ačiū, kad manimi rūpiniesi. Dabar, kaip sakoma, žinai viską... Bent jau tiek, kiek žinau aš, ir būk geras, laikyk tai paslaptyje. Iš tikrųjų neturėjau tau sakyti, kas jis toks.

– Gerai. Labanakt.

– Labanakt.

Ir grįžau į šaltą lovą.

Devintas skyrius

Kartais risčia jis bėga, tarytumei skaičiuotų
Lengvus, didingus ir kuklius žingsnius.
Paskui pašoka piestu, kaip tas, kurs pasakytų:
Žiūrėkite, koks aš esu stiprus.

V. Šekspyras *„Venera ir Adonis"*

Kitą rytą pasijutau kone sukrėsta, kai privažiavome aną kaimelio pakraštį ir toje vietoje, kur bėgiojo žmonės ir stovėjo didysis cirko kupolas, išvydau tik tuščią lauką. Iš arenos buvo likęs vien ištryptas, pjuvenomis bei sutrinta ąžuolo žieve nubarstytas apskritimas. Vėjas blaškė šiaudų kuokštus ten, kur stovėjo šilta arklidė su snaudžiančiais žirgais ir kur naktį aš operavau.

Timas sustabdė automobilį prie aikštės vartų.

– Keista, ar ne? Tarsi koks vaiduoklių laukas.

– Ir aš ką tik tą patį pagalvojau. Taip nykiai atrodo, tarytum Aladinas ar kas kitas būtų patrynęs lempą ir viskas akimirksniu išgaravę... Kaip kokios pasakos pabaiga. – Pažvelgiau į tą kampą, kur pajuodusi žolė bei keli suanglėję pagaliai buvo paženklinę tragedijos vietą. – Liūdnos pasakos, deja. Kažin, ar jie džiaugėsi, kad gali išvykti? Kodėl sustojai? – paklausiau, nes jis lipo iš automobilio.

– Pamaniau, kad kelionei reikėtų kokio maisto. Ilgai neužtruksiu... o gal eisi ir tu, išgersime kavos toje *Konditorei*?

– Eisiu.

Šviežių kepinių kvapas, sklindantis iš nedidelės kepyklos su kavinuke, galėjo pritraukti bet ką, ir, žinoma, nereikėjo tikėtis, kad Timas ramiai pravažiuos pro šalį. Mažytė vitri-

na ryto saulės dar neapšviestoje pusėje buvo nukrauta kvapniomis įvairios duonos stirtomis bei viliojančiais, nematytais saldumynais. Kol Timotis atidžiai juos apžiūrinėjo, aš laukiau, mėgindama neišsiduoti, jog visas mano dėmesys sutelktas į šonines duris su užrašu *Zimmer frei* *, kuris tikriausiai reiškė, kad svečias jau išvyko.

– Vanesa, tik pažiūrėk, kokie pavadinimai! Tikras stebuklas! *Sandgugelhupf* ... puikumėlis, ar ne? Gal suvalgykime po tokį *Sandgugelhupf*? Arba *Polsterzipf*? O, žiūrėk, argi galima pyragaitį vadinti *Spitzbub* **?

– Kodėl ne? Šia kalba berods viskas įmanoma. Gal imk *Schokoladegugelhupf* ... o aš verčiau pasirinksiu *Schnittbrot.*

– Manau, jog tai paprasčiausiai „suraikyta duona", – tarė Timotis. – Nuostabi kalba, ar ne?

– Pradėsiu mokytis, nuo šios dienos, – pasakiau. – Norėčiau rasti knygyną ir nusipirkti vadovėlį, bet vargu ar čia yra, o per Bruką šiandien nevažiuosime. Gal tu turi?

– Tik pasikalbėjimų knygelę, bet paskolinsiu, jei nori. Palyginti nebloga... Dievinu pasikalbėjimų knygeles, o tu? Įsivaizduok visa tai, ką, jų manymu, žmogui gali prireikti pasakyti... beveik kaip graikų gramatika mokykloje. Prisimenu, jog vienas iš pirmųjų sakinių, kuriuos turėjau išversti į graikų kalbą, buvo: „Ji nešė kaulus krepšyje". Iki šiol galvoju, kieno tie kaulai ir kodėl juos reikėjo kažkur nešti.

– Na, pats matai! Įstrigo galvoje visam laikui, o tai ir yra mokyklinių vadovėlių tikslas. Lažinuosi, kad šitą sakinį prisimeni geriau negu visus kitus, kuriuos esi vertęs.

– Tiesą sakant, tai, ko gero, ir yra vienintelis, kurį prisimenu, ir dar toks naudingas! Kol kas labiausiai vokiškų pasikalbėjimų knygelėje man patiko vienas prašymas iš sky-

* Laisvas kambarys *(vok.)*.
** Šelmis *(vok.)*.

riaus „Kelionė lėktuvu“: „Gal galėtumėte atidaryti langus?“ Mano manymu, gana keista taip sakyti lėktuve.

– Nejaugi? Turbūt juokauji. Ten tikrai taip parašyta?

– Taip, tikrai.

– Na, jeigu ir kiti sakiniai tokie naudingi...

– Labas rytas, – ištarė Luisas mums už nugarų.

Dabar jis buvo apsiavęs ne sportbačiais, bet vis tiek priėjo labai tyliai. Pagalvojau, kad jeigu tai jau tapo įpročiu, jam būtų pats laikas jo atsikratyti. Nenorėjau mirti nuo infarkto.

– Labas rytas, – šiaip taip ištariau, gaudydama orą ir galvodama, ar verta sakyti, jog Timotis žino, tačiau Timotis jau sveikinosi, beveik su tokiu pačiu profesiniu pasitikėjimu savimi, kaip ir Luisas, todėl pamaniau, kad lyg ir vėlu.

Timotis tarė:

– O, sveiki, pone Eliotai, labas rytas. Dar neišvykote? Maniau, kad išvažiuosite kartu su cirku.

– Man per anksti. Paskutines priekabas ketino išvežti maždaug penktą. Nieko negirdėjau.

– Matyt, labai kietai miegate, – linksmai tarė Timotis. – Šiąnakt kaime turėjo būti nemažas sujudimas, tačiau jums tai, regis, netrukdė?

– Ačiū, – atsakė Luisas, – tikrai ne. Puikiai praleidau naktį; daug geriau, negu tikėjausi.

– Timai, – pasakiau greitai, gal net šiurkščiai, – tu verčiau išsirink, kokių bandelių nori, ir nusipirk. Mums tikrai jau laikas važiuoti.

– Gerai, – draugiškai atsakė Timas ir dingo už krautuvėlės durų.

– Ko gero, lygiosios, – tariau, – bet nesistenk laimėti taškų, taikydamas į mano lovą. Berniūkštis žino, Luisai.

– Žino? – Man palengvėjo, kai pamačiau, kad Luisas, nors

iš pradžių ir susiraukė, iš tikrųjų nė kiek nepyksta. – Mažasis kipšelis... nejaugi tikrai žino?

– Turėjau jam pasakyti. Matė, kaip naktį išėjai.

– Imu daryti klaidas.

– Ne, tai tik atsitiktinumas. Tačiau turėjau jam pasakyti.

– Be abejo. Nesijaudink. Kiek jis žino?

– Tiktai kas tu esi. Mano, kad vykdai kažin kokią paslaptingą Europos chemijos susivienijimo pavestą užduotį. Ar galiu jam pasakyti, kad prašei pasisukioti apie cirką?

– Kodėl gi ne? Sakyk, kad susivienijimas nori daugiau sužinoti apie Denverio mirtį, todėl man gal teks grįžti, o kol kas prašiau tavęs, kad būtum netoliese. Šiaip ar taip, tai ir yra tiesa. Jei norės išgirsti daugiau, tegu klausia manęs.

– Vargu ar jis klaus. Timas – šaunus vaikinas. – Pasakiau tai, remdamasi pastarųjų dviejų dienų įvykiais, ir žinojau, jog nė kiek neklystu. – Kada išvyksti?

– Dabar. Ar gerai jautiesi?

– Puikiai. Jau važiuojame į Hoenvaldą, tik Timas išsigando, kad pakeliui mirs badu. Ar turi čia automobilį?

Jis linktelėjo galva į netoliese po medžiais stovintį nutriušusį gelsvai rudą „Volvo", kuris, nepaisant išvaizdos, atrodė tikrai galingas. Pastebėjau, jog šįryt Luisas jau padoriai apsirengęs, nors vis tiek dar ne tas Luisas Marčas, mano vyras. Tai tebebuvo anas anonimiškas, profesionaliai nereikšmingas Li Eliotas. Dabar supratau, jog sugebėjimas dėtis nereikšmingu yra vienas iš jo darbo įgūdžių, tačiau niekas, – pagalvojau, – negali iš Luiso atimti tų tikslių, grakščių judesių, liudijančių jėgą bei mokėjimą susivaldyti, o kartais – kai jis pats to nori – ir suteikiančių elegantiškumo.

Jis pakėlė galvą, primerkęs akis nuo ryto saulės:

– Kurių galų tas vaikinas taip rūpinasi maistu? Jums nereikės toli važiuoti... – O paskui švelniai pridūrė: – Liaukis

taip į mane žiūrėjusi, dėl Dievo meilės, mieloji. Lyg būčiau koks stabas.

– O kodėl ne? Aš irgi turiu šiokių tokių teisių, pone M. – Ir garsiai paklausiau: – Beje, koks tiksliai atstumas iki Hoenvaldo? Ar toli cirkas paprastai nukeliauja per dieną?

– Apie trisdešimt ar keturiasdešimt mylių. Bus maždaug penkiasdešimt kilometrų iki Hoenvaldo. Turėtumėt maloniai pasivažinėti; didelių nuolydžių nėra, o vaizdai labai gražūs. Priešpiečius valgykite Lindenbaume, ir neskubėkite.

Kai Timotis išėjo iš krautuvės, pavojingai apsikrovęs visokiais paketėliais, ponas Eliotas aiškino man, kaip geriau važiuoti, nubraižęs žemėlapį ant kitos seno voko pusės. Pastebėjau, kad vokas buvo adresuotas „eskvairui Li Eliotui, „Mineralinių trąšų" bendrovė, *Meerstrasse*, Viena".

– Ką gi, – pasakiau, – jau važiuosime. Laimingos kelionės!

– Jums irgi, – tarė Luisas. – Maloniai praleiskite laiką... *Auf Wiedersehen*, ir perduokite linkėjimus Analizai.

Kai nuvažiavome, Timotis šnairai pažvelgė į mane:

– Ar tai buvo tik pokštas?

Nusijuokiau:

– Ne. Šiaip ar taip, tau labiausiai dera šnekėti apie pokštus. Galiu pasakyti, kad Luisas žino.

Iš pradžių jis atrodė apstulbęs, paskui nusišypsojo:

– A, tu jam pasakei? Turi galvoje, kad jis žino, jog aš žinau?

– Taip, ir daugiau neklausinėk, kol aš galutinai nesusipainiojau. Viskas dabar aišku... ir ačiū Dievui, kad galime kalbėtis.

Pagaliau turėjome progą pasišnekėti dviese – pirmą kartą nuo ano susitikimo verandoje, dar neišaušus. Pusryčiai buvo gana vieša ceremonija viešbutyje, juo labiau kad iš-

tikimoji Timočio padavėja sekė kiekvieną mūsų judesį; tačiau dabar, kai išvažiavome iš kaimo, mums vieniems priklausė ne tik kelias, bet ir visa apylinkė.

Kelias atrodė, kaip Luisas ir buvo sakęs, tiesiog idiliškas. Ryto saulė metė ilgus, melsvus šešėlius, o tankios tvoros buvo apraizgytos sausmedžių ir baltų vijoklių. Pirma mūsų šiuo keliu, matyt, važiavo šieno vežimas, ir auksiniai kuokštai šį nevėjuotą rytą ramiai kybojo tarp gyvatvorės šakų.

Ėmiau aiškinti Timočiui, ką Luisas prašė padaryti, pabrėždama tik tai, kad Luiso ir jo bendrovės nepatenkina išvada, jog Polo Denverio mirtis buvo „nelaimingas atsitikimas", ir jie norėtų žinoti, koks buvo ryšys – jei išvis buvo – tarp jo ir žmonių iš cirko, ar nebuvo kilusi kokia nesantaika, dėl kurios jis galėjo žūti.

– Jis tik nori, – galiausiai pasakiau, – kad pasisukiočiau apie cirką – kaip veterinarė, jeigu jiems dar manęs reikia, arba tiesiog kaip draugė. Primygtinai prašė nieko ypatingo neklausinėti ir nesiimti jokių seklio gudrybių... taigi Arčio Gudvino nepavaidinsi, Timoti. Tiesą sakant, apskritai nežinau, ar tu nori dalyvauti? Man pačiai toks planas tinka – jeigu jau negaliu prisidėti prie Luiso tuoj pat, tai mielai čia pasitrainiosiu, kol jis grįš, ir gal netgi sugebėsiu jam šiek tiek padėti. Be to, iš tikrųjų norėčiau žvilgtelėti į senąjį žirgą. Tačiau jeigu tau knieti greičiau ištrūkti ir lėkti į Piberį...

– Ne, nė kiek. Dievulėliau, ne, aš norėčiau pasilikti, jei leisi...

Jis labai energingai ir įtikinamai ėmėsi prieštarauti, ir nutilo tik tada, kai prisivijome šieno vežimą. Šis buvo didžiulis, prikrautas taip, kad viršus atrodė sunkesnis už pagrindą, su girgždančiais mediniais ratais, tempiamas dviejų sunkiai žengiančių bėrų arklių. O keliukas – siauras, iš abiejų pusių aukštos, palinkusios gyvatvorės, ir dar grioviai šalia kelio.

– ...Ar tikrai jums netrukdysiu? – užbaigė Timotis, kai

aplenkėme vežimą, palikdami vos trijų centimetrų tarpelius iš abiejų šonų, ir laimingai nuzvimbėme įkalnėn.

– Jau pradedu manyti, kad be tavęs neapsieisiu, – atsakiau.

– Tuomet sutarta. Pirmyn į Hoenvaldą.

* * *

Hoenvaldo kaimelis buvo daug mažesnis už Oberhauzeną. Maždaug už mylios nuo pagrindinio kelio gražiame slėnyje grupelė namų spietėsi apie bažnyčią, kurios bokštas su pilkšvai žaliais gontais dengtu varpo kupolu buvo iškilęs virš nuožulnių stogų puošniais raudonų čerpių kraigais. Iš akmenų sumūrytas arkinis tiltas jungė siauros kalnų upės krantus ir vedė į akmenimis grįstą aikštę. Į pietus ir į vakarus driekėsi sodai bei javų laukai, kai kurie jau nupjauti, lyg auksiniai plotai tarp žalios augmenijos, tuo tarpu šiaurės bei rytų pusėje kaip tvirtovės siena į viršų stiebėsi pušynais apaugę kalnai. Žvyruoto kelio pakraščiai buvo balti nuo dulkių.

Praradimo jausmas, apėmęs mus, kai išvykome iš Oberhauzeno, dabar dingo – netgi pirmiau, negu įvažiavome į kaimelį, nes iš tolo išvydome jau pažįstamas afišas, apvyniotas aplink medžių kamienus bei vartų stulpus, o paskui ir patį Vagnerio cirką, įsikūrusį aikštėje prie upės. Labai keista buvo šioje visiškai kitokioje aplinkoje matyti tas pačias palapines, ir priekabas, ir didįjį kupolą, sustatytus lygiai taip pat kaip anksčiau. Tarsi koks milžinas būtų pernešęs viską ant delno ir padėjęs čia, už trisdešimties mylių.

Popietė buvo tik įpusėjusi, kai atvykome, o pirmasis spektaklis turėjo prasidėti ne anksčiau kaip penktą, bet susijaudinusių vaikų minia jau šurmuliavo prie aikštės. Juos šnekino ir juokino patogiai ant vartų atsisėdęs liliputas Ele-

meris. Kai važiavome pro šalį, jis pakėlė galvą, pastebėjo mus, nusišypsojo ir draugiškai pamojavo rankute. Taigi buvo aišku, kad apie mūsų atvykimą visi sužinos iš anksto.

Kaimelyje buvo keletas turistų, bet mes palyginti lengvai gavome lovas tokiame pat mažame ir švariame viešbutėlyje prie bažnyčios. Šiek tiek po keturių pėsti vėl grįžome į cirko aikštę.

Kai ėjome pro didįjį kupolą, stabtelėjau ir pažvelgiau į vidų.

Žolė buvo dar neišmindyta, arena ką tik pabarstyta pjuvenomis, o elektrikai, įsitaisę aukštai ant didžiulių stulpų įrengtose aikštelėse, baigė raizgyti laidus. Pats kupolas, neapčiuopiama jo erdvė, dabar atrodė kitokia, iš viršaus apšviesta pro brezentą besiskverbiančių išsklaidytų, tarsi nežemiškų, saulės spindulių. Darbininkai kalė medinius paaukštinimus ir tvirtino prie jų suolus; visa palapinė aidėjo nuo plaktukų dūžių bei šūkavimų. Kažkoks žmogus, užlipęs ant aukštų kopėčių, kabino uždangą – tamsiai raudonas klostes, kurioms prasiskyrus, išlėks žirgai. Du klounai, jau apsirengę savo kostiumais, bet dar neišsidažę, labai rimtai apie kažką kalbėjosi viduriniame tarpe tarp eilių.

Nepaisant kai kurių skirtumų, man vaidenosi anas vakaras, ir nors kol kas tai buvo tik tuščia palapinė, tariausi matanti pilnas eiles žiūrovų ir girdinti daugybės praėjusių spektaklių aidą, seniai skambėjusių dainų, šokių melodijas, juoką.

Kai vėl išėjome į dienos šviesą ir išvydau tuos svetimus vartus, svetimą kaimą, į varpą panašų bažnyčios bokšto stogą, o už jo tarsi žemyn slenkančias pušis, mane staiga persmelkė aštrus netekties skausmas, kurio nejaučiau iš ryto: tik dabar suvokiau, kad Luiso čia nėra. Jis jau turėjo būti Vienoje. Praėjusios nakties įvykis atrodė kaip sapnas, toks pat netikras, kaip ir ana beveik pamiršta kino kronika.

Analiza laukė mūsų; man labai palengvėjo, kai pama-

čiau, jog ji patenkinta tokiu apsilankymu ir nori, kad dar kartą apžiūrėčiau senąjį keršį.

– Labai malonu, kad užsukote! Mielai pakviesčiau į vidų, bet, kaip matote, jau rengiuosi. – Iš tikro matėme tik veidą, žvelgiantį pro duris dengiančios užuolaidos plyšelį. Nors ji svetingai šypsojosi ir, be jokios abejonės, buvo nuoširdžiai patenkinta, man vis tiek pasirodė išbalusi ir nelinksma. Pagalvojau, jog naktį jai, ko gero, taip ir nepavyko nusnūsti. – Bet paskui ateisite išgerti kavos? Žiūrėsite spektaklį, ar ne?

– Timotis būtinai žiūrės, o jūsų numerį netgi du kartus, jei gerai jį pažįstu, – atsakiau, – bet aš tikriausiai ne, ačiū. Norėjau tik užeiti į arklidę. Kaip laikosi mano pacientas?

– Geriau, daug geriau. Atrodo kaip kitas arklys. Beveik nešlubuoja, tik truputėlį, tarsi būtų kiek sustingęs... o ne iš tikrųjų šlubas.

– Mes sakome „neprasimankštinęs", – tariau. – Ar ėda?

– Nedaug... bet atrodo tikrai geriau. Esu labai jums dėkinga.

– Nėra už ką. Kaip suprantu, dabar jį pasiliksite?

Klausdama nusišypsojau, ji irgi šyptelėjo, bet (pagalvojau) gana atsainiai, ir tarė:

– Tuomet pasimatysime vėliau? *Also gut!* Jei norėsite užeiti ir pasėdėti mano namelyje, taip ir padarykite, niekada jo neužrakinu. Užeikite, išsivirkite kavos – darykite, ką norite. – Ji vėl šyptelėjo, jau linksmiau, ir galva dingo už užuolaidos.

– Atrodo pavargusi, – pasakiau. – Tikiuosi, įstengs atlikti savo numerį. Ką gi, pasimatysime vėliau, Timai.

Arklidė irgi, tarsi per stebuklą, man pasirodė ta pati. Tas pats kvapas, tos pačios žirgų pasturgalių eilės ir tingiai krutančios uodegos, tik dabar švietė balta saulės dėmė ant brezento ir buvo dingusi vakarykštė mieguista ramybė. Dresuotus žirgus kaip tik rengė spektakliui. Gūnios buvo jau nuimtos, oda švytėjo blausioje šviesoje. Koks pustuzinis sto-

vėjo jau papuošti. Vyrai bėgiojo ten ir atgal su gūniomis, balnų pavaržomis, puošniomis kamanomis ir plunksnų karūnomis. Šetlendų poniai, kai kurie jau apimti jaudulio, vis labiau nerimavo, kandžiojo vienas kitam sprandus ir mosavo ilgomis uodegomis. Lipicos eržilas ramiai stovėjo savo garde prie durų, galvą nuleidęs, ausis atpalaidavęs, nekreipdamas dėmesio į visą tą sambrūzdį ir triukšmą. Sunku buvo įsivaizduoti, kad, nepraėjus nė valandai, jis jau bus arenoje – didingas, apšviestas prožektorių, išpuoštas auksu ir brangakmeniais, aukštai pakilęs į orą. Čia, šiame tamsiame kampe, jis atrodė kažin koks senoviškas, apsunkęs nuo išminties ir tvirtai stovintis ant žemės – kaip žirgas, ištašytas iš balto akmens.

Priešais jį stovėjo galvą nukoręs keršis, bet kai priėjau artyn, jo akies obuolys pasisuko, ir jis pasisveikindamas pakrutino ausį. Maniau, kad gretimame garde pasilenkęs kamanas knebinėja kažkoks berniukas, tačiau kai prakalbo, supratau, jog tai liliputas Elemeris.

– Vadinasi, grįžote apžiūrėti kankinio. – Nežinau, kur tas liliputas buvo išmokęs kalbėti angliškai; visi garsai buvo gomuriniai, nenatūralūs, bet balsiai tariami gana raiškiai. Apskritai jo balsas skambėjo sodriai ir maloniai.

– Taip. Atrodo daug geriau.

– Šiek tiek paėdė. Nedaug. Bet pasitaisys...

Įėjau į gardą pažiūrėti iš arčiau.

– Ir Analiza taip sakė.

– ... nors vargu ar vertėjo stengtis, – užbaigė liliputas. Jis nuėmė nuo žirgių brangakmeniais išpuoštą balną ir užsimetęs ant kupros, įtempęs jėgas nešė į baltojo eržilo gardą. Balnas kone uždengė jį visą, o pavaržos vilkosi žeme, bet pamaniau, kad verčiau nesisiūlysiu padėti.

Susikaupusi ėmiau apžiūrinėti žirgą. „Lėlytė“ tebebuvo ant žaizdos, patinimas išnykęs, ir keršis nekrūptelėjo, kai prisiliečiau. Priverčiau jį garde žengti žingsnį atgal ir įsiti-

kinau, kad koją ant žemės stato jau tvirčiau. Oda tebebuvo šiurkšti, bet akys linksmesnės, ir apskritai išvaizda daug geresnė negu praėjusią naktį.

Atsitiesiau:

– „Vargu ar vertėjo stengtis“? – Suabejojau, ar teisingai buvau supratusi gomurinį jo niurnėjimą. – Turite galvoje, kad jie vis tiek jo nepasiliks?

Jis gūžtelėjo pečiais. Trumpų rankučių ir plačių pečių judesys atrodė bjauriai. Turėjau tvardytis iš paskutiniųjų, kad nenukreipčiau akių į šalį.

– Kas gali žinoti? – daugiau nieko ir nepasakė, tik stuktelėjo vienu iš tų pečių baltajam eržilui į pakinklį, kad pasitrauktų.

Ir staiga pajutome, kad prasideda spektaklis. Žirgai būriu išlėkė iš arklidės, pasirengę pirmajam numeriui. Mačiau, kaip „kaubojai“ šoko į balnus, ir iš didžiosios palapinės pasigirdo duslūs „Gladiatorių maršo“ garsai. Arklininkas Rudis įpuolė į Lipicos eržilo gardą ir, paėmęs balną iš Elemerio, viena ranka uždėjo jį žirgui ant nugaros. Klydau, manydama, kad liliputas labai įžeidus: arklininkas juokaudamas kažką pasakė vokiškai, kiek galėjau suprasti iš gestų, apie Elemerio ūgį, tačiau tas tik nusijuokė ir šmurkštelėjo po eržilo pilvu užsegti pavaržų. Aš lioviausi čiupinėti keršio koją ir atsitiesusi glosčiau jam ausis, stebėdama, kaip baltasis eržilas brangakmenis po brangakmenio puošiamas karališku apdaru. Paskui liliputas priėjo prie manęs:

– Jau pradeda. Ar dar kartą žiūrėsite spektaklį?

Papurčiau galvą:

– Aš tik pamaniau... Ko gero, šio senuko po gaisro niekas ir nebuvo išvedęs pramankštinti? Gal jis apskritai nebuvo ganykloje? Atrodo, kad ne. Suprantate, truputį atsargiai pasivaikščioti jam būtų naudinga, o parupšnoti šiek tiek žolės – juo labiau. Kažin, ar galėčiau kur nors jį nusivesti? Gal į pakelę? Tikriausiai galima?

– Be abejo, – atsakė liliputas, – darykite, kaip jums patinka; pati žinote, kaip geriau. Bet prie kelio neveskite, ten daug dulkių. Eikite į kitą pusę. – Maža rankutė mostelėjo į galines arklidės duris. – Už šio lauko yra miškas, bet ne didelis miškas, o tik... kaip jūs sakote?.. – medžių ruožas, gal dvidešimties metrų pločio. Ten rasite vartus ir takelį tarp medžių, o aukščiau yra nedidelė kalnų ganykla; tai bendra žemė, ir žolė ten gera. Niekas jums nekliudys.

– Ar galiu jį ten palikti, kad pasiganytų, kol pradėsite rengtis į kelionę?

– Žinoma. Tikriausiai nenorėsite jo pančioti? Tuomet luktelėkite, atnešiu jums virvę ir kokį kuoliuką.

Tą vietą radau be vargo. Tolimajame lauko gale reljefas gana stačiai kilo aukštyn nuo lygios aikštės, kurioje stovėjo palapinės; vakaro saulė buvo gintaro spalva nudažiusi jaunų pušaičių kūgius, o pro medžius į viršų vingiuojantis takas skendėjo tamsiame šešėlyje. Mediniai vartai buvo drėgni ir tyliai sugirgždėjo, kai juos atidariau ir įvedžiau senąjį žirgą. Ėjome iš lėto. Priekinę dešinę koją jis statė atsargiai, bet tikrai nebuvo raišas; iš pradžių sąnariai gal ir atrodė nelankstūs, tačiau kai samanomis apaugusiu taku po truputį kilome aukštyn, sulig kiekvienu žingsniu jautėsi vis geriau. Pirmą kartą kažkuo susidomėjęs, pakėlė galvą ir pastatė ausis. Net aš, su netobulais žmogaus jutimo organais, užuodžiau sodrius vasaros vakaro kvapus.

Virš pušų juostos išvydau kalnų ganyklą, apie kurią ir kalbėjo liliputas; tai buvo pailga žalia plokštuma su kai kur želiančiais krūmeliais, iš visų pusių apsupta tamsių spygliuočių. Kažkas buvo nupjovęs aukštą pievą – vienur kitur džiūvo į krūveles sugrėbtas šienas, o nupjautose vietose jau augo šviežia, švelni žolė ir daugybė gėlių. Oras kvepėjo medumi.

Žirgas prasispraudė pro mane, išėjo į šviesą, nuleido galvą ir ėmė ėsti. Aš jam netrukdžiau: neįtempdama virvės, nuė-

jau ir įsmeigiau kuoliuką pievos viduryje, paskui pasitraukiau į šalį ir atsisėdau.

Žemė buvo per dieną prišildyta saulės. Iš apačios, pro pušų juostą, atsklido cirko muzika – prislopinta ir dar melodingesnė iš tolo. Sėdėjau ir klausiausi, mėgaudamasi paskutiniais saulės spinduliais, su malonumu stebėdama dabar jau godžiai žolę pešantį senąjį eržilą. Pievoje mačiau daugybę gerai žinomų lauko gėlių: katilėlių, čiobrelių, akišveičių, o kur nebuvo pasisukęs dalgis, tarsi balta ir geltona puta į viršų stiebėsi petražolės vei vėdrynai. Ne toks pažįstamas man buvo skrajojančių, šiugždančių pievos gyventojų pasaulis: atrodė, kad ganyklos paviršius net siūbuoja nuo peteliškių – rusvų, melsvų, žalsvai geltonų, margų. Pastebėjau ir keletą saviškių – vanesų, keletą raudonųjų admirolų ir dar panašių į vėžlio kiautą – oranžinių bei rudų, su juodomis dėmelėmis. Jų spalvos mirgėjo tarp gėlių, staiga dingdamos, kai peteliškė nutūpdavo ir suglausdavo sparnelius, ir vėl sušvisdamos, kai ji pakildavo į viršų. Net žolės pašaknės buvo kaip gyvos – ten šokinėjo ir smuikeliais grojo begalė žiogų. Ore zvimbė bitės; pastebėjau, kad jos pro mane lekia turėdamos aiškų tikslą, ta pačia kryptimi, tarsi kokiu bičių greitkeliu. Visos skubėjo į namelį, panašų į mažytį šveicariško stiliaus vasarnamį, dailiai sukaltą iš pušų, su daugybe langelių, kaip karvelidėje. Iš tiesų tai buvo toks avilys, bendras būstas keletui spiečių, su atskiromis durimis kiekvienai šeimai, už kurių ji koriuose laikė savo medų. Susižavėjusi žiūrėjau, kaip apsunkusios bitės tarsi kulkos taiko į savo duris, ir galvojau, jog prieš keletą metų, kai buvau dar maža, Anglijos pievose irgi dūzgė daugybė vabzdžių, o dabar apnuodytuose laukuose nepamatysi ir neišgirsi jokios gyvybės.

Už pušų juostos, tarytum labai toli, įskilęs bažnytėlės varpas išmušė šešias. Cirke kurį laiką buvo tylu. Pamaniau, jog savo numerį tikriausiai atlieka klounai arba dresuoti

šunys; paskui, tyliai ir švelniai, bet gana aiškiai ramiame ore, vėl užgrojo muzika. Išgirdau fanfaras ir iš karto atpažinau: turėjo pasirodyti Analiza su baltuoju eržilu. Aidėjo sidabriniai, skaidrūs trimitų garsai. Senasis keršis liovėsi ėdęs, pakėlė galvą ir pastatė ausis, kaip greičiausiai elgtųsi ir kovinis žirgas, išgirdęs, jog prasideda mūšis. Vėliau muzika pasikeitė – orkestras švelniai ir ritmingai grojo valsą iš „Rožių kavalieriaus" *.

Tikras stebuklas buvo girdėti tokią muziką, sklindančią iš taip toli, šį gražų vakarą Alpių pievoje. Patogiai atrėmiau nugarą į vieną iš minkštų šieno kupetų ir pasirengiau maloniai klausytis, bet staiga senasis žirgas kažkuo patraukė mano dėmesį; atsisėdau tiesiai ir ėmiau jį stebėti.

Jis nenuleido galvos ir nepradėjo vėl ėsti – stovėjo išrietęs sprandą, ausis pastatęs, tarsi mėgdžiodamas išdidžią baltojo eržilo laikyseną. Paskui, kaip ir baltojo eržilo, jo galva sujudėjo, tačiau tai buvo ne paprastas arklio kinkavimas, o labai grakštus, kone iškilmingas, sąmoningai gražus judesys. Pakėlęs priekinę koją, keršis kanopa dukart palietė minkštą žemę; paskui iš lėto, nusilenkdamas ant žolės nusidriekusiam savo šešėliui, pats vienas ėmė šokti. Buvo senas ir nemankštintas, be to, netvirtai statė priekinę dešinę koją, tačiau judėjo pagal muziką kaip tikras artistas.

Sėdėjau tarp ilgėjančių šešėlių nuošalioje pievoje ir susigraudinusi žiūrėjau į jį. Štai kaip, maniau, jaučiasi seni cirko žirgai, kai girdi savo jaunystės muziką: iškilmingas, su nusilenkimais, dresuoto žirgo šokis, matyt, yra tai, ko, kadaise išmokęs, niekada nepamirši.

Ir staiga suvokiau, jog tai ne šiaip dresuoto žirgo judesiai. Ne toks šokis, kokį „šoko" sarčiai; tai buvo sunkiai išmokstami sudėtingiausios dresūros elementai, atliekami gal

* R. Štrauso opera.

ir nelabai vikriai, bet neabejotinai tie patys: pirmiausia ispaniška žinginė – pasistūmimas į šalį, švelniai linguojant įstrižai; paskui sudėtingas *pirouette* – staigus pasisukimas šonu į žiūrovus; dar vėliau, man bežiūrint, jis pamėgino *piaffe*. Tai buvo tarsi parodija, seno, sužeisto žirgo pastangos bėgti risčia vietoje; Analizos eržilas praėjusį vakarą tai atliko labai tiksliai ir veržliai, tačiau buvo aišku, kad ir keršis tai prisimena, tarytum kadaise iš tikrųjų puikiai pavykusį elementą. Tolumoje muzika pasikeitė: Lipicos eržilas arenoje turėjo pasikelti į *levade*, pirmąjį iš „šuolių virš žemės". Ir staiga atokioje kalnų pievoje, stebint vienintelei žiūrovei, senasis keršis tvirtai pastatė užpakalines kanopas, išpūtė karčius bei uodegą ir, pakėlęs sužeistą koją nuo žemės, atsistojo piestu ir laikėsi ore, atlikdamas tą patį karališką, nuostabiai gražų *levade*.

Ir to, matyt, pakako. Jis nusileido ant visų keturių kojų, papurtė galvą, nukorė snukį žemyn ir vėl buvo tik senas, pavargęs keršis, pririštas pasiganyti žalioje pievoje.

Dešimtas skyrius

Šitaip stovinčius dailininkai piešia žirgus, ant kurių joja dievai arba didvyriai.

Ksenofontas *„Jojimo menas"*

– Timai, – pasakiau, – tikriausiai nesirengi nuo pradžios iki galo žiūrėti ir antrojo spektaklio?

– Ne, nors mielai dar kartą žvilgtelėčiau, kaip joja Analiza. O kodėl klausi? Tau manęs reikia?

– Taip, ir prašyčiau, kad praleistum ir Analizos numerį,

jei gali. Turiu kai ką tau parodyti, tokio dalyko tikrai nenorėtum pražiopsoti. Ne, – atsakiau, kai jis supratingai, klausiamai pažvelgė į mane, – tai visai kas kita. Labai asmeniška. Ar eisi su manimi?

– Žinoma. Kur?

– Į kalną už šio lauko. Nieko tau iš anksto nesakysiu; noriu, kad pats pamatytum.

Dabar jau buvo tamsu, tačiau virš kalnų ir medžių kilo skaistus mėnulis. Oras buvo labai ramus, skraidė šikšnosparniai. Žirgas, kiek paėjęs į priekį, tyliai rupšnojo žolę.

– O, atvedei čia senąjį keršį, – tarė Timotis. – Dievulėliau, sunku ir pažinti. Arkliškas apetitas, kaip sakoma.

– Tikrai arkliškas. Tačiau... *Koks prakilnus savo protu! Koks neaprėpiamas savo gabumais! Savo judesiais ir išvaizda – koks įspūdingas ir nuostabus! Pasaulio grožis! Visų gyvių pažiba!*

– Kas čia dabar?!

– „Hamletas"... ir šiek tiek Noelio Kovardo. Žiūrėk, ateik arčiau, žolė jau sudrėkusi, bet yra rąstas, galime ant jo atsisėsti.

– Ką norėjai man parodyti?

– Turėsi palaukti. Vieną kartą tai jau įvyko, ir tikiuosi, kad įvyks vėl. Na, sėskis. Paklausyk, kaip aiškiai girdėti muzika.

– Mmm. Dresuoti žirgai, ar ne? Štai, pasibaigė. Dabar bus klounai. Ką visa tai reiškia, Vanesa? Atrodei susijaudinusi.

– Gal šiek tiek ir esu. Palauk, pamatysi. Gali nieko ir nebūti, aš... aš tiesiog nežinau, gal suklydau. Dabar ir pačiai atrodo, kad būsiu viską tik įsivaizdavusi, bet jeigu ne, tai galbūt ir tu pamatysi.

Naktis buvo graži, oras vaiskus ir ramus. Peteliškės kažkur dingusios, bitės irgi pritilusios savo namelyje. Toje tyloje man pasivaideno, kad girdžiu šikšnosparnių riksmus

aukštai virš medžių. Atrodė, jog žirgas neįprastai garsiai brūkščioja kanopomis ir peša žolę. Mėnulis pakilo virš žemo debesies, apglėbusio kalną.

Tyliai tariau:

– Klausyk, trimitai. Nieko dabar nesakyk. Nejudėk.

Iš pradžių pamaniau, kad nieko nebus. Tolimi sidabriniai, drąsūs trimitų balsai virpino orą, o senasis žirgas ramiai sau ėdė. Pelėda tyliai praskrido pažeme, balta kaip vaiduoklis mėnesienoje. Žirgas pakėlė galvą ir nusekė ją akimis. Visai nekreipė dėmesio į trimitus.

Pro pušis į kalną atvingiavo valso melodija. Timotis klusniai, nejudėdamas sėdėjo ant rąsto šalia manęs.

Švelniai skambėjo valsas; penki taktai, šeši... ir tuomet tai įvyko. Seno žirgo galva kilstelėjo aukštyn, sprandas išsirietė, ir gražiai, išdidžiai atkišęs priekinę koją, keršis vėl ėmė iškilmingai pats sau šokti. Į vieną pusę, paskui į kitą, tyliai mušdamas kanopomis į žemę. Mėnulio spinduliai užliejo pievą, viską nudažė savo vaiduokliška sidabrine spalva. Pušys atrodė labai juodos. Kai eržilas paskutinį kartą didingai atsistojo piestu, atlikdamas *levade*, iš viršaus srūvanti mėnesiena nubalino jo odą, ir kokias penkias ar šešias sekundes jis taip stovėjo juodame fone – šešėlių išmargintas baltas žirgas, jau nebe senas, palūžęs, klajojantis keršis, o geriausioje mokykloje dresuotas eržilas, seniausios Europoje veislės.

Timotis nė karto nekrustelėjo ir neišleido nė garso, kol visa tai baigėsi; paskui mudu pažvelgėme vienas į kitą:

– Ar aš teisi? – paklausiau.

Jis tik linktelėjo ir nieko neatsakė. Įtariau, kad jį tas vaizdas sugraudino taip pat, kaip anksčiau mane, bet jis berniukiškai stengėsi neišsiduoti. Kai pagaliau prakalbo, balsas skambėjo normaliai, netgi nerūpestingai, tačiau žinojau, jog buvau teisi:

– Vargšas senukas, – tarė jis.

– Jaunystėje, matyt, buvo puikus, – pasakiau.

– Tikriausiai. – Jo balsas pasikeitė, tapo šaižesnis, kai jis ėmė galvoti: – Tačiau vis tiek nesuprantu! Jeigu šis žirgas dresuotas, kodėl jie norėjo jo atsikratyti?

– Jis juk senas. Gerai įsižiūrėjau: jam daugiau negu dvidešimt.

– Bet niekas neminėjo amžiaus kaip priežasties, kodėl jį ketina pribaigti; tik sakė, jog „nenaudingas, nieko nesugeba, cirkas negali laikyti žirgo, kuris nieko nedaro". Prisimeni, Analiza pasakojo, kad jį mėgino rengti spektakliams, bet jam nekaip sekėsi.

– Jeigu jis jau buvo dresuotas pagal sudėtingiausią programą, kai jie jį gavo, jam ir negalėjo gerai sektis nauji dalykai.

– Taip, bet jeigu jis „dresuotas pagal sudėtingiausią programą", tai turbūt vertėjo jį kaip nors panaudoti? Bent jau parduoti. Už tokį gautų nemažai pinigų, netgi dvidešimties metų.

– Gal, – pasakiau, – jie nežino, kad jis dresuotas.

Jis atsisuko ir nustebęs pažvelgė į mane. Skaisčioje mėnesienoje gana aiškiai vienas kitą matėme.

– *Nežino*?

– Na, juk neatrodo, kad žinotų. Pats ką tik citavai jų žodžius... o ir šįvakar man pasirodė, kad, jų manymu, dėl jo neverta vargintis, – pakartojau Timočiui, ką buvo sakęs liliputas.

Jis kurį laiką sėdėjo ir susiraukęs žiūrėjo į žolę.

– Na, ir kur tai mus nuves? Be abejo, viską jiems pasakysime. Vargu ar jie...

– Nesu įsitikinusi, kad reikia sakyti.

Jis kilstelėjo galvą:

– Ką turi omenyje?

– Aš tik maniau... Tai juk Franco Vagnerio žirgas, – pasakiau. – Prisimeni, kaip Analiza pasakojo, kad Francas prie

jų prisidėjo prieš dešimt metų, kai cirkas buvo kažkur šiaurėje, o jis kaip tik dirbo su prekybos agentu žirgų mugėje ir atsivedė šį žirgą iš kito, čekų, cirko? Juk nemanai, kad turėdamas šitokį puikiai dresuotą žirgą, tiek daug sugebantį, jis galėjo niekam nieko nesakyti, jei viskas buvo teisėta. Kodėl, atsivedęs spektakliams parengtą eržilą (ir, kaip dabar paaiškėjo, slapčia juo jodinėdamas), jis niekam apie tai neužsiminė ir netgi nemėgino pasipelnyti? Būtų gavęs nemažai pinigų. Tai tikriausiai susiję su tuo, ką Luisas nori išsiaiškinti, bet, šiaip ar taip, Francas Vagneris irgi yra vienas iš Luiso lygties nežinomųjų. „Bet kas, kas neįprasta", – taip sakė Luisas, ir iš visko galima spręsti, kad mums ne pro šalį būtų šiek tiek daugiau sužinoti apie senąjį Franclį. Jeigu jau apie tai kalbame, Timai, jis juk pakeitė pavardę, prisimeni?

– Tikrai. Ir atsisakė rengti numerį... pasirodyti viešai.

– O ką, – iš lėto pasakiau, – jei tas žirgas tikrai buvo vertingas, ir Francas jį *pavogė* iš cirko, kuriame dirbo anksčiau? Jaučiu, kad senasis ponas Vagneris – Analizos senelis – tai žinojo, ir būtent todėl privertė jį pasikeisti pavardę, tačiau esu visiškai įsitikinusi, kad kitiems jis nieko nepasakė... Dabar tai, žinoma, nebesvarbu, viskas buvo labai seniai, ir žmogus jau nėgyvas; bet jeigu jis pavogė vieną daiktą, galėjo pavogti ir daugiau, ir kadangi jis įsipainiojęs į Luiso galvosūkį, galbūt verta tai pasiaiškinti. Jeigu jis padarė kažką tokio, dėl ko turėjo visus tuos metus slapstytis, tai gal ir Polo Denverio ryšys su juo buvo...

– Velse, – staiga tarė Timotis. – Ji sakė „Velse", ar ne?

– Ką?

– Analiza sakė, kad jis prisidėjo prie Vagnerio cirko, kai jie rodė spektaklius mieste, kurio pavadinimas – Velsas, kažkur šiaurėje, prie Bavarijos sienos.

– Iš tikrųjų, ji taip sakė. Ar prisimeni, Timai, ji dar pasakojo, kad cirkas jau ruošėsi iškeliauti, kai jis atėjo? Bent aš

taip supratau. Jeigu jis tuo metu nuo kažko bėgo, kokią geresnę priedangą galėjo rasti? Visas tas žirgų mugės šurmulys... vieni atvažiuoja, kiti išvažiuoja, o paskui, tą pačią naktį, cirkas iškeliauja per sieną... Dar vienas žmogus ir žirgas lengvai galėjo...

– Ispanų jojimo mokykla iki tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt penktųjų buvo Velse, – tarė Timotis.

Jo pastaba, kaip ir pirmiau, buvo labai trumpa ir taikli, vėl ne iš karto suvokiau esmę.

– Tikrai? Ji sakė, kad buvo jų pažiūrėti. Ką tai..?

Staiga nutilau ir nustebusi, praverta burna, įsmeigiau akis į jį. Neprisimenu, kaip pašokome ant kojų, tik paskui pajutau, kad abu stovime ir spoksome vienas į kitą.

– Negali to būti, Timai, – kimiai pasakiau. – Tiesiog negali būti. Būtų kilęs triukšmas... policija...

– Taip ir buvo. – Jis atrodė apstulbęs ne mažiau už mane. – Palauk... klausyk... dabar man viskas aišku. Prisimeni, ką pasakojau lėktuve, apie arklininką, kuris perpjovė gerklę žirgui, o paskui nusižudė? Matyt, buvau ne taip supratęs. Tai sena istorija, netgi nežinau, ar tikra, bet sakiau, kad apie tai niekas nerašė, taigi aš taip ir nesužinojau vardų. Tačiau yra ir kita istorija, kuri buvo išspausdinta; perskaičiau ją vienoje iš savo knygų ir, ko gero, supainiojau su ana. – Jis giliai atsikvėpė. – Ar prisimeni, kaip rodžiau tau Neapolitano Petros nuotrauką ir sakiau, kad jis ir yra tas žirgas, kurį nužudė? Aš klydau. Jis dingo, šią vasarą bus jau dešimt metų, ir vienas iš arklininkų dingo kartu su juo.

Stojo tyla. Abu kaip lėlės, tampomos už virvutės, atsisukome pažiūrėti į senąjį keršį, rupšnojantį žolę kitame lauko gale.

– Pamarginimai, – tarė Timotis. – Kaip jis tai padarė?

– Nežinau, tačiau tai nesunku – plaukų dažais... arba kaip nors panašiai. – Staiga vėl pasisukau į jį: – Tai viską paaiškintų!

– Ką paaiškintų?

– Kodėl jo tokia oda. Šiandien pastebėjau, kad ji tebėra šiurkšti, tarytum nelygi, nors karštis praėjo ir plaukeliai nebeturėtų būti pasišiaušę. Neabejoju, kad liečiau kaip tik vieną iš juodų dėmių... juk žinai, kokie aplūžinėję ir kieti būna plaukai, jeigu jie dažnai dažomi. Dėl to šiek tiek nerimavau, vis galvojau, kad kažkas negerai. Dabar, naktį, nelabai įžiūrėsime, tačiau dienos šviesoje tikrai norėčiau atidžiau žvilgtelėti į tuos tamsius lopus! Timai...– Ir staiga susigriebiau: – Ne, tai nesąmonė, iš tikrųjų! Vis tiek negaliu patikėti!

– Ir aš, – tarė Timotis, – bet viskas tinka, pati matai. Pagalvok, jeigu tai Francas Vagneris, kaip lengvai jis galėjo viską padaryti; kur nors tą eržilą išsivedė... skaičiau, kad Velse Jojimo mokyklos tvarka nebuvo griežta, o kai prasidėjo žirgų mugė, ji dar labiau pakriko... perdažė jį, o paskui paprasčiausiai įsimaišė į dėdės cirką, kuris kaip tik rengėsi iškeliauti. Galbūt jis taip pasielgė daug negalvodamas, vien todėl, kad atrodė labai lengva pasislėpti... gal netgi buvo girtas... o vėliau, kai suvokė, ką padarė, nedrįso prisipažinti. Ir taip pat nedrįso leisti žirgui pasirodyti viešai arba pats dalyvauti cirko programoje; tačiau nepajėgė atsispirti pagundai ir slapčia jodinėjo – iš karto aišku, kad žirgas buvo mankštinamas.

– Bet kodėl? Jeigu neketino pasipelnyti, kam reikėjo vogti tą vargšą gyvulį?

– Negaliu atsikratyti minties, kad iš dalies tai buvo toks žiaurus kerštas, – lėtai tarė Timotis. – Tai galima įžvelgti ir istorijoje, kurią skaičiau: ten rašoma, jog tas arklininkas įsidarbino Jojimo mokykloje, prieš tai tarnavęs kažkurioje kariuomenės kuopoje Štirijoje; vėliau jis tapo jaunesniuoju *Bereiter* – prajodinėtoju, bet nebuvo labai paklusnus, nuolatos kivirčydavosi su vyresniais jojikais, paskui įsikalė sau į galvą, kad jie jam pavydi, nesuteikia progos iškilti. O kai

pagaliau jam buvo leista pasirodyti spektaklyje, jis atėjo girtas ir bausmei turėjo grįžti į arklidę dirbti paprastu darbininku. Tikriausiai būtų išvis išmetę, tačiau tuo metu apskritai buvo sunku rasti žmonių, o jis mokėjo prižiūrėti žirgus, kai negerdavo.

Vėl kurį laiką tylėjome.

– „Atėjo girtas“, – tyliai pakartojau, – „kažkurioje kariuomenės kuopoje Štirijoje“. Čekų cirką jie, matyt, išgalvojo kaip priedangą... Dieve švenčiausias, viskas tinka. Nė vienoje knygoje, žinoma, nebuvo paminėta to žmogaus pavardė?

– Ne, bet galima būtų išsiaiškinti.

– Taip... taip. Dar turėsime apie tai pagalvoti.

– Berods esi tikra, kad jie nežino?

– Negalėčiau patikėti, kad žino, – atsakiau. – Niekuo neišsidavė net kai tvarkiau hematomą, kai visų akys – tiesiogine prasme – buvo nukreiptos į senąjį eržilą... Šiaip ar taip, negalime nieko jiems sakyti, kol nesame visiškai įsitikinę, o aš nežinau, kaip tai padaryti. Valstybinis žirgynas tikriausiai nenorės iškelti aikštėn to arklininko pavardės, o jei paklaustume policijos, jie imtų domėtis, kam mums jos prireikė, taigi pridarytume bėdos ponui Vagneriui bei visam cirkui. Kita vertus, jiems pirmiausia ir derėtų pasakyti.

– Manau, gana lengvai įsitikinsime ir patys, – tarė Timotis.

– Ne, geriau nereikia. Vien dėl Luiso negalime visų apie tai klausinėti. Juk sakiau, kad Arčio Gudvino nepavaidinsi.

– Ne tai turėjau galvoje. Viskas daug paprasčiau. Galime sužinoti dabar pat. Tikri Lipicos eržilai – iš Jojimo mokyklos – turi įdegintas žymes. Visuomet maniau, kad gaila įdagais bjauroti baltą žirgą, tačiau jie visi paženklinti trijose vietose. Didžioji „L“ ant kairiojo žando, matyt, reiškia „Lipicos“. Jeigu jis užaugintas Valstybiniame žirgyne, ant šono bus karūna ir raidė „P“ – „Piberis“. O ties šonkauliais jie

įdegina kažkokius hieroglifus, kurie rodo to žirgo kilmę – kurio reproduktoriaus, kurios kumelės. Vargu ar mokėčiau tai iššifruoti, bet jei rasime visus tris įdagus, manau, galėsime būti tikri, jog neklystame.

– Na, – pasakiau, – tai ko dar laukiame?

Ilgi ir juodi mūsų šešėliai nutįso ant žolės, kai ėjome prie besiganančio žirgo. Mėnesiena jo dabar nesiekė, užstojo pušys, todėl juodi lopai atrodė labai tamsūs ir slėpė tikrąjį arklio pavidalą – tarsi kažkokios netaisyklingos formos dėmės sklandė ore.

– Gal tu ir teisus, – tariau, – Dieve šventas, gal tu ir teisus. Matai, kiek daug juodos spalvos čia, kairėje pusėje? Žandas, šonkauliai, šonas – visos tos vietos, kur, kaip sakei, turėtų būti įdagai... – Kai priėjome, žirgas pakėlė galvą, ir aš suėmiau jį už apynasrio. – Ir dar tokios bjaurios, didelės dėmės... Galima pamanyti, kad...

Nejučia nutilau. Žirgas stovėjo, prispaudęs snukį man prie krūtinės, o Timas švelniai, bet greitai braukė ranka žemyn nuo karčių, palei akį ir toliau per kairįjį žandą. Stebėjau, kaip vaikino pirštai, labai balti mėnulio šviesoje, juda ant juodos odos. Jie kažką užčiuopė, stabtelėjo, paskui iš lėto atsekė didžiosios „L“ kontūrus.

Jis nieko nesakė. Aš irgi. Tylėdamas jis nuleido ranką ir uždėjo manąją ant žirgo sprando. Oda buvo drėgna nuo rasotos žolės. Atsargiai praskyrusi plaukelius, pajutau seno įdago randą. Taip, tai buvo didžioji „L“, reiškianti „Lipicos“. Suradome ir „P“ su karūnėle – „Piberio“. O ant šonkaulių buvo sudėtingas piešinys, kuriame lyg ir pavyko užčiuopti didžiųjų „N“ ir „P“ kontūrus...

Neapolitanas Petra garsiai suprunkštė man į sterblę, atitraukė galvą ir vėl išpešė gerą kuokštą rasotų dobilų.

Netardami nė žodžio, mudu su Timočiu palikome jį ten ir takeliu tarp pušų iš lėto ėjome žemyn.

Čia neprasiskverbė mėnulio spinduliai, todėl buvo labai tamsu. Kurį laiką tylėdami stengėmės neišklysti iš kelio. Paskui Timotis tarsi nei iš šio, nei iš to tarė:

– Tai štai kaip!

– Kaip tik prisiminiau papūgą, – pasakiau.

– Papūgą? A, taip, tuos prancūziškus paliepimus; tai įprastos Jojimo mokyklos komandos. Matyt, išmoko iš Franclio.

– Tikrai? Nežinojau. Galvojau apie tą „Peterį". Greičiausiai jis taip vadino žirgą.

Priėjome vartelius, vedančius iš miško į cirko aikštę. Timotis man juos atidarė ir staiga iš susijaudinimo ėmė juoktis:

– Tuoj sprogsime nuo paslapčių! Kaip manai, ar tavo vyrui ir jo susivienijimui ši nors kiek pravers?

– Galai žino, tačiau noriu kuo greičiau viską išpasakoti! Vargu ar verta šiąnakt vėl jam skambinti: mėginau anksčiau, bet man pasakė, kad jo nebus. Ir dar sakė, kad jis važiuos į pietus, kai tik galės, o tuomet pasibaigs visi mūsų vargai.

– Malonu tai girdėti, – tarė Timotis, ir uždaromi varteliai garsiai sugirgždėjo, lyg norėdami iš mūsų pasityčioti.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Pilis, apsupta bedugnių...

Brauningas *„De Gustibus"*

Kitą dieną, įvažiavę į Cechšteiną, patyrėme tą patį keistą atpažinimo jausmą kaip ir Hoenvalde: visur cirko afišos, paskutiniai vagonėliai ir priekabos iš lėto rėplioja į savo

vietas aikštėje kaimo pakrašty, didysis kupolas jau stovi žalių kalnų fone, o aplinkui – daugybė matytų veidų ir transporto priemonių.

Kaimas buvo erdviame slėnyje, šalia tingiai į pietus vingiuojančios upės. Šioje vietoje slėnio dugnas atrodė mažiau negu mylios platumo; abiejose pusėse reljefas iš pradžių švelniai, apvaliomis kalvelėmis, bangavo aukštyn, paskui kilo į viršų stačiomis atšlaitėmis, apaugusiomis mišriais – ąžuolų ir kaštonų, bukų ir bugienių – miškais, už kurių stūksojo skardingi pušynai, o dar toliau dangų rėmė sidabrinės uolų viršūnės. Vienur kitur styrantys kalnų iškyšuliai vertė upę raitytis, daryti žvilgančius lankstus palei akmenines jų papėdes. Kaimas su gražia bažnyčia, tiltu, malūnu bei gebenės šaka paženklinta vynine glaudėsi viename tokiame slėnio vingyje, todėl tik apvažiavę stačią uolą kitame jo gale, pagaliau išvydome pilį.

Anoje upės pusėje į vandenį buvo atsirėmęs kitas didelis kalno iškyšulys, todėl srovė toje vietoje staiga grįžėsi atgal. Šio iškyšulio gale styrojo stati uola, tvirta ir dantyta kaip kokia tvirtovė; išorinė jos pusė statmenai leidosi žemyn, iki papėdę skalaujančios tamsios ir gilios upės. Šį aukštą ragą su kalno šlaitu jungė siaura uolos briauna, eilė po eilės apaugusi tamsiomis, gražiomis pušimis, kurios atrodė labai ryškios žalsvų pievų ir skaisčiai mėlyno popietės dangaus fone. Kaip tik ten, patupdyta ant paties uolos pakraščio, tarsi atkeliavusi iš vaikystės pasakų, stovėjo *Schloss Zechstein* – nedidelė, bet iš tikrųjų romantiška pilis su smailais bokštais, patrankų bokšteliais, dantytomis gynybinėmis sienomis, su siaurais langeliais ir ant akmens nupieštais spalvotais skydais. Buvo netgi tiltas – ne pakeliamasis, o tiesiog siauras, lenktas akmeninis tiltas nuo miško iki pilies vartų, kur plonas balto vandens siūlelis, prasiveržęs pro uolos keterą, putodamas krito žemyn. Prie pilies vedė smulkiais akmenimis grįstas keliukas, stačiu kampu atsišakojęs nuo

pagrindinio kelio apačioje; abipus jo stovėjo heraldiškos kolonos, toliau buvo dar vienas grakštus tiltas, už kurio keliukas zigzagais kilo į viršų, vos įžiūrimas tarp tankių miškų. Nors ir sunkiai prieinama, su gerai išlaikytais viduramžiškais įtvirtinimais, ši vieta anaiptol neatrodė grėsminga. Ji iš tikrųjų buvo žavi – ne turistams skirtas muziejus, o pilis, pritaikyta gyventi.

Kai galiausiai mūsų automobiliukas spirališka keliu užburzgė į kalno viršūnę, pamatėme, jog tiltas, vedantis prie pilies vartų, anaiptol nėra toks grakštus, koks atrodė iš apačios. Tai buvo tvirtas, gerai prižiūrimas statinys, pakankamai platus vienam automobiliui. Jį pervažiavę, pro arkų galeriją patekome į akmenimis grįstą uždarą kiemelį.

Pilies vestibiulyje ne iš karto galėjai suprasti, jog dabar čia viešbutis. Tai buvo gana didelė kvadratinė patalpa su akmeninių plytelių grindimis, paneliais papuoštomis sienomis ir plačiais į viršų vedančiais laiptais. Visos medinės dalys – iš pušies. Viename kampe stovėjo žalia koklinė krosnis, tokiu metų laiku nekūrenama, ir masyvus medinis stalas, ant kurio buvo padėta registracijos knyga bei kitokie viešbučio reikmenys. Vienmarškinis, tik žalią bajaus prijuostę pasirišęs vyriškis įnešė mūsų lagaminus, parodė, kur turime įsiregistruoti, paskui vėl paėmė daiktus ir laukė, ketindamas nuvesti mus į kambarius. Jau buvau beeinanti laiptų link, bet jis mane sustabdė ir labai jau nerūpestingu balsu, kaip tik ir išduodančiu pasididžiavimą, tarė:

– Ateikite čia, *gnädige Frau*. Čia yra liftas.

Nepajėgiau nuslėpti nustebimo. Šioje vietoje vargu ar galėjai tikėtis šiuolaikinio vandentiekio, ką jau kalbėti apie tokius patogumus kaip liftas. Jis nusišypsojo:

– Visi nustemba. Neseniai įrengė. Pirma vasara, kai jį turime. Labai patogu.

– Žinoma. Tiesiog nuostabu!

– Prašom čia. Deja, reikia truputį paeiti koridoriumi, prie virtuvių, bet, suprantate, grafas nenorėjo, kad tokie šiuolaikiški įrenginiai gadintų centrinę pilies dalį. Būtų gaila ardyti vestibiulio panelius.

Kalbėdamas jis vedė mus ilgu, tamsiu koridoriumi, kurio akmeninės grindys buvo užtiestos iš nendrių nupintu dembliu.

– Grafas? – paklausiau.

– Grafas ir grafienė tebegyvena čia, – paaiškino vyriškis. – Suprantate, čia buvo daugelio jų giminės kartų namai. Jie turi savo kambarius štai toje pilies dalyje, anoje pusėje. – Jis kryptelėjo galvą atgal, iš kur buvome atėję, rodydamas kitapus vestibiulio esančias patalpas. Virtuvės koridoriai, kuriuos dabar skersai perėjome, buvo šiauriniame fligelyje; be abejo, pietinį grafas su grafiene buvo pasilikę sau, o pagrindinę pilies dalį, esančią tiesiai priešais vartus bei tiltą, naudojo kaip viešbutį.

– Vadinasi, jie patys tvarko visus viešbučio reikalus? – paklausiau.

– Ne, ponia, yra valdytojas, bet ir grafienė tuo domisi. Štai liftas.

Stovėjome priešais masyvias pušines duris, apkaltas didžiulėmis geležinėmis vinimis bei juostelėmis, kurios man jau atrodė įprastos Austrijoje. Vienoje pusėje ant akmeninės sienos buvo plieno papuošimų raizginyje užslėptas elektros mygtukas. Liftas atvažiavo be garso: vienas iš šiuolaikiškiausių, kuriuos pats turi valdyti ir kurių, kad ir kaip gėda, aš visuomet bijau, – su daugybe jungiklių, lempučių ir mygtukų, tokios pat neaiškios paskirties, kaip ir sudėtingiausio kompiuterio. Bet jis saugiai ir sklandžiai per kokias tris sekundes užkėlė mus į trečią aukštą.

Mano kambarys buvo įspūdingas ir gana gražus, maždaug ties pagrindinio koridoriaus viduriu, rytinės sienos

išsikišime, todėl pro langus galėjau matyti nuostabų slėnio vaizdą. Be to, jame buvo ir vienas iš tų žavių bokštelių, dėl kurių pilis atrodė kaip iš pasakos; šiaip kambarys buvo kvadratinis, tik su plačia pusapvale ambrazūra viename kampe, kur stovėjo dailus rašomasis staliukas ir dvi kėdės. Ten pastebėjau ir siauras duris, galbūt vedančias į balkoną arba – tai atrodė daug įtikimiau ir romantiškiau – ant dantyto pilies stogo.

Vos spėjusi išsikrauti daiktus, išgirdau barbenimą į duris – atvyko Timotis.

– Pritrenkianti vieta, ar ne? Bet man šiek tiek ir baisoka. Kaip manai, ar išdrįstume paprašyti arbatos?

– Tikriausiai, nors nežinau kaip. Gal reikia papūsti ragą arba padaužyti kardu į skydą... arba, žinai ką, pasidairęs gal rasi tokį puošnų kutą – timptelėk jį, ir už tūkstančio mylių tamsiame koridoriuje išgirsi duslų varpelio skambėjimą, tada vilkdamas kojas atšliauš koks susirietęs senas tarnas...

– Prie lovos yra telefonas, – tarė Timotis.

– Dievulėliau, iš tikrųjų! Kaip gaila! Na, nesvarbu, užsakyk arbatos. Nori, kad atneštų čia? Jei pavyks, pažiūrėsiu, kas už tų durelių.

Bokštelio durys buvo neužrakintos ir tikrai vedė ant stogo. Siauras perėjimas jungė mano bokštelį su kitu, esančiu maždaug už penkiasdešimties jardų, pietrytiniame pilies kampe. Šis perėjimas buvo palei rytinę sieną, tarp dantyto išorinio krašto, vainikuojančio aukštą skardį iki pat upės, ir stataus stogo šlaito; o jo gale į viršų kilo akmeniniai laiptai, spirale apsivynioję aplink pietrytinį bokštelį ir tikriausiai vedantys ant nedidelio dantyto stogo. Mano bokštelis buvo su smaigaliu, kaip kokia burtininko skrybėlė, ir su skrendančio slibino formos vėtrunge. Stogo šlaitai ir šelmenys buvo dengti raudonomis čerpėmis, sienos sumūry-

tos iš medaus spalvos akmenų, ir ant kiekvieno smaigalio užmautas koks nors auksinis papuošalas – rutulys, skrendanti gulbė, o virš mano galvos – slibinas. Persisvėriau per dantytą sienos kraštą: akmenys buvo įkaitę nuo popiečio saulės. Dvelkė vėsus vėjelis, atskraidindamas ir duslų po uola tekančios upės šniokštimą.

– Atneša arbatą, – tarė Timotis man už nugaros. – Tai bent vaizdelis! Gal ir kaimas matyti?

– Ne, tačiau tos sodybos, štai ten, turėtų būti pačiame jo pakraštyje. Žiūrėk, matai mažytį baltą šveicariško stiliaus namelį pušyne, anoje pusėje? Cirko aikštė turėtų būti šiek tiek žemiau. Įsidėmėjau tą vasarnamį, kai važiavome pro šalį.

– Kaip manai, ar toli?

– Nosies tiesumu gal kokia mylia, o tuo keliu – galai žino. Argi ne dieviška vieta?

– Geriau ir nesugalvosi. Tavo vyras moka pasirinkti, ar ne?

– Visada.

– Gerai, – išsišiepė Timotis. – Suprantu. Mūsų nuomonės sutinka. Kada jis turėtų atvažiuoti?

– Nežinau, jie man nieko nepasakė, kai skambinau. Gal išvis nepasirodys šįvakar... bet žadėjo būtinai atvažiuoti, o cirkas rytoj išvyksta. Tikiuosi, kad spės. – Neišsitariau, jog ne tik tikiuosi, bet ir meldžiuosi, kad jis spėtų. Negalėjau atsikratyti minties, kad jam, ko gero, teks keliauti paskui cirką į Jugoslaviją, ir apie tai galvodama šiurpau iš baimės – gal ir neprotingos, bet labai aiškiai juntamos. – Dar paskambinsiu vėliau, – pridūriau. – Jeigu jis jau važiuoja, jie tikriausiai man pasakys.

– Dabar bent jau galėsiu jį atpažinti. Šiaip, ko gero, būtų slėgusi šiokia tokia įtampa.

– Gal tik mane, – abejingai pasakiau. – Nes jūs abu berods apgaudinėjate be ypatingų pastangų; tikras siaubas!

– Tiesą sakant, man pasirodė, kad jis viską daro be ypatingų pastangų.

– Gal tu ir teisus.

– Taigi kitas tavo ėjimas – po arbatos – į cirką? – Jis žvilgtelėjo į rankinį laikrodį. – Laiko turime į valias, dar tik trys. Galėsime su jais pasikalbėti prieš pirmąjį spektaklį.

Senojo keršio reikalus jau buvome maždaug aptarę iš ryto, kai neskubėdami paskui cirką važiavome iš Hoenvaldo, ir vienintelis mūsų sprendimas buvo papasakoti, ką sužinojome, ponui Vagneriui ir Analizai, nelaukiant Luiso atvykimo.

(„Nes, šiaip ar taip, Francas Vagneris jau miręs, – šnekėjo tada Timotis, – o nusikaltėlis buvo jis, ne jie. Be to, cirkas ryte iškeliauja į Jugoslaviją, paskui į Vengriją, taigi jeigu jie norėtų sugrąžinti žirgą, tai reikėtų nuspręsti šiandien".)

– Taip, – dabar pasakiau, – galime ten nukakti gerokai prieš keturias. Oi, klausyk, ar ne arbatą atneša? Įleisk jį, būk gerutis.

Atėjo tas pats patarnautojas su žalia bajaus prijuoste. Atnešė didžiulį padėklą, ant kurio buvo gražus senovinis sidabrinis arbatos servizas ir keletas labai jau mažų, sudžiūvusių sausainukų Dresdeno porceliano lėkštelėje.

Paskui Timotį ir aš grįžau į kambarį.

– O, labai ačiū. Gal padėtumėte čia, ant rašomojo stalo? Ačiū. Jūs vienas čia šiandien dirbate?

Dėdamas padėklą, jis nusišypsojo:

– Atrodo, kad taip, ponia, bet galima sakyti, jog mums lyg ir atostogos. Šįryt išvažiavo didelė amerikiečių grupė, o dabar esate tik jūs, todėl daugelį išleido pailsėti. Kaime yra cirkas, dauguma ketina eiti žiūrėti spektaklio.

– Labai geras cirkas, – tarė Timas. – Matėme Hoenvalde.

– O, tikrai? Aš pats irgi eisiu, penktą valandą, o paskui grįšiu išleisti kitų. Dauguma čionykščių tarnų gyvena kaime ir nakvoja namuose.

Staiga atsisukau, išgirdusi Timočio šūksnį. Jis stovėjo prie išsikišusio lango ir dabar akis išpūtęs žiūrėjo į šiaurę.

– Kas gi ten, po galais?! Žiūrėkite, virš medžių, kokie dūmų debesys! Ar tik ne miško gaisras?

Pažvelgiau jam per petį. Toliau į šiaurę, slėnio pakraštyje, į kitą pusę nuo kaimo, ant kalvos tarp medžių iš tikrųjų kilo juodi dūmų debesys.

– Taip aukštai tikriausiai nėra namų, – pasakiau. – Kas ten galėtų būti? Jūs irgi manote, jog tai miško gaisras? – paklausiau tarno.

– Mano vardas – Jozefas, ponia. Ne, tai ne gaisras, mes tai vadiname *Die Feuerwehr*, „ugnies mašina".

– „Ugnies mašina"?

– Yra daug pavadinimų: *Der Flügelzug*, „skrajojantis traukinys", kai kas dar sako *Der Feurige Elias*, „liepsnojantis Elijas"; tai toks kalnų traukinukas.

– Traukinys, tikras traukinys? – paklausė Timotis. – Taip aukštai? Juk ten bus keli šimtai pėdų, gal netgi tūkstančiai!

– Taip, aukštai, bet ten yra kalnų geležinkelis... nežinau, koks būtų angliškas pavadinimas... dabar prie stačių šlaitų stato funikulierius, visokius keltuvus – tai jau šiuolaikiniai įrenginiai, o šis senas geležinkelis pastatytas labai labai seniai, gal prieš šimtą metų. Jis rieda ant tokio ratuko, kuris jį ir laiko... krumplys... ar taip jūs sakote?

– Skylėtas bėgis ir krumpliaratis, – tarė Timotis. – Krumplinis ratas ant bėgio. Krumplinis geležinkelis.

Jozefas linktelėjo galvą:

– Taip. Krumplinis geležinkelis, dabar žinosiu. Visiems labai patinka, iš dalies, – jis nusijuokė, – dėl to, kad senoviškas; amerikiečiai jį mėgsta. Jo pradžia toli slėnyje, už penkių ar šešių kilometrų nuo šio kaimo. Toliau palei jį yra nedidelis ežeras ir pora viešbutėlių turistams. Ta vieta vadinasi Cvaibrunas – *Zweibrunn Am See*. Vasarą ten būna daug žmonių.

– O kur tas geležinkelis veda? Aukštyn į kalną? – paklausiau.

– Taip, į pačią viršūnę. – Jis vėl parodė pirštu. – Iš čia jos nepamatysite, tik iš užpakalinių kambarių. Iš savo kambario, pone, galėsite matyti. Geležinkelis nutiestas į viršų tarp šios kalvos ir gretimos, iki aukščiausio smaigalio, ir ten yra nedidelis *Gasthaus* – vieta, kur galima pasistiprinti. Turbūt įsivaizduojate, koks ten reginys! Matyti net Jugoslavijos, Vengrijos kalnai. Jei pabūsite čia keletą dienų, ponia, būtinai turite ten pasikelti. Geriausia anksti ryte; pirmasis traukinys važiuoja septintą.

– Labai norėčiau, bet vargu ar pajėgsiu atsikelti septintą, – pasakiau. – Ką gi, labai ačiū, Jozefai.

– Daugiau nieko nepageidaujate, ponia?

– Ne, ačiū. Oi, palaukite! Gal mano vyras, Luisas Marčas, pranešė, kada atvyks?

– Aš nieko negirdėjau, ponia, ir registracijos knygoje nėra jokių įrašų.

– Suprantu. Ačiū.

Kai jis uždarė duris, atsisukau ir pamačiau nepatenkintą Timotį, įbedusį akis į padėklą.

– Ir tai jie vadina arbata?

– Dėl Dievo meilės, juk dar tik trys! Nejaugi spėjai vėl išalkti po tokių milžiniškų priešpiečių?

– Kada tai buvo! Kaip manai, ar jis nuėjo? Gal tyliai nubėgčiau į savo kambarį ir atneščiau šį tą iš to, ką atsivežiau? Ačiū Dievui, kad man pakako proto pasirūpinti atsargomis. Juk neatsisakytum bent vieno skanutėlio *Gugelhupf*?

– Tiesą sakant, mielai suvalgyčiau. Beje, kur tas tavo kambarys? Šalia mano?

– Ne, kitoje pusėje, gal už dvejų durų, koridoriaus gale. Vienviečiai kambariai ne tokie didingi kaip šis, manojo lan-

gai į kiemą, bet vis tiek jis gražus. Tolumoje matyti kalnų viršūnės. Kaip manai, ar jau galiu eiti?

Jis atsargiai uždarė duris. Atsisėdau įpilti abiem arbatos.

* * *

Vestibiulyje nieko nebuvo. Timotis mane, žinoma, išjuokė, kai atsisakiau važiuoti su juo liftu, bet lipdama plačiais laiptais žemyn nė kiek dėl to nesigailėjau, nes kiekviename aukšte atsivėrė nuostabus ir vis šiek tiek kitoks slėnio vaizdas. Timotis jau buvo išėjęs prie automobilio, tačiau aš nesckiau iš karto paskui jį; tamsiu koridoriumi pasukau virtuvės link.

Nuėjau iki pat lifto durų, bet niekur nemačiau nei ano tarno su bajaus prijuoste, nei ko nors kito. Priešais buvo tik tuščias koridorius – visos durys uždarytos, už jų nė garso. Priėjau prie kampo, ten stabtelėjau ir jau norėjau grįžti atgal į vestibiulį, kai staiga išgirdau kažką atidarant duris ir netrukus pamačiau seną vyriškį. Jis irgi mane pastebėjo ir priėjo artyn.

– Laba diena! Gal galėčiau kuo padėti? – Angliškai kalbėjo tik su nežymiu akcentu, o balsas man pasirodė labai malonus. Vyriškio veidas buvo liesas, pražilę plaukai gana ilgi, ir ėjo jis šiek tiek susikūprinęs. Kažkokio užsieninio kaimiško tvido drabužiai buvo labai keistai, senamadiškai sukirpti.

– O, labai ačiū, – atsakiau, – bet neketinau niekam trukdyti. Žinau, kad šiandien čia mažai žmonių; aš tik norėjau kai ką pasakyti Jozefui – vyriškiui, kuris užnešė mūsų lagaminus.

– A, taip, jis dabar kitoje namo dalyje. Eime čionai, aš

jums jį atsiųsiu. – Grįžtant atgal, iš kur buvau atėjusi, senasis vyriškis pridūrė: – Mano žmona jį pasikvietė, bet tikriausiai ilgai neužlaikys.

Tuomet supratau, kas jis toks.

– Atleiskite, bet ar jūs... tikriausiai esate..? – Užsikirtau, nežinodama, kaip turėčiau kreiptis į austrų grafą.

Jis mandagiai palenkė galvą – tai buvo kartu ir linktelėjimas, ir nežymus nusilenkimas:

– Esu grafas Cechšteinas, jūsų paslaugoms.

Kaip tik priėjome vestibiulį, ir jis pasuko tiesiai prie masyvių raižytų durų su užrašu *Private*, išgraviruotu gotiškomis raidėmis, bet aš sustojau.

– Tuomet gal... jei galėtumėte man skirti bent akimirką... prašyčiau... iš tiesų man jūsų ir reikėjo. Ieškojau Jozefo tik norėdama jo paprašyti, kad nuneštų žinutę jums.

– Suprantu. Tai kuo galėčiau jums padėti?

– Ko gero, tai ilga istorija, – neryžtingai tariau, – ir, žinoma, mielai ją papasakosiu, bet pirmiausia norėčiau paklausti: ar yra pilyje arklidė ar šiaip kokia vieta, kur galėčiau bent naktį ar dvi palaikyti žirgą? O gal – tai dar geriau – būtų galima paleisti jį kur nors pasiganyti? Suprantate, aš... na, atvykau lyg ir su žirgu, ir man reikia bent šiąnakt jį kur nors uždaryti. Ar tai būtų įmanoma? – užbaigiau šiek tiek dvejodama.

Jis tarytum nė kiek nenustebo:

– Žinoma, čia yra arklidė, ir jeigu pageidaujate laikyti ten savo žirgą, jam, be abejo, atsiras vietos. Tik pasakykite Jozefui. Dėl ganyklos irgi nebus jokių sunkumų – galite pririšti bet kur kalno pašlaitėje; čia dar nelabai aukštai, miške yra aikštelių, kur auga puikiausia žolė. Jozefas tuo pasirūpins. Kai atgabens jūsų žirgą, tiesiog paklauskite Jozefo, kur kas yra. Aš pats tuoj pat jam tai pasakysiu.

Jau žiojausi, norėdama viską paaiškinti, bet staiga su-

pratau, kad jis to visai nesitiki ir neketina nieko klausinėti. Gal čia tiesiog nebuvo įprasta labai domėtis svečių keistybėmis, arba grafas puikiai prisiminė anuos laikus, kai visi atvykdavo žirgais; o gal paprasčiausiai tokiam žmogui kaip grafas Cechšteinas dar niekada nebuvo tekę asmeniškai tvarkyti tokių reikalų. Tai buvo Jozefo rūpestis – kaip, beje, ir visa kita. Grafas linktelėjo, nusišypsojo ir jau sukosi eiti, taigi aš tik padėkojau jam ir nuskubėjau prie automobilio, kur manęs laukė Timotis.

– Atleisk, kad užtrukau, bet norėjau sužinoti, ar galėtume čia įkurdinti senąjį keršį, jei cirkas nuspręstų mums jį palikti. Kalbėjau su pačiu grafu, viskas gerai; yra dar naudojama arklidė ir, jo žodžiais, pakankamai ganyklų. Jis nė nemirktelėjo – tiesą sakant, man netgi pasirodė, kad jis tikisi, jog visi svečiai suvažiuos karietomis, pakinkytomis šešetu arklių, ar dar kaip nors panašiai. Šiaip ar taip, vargšui Jozefui teks tuo pasirūpinti. Kažin ar jis spės nueiti į cirką. Tu vairuosi?

– Vairuoti automobilį, kai važiuoji tokiu siauru keliuku aukštyn, yra vienas dalykas, – tarė Timotis, – o žemyn – visai kas kita. Taigi dabar tau eilė. Nenoriu būti savanaudis. Beje, jeigu manai, jog į šią pilį apskritai kada nors užvažiavo šešetu kinkyta karieta, tai tavo vaizduotė daug lakesnė už manąją.

– Vis galvoju, – pasakiau, – jeigu tikrai nori įsidarbinti Ispanų jojimo mokykloje, tai vargu ar galėtum pradėti geriau, negu parvesdamas vieną iš seniai prarastų žirgų.

Jis nusišypsojo:

– Ta mintis jau buvo atėjusi ir į mano suktą galvelę.

– Vadinasi, kalbi rimtai? Tuo geriau tau. Tai lipk, važiuojam. Kažin, ar kada anksčiau šioje arklidėje stovėjo Lipicos eržilas?

– Tikri šuoliai virš žemės, – pratarė Timotis, kai mažasis

mūsų automobiliukas atsargiai riedėjo siauru tilteliu. – Galiu lažintis, kad garsusis Neapolitanas Petra niekada gyvenime nebuvo įkurdintas aukščiau, tai jau aišku. Beje, kaip jis čia užlips?

– Esi jaunas ir stiprus, – linksmai tariau, – tu jį ir užvesi. Deja, negaliu sakyti „užjosi", nes kol kas tai neįmanoma.

– Taip ir jaučiau, kad būsi ką nors panašaus numačiusi, – tarė Timotis, – kai sakei, jog negalėsi apsieiti be manęs. Už viską reikia atsimokėti! Gerai, kad suvalgiau tą *Gugelhupf*, ar ne?

Dvyliktas skyrius

Kai priešas savo kardą traukia,
Tarantara, tarantara!
Mes jaučiamės nejaukiai,
Tarantara.

V. S. Gilbertas *„Penzanso piratai"*

– Ir ką dabar darysime? – paklausė Analiza.

Iki pirmojo spektaklio buvo likęs vos pusvalandis. Visi sėdėjome jos namelyje: Timotis, aš ir ponas Vagneris – apkūnus, suprakaitavęs, jau apsirengęs pasirodymui ir iš pažiūros labai susirūpinęs. Analiza, irgi jau apsivilkusi kaubojišku kostiumu pirmajam numeriui, paskubomis dažėsi prieš veidrodį. Mudu su Timočiu viską jiems papasakojome ir net šiek tiek nustebome, kai ponas Vagneris iš karto patikėjo.

– Aš jumis tikiu, – tarė jis, – tikiu. Nenoriu net žiūrėti tų įdagų... Ne, ne, nieko nežinojau, nieko neįtariau, bet, galima sakyti, *jaučiau* tai... *čia*. – Ranka nejučiomis parodė į

raumeningą krūtinę. – Neketinu apsimesti, kad Franclio žirgas man rūpėjo; kas man darbo! Nesu labai smalsus... ką žmogus padarė, kur buvo – tik jo reikalas. Jei mano žmona būtų gyva, tuomet būtų buvę kas kita. O aš... aš nieko neklausinėju.

Jis nutilo, sėdėjo nuleidęs galvą, lyg tyrinėdamas stalo paviršių, paskui vėl pakėlė akis ir iš lėto linktelėjo mums, nors nei Timotis, nei aš nieko nesakėme.

– Mano tėvas? O, taip, jis tikriausiai žinojo. Tačiau ką galėjo padaryti? Pirmiausia galvojo apie savo šeimą, o ne apie įstatymą. Kaip, jūsų manymu, jis turėjo elgtis? Franclis buvo jo sūnėnas, jo sesers sūnus, o žmogus juk privalo pasirūpinti saviškiais. Bausmė už tokio žirgo pavogimą būtų buvusi labai sunki; dresuotas eržilas – neįkainojamas, be to, jis priklausė valstybei... – Ponas Vagneris gūžtelėjo plačiais pečiais. – Tiesą sakant, iki šiol net nežinojau, kad Franclis dirbo Ispanų jojimo mokykloje... Daugelį metų nebuvome nieko apie jį girdėję: maniau, kad išmoko dresuoti žirgus, kai tarnavo kavalerijoje Viner Noištate. Kartais pašnekėdavome apie jo tarnybą. Juk sakiau, cirke visuomet būna visokių žmonių; vieni atvyksta, kiti išvyksta. Jeigu jie ką nors apie save pasakoja, paklausai... Bet nieko neklausinėji. Ne, neklausinėji. Visi esame artistai, visi iš cirko, turime savų reikalų, kuriems paskiriame visą savo laiką, savo gyvenimą, visas savo... kaip tai sakoma? – visas savo jėgas. Girdėjau jūsų posakį: „Gyvenk pats ir leisk gyventi kitam". Taigi mes ir leidžiame. – Jis nusišluostė kaktą didele raudona nosine. – Ar suprantate mane?

Patikinome, jog suprantame, ir jam berods gerokai palengvėjo. Viena akimi dirsčiodamas į laikrodį, kita – į Timotį bei mane, ėmė kalbėti praktiškai ir trumpai, ir aš puikiai žinojau, kad galvoja apie cirko tvarkaraštį (ne kada prasidės spektaklis, o kada iš ryto reikės važiuoti per sieną) ir mėgina nuspėti, koks bus mūsų požiūris į tai.

– Yra tik viena išeitis, – tarė, – vienintelis teisingas ir tinkamas veikimo būdas – grąžinti žirgą ten, kur jis ir turėtų būti. – Gudria ruda akimi jis pažvelgė į mane: – Esu verslo žmogus, *gnädige Frau*, bet sąžiningas, kai tik įmanoma. Dėkoju Dievui, kai galiu sąžiningai užsiimti savo verslu. Nei man, nei cirkui tas žirgas nereikalingas. Todėl būtų... – jis akimirką patylėjo, – bet kokiu atveju būtų teisingiausia viską prisipažinti direkcijai ir grąžinti žirgą. Tuo labiau kad cirkui dabar neturėtų kilti jokių rūpesčių. Ar judu sutinkate?

– Žinoma.

– Nekišk sprando, – tarė papūga.

Ponas Vagneris vogčia žvilgtelėjo į laikrodį.

– Tačiau suprantate, koks yra keblumas? Rytoj važiuojame per sieną ir į Austriją negrįšime iki žiemos; žiemą įsikuriame nuolatinėje vietoje netoli Insbruko. Taigi, kaip jūs sakote, nors esame kupini geriausių norų, neįsivaizduoju, kaip galėtume tai padaryti.

Aš irgi dirstelėjau į laikrodėlį; buvo be dvidešimties minučių penkios. Kadangi jau žinojome, ką apie šį reikalą mano ponas Vagneris, nusprendžiau tuoj pat viską ir užbaigti:

– Jei patikėtumėte žirgą Timočiui ir man, – pasakiau, – mudu mielai tai sutvarkytume.

Nuostaba ir džiaugsmas pono Vagnerio akyse, be jokios abejonės, darė jam garbę. Kaip ir energingas prieštaravimas, kuris netgi atrodė nuoširdus. Bet netrukus jį įtikinome, ir jis daugiau nesipriešino. Jeigu tikrai to norime... jei turėsime laiko... niekam kitam jis ir negalėtų taip ramiai palikti to gyvulio... jis įsitikinęs, kad ponas Valstybinio žirgyno direktorius bus priblokštas ir mielai mums padės...

Galiausiai, abipusio palankumo apsvaiginti, dėl visko susitarėme. Papūga irgi prisidėjo, nors jos pagalba neatrodė labai naudinga. Vienintelė, neištarusi nė žodžio, buvo Analiza.

– Yra tik vienas dalykas, – tarė ponas Vagneris. – Šiaip ar taip, tai vertingas žirgas, ir jis buvo pavogtas, o dabar jo vertė gerokai sumažėjusi. Nemanau, kad jie kaltintų mane arba cirką, bet klausimų bus... ir jūs gal pasijusite nepatogiai... Gali net būti koks teisminis procesas. Jeigu taip atsitiktų...

– Dabar dėl to nesijaudinkite, – pasakiau. – Mudu su Timočiu nemalonumų tikrai neturėsime; jūs, tikiuosi, irgi. Šiaip ar taip, jeigu jie norės susitikti su jumis, prieš žiemą juk grįšite. Galite neabejoti, mes pasistengsime paaiškinti, kad nė vienas iš jūsų nieko nežinojo iki pat tos akimirkos, kai jums pasakėme.

– Taip ir buvo, – pritarė Timotis.

Analiza, ryškiai išsidažiusi veidą, bet vis dar įsitempusi, įbedusi akis į vieną tašką, sėdėjo ir tylėdama klausėsi mūsų pokalbio. Staiga ji pakėlė galvą ir labai tyliai tarė:

– Aš tai žinojau.

Jos tėvas akimirksniu atsisuko:

– *Tu žinojai?* Tu tai žinojai?

Ji linktelėjo:

– Jau prieš dvi dienas.

– Prieš dvi dienas? Vadinasi, ne iš Franclio...

– Ne, ne, tikrai ne. Tik tada, kai Vanesa operavo, sekmadienio naktį... Jai reikėjo instrumentų dėžutės, ir vėliau, kai viską suploviau ir dėjau atgal, radau... štai ką.

Ji paėmė nuo suolo instrumentų dėžutę, atidarė ją ir ištraukė apatinį stalčiuką, kur paprastai laikomi popieriai – receptų blankai, naujų vaistų aprašymai ir panašiai. Kai ką išėmusi, parodė ant dugno gulintį laikraščių iškarpų pluoštelį. Aš, žinoma, negalėjau jų perskaityti, bet pastebėjau dažnai minimą Neapolitano Petros vardą ir garsiojo eržilo nuotraukas įvairiomis pozomis; o vėliau Timotis man papasakojo, kad visi straipsniai buvo susiję su žirgo dingimu.

Analiza paskleidė juos priešais mus – kaip žmogus, tiesiogine prasme metantis kortas ant stalo ir laukiantis aplinkinių pasigailėjimo.

– Štai, – tarė ji.

Ir padėjo ant viršaus dar vieną lapelį. Tai buvo nuotrauka – pageltusi, nučiupinėtais kraštais, – kurioje prie arklidės durų stovėjo baltas žirgas ir Ispanų jojimo mokyklos uniforma apsirengęs vyriškis.

Ponas Vagneris jau tiesė prie jos ranką, kai Analiza ištraukė paskutinį radinį – rudą tūbelę su užrašu „Koloston", kurią ir aš prabėgomis buvau pastebėjusi, kai operavau.

– Kas čia? – paklausiau paėmusi. – Mačiau ją anądien, bet pamaniau, jog tai tikriausiai vokiškas kokio nors tepalo pavadinimas. Tik nesakykite... Plaukų dažai?

Ji tylomis linktelėjo ir kreipėsi į tėvą:

– Tėte...

Jis tarytum jos negirdėjo. Tik purtė galvą, žiūrėdamas į iškarpas, ir atrodė ne tik sukrėstas, bet ir labai susigraudinęs.

– Franclis, – tarė jis. – Vadinasi, tai tiesa... Visą šį laiką. Vargšas Franclis.

– Kodėl taip jaudinatės? – švelniai paklausiau Analizos. – Juk nieko negalėjote padaryti. Šiaip ar taip, vis tiek sakysime, kad nežinojote. Net jei būtumėte norėjusi, iki šios dienos nedaug būtumėte nuveikusi.

– Žinau. Bet ne tai svarbiausia, – ji parodė į iškarpas. Paskui vėl pakėlė akis į tėvą, ir aš pamačiau, kad jos pilnos ašarų. – Kai vargšas dėdė Franclis merdėjo, jis tikriausiai stengėsi man pasakyti. Dabar, kai skaitau šiuos straipsnius, jau suprantu, ką jis kalbėjo. Mėgino man prisipažinti apie žirgą. Pasakė vardą... be paliovos jį kartojo ir šnekėjo apie Lipicos eržilą, bet aš, žinoma, pamaniau, jog turi galvoje Mestozą Ledą. Maniau, kad nerimauja, ar Leda nesusižei-

dė per gaisrą. Nelabai ir girdėjome, ką jis kalba, tik pakrikus žodžius; šnekėjo apie Vieną, ir apie Lipicos eržilą, ir net apie jo balną... o dabar suprantu, kad prašė grąžinti Neapolitaną Petrą į Vieną, atiduoti jo balną ir apynasrį, kuriuos buvo kartu paėmęs. „Neapolitano Petros balnas“, – sakė, o mums pasigirdo, kad šneka apie kažkokį neapolietišką balną, todėl gerokai suglumome, nes apskritai tokio daikto neturime. Tačiau dabar aišku, ką jis norėjo pasakyti. Tai tas balnas, kurį naudoju su Mestozu Leda. – Ašara kaip stiklinis karoliukas nuriedėjo per patamsintas blakstienas. – Mes nesupratome, o jis mėgino išpažinti nuodėmę, atlyginti... atlyginti... – ji užsikirto.

– Atlyginti nuostolius, – pasakiau.

Tėvas patapšnojo jai ranką.

– Nesijaudink, Lize, dabar būtinai atlyginsime. – Ir dar kažką švelniai pasakė vokiškai. Tai išgirdusi, ji linktelėjo, nusišluostė akis, tuomet ponas Vagneris vėl žvilgtelėjo į laikrodį ir, atgavęs pusiausvyrą, skubiai tarė: – Jau einu. Jei norėtumėte pasilikti ir dar pasikalbėti vėliau...

Papurčiau galvą:

– Tai nebūtina, jeigu jūs sutinkate. Jei leisite, išsivesime žirgą tuoj pat ir toliau tvarkysime viską patys. Šiek tiek nerimauju tik dėl to, ką reikėtų daryti, jeigu žirgynas atsisakytų priimti atgal.

– Pasiliksiu jį sau, – skubiai įsikišo Timotis.

– O jeigu negausi darbo, kas tada? Gabensi laivu į Angliją? Ką pasakytų tavo mama?

Timotis išsišiepė ir padarė grimasą, iš kurios aiškiai galima buvo suprasti, kaip toli per pastarąsias dvi dienas jis atsiplėšė nuo motinos sijono.

Ponas Vagneris atsistojo.

– Jie tikrai jį priims. Dėl to nesijaudinkite. Tie eržilai gyvena trisdešimt metų, ir po mirties juos prisimena. Prie gar-

do tebebus lentelė su jo vardu, ir šviežių šiaudų pakreikta ant žemės. Man reikia eiti. Jau laikas. Tačiau dar susitarkime dėl atlyginimo; jums bus nemažai ne tik rūpesčių, bet ir išlaidų, ir nenorime, kad mokėtumėte iš savo kišenės. Tai jau mūsų reikalas. Reikės specialaus vagono arkliams, kai traukiniu važiuosite į Kioflachą, paskui į Piberį, ir viso kito. Būtinai man praneškite.

Jau norėjau kažką sakyti, bet jis atviraširdišku rankos mostu mane nutildė:

– Leiskite bent jau tiek prisidėti. Pusbrolis Franclis ramiau ilsėtųsi, jei žinotų.

– Gerai, – pasakiau, – pranešiu, kiek sumokėjau.

Jis pagraibė vidinėje kišenėje ir ištraukė kortelę.

– Štai mano adresas – pats pastoviausias, kokį turiu; mūsų žiemos buveinė netoli Insbruko. O gal pasakysite ir savąjį? Taigi... dar užmokestis už jūsų profesinę pagalbą žirgui...

Bet su tuo aš nenorėjau sutikti, ir jis labai nesistengė manęs perkalbėti, tik dar kartą padėkojo ir, vėl skambant abipusės geros valios bei dėkingumo žodžiams, nusiraminęs ir spindintis džiaugsmu, galiausiai išskubėjo.

Su Analiza nuėjome prie žirgų palapinės. Elemeris trepinėjo apie baltąjį eržilą, o šlykštus keršas arklėkas, ant kurio Analiza turėjo joti per rodeo, jau stovėjo pabalnotas; jį už apynasrio laikė Rudis.

Analiza ėmė greitai kažką kalbėti vokiškai, o kiti žirgai, parengti pasirodymui, jau lėkė pro šalį, plevėsuodami karčiais bei uodegomis, ir iš didžiojo kupolo pasigirdo garsi muzika. Mane pamatęs, senasis keršis atmetė galvą ir sužvengė; įėjome į gardą, netrukus atskubėjo ir Analiza.

– Pasakiau jiems – ne viską, tiktai kad pasiimate žirgą. Elemeris jums padės... Oi! – Ji griebėsi už burnos.

– Kas?

– Balnas! Vos nepamiršau... Jį irgi paimkite. – Ji atsisuko į vyrus: – Elemeri, Rudi...

– Palaukite, – greitai įsiterpiau, – jeigu jis ant jūsų žirgo, tai gal tegu būna? Manau, jog tai nesvarbu. Galite duoti kitą, jei būtinai norite, bet vargu ar jie dėl to kvaršintų sau galvą.

Tačiau Analiza atkakliai reikalavo jį paimti, aiškiai pasiryžusi kiek įmanoma apvalyti Vagnerio cirką nuo tos vagystės. Ji vėl vokiškai kreipėsi į Elemerį, ir Timotis nuėjo į kitą arklidės galą padėti jam nuimti brangakmeniais apsiūtą balną nuo baltojo eržilo.

– Šiaip ar taip, – tarė man Analiza, – jums gali prireikti balno, ir noriu, kad paimtumėte tą, kuris jam ir priklauso. Tačiau matote, kaip mes jį išpuošėme cirkui... tie brangakmeniai... Jei turėčiau laiko, nuardyčiau...

– Suprantu, – nusijuokiau. – Ispanų jojimo mokykloje niekas tokių nenaudoja! Bet nesijaudinkite, prieš atiduodama aš tuos brangakmenius nuardysiu. Jei norėsite juos atgauti, pasakykite, kur turėčiau nusiųsti. Gal į Insbruką, tuo adresu, kurį davė jūsų tėvas?

Ji papurtė galvą:

– Ne, jie beverčiai, paprasčiausi stikliniai blizgučiai. Pasilikite juos – darykite, ką norite. Kai kurie gana gražūs, ir man būtų malonu, jei pasiimtumėte... – Bet Rudis kažką pasakė vokiškai, ir ji greitai tarė: – Jau mano muzika. Turiu eiti. Sudie, ir ačiū jums! Tesaugo Dievas jus abu!

Staiga ji palinko į priekį, lengva kaip pienės pūkelis, ir pabučiavo Timotį tiesiai į lūpas. Paskui, Rudžio padedama, įšoko į balną, ir keršas arklėkas, žvangindamas apynasrio grandinėmis ir bumpsėdamas apžėlusiomis kanopomis, pro užuolaidas įlėkė į didžiąją palapinę.

Timotis, laikydamas rankose balną, spoksojo jai pavymui. Elemeris kažką pasakė Rudžiui, ir tas šypsodamasis nuėjo į kitą arklidės galą. Liliputas prisiartino prie mūsų.

– Liepiau jam atnešti apynasrį. Kaip ketinate tą žirgą pasiimti?

– Apsistojome pilyje ant kalno, – atsakiau. – Timas jį ten užves, o aš jau susitariau dėl arklidės. Balną pati nusivešiu automobiliu.

– Teks nemažai paplušėti, kol viską nuardysite.

– Niekis! Padarysiu tai šįvakar. Kaip manote, ar jai tikrai nereikės tų blizgučių? Kai kurie labai gražūs... Kad ir šis. Puikiai atrodytų prie suknelės – scenos papuošalas, žinoma, bet iš tikrųjų dailus, su auksiniais filigranais ir spurgeliais... nesvarbu, kad netikras: kas gi nešiotų tokio dydžio safyrą? Nebent kokia hercogienė. – Pačiupinėjau brangakmenį; tai buvo didelė sagė, netvirtai prisiūta prie balno gugos; ji žybtelėjo prieš šviesą, kai paliečiau.

– O kodėl pati neprisisegate? Jums tiktų. Vos laikosi, šiaip ar taip. – Nespėjau nė žodžio ištarti, kai liliputas iš kažkur išsitraukė peilį, nupjovė siūlą ir nusilenkdamas padavė „brangakmenį" man; tas jo judesys buvo neapsakomai groteskiškas, bet nė kiek nejuokingas.

– Nešiokite ir prisiminkite mus, *gnädige Frau*. Tai tikrai gražus daikčiukas, bet nublanksta prieš jūsų akių spindesį. Norėčiau, kad būtų tikras. Štai apynasris. Rudis nuneš balną į jūsų automobilį. *Auf Wiedersehen, mein Herr*, – tai jis pasakė Timočiui, o paskui, bučiuodamas man ranką, tarė: – *Küss die Hand, gnädige Frau.*

Ir nerangi figūrėlė su besiplakančiu apie trumpas kojytes juokingu raudonu kostiumu nukrypavo tolyn.

Apžiūrėjusi keršio kojų, įsitikinau, jog Timotis be baimės gali vesti jį tas porą mylių įkalniui, į pilį. Taigi linksmai pasakiau, kad mankšta jiems abiem tikrai nepakenks.

– Aš pati važiuoju tuoj pat ir lauksiu jūsų ten. Ar ketini dar kartą žiūrėti, kaip joja Analiza?

– Tikriausiai ne. Jaučiu... jaučiu, jog dabar tinkamiau-

sias laikas išsiskirti, – labai pagirtinai nusprendė Timotis. Iš tikrųjų, pirmasis bučinys buvo neblogas, be to, dar ir viešas.

– Tinkamiausias mums abiem, – pasakiau. – Tuomet *auf Wiedersehen*, Timai, saugok mūsų žirgą.

Neužrakintą automobilį buvau palikusi prie pat aikštės vartų. Kai priėjau prie jo, Rudis jau buvo padėjęs balną ant užpakalinės sėdynės ir vėl nuskubėjęs dirbti savo darbo. Atsklidusi aplodismentų banga reiškė, jog į sceną įvirto klounai. Žinojau, kad netrukus nuaidės trimitai ir pasirodys baltasis eržilas – šįvakar tik su puse savo brangakmenių.

Įsėdau į automobilį ir buvau beimanti iš rankinuko raktelį, kai staiga prisiminiau, jog palikau jį Analizos namelyje. Suirzusi dėl tokios gaišaties, – nes norėjau greičiau pažiūrėti, ar atvyko Luisas, – vėl išlipau ir pabėgomis grįžau atgal.

Rankinukas gulėjo ten, kur buvau jį palikusi, ant suolo po paukščio narveliu. Papūga, kuri nepatenkinta lesė pomidorą, pakreipė galvą į vieną pusę ir kažką labai šiurkščiai pasakė vokiškai.

– Užsikimšk, – atrėžiau, pasiėmiau rankinuką ir jau bėgau laipteliais žemyn.

Tik staiga susidūriau su Šandoru Balogu. Nežinau, ar jis paprasčiausiai ėjo pro šalį, ar ketino užsukti į namelį, bet abu judėjome pakankamai greitai, ir aš vos neparvirtau. Jis ištiesė rankas ir sugriebė mane. Tos rankos buvo labai stiprios, ir, matyt, iš netikėtumo jis spūstelėjo smarkiau, negu norėjo; prisimenu, jog sušukau ne tik iš išgąsčio, bet ir iš skausmo.

Jis kažką suburbėjo ir mane paleido.

Aš irgi, gaudydama orą, ėmiau atsiprašinėti, bet jis atžariai pertraukė:

– Kur jūs buvote?

Šiek tiek nustebusi pažvelgiau į jį:

– Ką turite omeny?

Jis kryptelėjo galvą į namelio duris:

– Jos nėra. Ji arenoje, arba tuoj ten bus. Ką veikėte viduje? – Jis viena akimi netgi dirstelėjo į mano rankinuką.

– O ką, jūsų manymu, galėjau ten veikti? Gal vogiau?

– Su kažkuo kalbėjotės.

– Taip, kalbėjausi. Su juo. – Dabar buvo man eilė kryptelėti galvą į namelio duris.

Siauromis juodomis akimis jis keistai mane nužvelgė, paskui greitai žengė į priekį, mėgindamas ką nors įžiūrėti apšviestame tarpduryje. Buvo jau pasirengęs savo numeriui – apsitempęs tuo pačiu puošniu juodu kostiumu kaip ir anądien, kai mačiau jį įspūdingai balansuojantį tarp didžiojo kupolo šviesų bei šešėlių, ir dar susisupęs į ilgą apsiaustą, su kuriuo atrodė tikrai didingas ir šėtoniškas; buvo aišku, jog būtent taip jis ir nori atrodyti.

Paskui jis vėl atsisuko, šiek tiek sutrikęs. Man pasirodė, jog Šandoras bus pradėjęs kažką, ko iš tiesų nenorėjo: kažkoks kitas skubus reikalas privertė jį šitaip neapgalvotai prabilti, ir dabar jis suprato apsigavęs.

– Turite galvoje tą nelemtą paukštį?

– O ką dar?

– Užsikimšk, – tarė papūga, ir gana taikliai metė pomidoro gabalą į durų staktą. Skystas minkštimas nuslydo mediniu paviršiumi.

Vengras išsižiojo, norėdamas kažką sakyti, bet apsigalvojo ir vėl užsičiaupė. Jis pasitraukė iš apšaudomo lauko ir apsimetė, kad nieko tokio neįvyko. O aš iš paskutiniųjų stengiausi nesusijuokti. Jei cirkas nebūtų ruošęsis kitą rytą išvykti į užsienį, būčiau pasiuntusi tai papūgai pilną dėžę pomidorų su geriausiais linkėjimais.

– Atleiskite, – pagaliau tarė Šandoras Balogas. Atsi-

prašymas nuskambėjo dar kvailiau už atkaklų tardymą.
– Ne iš karto supratau, kad čia jūs. Jūs... kitaip apsirengusi. Daugybė visokių prašaliečių trinasi aplinkui, ir... – Jis gūžtelėjo plačiais pečiais ir nebaigė sakinio. – Berniūkštis irgi čia?

– Taip, arklidėje. – Tik tiek ir pasakiau. Nebuvo jokių priežasčių, dėl kurių būčiau turėjusi ką nors aiškinti Šandorui Balogui. Dar pagalvojau, jog labai keista, kad jis kreipėsi į mane angliškai, jei iš karto nepažino, kas aš tokia; tačiau tai buvo jau kitas klausimas, į kurį nelabai norėjau gilintis.

Šandorui už nugaros prieblandoje ritmingai bangavo valso melodija. Staiga man į galvą šovė mintis, kad gal senasis keršis dabar šoka solo ankštoje arklidėje. Bet nusprendžiau, jog tikriausiai ne. Tokiam šokiui reikėjo vienumos.

– Analizos muzika, – gana maloniai tariau. – Po jos bus jūsų numeris. Daugiau nepasimatysime, todėl sakau labanakt ir linkiu sėkmės.

Tačiau jis nepajudėjo.

– Kur jį gavote? – Žiūrėjo į brangakmenį, prisegtą prie mano suknelės.

– Klausykite, – tariau, – juk sakiau, kad nieko nevogiau. Tai dovana, atsisveikinimo dovana, jei norite taip vadinti, suvenyras. Bet nesijaudinkite, jis netikras, nuo Lipicos eržilo balno. Šiaip ar taip, grobis šįkart nemažas. Labanakt.

Atgręžiau jam nugarą ir ėjau vartų link. Akimirką pamaniau, kad jis dar kažką sakys, bet iš didžiosios palapinės pasigirdę aplodismentai, matyt, jį perspėjo ir sulaikė. Jis apsisuko, mostelėdamas juodu apsiaustu, ir nuskubėjo į kitą pusę.

Papūga nemaloniu, trūkčiojančiu falcetu užtraukė „Ant balandžio sparnų“.

TRYLIKTAS SKYRIUS

Arklidę rado savo žirgui,
Ir prieglobstį, ir pietus sau.

V. M. Pridas „*Vikaras*“

Pats grafas pasitiko mane, kai grįžau į pilį.

Buvo jau sutemę, tik vienur kitur pilies fasade žibėjo geltonos švieselės. Virš arkinių vartų įtaisytas žibintas apšvietė tiltą; kitas kabojo virš paradinių durų, ir dar keli – siauruose languose; jų šviesa ir šešėliai įmantriu raštu buvo išmarginę akmenimis grįstą kiemą. Aukštai, viename iš bokštelių, šviečiantis nuo kitų atsiskyręs langas man vėl priminė vaikystės pasakas; gal ten sėdėjo ir verpė kokia stebuklinga senelė; gal ilgaplaukė karalaitė, o gal Elza laukė savo septynių gulbių.

Kai visai nepoetiškai pastačiau automobilį kiemo pakraštyje ir užlipau laiptais, pro didžiąsias duris išėjo grafas.

– A, ponia Marč, – pasisveikino jis, paskui stabtelėjo ir įsmeigė akis į automobilį, tarsi pirmą kartą tokį daiktą matydamas. Prisiminiau, kaip su Timu kalbėjome apie svečius, atvykstančius šešetu arklių kinkytomis karietomis. – Ar klaidingai supratau, kai sakėte, jog norėsite nakčiai įkurdinti čia žirgą?

– O, taip, norėčiau, bet jį atgabens vėliau. Timotis... vaikinas, kuris atvyko su manimi, jau veda jį čia.

– A, jūsų žmogus jį atves. Supratau. – Dabar jis žiūrėjo į balną, padėtą ant užpakalinės sėdynės. Gal ir pastebėjo blizgančius, neskoningus papuošimus, bet niekuo neišsidavė. –

Matau, kad atsivežėte balną. Jozefas jį įneš, o dabar tikriausiai norite pati pažiūrėti, kur stovės jūsų žirgas.

– Manau... – norėjau sakyti, bet jis jau nusisukęs per kiemą ėjo į vakarinę pilies pusę, kuri buvo arčiausiai kalno, prie arkų galerijos, skiriančios sandėlius nuo kitų pagalbinių pastatų. Pro vartus šiaurės vakarų kampe pastebėjau mažesnių arkų eilutę; kai kurios buvo užtvertos sunkiomis geležimi kaustytomis durimis, tačiau trys artimiausios – atviros. Už vienos iš jų pamačiau tamsoje spindintį tarytum automobilio kapotą, o tarpe tarp kolonų, labiau į kairę, žybtelėjo kažkokių ratų stipinai – gerai neįžiūrėjau, bet, sprendžiant iš aukščio, tai galėjo būti ir šešetu kinkoma karieta.

Grafas stumtelėjęs atidarė vienos arkos duris, kurios puikiausiai būtų tikusios ir šiuolaikinei katedrai, ir nukabino nuo sienos žibintą. Šiek tiek nusivyliau, kai uždegė jį ne titnagu ir pintimi, o paprasčiausiu degtuku. Paskui, atsiprašęs, kad turi eiti pirmas, žengė į priekį, laikydamas žibintą iškeltoje rankoje.

Net visada tvarkingos Timo senelio arklidės su dailiai iššukuotais lenktyniniais žirgais negalėjo prilygti prabangai, kurią išvydau dabar. Žinoma, tai buvo gerokai aptriušusi prabanga, apraizgyta voratinkliais, tačiau aukštai virš senojo vyriškio galvos plevenanti žibinto liepsna šioje tuščioje erdvėje apšvietė tikrą gotišką didybę, kurią pačioje pilyje jau buvo užgožę šiuolaikinio gyvenimo patogumai. Tai buvo neapsakomas įspūdis, staiga šmėstelėjęs praėjusios epochos atspindys. Man į galvą šovė mintis, kad vienintelis dalykas, išlikęs nuo anų laikų, ko gero, yra iki šiol nelaužoma taisyklė, jog pirmiausia turi pasirūpinti savo žirgu, tik paskui savimi.

Cechšteino žirgai, matyt, gaudavo viską, kas geriausia. Skliautai čia buvo kaip bažnyčioje, susipynusios lubų arkos kilo į viršų nuo kolonų, sumūrytų iš kažin kokio tamsaus,

margo akmens, galbūt serpentino. Sienos iki reikiamo aukščio buvo apkaltos ne kuo kitu, o juoduoju ąžuolu, pertvaros tarp gardų inkrustuotos ta pačia mediena. Ant sienos ties kiekvienu gardu buvo išraižytas didelis skydas, virš jo – šalmas; ant skydų prietemoje įžiūrėjau neryškias gotiškas raides. Perskaityti negalėjau, bet pamaniau, jos tai seniai nugaišusių žirgų vardai, užrašyti virš jų ėdžių. Nė kiek nenustebau pamačiusi, jog ėdžios marmurinės.

Arklidė, žinoma, nebuvo visiškai tuščia. Nuo to laiko, kai išnyko nuolatiniai gyventojai, joje, matyt, metai iš metų kaupėsi visokie daiktai. Pro atviras duris tolimajame gale – grafas kaip tik ir vedė mane į tą pusę – mačiau tai, ką buvau palaikiusi šešetu kinkoma karieta. Tai tikrai buvo kažkokia arkadoje pastatyta karieta; mirgančioje žibinto šviesoje auksu žybtelėjo jos ratai bei durelės. O dar toliau, už karietos, švelniai švytėjo šiuolaikiškas automobilis – ne toks jau nesuderinamas su aplinka, kaip galima buvo pamanyti.

Vienas gardas arklidės gale buvo tuščias, švariai iššluotas. Ėdžios irgi iššveistos, šalia padėtas šiaudų ryšulys. Kai senasis šeimininkas kilstelėjo žibintą, ant išraižyto skydo perskaičiau vardą: „Greinas“. Grafas nieko nesakė, ir aš nieko neklausiau, bet jaučiau, kad šis gardas iššluotas ir ėdžios iššveistos ne vien senajam keršiui: pamaniau, jog taip yra visada. Ir vardas atrodė neseniai užrašytas, ir metalinė grūdų dėžė, pritvirtinta prie sienos šalia karietų pastogės, buvo palyginti nauja.

– Šalia dėžės, – tarė grafas, – rasite kablį kamanoms. Jozefas parodys jūsų žmogui, kur laikomi balnai ir pašaras.

Jau buvau nusprendusi, jog verčiau leisiu žirgui naktį pasiganyti, ir nusižiūrėjusi gražią pievelę tarp medžių, mažiau nei už šimto jardų nuo tilto, tačiau dabar, žinoma, nedrįsau to pasakyti. Padėkojau grafui, pasigrožėjau arklide

ir eidama atgal pasiklausiau malonių atsiminimų apie praėjusius laikus. Prie durų grafas stabtelėjo, praleido mane į priekį ir pakabino tebedegantį žibintą ant sienos.

– Jūsų žmogus, tikiuosi, užgesins, kai čia viską sutvarkys.

Paskui virš galvų siūbuojančio žibinto šviesoje kažkas, matyt, patraukė jo dėmesį. Pastebėjau, kad ir jis, kaip neseniai Šandoras, įsmeigė akis į „brangakmenį", prisegtą man prie krūtinės.

Tačiau grafas buvo daug mandagesnis:

– Atleiskite, grožėjausi jūsų brangakmeniu. Labai dailus papuošalas.

– Deja, tai ne brangakmenis, – nusijuokiau. – Paprasčiausias blizgutis. Vienas iš cirko artistų padovanojo kaip suvenyrą. Ko gero, turėjau pasakyti anksčiau... žirgas, kurį tuoj atves, kurį laiką gyveno cirke ir buvo sužeistas, todėl jį palieka man, kad bent dieną ar dvi juo pasirūpinčiau. – Paliečiau sagę: – Tikriausiai čia padėka už tai, ką padariau; paprastas stiklas, bet man patiko, todėl jie nuplėšė nuo balno ir padovanojo. Gražiai atrodo, ar ne?

– Labai gražiai. – Atsiprašęs jis pažiūrėjo iš arčiau. – Gal... taip, gal ir galima pastebėti, kad netikras. Jei būtų tikras, ko gero, šitaip nenešiotumėte, laikytumėte saugioje vietoje. Šiaip ar taip, brangakmenis, kuriuo gali puoštis nieko nesibaimindamas, ir yra geriausias. Atkreipiau dėmesį tik todėl, kad jis man pasirodė kažkur matytas. Eime, aš jums parodysiu.

Sparčiu žingsniu jis vedėsi mane per kiemą, laiptais aukštyn, paskui per vestibiulį ir pro duris su užrašu *Private*.

Ši pilies dalis buvo tam tikra prasme panaši į arklidę – jokių dulkių, voratinklių ar netvarkos, bet tas pats jausmas, tarsi būtum žengęs bent pusę šimtmečio atgal. Nemažai prisidėjo ir toks pat blankus apšvietimas: nors elektra, kaip

visoje pilyje, buvo įvesta ir čia, atrodė, jog tai darė žmogus, nemėgstantis naujovių. Lemputės kabojo mažos, švietė neryškiai, apskritai jų buvo nedaug, o tarpai – dideli. Senasis grafas, sparčiai žingsniuojantis priešakyje, nusivedė mane grakščiai išlenktais laiptais aukštyn, į erdvią aikštelę, apšviestą keturiasdešimties vatų lempute, ir sustojo priešais ant sienos kabantį paveikslą, tokį didelį, kad net ir pasišviesdama arklidės žibintu būčiau puikiai įžiūrėjusi. Labiausiai į akį krito įvairių atspalvių ruda glazūra, bet, kaip reikiant nuvalius ir geriau apšvietus, būtų paaiškėję, jog tai klostuota, apsiuvais papuošta atlasine suknele vilkinčios imperatorienės Marijos Teresės epochos damos portretas, gerokai didesnis už natūralų.

– Štai, matote, – tarė senukas.

Ir iš tikrųjų aš tai mačiau. Gal iš pat pradžių sagė buvo nutapyta ryškiau negu visas portretas, arba ilgainiui glazūra būtent šioje drobės vietoje tapo labiau permatoma – šiaip ar taip, papuošalas aiškiai išsiskyrė iš blankaus paveikslo; didele sage buvo susegti nėriniai ant damos krūtinės. Ir kiek galėjau įžiūrėti, ta sagė atrodė tokia pati kaip manišk ė. Auksiniai filigranai, melsvas akmuo viduryje, daugybė mažų nušlifuotų deimančiukų ir tie patys penki kabantys spurgeliai. Vienintelis skirtumas buvo tai, kad niekas neabejojo nutapytosios damos papuošalo tikrumu; joks žmogus su tokiomis blyškiomis, rūsčiomis akimis ir Habsburgų žandikauliu nebūtų prisisegęs nuo balno nuplėšto cirko blizgučio.

– Viešpatie, labai panaši, ar ne? – šūktelėjau. – Kas ji tokia?

– Mano prosenelė. Tas pats papuošalas nutapytas ir dviejuose kituose portretuose, bet jų, deja, čia nėra; jei būtų, mielai jums parodyčiau. Abu saugomi *Alte Pinakothek* muziejuje Miunchene.

– O pats brangakmenis?

Beprotiškas prielaidas apie pavogtą brangenybę, atsidūrusią tarp cirko blizgučių ir galiausiai prisegtą man prie suknelės, tuoj pat paneigė grafo žodžiai:

– Deja, irgi Miunchene. Ten dabar yra dauguma mūsų šeimos brangenybių. Gal kada pamatysite. – Jis nusišypsojo: – O kol kas, tikiuosi, jums bus malonu nešioti pačią garsiausią iš jų. Ta sagė buvo caro dovana, be to, girdėjau visokių romantiškų istorijų apie ją, kurios tikriausiai išgalvotos... Bet žmonėms tokios istorijos patinka, todėl buvo padaryta nemažai sagės kopijų.

– Kada nors specialiai nuvažiuosiu į Miuncheną jos pažiūrėti, – pažadėjau, kai jau ėjome atgal. – Tai tikrai nuostabu! Ačiū, kad parodėte man portretą: nuo šiol dar labiau branginsiu šią dovaną, nes ji primins man Cechšteiną.

– Džiaugiuosi tai girdėdamas, mieloji. Dabar ilgiau jūsų neužlaikysiu; tikriausiai norite susitikti su savo žmogumi. Bet gal kada vėliau suteiksite man malonumą ir leisite aprodyti jums visą pilį? Dar turime čia nemažai brangenybių, kurios gal būtų jums įdomios.

– Būtų labai malonu. Ačiū.

Taip pat mandagiai ir oriai jis palydėjo mane laiptais žemyn, į vestibiulį. Dabar ten, prie ilgo pietų stalo, naudojamo viešbučio registracijai, sėdėjo moteris. Ji kažką rašė, o paskui ėmė sklaidyti popierius, susegtus dideliu metaliniu spaustuku. Buvo vidutinio amžiaus, žemo ūgio, kresna, žilstantys plaukai tvarkingai sušukuoti atgal. Skruostai atrodė padribę, o maža, į snapą panaši burnytė suspausta tarp jų kaip aštuonkojis tarp dviejų akmenų. Pamaniau, jog tai administratorė arba ūkvedė, ir šiek tiek sutrikau, kai, pakėlusi galvą ir pamačiusi mane, su grafu ateinančią iš pietinio pilies sparno, ji, užuot pagarbiai pasisveikinusi, kaip paprastai elgiamasi su viešbučio svečiais, tik nemaloniai nustebo.

– Štai kur tu, mieloji! – išgirdau už nugaros grafo balsą.

– Buvau virtuvėje. Ar manęs ieškojai? – Vadinasi, tai grafienė. Tikriausiai, apsirengusi balta palaidinuke ir gėlėmis margintu klostuotu sijonu, labiau tinkančiu Analizos amžiaus merginoms, ji norėjo atrodyti prisitaikiusi prie naujos – viešbučio šeimininkės – padėties. Prabilo, kaip ir grafas, angliškai. Jos balsas, atvirkščiai negu jo, buvo šaižokas ir nekantrus kaip amžinai susierzinusio žmogaus.

Šiek tiek sušvelnėjusi, ji išliejo tą susierzinimą man:

– Šiais laikais viskuo turi rūpintis pats. Malonu susipažinti. Tikiuosi, jums čia patiks. Deja, aptarnavimas kol kas ne toks, koks turėtų būti. Bet kaime darosi vis sunkiau, netgi su šiuolaikiniais patobulinimais. Tikrai sunku sulaukti čionykščių pagalbos, o tarnai iš miesto nenori gyventi tokioje nuošalioje vietoje...

Mandagiai klausiausi jos pasakojimo apie namų rūpesčius, kartkartėmis šį bei tą užjaučiamai sumurmėdama. Jau daug kartų buvau girdėjusi panašius viešbučių šeimininkų skundus Anglijoje, bet niekada jie neskambėjo taip verksmingai. Jau pradėjau galvoti, kad gal ji tikisi, jog pasisiūlysiu pasikloti lovą pati. Kai ji galiausiai nutilo, raminamai tariau:

– Bet ši vieta žavi, tikrai! Mano kambarys puikus. Ir visas viešbutis labai gražus, nuostabiai prižiūrimas. Esu laiminga, kad galiu apsistoti tikroje pilyje. Neabejoju, jog anais laikais ji buvo pasakiška!

Surauktas jos veidas tarytum šiek tiek atsileido.

– A, taip, anais laikais... Deja, dabar atrodo, jog tai buvo labai seniai.

– Rodžiau poniai Marč grafienės Marijos portretą, – tarė grafas.

– A, taip. Deja, geriausių portretų čia nebėra. Turime gyventi, kaip tik įstengiame, nors anksčiau tai būtų atrodę neįmanoma. – Ji kilstelėjo puošnia palaidinuke pridengtus

stambius pečius. – Visko, kas buvo geriausia, jau nebėrą, ponia Marč.

Kažką sumurmėjau, jausdamasi nesmagiai ir netgi suirzusi, kaip ir kiekvienas, priverstas klausytis tokių virkavimų. Ko gero, tai buvo viena iš tų piktos prigimties moteriškių, kurios negali gyventi nesiskųsdamos; pamaniau, kad grafienė tikriausiai pasiustų, jei kas nors staiga sutvarkytų viską, kuo ji skundėsi. Yra tokių vargšų žmonelių, kurie nesijaučia gyvi, jeigu ant ko nors nepyksta. Ir anksčiau kartais pagalvodavau, ar tik nebus tai pagoniško prietaringumo liekana, baimė supykdyti dievus ir sukelti jų pavydą, verčianti tokius žmones bijoti net ir menkiausios laimės. O gal paprasčiausiai tragedija jiems atrodo didingesnė už juoką. Juk daug įspūdingiau būti Lyru negu Rozalinda.

– Gal jau turite kokią žinią iš mano vyro, grafiene? – paklausiau. – Tikėjosi, kad galės šįvakar atvažiuoti.

– Ponas Marčas? Taip... – Grafienė vėl ėmė sklaidyti priešais ją sukrautus popierius. – Minutėlę palaukite... Jis atsiuntė telegramą. A, štai. – Per stalą padavė man telegrafo blanką. Parašyta buvo, žinoma, vokiškai.

– Gal galėtumėte man išversti?

– Čia tik pranešama: „Apgailestauju. Turiu atšaukti šio vakaro užsakymą“, – perskaitė grafienė, – bet yra ir kita telegrama, jums, tuoj surasiu... a, štai ji.

Paėmiau. Ši jau buvo parašyta angliškai: „Labai gaila. Kol kas negaliu atvykti. Pranešiu. Myliu. Luisas“.

Paleidau iš rankų, ir ji nukrito ant stalo. Mačiau, kad pilkos, reiklios grafienės akutės smalsiai įsmeigtos į mane, ir supratau, jog būsiu pernelyg aiškiai parodžiusi nusivylimą. Šiaip taip susitvardžiau.

– Kaip gaila! Rašo, kad kol kas negali atvažiuoti, bet netrukus su manimi susisieks. Tikriausiai rytoj paskambins, o gal dar šįvakar. Labai ačiū... Manau, eisiu į lauką pažiū-

rėti, ar negrįžta mano jaunasis bičiulis su žirgu. – Nusišypsojau grafui: – Dar kartą dėkoju.

Ir greitai pasisukau eiti. Nebuvau nusiteikusi ilgiau pasilikti viduje ir vėl viską iš naujo pasakoti grafienei apie žirgą. Gal ji ir ketino pasiteirauti, ką reiškia paskutiniai mano žodžiai, bet nespėjo, nes jos vyras jau kreipėsi į ją:

– Sakei, kad šįvakar visgi atvyks dar vienas svečias, mieloji? Kas jis toks?

– Irgi anglas. Kažkoks ponas Eliotas.

Ačiū Dievui, kad buvau atsukusi jiems nugarą ir jau skubėjau per vestibiulį, nes niekaip nebūčiau įstengusi nuslėpti nuostabos. Skaičiuodama valandas, kada galėsiu pamatyti Luisą, buvau visai pamiršusi jo slapyvardį ir tai, kad jis užsiminė galbūt turėsiąs dar kartą juo pasinaudoti.

Išgirdusi tą pavardę, nejučia sustojau kaip įbesta, bet įstengiau apsimesti, kad užkliuvau už kilimo krašto, ir netrukus nesidairydama vėl ėjau tolyn. Tik dabar nebeskubėjau. Jau buvau prie pat durų, kai grafienė tarė:

– Ką tik skambino. Duosime... kambarį (numerio neišgirdau); jau paruoštas. Reikės pasakyti Jozefui, kai sugrįš. – Ji šnekėjo vokiškai, bet aš lyg ir teisingai supratau: – Iki pietų, sakė, nespės. Tiksliai dar nežinojo, kada atvažiuos. Gal ir labai vėlai.

* * *

Brangakmenius nukarpiau greičiau, negu tikėjausi. Nusinešiau žibintą į arklidę ir įsitaisiau ant šiaudų ryšulio su labai aštriomis žirklutėmis, kurias visuomet nešiojuosi rankinuke. Būčiau nusitempusi balną į savo kambarį, kur šviesiau, bet jis buvo labai sunkus, Jozefas dar negrįžęs iš cirko, o daugiau neradau į ką kreiptis; be to, balnas smarkiai atsidavė arkliu.

Taigi sėdėjau žibinto šviesos rate ir knebinėjau blizgučius, įsiklausydama į kažin kokį tylų šnaresį.

Akmenukai laisvai tabalavo ant siūlo, todėl be jokio vargo juos nuardžiau. Blizganti šoninė juostelė buvo pusiau prisiūta, pusiau priklijuota; kai galiausiai ją nuplėšiau, liko žymė, bet pamaniau, jog niekam tai nesvarbu. Minkštos, blyškios odos balnas su valcuota guga kadaise, matyt, buvo brangus, tačiau dabar jau atrodė gerokai nudriskęs, ir pamušalas, ir pati oda daugelyje vietų sulopyta.

Tačiau baigusi ardyti ir susibėrusi blizgančius stikliukus į kišenę, vis tiek apsidairiau, ieškodama kablio senajam balnui pakabinti, kad nepasiektų visokie nenaudėliai. Tas šnaresys prašmatnios barokinės arklidės užkaboriuose nebuvo vien mano vaizduotės padarinys; ir ne paprastos pelės. Neketinau Ispanų jojimo mokyklos balno, kad ir nudriskusio, palikti Cechšteino žiurkių malonei.

Vienintelis pakankamai didelis kablys buvo nulaužtas. Vargu ar vertėjo kelti balną ant pertvaros, o iš patalpos, kurioje senasis grafas laikė savo balnus, irgi daug nesitikėjau – bent jau kol kas. Šiaip ar taip, nenorėjau nei laukti Jozefo, nei pati ieškoti jos tamsoje. Tačiau metalinė grūdų dėžė šiuo požiūriu buvo saugi, didelė, be to, keršiui naktį tikrai negalėjo prireikti avižų. Pakėliau dangtį, atsargiai padėjau balną ant grūdų, paskui pakabinau žibintą į vietą ir išėjau pasitikti Timočio.

* * *

Pro arkų galeriją išėjau ant tilto ir sustojusi atsirėmiau į turėklus.

Virš manęs į dangų kilo miglotos pilies sienos, stogo smaigaliai ir bokšteliai su vienur kitur geltona šviesa žibančiais

langais. Anapus tilto aukštyn stiebėsi šešėliuoti pušynai, vakare skleidžiantys ypač aitrų kvapą, o toli apačioje, tamsiame slėnyje, mirgėjo grupelėmis susispietę sodybų žiburėliai. Be jų, vieninteliai šviesos šaltiniai šiame tarsi šydu pridengtame gamtovaizdyje buvo upė, kuri ir dabar atrodė kaip žvilgantis per slėnį nusidriekęs kaspinas, ir čia pat, po manimi, kyšantys blyškūs akmenys, ant kurių laikėsi tiltas. Kažkur apačioje buvo girdėti krintančio vandens teškenimas, tačiau didžioji upė uolos papėdėje tekėjo be garso.

Naktis buvo tokia rami, jog man atrodė, kad girdėčiau keršio kanopų klapsėjimą, jeigu jis būtų jau išėjęs, tačiau šįkart niekas nedrumstė tylos, netgi cirko muzika. Pamaniau, jog tolimą jos aidą, ko gero, sulaiko iškyšulys, užstojantis ir patį kaimą.

Pirmiausia pasigirdo tolimas variklio ūžimas, paskui pamačiau slėnio keliu nuo kaimo artėjančias šviesas. Netrukus automobilis pravažiavo tą vietą, kur kelias atsišakoja prie tilto per upę, ir šviesos pamažu ėmė tolti, kol visai dingo iš akių. Ne ponas Li Eliotas. Dar ne.

Šiaip ar taip, – jau seniai mėginau susivokti, – jis pasirodytų iš šiaurės. Artėdamas nuo Vienos, neturėtų važiuoti per kaimą – prie tilto iš karto pasuktų pilies link. Jeigu atvyktų anksčiau, kol spektaklis dar nepasibaigęs, tikriausiai nesutiktų nieko iš cirko, o jeigu po vienuolikos, tai priekabos jau judėtų į pietus. Vargu ar kas nors, pažinojęs poną Li Eliotą, įžiūrėtų vyriškį uždarame automobilyje, greitai lekiančiame į kalną, Cechšteino pilies link; pamaniau, kad jis tikriausiai tuo ir pasikliovė, kai tikėjosi atvykti kaip Luisas Marčas.

Vadinasi, jo sprendimas dar kartą pasinaudoti tuo pačiu slapyvardžiu galėjo reikšti tik tai, kad jis ketina vėl apsilankyti cirke. O po dvylikos valandų cirkas jau turėjo būti pervažiavęs sieną.

Tą akimirką tolumoje išgirdau tylų lėtai einančio žirgo kanopų klapsėjimą. Tikriausiai jie jau buvo pradėję kopti į kalną. Žingsniai aidėjo tvirtai ir gana ritmingai; matyt, senasis keršis jautėsi pakankamai sustiprėjęs. Atsitiesiau, neskubėdama perėjau tiltą ir žengiau dar keletą žingsnių keliu tarp pušų, ketindama ten jų palaukti.

Šalikelėje tarp dviejų kamienų buvo sukaltas tvirtas medinis suolas, nuo kurio galėjai matyti visą slėnį. Atsargiai perbraukiau delnu: mediena atrodė sausa, nakties drėgmė dar nebuvo jos palietusi. Prisėdau palaukti. Kanopų klapsėjimas staiga tapo tylesnis: Timotis su žirgu tikriausiai atsidūrė už kelio vingio, ir medžiai prislopino garsus. Paskui, po kelių minučių, žingsniai pasigirdo jau daug arčiau ir aiškiau.

„Tik to ir tetrūko tobulam paveikslui", – galvojau, žvelgdama šiek tiek į kairę ir į viršų, kur menkai apšviesti pilies bokštai dunksojo prie pat dangaus. O aplinkui tylu, mirga žvaigždės, medžiai sustingę tamsoje, ir lėtai klapsi artėjančio žirgo kanopos... Beveik tikėjausi išvysti de La Mero Keliauninką ar kokį klajojantį riterį su šarvais, išlendantį iš pušyno į žvaigždžių nušviestą taką.

Paskutinė kelio atkarpa, matyt, buvo storai nubarstyta pušų spygliais, nes kai Timotis su žirgu galiausiai išniro ties posūkiu apačioje, jie judėjo be garso, kaip kokie vaiduokliai. Staiga pagalvojau, kad šis žemiškas mirtingo vaikino ir žirgo pasirodymas, atsargus kopimas minkštu kelkraščiu aukštyn, saugant sužeistą koją, yra toks pat jaudinantis, kaip ir bet kuri romantiška legenda... Senas eržilas, niekam nereikalingas ir paniekintas, subjaurotas dažais, tarsi koks užkeiktas princas, grįžtantis į savo karališkus rūmus... Dabar jis artėjo, sunkiai kilnodamas kojas kartu su berniūkščiu žengė per mėnulio apšviestų medžių šešėlius, ir keršos jo odos paviršiumi slenkantys plieno spalvos spin-

duliai darė jį panašų į dar vieną sidabrinį šešėlį. Tačiau juodos dėmės tuoj turėjo išnykti; jau vakare buvau pastebėjusi, jog dažyti plaukeliai beveik nuaugę. Kai pašaukiau ir pajudėjau artyn, jis budriai kilstelėjo galvą, pastatė ausis ir akimirką atrodė vėl jaunas. Žengė sparčiau, ir netrukus iš šnervių pasigirdo švelnus žvingtelėjimas. Prisiminiau pono Vagnerio žodžius: „Prie gardo tebebus lentelė su jo vardu, ir šviežių šiaudų pakreikta ant žemės". Tikėjausi, kad jis teisus, ir dar labiau tikėjausi, kad mudu su Timočiu irgi teisūs. Būtų iškilę tam tikrų sunkumų, jei būtų paaiškėję, jog užkeiktas princas tėra paprasčiausia varlė.

Paskui jis įbedė minkštą snukį man į delną, aš glosčiau jam ausis ir pasakojau Timočiui, kaip viskas paruošta nakčiai; nepamiršau ir pono Li Elioto.

Tik, žinoma, neužsiminiau apie tai, ką visų pirma ketinu veikti su ponu Li Eliotu, – tiesą sakant, kadangi Timotis, Luisas ir aš turėjome būti vieninteliai svečiai centrinėje pilies dalyje, tikėjausi, kad bent šįkart ponas Eliotas galės atsėlinti į mano miegamąjį, nebijodamas įkliūti.

Keturioliktas skyrius

Sukaupiau jėgas ir pabėgau.

Artemas Vordas
„Apsilankymas pas Brajamą Jangą"

Jau, ko gero, buvau užsnūdusi, kai jis galiausiai atėjo.

Kaip įprasta Europos viešbučiuose, mano kambario durys buvo sudvejintos – antros įstatytos toje vietoje, kur anksčiau, matyt, buvęs labai erdvus miegamasis šiek tiek suma-

žintas, kad tarp jo ir didžiojo koridoriaus tilptų vonia. Negirdėjau, kaip atsidarė ir užsidarė išorinės, bet akimirksniu pabudau, kai jis pravėrė vidines.

Kambaryje buvo tamsu; pro langą bei bokštelio ambrazūrą aklinai dengiančias sunkias užuolaidas mėnesiena negalėjo prasiskverbti į vidų. Girdėjau, kaip jis tyliai uždarė duris, paskui stabtelėjo, tikriausiai norėdamas susivokti kur esąs. Negrabaliojo, ieškodamas elektros jungiklio, ir turbūt visgi šį tą matė, nes išgirdau, kaip sugirgždėjo senos grindų lentos, jam artėjant prie lovos.

– Aš čia, mielasis, – tariau mieguistu balsu ir pasiverčiau ant šono, apgraibomis mėgindama pasiekti naktinę lempelę.

Girgždesys staiga nutilo.

– Luisai? – pašaukiau. Ir kaip tik užčiuopiau mygtuką.

Plonas kišeninio žibintuvėlio spindulių pluoštas šovė į priekį ir mane apakino. Švietė tiesiai į veidą.

– Nejudėk Atitrauk ranką nuo lempos, – išgirdau greitą šnabždesį. Bet jam dar tebekalbant, instinktyviai paspaudžiau mygtuką, ir užsidegė šviesa.

Tai buvo ne Luisas. Už kokių aštuonių pėdų nuo lovos kojūgalio stovėjo Šandoras Balogas, suspaudęs rankoje žibintuvėlį.

– Ką čia veikiate? Ko ieškote?

Iš nuostabos ir baimės prabilau labai garsiai, šaižiai. Jis nekrutėdamas stovėjo toje vietoje, kur buvo užkluptas, nes, be abejo, jautė, kad jeigu žengtų dar bent žingsnį artyn, aš paklaikusi imčiau spiegti. Įsidėjo žibintuvėlį atgal į kišenę.

– Nusiramink, gerai? Ir nerėk taip garsiai, o jeigu...

– Išeikite iš čia! Tuoj pat išeikite! – piktai pasakiau. – Girdite? Tuoj pat išeikite iš mano kambario! – Ir greitai apsiverčiau ant kito šono, norėdama pasiekti ant staliuko padėtą telefoną.

Dabar jis pajudėjo. Dviem dideliais žingsniais prišoko prie

lovos ir kaire ranka sugriebė mano riešą, man dar nespėjus prisiliesti prie ragelio. Jau antrą kartą tą vakarą pajutau jo rankų jėgą, ir šįkart jis spūstelėjo dar smarkiau ir žiauriau.

– Nė nemėgink, sakiau tau! – Šiurkščiai užlaužė man ranką ir nubloškė mane ant pagalvių.

Tuomet ir sušukau, iš visų jėgų. Berods šaukiau Luiso vardą ir tuo pat metu stengiausi atsiplėšti nuo Šandoro, pasistūmėti prie kito lovos krašto, bet jis vėl puolė, vėl šiurkščiai sugriebė ore mano ranką ir užlaužęs metė mane ant pagalvių, o kai išsižiojau rėkti, kita ranka smarkiai trenkė per burną.

Nuo to smūgio atsimušiau į lovos galvūgalį. Kai mano galva ir visas kūnas atsilenkė atgal, jis trenkė dar kartą. Manau, kad jau nebesipriešinau; negaliu prisiminti. Šiaip ar taip, tai būtų buvusios bergždžios pastangos. Keletą akimirkų jaučiausi apsvaigusi iš nuostabos, baimės ir skausmo; nebemėgindama šauktis pagalbos ar bėgti, atvirtau ant pagalvių ir laisvąja ranka nelabai sėkmingai prisidengiau veidą. Net nežinau, ar jis mane dar mušė. Tikriausiai... bet galų gale, kai pamatė, kad esu pakankamai įbauginta ir nebesiblaškau, atleido tą nelemtą savo gniaužtą ir pasitraukė toliau, prie kojūgalio.

Abiem rankom užsidengiau sumuštą veidą ir iš paskutiniųjų stengiausi nedrebėti.

– Pažiūrėk į mane.

Nejudėjau.

– Pažiūrėk į mane, – pasakė jau kitokiu balsu.

Iš lėto, lyg bijodama kartu nusiplėšti nuo skruostų odą, atitraukiau delnus. Pažiūrėjau į jį. Stovėjo prie lovos kojūgalio, kaip tik ties naktinės lempelės skleidžiamo šviesos ratilo krašteliu, bet žinojau, kad vienu žaibišku sportininko šuoliu tą pačią akimirką mane pasiektų; o jeigu ir ne, ne-

galėjau tikėtis, kad manęs nepavys kulka, paleista iš ginklo, kurį jis dabar laikė dešinėje rankoje.

Nežymiai kilstelėjo pistoletą:

– Matai?

Nieko nesakiau. Buvau sukandusi lūpas, kad nevirpėtų, bet jis suprato, jog matau.

– Ką tik įsitikinai, jog tokioje vietoje neverta rėkti, – tarė. – Čia juk dvejos durys, o sienos, manyčiau, kokio pusmetrio storumo; be to, yra tik tas berniūkštis – ar ne? – kitoje koridoriaus pusėje, gana toli... Tikriausiai miega kaip kūdikis... O jeigu jį visgi pažadintum, ponia, būtų tuo blogiau jam. Supranti?

Supratau kuo puikiausiai. Šįkart linktelėjau.

– Gerai... ir jeigu vėl mėginsi paliesti telefoną, bus tuo blogiau tau.

– Ko jums reikia? – Norėjau, kad klausimas nuskambėtų piktai, bet iš burnos išsiveržė tik vos girdimas švabždesys, todėl atsikrenkščiau ir pamėginau dar kartą. Vis tiek tai anaiptol nebuvo panašu į tikrąjį mano balsą; mačiau, kaip jis nusišypsojo. Ir ta jo šypsena tarytum išjudino manyje pyktį; pulsuojanti karščio banga ėmė skverbtis pro stingdančią baimę.

– Kažko laukei, ar ne? – Jis išsišiepė dar plačiau. – O gal svetingai priimi visus, ponia? – Atsirėmė į lovos kojūgalį, nerūpestingai laikydamas pistoletą; žvelgė ir niekinamai, ir lyg norėdamas įvertinti.

Beįsižiebiantis pyktis staiga plykstelėjo visu smarkumu:

– Pats matote, kaip svetingai priėmiau *jus*, – pasakiau, ir maloniai nustebau, išgirdusi, koks ramus ir tvirtas mano balsas.

– A, taip, dorybingoji ponia. Manei, jog tavo vyras visgi sugebėjo atvykti, ar ne?

Vadinasi, ankstesnė to niekšo pastaba tebuvo paprasčiausias noras pažeminti. Tačiau ir šįkart jis pasistengė, kad

klausimas nuskambėtų kaip įžeidimas, ir aš dar pagalvojau, kodėl jokiai normaliai moteriai nepatinka, kai ją vadina dorybinga. Bet neturėjau kada gilintis į šią ironišką mintį; kai jis užsiminė apie mano vyrą, pirmasis išgąstis staiga dingo, ir aš ėmiau mąstyti.

Tas niekšas žinojo, kad Luisas turėjo atvažiuoti. O vėliau kažkas jam pasakė, kad Luisas užtruks. Todėl, matyt, jis ir įsibrovė į kambarį, kad galėtų su manimi susidoroti, kol esu viena... Nieko daugiau nežinodama, nusprendžiau, jog Šandoras Balogas ir bus tas priešas, susijęs su slaptąja Luiso užduotimi ir anuo įvykiu cirke. Neabejojau, jog netrukus paaiškės, ar jis atėjo manęs iškvosti, kad sužinotų ką nors daugiau apie Luisą...

Širdis daužėsi kažkur prie gerklės. Nugurkiau seiles ir gana drąsiai tariau:

– Juk atėjote ne tam, kad įžeidinėtumėte. Tai ko gi jums reikia? Kodėl jums turėtų rūpėti, kada atvyks mano vyras?

– Neturėtų, mieloji ponia, neturėtų, tik gal nebūčiau atėjęs... šitaip... jeigu jis jau būtų čia.

– O iš kur žinote, kad jo nėra? Beje, iš kur apskritai žinojote, kad jis žadėjo atvykti? Nesakiau niekam iš cirko.

Jis gūžtelėjo plačiais pečiais. Net ir dabar buvo tikras cirko artistas. Nusivilkęs, žinoma, puošnųjį savo kostiumą, bet vis tiek visas juodas – apsitempęs siauromis tamsiomis kelnėmis, su juoda odine striuke, elastinga ir prigludusia prie kūno, kaip laukinio žvėries oda.

– Juk nemanai, kad braučiausi į tokią vietą, nieko prieš tai nepasiklausinėjęs? Kai kurie patarnautojai gyvena kaime. Jie visi žiūrėjo spektaklį, taigi nebuvo sunku paskui pasišnekėti ir sužinoti, kokie žmonės dabar čia apsistoję. Šiuose kraštuose niekas nakčiai viešbučių nerakina, be to, pamaniau, kad vargu ar prie durų bus budėtojas, kai jiems šitaip trūksta žmonių... bent jau ne visą naktį. Reikėjo tik

įeiti, žvilgtelėti į registracijos knygą, susirasti tavo kambario numerį... ir dar įsitikinti, kad jis tikrai neatvažiavo. – Jis vėl išsišiepė. – Taigi gali manęs negąsdinti, ponia, ir nešnekėti, jog tavo vyras tuoj įeis ir mane sučiups. Net jeigu taip atsitiktų, – reikšmingai pajudino ginklą, – jį patvarkyčiau taip pat lengvai, kaip ir tave, argi ne?

„Ne, kvailas tu gyvuly", – galvojau, bet garsiai nepasakiau. Mėginau nuslėpti staiga mane apėmusį palengvėjimą. Kad ir ko tas Balogas ieškojo, dabar supratau, jog ne Luiso, be to, buvo aišku, kad jis nė nenutuokia, jog Luisas ir Li Eliotas yra tas pats asmuo. Vargu ar jis galėjo žinoti, kad viešbutyje laukiama atvykstant „pono Elioto", nes ir Jozefui – pati girdėjau – tai buvo pranešta tik tada, kai jis grįžo iš cirko, o kaime gyvenantys patarnautojai jau buvo išėję. Taigi, nors Balogas to nežinojo, Luisas jau važiavo čia, ir, užuot „patvarkęs" suglumusį ir išsigandusį turistą, kokį tikriausiai įsivaizdavo mano vyrą, tas niekšas netrukus turėjo susigrumti su profesionalu, dukart pranašesniu už jį patį.

– Gerai, – pasakiau. – Supratau. Jūs mane įbauginote, sumušėte ir įtikinote, jog turiu daryti, ką liepiate. Dabar gal paaiškintumėte, ko norite? Ko čia atėjote? Ko ieškote?

– Balno, – atsakė jis.

Nustebusi išpūčiau akis:

– Ko?!

– Balno. Kai pamačiau prie tavo suknelės prisegtą sagę, iš karto supratau... bet paskui Elemeris papasakojo apie žirgą ir dar pridūrė, jog balną irgi pasiėmei. Kur jis?

– Nieko nesuprantu. Ko jums reikia?

– Aš ir neprašau, kad suprastum. Tiesiog atsakyk. Kur jį padėjai?

Neatitraukiau akių nuo jo veido. Staiga man pasirodė, jog puikiai viską suprantu, ir turėjau iš visų jėgų tvardytis, kad žvilgsnis nenukryptų į tualetinio staliuko stalčių, kur,

suvynioti į nosinę, gulėjo „brangakmeniai“, neseniai nukarpyti nuo balno.

– Arklidėje, žinoma, – atsakiau tokiu balsu, kad atrodyčiau nustebusi. – O kur dar, jūsų manymu, galėčiau jį dėti?

Jis nekantriai krustelėjo; tas judesys buvo vos pastebimas, bet jame įžvelgiau tiek slopinamo įtūžio, jog vėl pajutau, kaip virpu, nublokšta ant pagalvių.

– Meluoji. Pirmiausia ir buvau ten užėjęs. Manai, esu toks kvailas? Vienas iš patarnautojų sakė, kad senis tebelaiko parengęs vietą žirgams, todėl tiesiai ten ir užsukau pažiūrėti. Mačiau, kad palikai žirgą ganytis ant kalno, ir tikėjausi rasti balną arklidėje, bet jo ten nėra. Gal atsitempei čia, kad galėtum laisvai sau draskyti? Kur jis?

– Kodėl turėčiau jį draskyti? Jis arklidėje, grūdų dėžėje.

– Grūdų dėžėje? Ką dar sugalvosi? Nemeluok man, kvaišele, nes...

– Kodėl turėčiau jums meluoti? Aš tik noriu, kad kuo greičiau iš čia išeitumėte. Nežinau, kam jums to balno prireikė, ir man tai nerūpi, be to, nesu tokia kvaila, kad dėl jo su jumis kaučiausi, nes ir taip aišku, jog nelaimėsiu. Tikrai įdėjau balną į grūdų dėžę. Arklidėje pilna žiurkių – pati mačiau, todėl nenorėjau palikti atviroje vietoje, kad per naktį neapgraužtų. Gal jūs ir nežinote, bet grūdų dėžės paprastai daromos iš metalo, kad žiurkės nepasiektų avižų. Rasite balną dėžėje prie durų į karietų pastogę. – Antklodę laikiau užsitraukusi iki pečių, o dabar dar smarkiau į ją susivyniojau, mėgindama neprarasti orumo ir tuo judesiu parodyti, kad kalba baigta. – O dabar gal malonėtumėte išsinešdinti?

Tačiau jis niekur nėjo. Tik vėl nežymiai kilstelėjo pistoletą:

– Kelkis ir apsirenk.

– *Ką?!*

– Girdėjai. Greičiau!

– Kodėl turėčiau rengtis? Ką čia šnekate? Ką ketinate daryti?

– Eisi su manimi.

Tebelaikiau prispaudusi antklodę po smakru, bet pajutau, kad mano orumas baigia išgaruoti. Vėl ėmė krėsti drebulys.

– Bet aš... aš sakiau tiesą. Kodėl turėčiau meluoti? Sakiau, rasite balną grūdų dėžėje. Kodėl negalite tiesiog eiti ten, pasiimti ir dingti iš čia?

Vėl tas pats nekantrus, grėsmingas judesys.

– Manai, jog taip ir išeisiu, paliksiu tave, kad sukeltum visus ant kojų? Eime kartu, ir nesiginčyk. Daryk, kaip sakau, lipk iš tos lovos! – Jis ginklu mostelėjo į lovos kraštą, kuris buvo toliau nuo telefono ir nuo durų.

Atrodė, jog neišsisuksiu. Iš lėto nustūmiau į šalį antklodę ir išlipau ant grindų. Naktiniai marškiniai buvo iš dvigubo nailono, bet vis tiek jaučiausi nuoga. Prisimenu, jog tai, ką išgyvenau, buvo ne gėda, o greičiau visiškas bejėgiškumas, – panašus jausmas, matyt, ir paskatino pirmąjį nuogą žmogų pasidaryti sau ginklą. Ko gero, jeigu ne jis, o aš būčiau laikiusi pistoletą, būčiau maniusi esanti pakankamai apsirengusi.

Susiglobiau drabužius:

– Apsirengsiu vonioje.

– Apsirengsi čia.

– Bet juk negalėčiau...

– Po galais, nesiginčyk. Renkis. Aš skubu.

Nekęsdama savęs, kad kalbu tokiu maldaujamu balsu, paprašiau:

– Gerai, jei galėtumėte nusisukti...

– Nebūk kvaila. Neketinu tavęs prievartauti. Visos moterys vienodos: mano, jog mums tik tai ir terūpi. Nagi, paskubėk!

Stengiausi save įtikinti, kad ko nematome, to ir nėra. Atsukau jam nugarą, kad nematyčiau, ar jis žiūri, ar ne, bet vis tiek žinojau, kad žiūri. Jeigu būtų pajudėjęs, neįsivaizduoju, ką būčiau dariusi, – nesvarbu, kad jis turėjo pistoletą. Bet jis nė nekrustelėjo. Stovėjo lyg suakmenėjęs, maždaug už trijų jardų nuo manęs, ir jaučiau, kad neatitraukia akių, kai nevikriai, sverdinėdama vilkausi drabužius ir virpančiais pirštais mėginau sugraibyti sagas. Nesirengiau suknelės, su kuria buvau per pietus; jis leido iš spintos pasiimti kelnes, megztinį ir striukę. Įlindau į juos ir užsisegiau užtrauktukus. Švelniai prigludę šilti vilnoniai drabužiai veikė raminamai, o kai apsiaviau batus, vėl pasijutau pakankamai drąsi ir galinti su juo kovoti.

– O kai pasiimsite balną, kas tada?

– Tada ir pažiūrėsime.

Atsistojau. Iš pradžių mane buvo apėmusi tokia netikėta, stingdanti baimė, kad net nepajėgiau blaiviai galvoti, o dabar, kai staiga suvokiau, jog teks palikti apšviestą kambarį, kuris priklauso man, ir su šituo galvažudžiu eiti į tamsą, mano smegenys, kaip koks kasos aparatas, ėmė suktis pašėlusiu greičiu ir kuo tiksliausiai dėti faktą prie fakto.

Žirgo balnas, papuoštas „brangakmeniais"; Šandoro rūpinimasis tuo balnu (buvau teisi, kai maniau, kad jis ne toks žmogus, kuris šiaip norėtų pasitarnauti Analizai); dar jo pasakymas, kad „kai kurios siūlės atsileidusios"; ta laisvai kabojusi sagė, kurią Elemeris įteikė man; ir kaip Šandoras į ją žiūrėjo... tikriausiai iš karto užsipuolė Elemerį ir sužinojo, kad balnas su visais brangakmeniais nukeliavo į Cechšteino pilį. O dabar Šandoras klausinėja, ar jį „draskiau". Taip, viskas sutampa su tuo, ko jis (kol kas) dar nežino, – kad grafas domėjosi mano sage ir kad čia yra grafienės Marijos portretas, kuriame ji pasipuošusi safyru, dabar saugomu Miuncheno muziejuje.

Bet ar tikrai jis ten tebesaugomas? Jei Šandorui Balogui iš tiesų būtų pavykusi tokia akiplėšiška vagystė, kur geriau jis būtų paslėpęs brangakmenius, jei ne tarp menkaverčių cirko blizgučių? O jeigu – tai atrodė įtikimiau – jis tik vagių kurjeris, tai kaip lengviau galėtų išvežti juos iš šalies?

Taigi nuoširdus rūpinimasis žirgu pastūmėjo mane – priešingai, negu buvo liepęs Luisas – į patį pavojingų įvykių sūkurį.

O kad tai pavojinga, dabar jau nė kiek neabejojau. Jei Šandoras būtų manimi patikėjęs ir vėl nuėjęs į arklidę, būčiau lėkusi į patarnautojų fligelį šauktis pagalbos, kol jis dar nepamatė, kad brangakmenių nebėra, ir negrįžo pasiimti jų ir manęs. Bet jis nusprendė temptis mane kartu; supratau, kad būsiu arklidėje su juo... tik jis ir aš... kai jis išims iš dėžės balną ir pamatys, jog brangenybės dingusios.

Be to, buvo aišku, jog Šandoras nemažai yra pastatęs ant kortos. Turėjau progą įsitikinti, koks jis negailestingas, ir nė kiek neabejojau, kad prireikus elgtųsi dar žiauriau. Tai buvo žmogus, kuris ramiausiai galėjo nužudyti.

Nužudyti... Kai apie tai pagalvojau, visi faktai staiga atsidūrė savo vietose: sudegusi priekaba ir mirštančio žirgų prižiūrėtojo Franclio žodžiai; atkaklus murmėjimas (kurį Luisas ir Analiza neteisingai suprato) apie „Neapolitano Petros balną". Galbūt (kaip manė Analiza) Franclis mėgino prisipažinti pavogęs žirgą; kitą vertus, turint galvoje žūtbūtines pastangas atkreipti jų dėmesį į tokį nereikšmingą daiktą kaip balnas, galima buvo suprasti, kad mirdamas jis pamiršo, jog žirgo vardas jiems nieko nereiškia, ir iš paskutiniųjų stengėsi atskleisti ką sužinojęs, dėl ko ir buvo nužudytas, o Polas Denveris kartu su juo. Taigi paaiškėjo, jog senojo keršio istorija daug artimiau susijusi su Luiso paslaptimi, negu iš pradžių manėme.

Ir jeigu Šandorui Balogui tuomet atrodė, jog dėl to verta žudyti du žmones, tai dabar jis nedvejodamas galėjo nužudyti ir dar vieną.

Ką gi, dėl jokių brangakmenių neverta mirti. Ir kiekvieną minutę Luisas vis arčiau.

– Palaukite, – greitai tariau. – Tas balnas, kuris jus taip domina... Žinau, kam jums jo reikia.

Jis staiga sustojo:

– Ką žinai?

– Žinau, kad pavogėte brangakmenius. Ta sagė, kurią Elemeris nuplėšė nuo balno ir atidavė man, irgi viena iš jų, taip? – Mielai būčiau dar labiau jį pagąsdinusi ir pasakiusi, jog nujaučiu, kokie tai brangakmeniai, bet nenorėjau užtraukti pavojaus senajam grafui, užsimindama, kad jis atpažino sagę. Be to, ir pati galėjau tuoj pat nukentėti, jei jis būtų supratęs, jog per daug žinau apie Franclį. Taigi greitai pridūriau: – Pats išsidavėte, kai šįvakar mane užsipuolėte prie Analizos namelio; argi jums būtų rūpėjęs paprasčiausias nuo balno nuplėštas stikliukas? O dabar atlėkėte čia jo ieškoti – juk aišku kaip dieną, būčiau visiška kvailė, jei to nepastebėčiau. Ką gi, aš čia nieku dėta, brangakmeniai ne mano, ir neketinu dėl jų rizikuoti. Nieko nepešite, nutempęs dabar mane į arklidę ir privertęs parodyti balną. Juk nemanote, kad ketinau jį grąžinti Jojimo mokyklai, apsiuvinėtą cirko blizgučiais? Brangakmenius jau nukarpiau.

– Brangakmenius, – pakartojo jis. – Brangakmenius. Nukarpei brangakmenius nuo balno?

– Taip, nukarpiau. Norėjau sudėti į dėžutę ir nusiųsti Analizai į Insbruką, bet ji sakė, kad nereikia. Taigi galite pasiimti; atiduodu visus. Tik nešdinkitės iš kambario ir atstokite nuo manęs. Po kelių valandų būsite anapus sienos, ko gi jums jaudintis? Pasiimkite ir eikite sau.

Jis tebespoksojo į mane kaip į beprotę. Iš primerktų tam-

sių akių supratau, jog dar nenusprendė, kaip geriau pasielgus, ir greitai ėmiausi iniciatyvos, kol nepradėjo galvoti. Jei galėčiau jo atsikratyti, atidavusi brangakmenius, kaip nors išgrūsti iš kambario ir užsirakinti masyvias duris... Gal jis pasijaustų saugus, pasirengęs po kelių valandų pervažiuoti sieną... juo labiau kad tik aš ir Timotis – užsieniečiai, ir palyginti bejėgiai, – šį tą apie jį žinome... Neturėjau daug vilties, tačiau tai buvo viskas, kuo galėjau pasikliauti. Per tą trumpą laiką dar spėjau pagalvoti, jog labai keista, kad Luisas ir apskritai jo departamentas domisi tokio pobūdžio nusikaltimu, bet jeigu jie tikrai persekiojo šį tipą, tai nebuvau tokia kvaila, kad tikėčiausi pati jį sulaikyti. Žinojau, jog ir Luisas norėtų, kad nerizikuočiau, palaukčiau jo, o paskui padėčiau sekti Šandoro pėdomis.

Apsisukusi pripuoliau prie tualetinio staliuko, atidariau stalčių ir išėmiau blizgančius akmenukus, suvyniotus į švarią nosinę. Tikėjausi, kad jis nepastebės, jog sagės su safyru tarp jų nėra.

Pirmą kartą laisva valia prisiartinau prie jo ir, nekreipdama dėmesio į pistoletą, kyštelėjau ryšulėlį jam po nosimi:

– Štai! Viskas nuo balno. O dabar nešdinkitės ir pasprinkite!

Jis nė nekrustelėjo, kad paimtų. Paskui staiga ėmė juoktis. Atrodė, jog tai jį netikėtai pralinksmino.

– Kas yra? – sutrikusi paklausiau. – Kodėl neimate?

Jis niekinamai tarė:

– Brangakmeniai? Tokie brangakmeniai tik arkliui ir tinka. Arba moteriai. Taigi geriau manęs negaišink.

Paskui, kadangi tebestovėjau, laikydama saujoje ryšulėlį, ir nustebusi spoksojau į jį, jis ištiesė vieną iš savo siaurų, negailestingų rankų ir paėmė tris ar keturis akmenukus. Pasukaliojo ant delno. Jie blizgėjo ir žybčiojo lempos švie-

soje: raudonai, žaliai ir geltona topazo spalva. Jis vėl nusijuokė:

– Smaragdas, rubinas ir... kas, gal geltonas deimantas? O taip, jie puikūs, tikri karūnos brangakmeniai. – Šypsena staiga dingo, jis vėl atrodė kaip baltus dantis iššiepęs žvėris. – Čia gi stiklas, kvaile. Nejaugi manai, kad švaistyčiau laiką tokiems niekams? Net jei būtų tikri, argi mano tėvynėje kas juos pirktų? Ten žmonėms nereikia brangakmenių, jiems reikia sapnų, taip, sapnų... gražių vizijų pasmerktiesiems... Visuomet rasi, kam parduoti sapnus. – Staigiai suktelėjęs riešą, jis sviedė akmenukus šalin. Girdėjau, kaip jie nukrito ant grindų ir pariedėjo po užuolaida.

– Jūs – pamišėlis, – pasakiau.

– Galbūt. O dabar eime.

Traukiausi atatupsta kiek tik galėjau, kol nugara atsirėmiau į tualetinį stalelį.

– O jeigu atsisakysiu?– dūsdama paklausiau. – Nejaugi manote, kad išsisuksite mane nušovęs?

– A, šitas... – Jis kone atsainiai žvilgtelėjo į ginklą. – Neketinu tavęs nušauti. Norėjau tik pagąsdinti. – Stipriais pirštais jis vikriai apsuko pistoletą. – Kaukštelėsiu rankena, štai taip, neteksi sąmonės, o tada... – parodė į langą, – ko gero, krisi ilgai. – Paskui nusišypsojo: – Dabar to nedarau tik todėl, kad man reikia balno, o tavo žodžiais, gražioji ledi, aš nepasitikiu.

Kalbėdamas jis ėjo prie durų, ir dabar jau buvo suėmęs bumbulo formos rankeną, pasirengęs jas atidaryti. Dar pakreipė galvą, įsiklausė. Paskui žybtelėjo siauromis juodomis akimis ir tyliai tarė:

– Dabar sutvarkyk lovą ir padėk naktinius marškinius. Neik prie telefono... Gerai. Ir surink tuos savo brangakmenius. Juk norime, kad kambarys atrodytų taip, lyg būtum apsirengusi ir išėjusi laisva valia, argi ne?

Paklusau; kitos išeities tarytum ir nebuvo. Kurį laiką jis

mane stebėjo, paskui tyliai atidarė duris ir stovėjo pusiau išlindęs, atidžiai klausydamas, ar neišgirs ko nors koridoriuje. Aš tai negirdėjau nieko. Pasilenkiau paimti raudonojo akmenuko. Kiti du buvo nuriedėję po sunkiomis užuolaidomis, dengiančiomis bokštelio ambrazūrą. Tą akimirką, patenkintas, kad esu tokia paklusni, jis į mane nežiūrėjo; visą dėmesį buvo sutelkęs į tuščią koridorių. Apsiavusi lengvais batais, per kilimą ėjau be garso. Praskleidžiau užuolaidas, lyg norėdama paimti ten gulinčius akmenukus...

Jis neatsisuko. Kiek galėdama tyliau prasmukau pro tarpą į tamsią ambrazūrą ir ėmiau karštligiškai grabinėti, kol užčiuopiau mažas dureles, vedančias ant stogo.

Penkioliktas skyrius

...Mirksėdama bėgiojo aukštybėje.

Robertas Bernsas

Jos atsidarė be garso, ir aš išslinkau. Žinojau, kad savo naudai turiu vos kelias sekundes, – tiesą sakant, iš tikrųjų nelabai ir tikėjausi šitaip išsilaisvinti, bet instinktas liepė man sprukti. O daugiau bėgti nebuvo kur.

Jei būčiau galėjusi tyliai ištraukti raktą iš spynos ir užrakinti duris iš išorės, vargu ar jis būtų rizikavęs sukelti triukšmą, jas lauždamas ar šaudydamas į užraktą. Nežinojau, kiek valandų, bet pamaniau, jeigu jis atėjo po antrojo spektaklio, tai dauguma cirko žmonių jau turėtų būti išvykę. Tikėjausi, kad gal jis numotų ranka, nuspręstų pasikliauti mano žodžiais, pasiimtų iš arklidės balną ir kuo greičiau neštų kudašių.

Deja, neturėjau laiko šiai prielaidai patikrinti. Jau tą akimirką, kai sugriebiau raktą, norėdama ištraukti, jis suprato, ką darau. Kambaryje, anapus užuolaidos, pasigirdo šūktelėjimas ir sugirgždėjo grindys – jis puolė vytis.

Greitai apsisukau, užtrenkiau duris ir leidausi bėgti siauru takeliu palei dantytą pilies sieną.

Ryškus mėnulis spigino be jokio gailesčio. Jis aiškiai nušvietė man kelią, bet taip pat aiškiai ir Šandoras galėjo įžiūrėti bėgančią mano figūrą. Buvau nulėkusi vos du trečdalius atstumo tarp išorinės sienos ir stataus stogo dešinėje, kai už nugaros jis atlapojo duris ir įsakmiai sušuko: „Stok, arba šausiu!"

Nežinau, ar patikėjau tuo grasinimu: neturėjau laiko apie tai galvoti. Iš baimės man net šiurpas per nugarą perėjo, bet nesustojau. Kaip zuikis nėriau prie durų, kurias buvau mačiusi kitame bokštelyje.

Girdėjau, kaip jis vienu šuoliu įveikė laiptus ir atsidūrė ant akmenimis grįsto takelio. Nusileido švelniai kaip katė. Dar trys dideli žingsniai, ir pasiekiau bokštelį. Durys čia buvo tokios pat kaip manajame. Paknopstomis užbėgau laiptais aukštyn, sugriebiau rankeną ir pastūmiau iš visų jėgų. Durys buvo užrakintos.

Apsisukau, patekusi į beviltišką padėtį, delnus už nugaros prispaudusi prie durų. Jis artinosi. Jau buvo nubėgęs pusę kelio. Ginklas kišenėje, abi rankos laisvos.

Staiga į galvą šovė beprotiška mintis, kad nėra kitos išeities, tik lipti stačiu, čerpėmis dengtu stogu į viršų. Tai netgi atrodė pakankamai saugu: čerpės sausos, batų padai guminiai, o jeigu paslydusi ir nukrisčiau, tai tik ant takelio. Bet ant takelio buvo Šandoras.

O apačioje, anapus dantytos sienos, – tamsa, begalinė tuščia erdvė ir tolumoje tekanti gili upė...

Paskui pamačiau laiptus – neilgus, sraigtinius, apsivy-

niojusius aplink bokštelį iš išorės pastebėjau juos ir anksčiau, dieną, bet buvau pamiršusi. Jie sukosi į viršų, ne žemyn, tačiau kito kelio nebuvo. Palei išlenktą bokštelio sieną skriste užskridau aukštyn ir dingau iš akių, Šandorui dar nespėjus atsistoti ant pirmos pakopos.

Kai kas sako, kad baimė suteikia sparnus. Tikriausiai ir man taip nutiko, be to, nereikia pamiršti, kad Šandoras, nors ir labai sportiškas, tą vakarą jau buvo pavargęs po dviejų įtemptų pasirodymų. Žinau, kad gerokai greičiau už jį lėkiau ta siaubinga spirale į viršų. Kur švietė mėnulis, buvo visai nesunku, ir netgi kai pakliuvome į juodą šešėlį kitoje bokštelio pusėje, aš tarytum savaime jaučiau, kur reikia statyti koją, tuo tarpu jis, girdėjau, klupo ir be reikalo švaistė jėgas šlykščiai keikdamasis, o vieną akimirką, pritrūkęs kvapo, išvis sustojo ir kažką šūktelėjo, vėl grasindamas ar įsakydamas. Galiausiai laiptų juosta paskutinį kartą apsivyniojo aplink bokštelį, ir aš kaip kulka iššokau ant švininiais lakštais dengtos stogo plokštumos.

Galvoti nebuvo kada. Nedrįsau net stabtelėti ir apsižvalgyti, kur esu ir kas priešakyje. Lyg per miglą mačiau mėnesienoje skendintį švinu išklotą stogą su daugybe spindinčių smaigalių ir nuolaidžiais, čerpėmis dengtais šlaitais; jie atrodė kaip statūs, vienas už kitą aukštesni apledėję kalnai, netvarkingai kyšantys lygiame lauke; paauksuotos smailės ir patrankų bokšteliai, kaminų gaubtai ir visokie iškilūs raižiniai tarytum didžiulės šachmatų figūros stirksojo palei stogo kraštus, o vienur kitur žiojintys platūs kaminų vamzdžiai buvo panašūs į pakrikai dangų apšaudančius pabūklus. Akinančioje mėnulio šviesoje visa tai atrodė kaip kažin koks košmarų pasaulis, be jokios tvarkos ar prasmės.

Bėgau artimiausios priedangos link. Tai buvo ilga kaminų eilė, o už jos dar status šlaitas.

Švinu dengtas stogas buvo su keteromis, lakštų kraštai

iškilę į viršų kaip kokie spąstai, dviejų ar trijų colių aukščio, maždaug per šešias pėdas vienas nuo kito. Palyginti laimingai peršokau per pirmą tokią kliūtį ir pasukau kiek į šalį, kad išvengčiau nulūžusio kamino vamzdžio, kuris gulėjo atremtas į kitą briauną.

Jis jau buvo beveik viršuje. Pastebėjo mane. Pridusęs vėl kažką riktelėjo tuo savo grėsmingu balsu.

Mačiau tik jo galvą ir pečius; kojos turėjo būti penkiais ar šešiais laipteliais žemiau. Neprisimenu, kad apskritai būčiau ką galvojusi; tiesiog instinktas privertė mane stabtelėti, atsigręžti, pasilenkti, paimti tą kamino nuolaužą, abiem rankom, įtempus visas jėgas, perkelti per briauną ir paridenti laiptų link.

Pataikiau kuo puikiausiai. Vamzdis atsitrenkė į viršutinę pakopą ir nudardėjo žemyn. Tikriausiai gerokai jam barkštelėjo ir nuvertė nuo kojų, nes galva ir pečiai staiga triukšmingai prasmego, pasigirdo neaiškus bildesys ir kimūs keiksmai, o paskui garsiai sugirgždėjo ploni geležiniai turėklai, – Šarıdoras, matyt, visu kūnu atsirėmė į juos.

Daugiau nelaukiau. Sprukdama į kaminų prieglobstį, girdėjau, kaip vamzdis irgi užkliudė turėklus, paskui, po kelių sekundžių, atsitrenkė į uolas toli apačioje, o dar vėliau išjudinti akmenys padrikai supliumpsėjo į upę.

Aš tuo metu kaip tik pralėkiau pro kaminus ir, mėtydama pėdas, skuodžiau tarp stačių stogų šešėlių.

Buvau išlošusi šiek tiek laiko, bet, žinoma, negalėjau tikėtis, kad pavyks ilgai išsisukinėti ar gerai pasislėpti tokioje keistoje, atviroje vietoje. Supratau, jog turiu rasti kokį nors būdą nulipti žemyn, ir kuo greičiau. Ir dar supratau, kad jis tikrai neleis man grįžti tuo pačiu keliu, kuriuo buvau atėjusi. Bet kur yra vieni išoriniai laiptai, gali būti ir kiti...

Nelėtindama greičio, bet stengdamasi bėgti kuo tyliau,

šmurkštelėjau tarp dviejų didžiulių kaminų, paskui pasinaudojau kažkokio šešiakampio stogo šešėliu ir puoliau prie dantyto pakraščio. Jei čia iš tikrųjų buvo dar vieni laiptai, tikėjausi juos rasti palei išorinę sieną. Tiesą sakant, miglotai netgi prisiminiau juos mačiusi, bet, sutrikusi ir išsigandusi, niekaip nesusivokiau kur.

Bokštelis su į viršų vedančiais laiptais, kuriais abu ir užlipome, buvo pietrytiniame pilies kampe, tarp centrinės viešbučio dalies ir pietinio sparno, kuriame gyveno grafas su grafiene. Užlindusi už kaminų, iš karto pasukau į šiaurę, nes šiauriniame sparne miegojo patarnautojai; juos tikėjausi prisišaukti į pagalbą. Be to, dar pagalvojau, kad kitas kampinis bokštelis, šiaurės rytuose, irgi gali būti su laiptais, tokiais pačiais kaip anie, ir jais nulipusi atsidurčiau šiauriniame sparne.

Buvau ties centrinės dalies viduriu, maždaug tokiame pačiame aukštyje, kaip ir mano bokštelis, – atpažinau stogo smaigalį ir sparnuotą slibiną, besistengiantį sugauti mėnulį. Tamsiame kampelyje išdrįsau stabtelėti ir įsiklausyti: šiaip taip sulaikiusi kvėpavimą, pro duslius širdies dūžius mėginau išgirsti, ar jis tebesiveja.

Netrukus išgirdau. Artėjo nelabai greitai; buvo dar gana toli, išklydęs iš kelio, sukiojosi kaip pėdsaką pametęs skalikas. Bet skalikas, žinantis, jog auka čia pat, tereikia įvaryti ją į kampą, retai pasiduoda ir grįžta atgal vien todėl, kad pametė pėdsaką. Šis irgi ėjo pirmyn.

Tačiau, kaip supratau, nebuvo visiškai tikras, į kurią pusę iš pat pradžių nubėgau. Ir tą pačią akimirką, kai jau įsitempiau, pasirengusi sprukti tolyn, staiga išgirdau, kad jis sustojo. Stovėjo ne trumpiau kaip minutę, tikriausiai irgi įsiklausydamas. Mintyse mačiau jį, lankstų, stiprų ir juodą, apsitempusį prigludusiais tarsi žvėries oda drabužiais, tarp kampuotų šešėlių besistengiantį įžiūrėti mane. Aš nė nekrustelėjau.

Jis iš lėto žengė du žingsnius į priekį ir vėl stabtelėjo. Tūnojau savo kamputyje, abi rankas sukišusi į plyšį tarp akmenų, tarsi būčiau norėjusi sulįsti visa, kaip kirmėlė sulenda į žemę. Sustingę pirštai nejučiomis atplėšė skiedinio gabalą. Jis tyliai, saugiai nukrito man į delną, tačiau tą akimirką, įsivaizdavusi, koks triukšmas galėjo kilti, pastėrau iš baimės, veidą išmušė prakaitas.

Bet netrukus, jausdama drėgname delne šiurkščią maždaug balandžio kiaušinio dydžio atplaišą, šį tą sugalvojau; gudrybė buvo visiems žinoma, bet pamaniau, jog verta pamėginti, – šiaip ar taip, nelabai ir turėjau ką prarasti. Atsargiai, be jokio garso, atsitraukiau nuo akmeninės sienos; paskui, neišlįsdama iš slėptuvės, aukštai užsimojau ir sviedžiau tą skiedinio gabalą kuo toliau – ten, iš kur buvome atėję, pietinio pilies sparno link.

Garsas, kurį jis sukėlė krisdamas ir riedėdamas žemyn, buvo pakankamas; iš tikrųjų atrodė, jog ten žmogus netyčia paspyrė akmenuką. Girdėjau, kaip girgžtelėjo guma, kai jis staiga apsisuko, o paskui tylūs, bet aiškūs žingsniai ėmė greitai tolti į tą pusę, iš kurios buvome atėję.

Iš pradžių man šovė mintis tyliai sekti jam iš paskos ir kaip nors pasprukti to paties bokštelio laiptais, bet būtų reikėję pereiti didelį atvirą plotą, kurį jis galėjo stebėti.

Dabar jau negirdėjau, ką jis daro. Pamaniau, jog tikriausiai medžioja mane virš pietinio sparno. Greitai nėriau į priešingą pusę, klupdama lėkiau per ryškios šviesos ruožus bei šešėlius, abi rankas atkišusi į priekį: šioje vaiduokliškoje vietoje, nors ir skaisčiai nutviekstoje mėnulio, jaučiausi keistai, lyg bėgčiau apgraibomis.

Priešais, kampe į šiaurės rytus, dunksojo bokštelis, toks pat kaip ir anas, kurio laiptais užbėgau į viršų. Ten, be abejo, turėjo būti tie dieną matyti antrieji laiptai... o gal ne?

Taip, laiptai ten buvo: šešėlyje, kur nesiekė mėnulio šviesa, įžiūrėjau viršutines pakopas. Bet pripuolusi artyn pa-

mačiau, kad jie sugriuvę: viršuje sukalta tvirta medinė užtvara, o koks pustuzinis aptrupėjusių pirmųjų laiptelių pakibę ore.

Tačiau šalia, bokštelio sienoje, tiesiai priešais mane, buvo durys.

Kaip ir visos kitos durys šioje pilyje, jos buvo sunkios, apkaustytos geležimi, su masyviais įtvarais. Nemačiau jokio užrakto, tik didelę išlenktą rankeną, kuri, kaip supratau suėmusi ją ir paspaudusi, buvo kažin kokio gyvūno formos, tarytum grifo ar sparnuoto driežo. Durys atrodė nepajudinamos. Ir stūmiau, ir traukiau, negalėdama patikėti, kad šis stebuklingai atsiradęs kelias į laisvę taip ir neprasivers.

Ko gero, kaip tik tą akimirką man pirmą kartą dingtelėjo į galvą, kad galiu ir neištrūkti, kad tai, kas atsitinka kitiems žmonėms, netrukus gali atsitikti ir man. Net pasakiška pilies aplinka – nuošalus slėnis, bokšteliai, mėnulio šviesa, dantytos sienos, durys su grifo formos rankena – visos tos puošnios romantiškų vaikystės svajonių dekoracijos, tapusios tikrove, dabar atrodė ne kaip sapnas, o kaip tikras košmaras. Šitaip sugautas svajonių pasaulyje, tikriausiai kiekvienas mielai iškeistų jį į nedidelį skurdžios dykynės plotelį pilkoje dienos šviesoje.

Akmeninėje sienoje buvo ir įprastas skambučio mygtukas, įtaisytas tarp geležinių papuošimų. Paspaudžiau. Tokią beprotišką naktį tai atrodė visai normalu. Ko gero, nebūčiau nustebusi, jei koks burtininkas būtų tyliai pravėręs duris, nusilenkęs ir pakvietęs užeiti į voratinkliais apraizgytą, distiliacijos indais nukrautą buveinę...

Tačiau nieko neatsitiko. Mėnulio nušviestos durys tebebuvo aklinai uždarytos.

Sakoma, kad kiekviena pabaiga kartu yra ir pradžia. Stovėdama ten ir spausdama tą kvailą skambutį, jaučiau, kaip dingsta ne tik drąsa, bet ir energijos teikusi baimė;

buvau apkvaitusi ir išsekusi, ir staiga prisiminiau, kur mačiau tuos kitus laiptus.

Jie buvo kaip tik man labai patogioje vietoje. Platūs akmeniniai laiptai vedė žemyn, prie vartų – prie vieno iš dviejų vienodų bokštelių, pastatytų abipus pagrindinio kelio, netoli tilto. Iš pradžių tuos bokštelius, matyt, jungė gynybinės sienos atkarpa su šaudymo angomis – siauras virš vartų sumūrytas koridorius, tačiau dabar buvo likęs tik gerokai apiręs karkasas, išlenkta trupančių akmenų arka. Pietinis vartų bokštelis irgi atrodė sugriuvęs ir apleistas, jo laiptai nuvirtę, tik stogas styrojo kaip koks išpuvęs dantis. Tačiau šiaurinis – aš tai žinojau – buvo neblogai išsilaikęs ir lengvai pereinamas, iš jo galėjai matyti kiemą, ir laiptus, ir paradines pilies duris, ir tiltą, ir kelią, kuriuo turėjo atvažiuoti Luisas...

Šandoras nesirodė. Prisiglaudusi prie išlenktos sienos, šonu išslinkau iš šešėlio ir lyg pamišusi zigzagais per stogą pasileidau vakarinio fasado bei vartų bokštelio link.

Neapsirikau. Laiptai buvo ten. Neužtverti. Mėnesienoje aiškiai mačiau viršutines pakopas, už kokių penkiasdešimties jardų nuo manęs. Iššokusi iš šešėlio ir skuosdama per mėnulio ryškiai apšviestą plotą, staiga vėl išvydau Šandorą. Jis, matyt, buvo pasielgęs, kaip aš ir tikėjausi. Apibėgęs priešingą pilies sparną, dabar artinosi prie kitos vartų pusės – prie to sugriuvusio bokštelio.

Jis irgi mane pastebėjo. Mačiau, kaip jo rankoje grėsmingai žybtelėjo ginklas, bet žinojau, kad tokioje vietoje tikrai nedrįs šaudyti. Šiaip ar taip, atgal grįžti negalėjau; nebuvo kur; bokštelį, kuriuo iš pradžių abu užbėgome į viršų, jis būtų pasiekęs greičiau už mane. Be to, aš savo laiptais galėjau nulipti į kiemą. O jis – ne. Jo laiptai buvo sugriuvę, o ir pats bokštelis – tik nuolaužų krūva. Kad mane pagautų, jis turėjo eiti didelį lanką atgal. Taigi puoliau į priekį.

Jau buvau nubėgusi gal dvidešimt jardų, – nežiūrėdama

į jį, visą dėmesį sutelkusi į tuos akmeninius laiptus, – kai staiga pamačiau, ką Šandoras daro. Buvau visai pamiršusi, kas jis toks ir kuo užsiima. Žmogui, įpratusiam kasdien vaikščioti lynu, devynių colių platumo siena, kad ir kokia aptrupėjusi, tikriausiai atrodė plati kaip greitkelis. Jis net nesudvejojo. Kaip katė šuoliais užlipo į sugriuvusį bokštelį, netrukus jau buvo ant arkos ir bėgo – ne ėjo, o bėgo – artyn prie manęs.

Iš siaubo sustingusi pastebėjau ir dar kai ką. Toli apačioje, kalno papėdėje, tarp dešinėje sužėlusių tamsių medžių tarytum švystelėjo važiuojančio automobilio žibintai.

Tai, žinoma, buvo kvaila, bergždžios pastangos, bet aš pašaukiau jį vardu: „Luisai, Luisai!“ Vargu ar mano šauksmą galėjo išgirsti kas nors, esantis toliau negu už dešimties jardų; ta trūksminga dejonė, išsiveržusi man iš gerklės, buvo tylesnė net už pelėdos ūkavimą miške. Šandorui tereikėjo žengti tris greitus žingsnius, kad pereitų arką ir atsidurtų tiesiai virš laiptų. Apsisukau ir sprukau atgal, iš kur buvau atbėgusi.

Jis nušoko ant stogo plokščių ir puolė mane vytis.

Dabar bent jau žinojau, kur statyti koją, ir buvau tikra, kad jis nešaudys. Kadangi buvau laimėjusi maždaug trisdešimt jardų, dar tikėjausi kaip nors pasiekti kampinį bokštelį ir laiptais nulėkti į savo kambarį. Be to, dabar turėjau pas ką bėgti. Pas Luisą.

Bet kone tą pačią akimirką supratau, kad, netgi su tokiu pranašumu, vargu ar pavyks pasprukti. Baimė atėmė man jėgas, o Šandoras fiziškai buvo daug stipresnis ir vikresnis... Dabar rankų nebelaikiau atkišusi į priekį. Nors nelabai ką matydama, kiek kojos įkabina skuodžiau stogo labirintais atgal virš šiaurinio pilies sparno, aplink bokštelį su tomis aklinai uždarytomis stebuklingomis durimis...

Jos buvo plačiai atvertos.

Jau lėkiau pro šalį, kai staiga akies krašteliu pastebėjau

tuščią, juodą stačiakampį. Šandoras buvo tik už dešimties jardų nuo manęs. Supratau, kad savo bokštelio tikrai nepasieksiu. Kad ir kokia neaiški, tai atrodė vienintelė išeitis. Staigiai apsisukau, kaip koks persekiojamas kiškis, ir griūte įgriuvau pro atviras duris.

Jis prabėgo pro mane. Tas judesys, kai griebiausi už staktos, apsisukau ir puoliau į durų plyšį, buvo jam visiškai netikėtas. Tiesiogine prasme išnykau, kai reikėjo tik ištiesti ranką. Nerdama į šešėlį, mačiau, kaip jis prašvilpė pro šalį, ir uždususi visu kūnu atsirėmiau į slidžią vidinę bokštelio sieną.

Nežinau, ką tikėjausi už tų durų rasti, gal kokią laiptinę; bet jos nebuvo. Įsitvėrusi staktos ir nerdama į tamsą, po kojomis pajutau lygias, slidžias grindis, o paskui, kai svirduliuodama ištiesiau rankas ir atsirėmiau į sieną, kad nepargriūčiau, man už nugaros durys, pro kurias ką tik buvau įvirtusi, greitai užsivėrė, ir užsidegė šviesa.

Grindys, spindinčios plieninės sienos ir šviesa kartu su manimi bauginamu greičiu ėmė kristi žemyn. Tai buvo liftas.

Šešioliktas skyrius

O Luisai!..

V. Šekspyras *„Karalius Jonas“*

Vos spėjau susigaudyti. Tik po kurio laiko supratau, kas atsitiko. Liftas buvo įrengtas labai kruopščiai, šachta pratęsta iki pat stogo, kad būtų galima pasivaikščioti palei gynybines sienas ir (kaip sužinojau vėliau) pasigrožėti vaizdu į

pietų pusę. Pati nesuvokdama, ką darau, tik be atodairos spausdama atseit skambučio mygtuką, aš liftą iškviečiau, o paskui, įvirtusi į tą mažą metalinę dėžę ir išskėtusi rankas, kad nepargriūčiau, matyt, netyčia užkliudžiau valdymo pultą ir pasiunčiau kabiną žemyn.

Vargu ar iš karto pajutau, kad jau nebekrentu. Kone verkdama ir sunkiai gaudydama orą, drebančiomis kojomis kaip tik mėginau pasikelti nuo grindų, kai kritimas liovėsi – taip pat sklandžiai, kaip ir buvo prasidėjęs, – ir durys skimbtelėjusios atsivėrė. Priešais šmėstelėjo blausiai apšviestas koridorius, tuščias ir tylus. Jaučiausi lyg apsvaigusi, rankos slydo per rantuotas metalines lifto sienas, bet šiaip taip atsistojau, vis dar gerai nesuvokdama, kas vyksta, ir netvirtai žengiau atvirų durų link.

Jos užsivėrė man prieš nosį. Metalinis narvas vėl pajudėjo – šįkart aukštyn. Jis iškvietė liftą į viršų. Tikriausiai stovėjo ten, ant stogo, nykščiu nuspaudęs mygtuką, o aš, uždaryta geležiniuose spąstuose, skriejau atgal, pas jį.

Užguliau valdymo pultą. Nenutuokiau, kas čia per mygtukai, be to, pamačiau, kad visi užrašai vokiški. Bet vienas mygtukas buvo raudonas; jį ir nuspaudžiau iš visų jėgų. Net silpna pasidarė, kai liftas, šaižiai sugirgždėjęs, sustojo kažkur pusiaukelėje. Tada nykščiu smarkiai paspaudžiau patį žemutinį, atleidau raudonąjį, ir po nepakenčiamai ilgų dviejų sekundžių pajutau, kad liftas vėl leidžiasi žemyn...

Šįkart stovėjau prisiglaudusi prie durų ir laukiau, viena ranka atsirėmusi į metalą, pasirengusi veržtis lauk, o kita tvirtai sugriebusi vienintelį nepritvirtintą daiktą lifte – nemažą geležinį lovelį nuorūkoms, gal pėdos ilgumo ir devynių colių platumo, kurį radau kampe, po valdymo pultu.

Durys lengvai slysdamos atsidarė į tamsą. Tebuvo prasivėrusios per pėdą, kai išlindau ir atsisukusi įspraudžiau peleninę, kol nespėjo vėl užsidaryti. Jos švelniai atsirėmė į geležį, suspaudė... ir liko praviros, su devynių colių plyšiu.

To pakako. Liftas nepajudėjo. Šviesoje, siauru spinduliu srūvančioje pro pleištu sutvirtintą tarpą, mėginau įžiūrėti, kur esu.

Stovėjau ant gruoblėtų akmeninių plytelių ir iš aplinkui tvyrančio oro supratau, jog čia ne koridorius, o gana didelė patalpa. Buvo šalta ir drėgna: jaučiausi lyg rūsyje; netrukus pamačiau, kad greičiausiai taip ir yra. Prieblandoje įžiūrėjusi blausiai spindinčias butelių eiles, įsitikinau, jog tai vyno rūsys, sumaniai įrengtas tarp virtuvės fligelio ir centrinio pilies pastato. Naujasis liftas buvo įtaisytas kaip reikiant – nuo stogo iki požemio. Pamaniau, jeigu jie liftu nusileidžia paimti vyno, tai kažkur prie jo turėtų būti šviesos jungiklis...

Iš tikrųjų. Pirštais braukdama per sieną abiejose pusėse, užčiuopiau mygtuką, paspaudžiau, ir šviesa – neryški, bet pakankama – įsižiebė kaip tik tą akimirką, kai užgeso lifto lemputė (turbūt su laiko mechanizmu).

Jau ten, pilies koridoriuose, liftas buvo tarytum koks paneliais pridengtas anachronizmas, o čia jis apskritai atrodė kaip iš kito pasaulio. Įtaisytas didelėje skliautuotoje patalpoje su daugybe masyvių kolonų, tarsi medžių, akmeninėmis šakomis remiančių žemas lubas. Tarp kolonų vienur kitur stovėjo vyno lentynos, anaiptol ne naujos, bet amžiumi toli gražu neprilygstančios šiam gotiškam požemiui, kurio didesnė dalis, mano manymu, buvo tiesiog iškirsta iš akmens stačioje uoloje. Atrodė, kad tamsi erdvė po kolonų skliautais driekiasi į visas puses be pabaigos. Iš tos vietos, kur stovėjau, nemačiau nei durų, nei laiptinės, nors iš dar juodesnės tamsos lopinėlių galima buvo suprasti, kurie tuneliai veda gilyn, po kita pilies dalimi.

Vėl pasisukau veidu į liftą ir, prisimindama, kur jis yra viršutiniuose aukštuose, mėginau įsivaizduoti, kurioje vietoje po pilimi dabar esu. Šiek tiek į dešinę turėjo būti cen-

trinis korpusas ir paradiniai laiptai. Į kairę – virtuvės patalpos, o už jų dar arklidė ir sarginė prie vartų...

Dvejodama prikandau lūpą. Neįmanoma buvo atspėti, kaip toliau elgsis Šandoras. Nežinojau, ar jis matė artėjančio automobilio žibintus; tikėjausi, kad ne. Šiaip ar taip, dar turėjau vilties, kad, nenorėdamas gaišti laiko, numos ranka, liausis mane persekiojęs ir eis tiesiai prie laiptų, vartų bei arklidės link. Arba grįš tuo pačiu keliu, kuriuo atėjome, per mano miegamąjį, ir tuomet jam teks nulipti paradiniais laiptais...

Negalėjau iš anksto nuspėti. Tik žinojau, kad nieku gyvu neliksiu šiame aidingame požemyje. Reikėjo kaip nors išsigauti į paviršių, į kiemą. Net jei Šandoras ten, galvojau, vis tiek netrukus ten turi pasirodyti ir mano gelbėtojas – Luisas.

Ir staiga suvokiau, kad šitoks mano saugumas būtų pavojingas pačiam Luisui. Jeigu įvažiuodamas į kiemą ar eidamas į pilį jis netyčia susidurtų su Šandoru, aš jau neabejojau, kaip elgtųsi pastarasis; o Luisas juk nieko neįtarė ir, kiek žinojau, buvo neginkluotas.

Gal tai ir kvaila, bet liftu važiuoti nebesiryžau. Pasukau į kairę ir, bėgdama tarp kolonų, ėmiau ieškoti išėjimo...

Vėl buvau pasakų pasaulyje, tarytum Raudonkepuraitė, pasiklydusi niūraus miško glūdumoje... Visose pusėse stūksojo didžiuliai akmeniniai kamienai, tamsiais ruožais išraižę grindis. Netrukus kolonos užstojo blausią elektros šviesą, ir aš apgraibomis ėjau nuo akmens prie akmens, klupinėdama ant nelygių grindinio plytelių, o prieš akis buvo vis tamsiau.

Ir kaip tik tą akimirką, kai bailiai stabtelėjau, jau ketindama sukti atgal šviesos link ir galbūt pasinaudoti liftu, – nors viršuje, koridoriuje, galėjau sutikti Šandorą, – staiga priešakyje išvydau švieselę ir supratau, jog tai mėnulio spin-

dulys, įsiveržęs pro lango plyšį išorinėje sienoje. Bėgte puoliau ten.

Tai buvo senoviškas ieties smaigalio formos langelis gilioje akmeninėje ambrazūroje, neįstiklintas. Pro jį dvelkė kvapnus nakties oras; pažvelgusi į lauką, pamačiau mėnesienoje spindinčias pušų eiles ir išgirdau tylų krentančio vandens šniokštimą. Viduje, kaip tik priešais langelį, į viršų vedė prasiskverbiančių mėnulio spindulių neblogai apšviesti akmeniniai laiptai. Jų gale buvo įprastinės sunkios durys, gausiai apkaltos geležimi. Melsdama Dievą, kad jos būtų neužrakintos, pusiau bėgte, pusiau ropomis užlipau laiptais, sugriebiau didelę apvalią rankeną, pakėliau masyvų skląstį ir stumtelėjau.

Durys atsidarė lengvai ir tyliai. Atsargiai pravėriau jas gal per pėdą ir apsižvalgiau.

Šįkart priešais mane buvo koridorius – plytelėmis išklotos grindys, nendriniai dembliai, blausios šviesos, greičiausiai kažkur netoli virtuvių. Kairėje iki kampo abiejose pusėse mačiau tik daugybę uždarytų durų; bet vos už dvidešimties jardų į dešinę koridorius baigėsi dar vienomis skliautinėmis durimis. Šios buvo užsklęstos iš vidaus, tačiau skląsčiai netrukus pasidavė, ir aš palyginti tyliai išlindau. Lauke išvydau tamsą, mėnulio nutviekstas arkas ir daugybę neaiškių, masyvių pavidalų. Atsargiai uždariau duris ir atsišliejau į sieną šešėlyje, mėgindama susiorientuoti.

Po akimirkos viskas pasidarė aišku. Susivokiau išėjusi į karietų pastogę. O pavidalas, šmėkšantis priešais mane, buvo senovinė uždara karieta: jos iena styrojo kaip laivo stiebas ir pusiau dalijo mėnulio apšviestą arkų galeriją, už kurios įžiūrėjau pilies kiemą. Šalia karietos stovėjo automobilis – didelis senoviškas limuzinas. Ant pirštų galų pralindau pro abi transporto priemones ir, stabtelėjusi prie vienos arkos, atidžiai apžvelgiau kiemą.

Jis buvo tuščias. Jokio garselio. Skaisčioje mėnesienoje, tarytum sidabriniu pieštuku nuspalvinusioje sceną, niekas nė nekrustelėjo, bet kone tą pačią akimirką išgirdau automobilio, kopiančio į kalną jau visai netoli pilies, variklio parpimą; tas garsas vis artėjo, o paskui atsklido tik duslus aidas – automobilis, matyt, važiavo per tiltą. Netrukus žibintai tarsi ietys pervėrė arkas, didžiulė mašina – labai keista – įriedėjo į kiemą, apsisuko, priešakinėmis šviesomis zonduodama visus tamsius kampus, ir tyliai sustojo; gal tik jardo platumo tarpelis buvo tarp jos kapoto ir atviros arkų galerijos, vedančios į karietų pastogę.

Šviesos užgeso. Variklis nutilo, Luisas tyliai išlipo iš automobilio ir pasilenkė prie galinės sėdynės pasiimti lagamino.

Kai atsitiesė, su lagaminu rankoje, aš sušnibždėjau:

– Luisai.

Jis tarytum neišgirdo, bet paskui, kai jau sukaupiau drąsą ir, nekreipdama dėmesio į galimą pavojų, norėjau arba pašaukti garsiau, arba išlįsti iš slėptuvės ir eiti prie jo, staiga pasisuko, numetė lagaminą ant priekinės sėdynės, vėl atsisėdo į vairuotojo vietą ir užvedė variklį. Dvejodama tebestovėjau, visa įsitempusi ir drebanti iš baimės, kai išgirdau jį atleidžiant rankinį stabdį, ir automobilis, be šviesų, pro atvirą arką tyliai įriedėjo į karietų pastogę.

Tuomet prisiminiau, kaip profesionaliai jis reagavo į reporterių kameras. Taigi ir dabar, išgirdęs tamsoje šnabždesį, nenorėjo išsiduoti galimam stebėtojui. Automobilis sustojo per jardą nuo manęs; jis ramiai išlipo, neišjungęs variklio, ir labai tyliai tarė:

– Vanesa?

Po akimirkos buvau jo glėbyje – apsikabinau iš visų jėgų, vos nepasmaugiau ir nepajėgiau ištarti nieko daugiau, tik: „Mielasis, mielasis, mielasis...“

Jis gana kantriai visa tai iškentė, viena ranka spausdamas mane prie savęs, kita glostydamas ir tapšnodamas kaip kokį išsigandusį žirgą. Pagaliau švelniai išsilaisvino:

– Tai bent sutikimas! Kas atsitiko? – Ir staiga suirzęs sušnibždėjo: – Tavo veidas. Kur užsigavai? Kas čia dedasi? Kas yra?

Buvau ir pamiršusi sumuštą skruostą. Tik dabar pajutau, kaip skauda. Pridėjau ranką.

– Tas žmogus... vyriškis iš cirko... Šandoras Balogas, tas vengras... žinai, ką turiu galvoje. Jis čia, kažkur netoliese, ir... o, Luisai...

Mano balsas nevykusiai užlūžo, šnabždesys nuskambėjo gana garsiai, aš žioptelėjau, prikandau lūpą ir vėl įsikniaubiau į jį.

– Nusiramink, mieloji, viskas gerai, – tarė jis. – Turi galvoje tą lyno akrobatą iš cirko? *Jis* taip sumušė tau veidą? Paklausyk, mieloji, paklausyk, dabar jau viskas gerai... dabar tu saugi. Aš čia... Nebesijaudink. Papasakok man. Ar gali man viską papasakoti? Kuo greičiau.

Iš balso jis atrodė sukrėstas ir labai pasipiktinęs, bet kažkodėl nenustebęs. Pakėliau galvą:

– Grįžai kaip Li Eliotas todėl, kad žinojai apie jį?

– Ne apie jį, ne. Tačiau tikėjausi blogiausio – kad vėl teks prisigretinti prie cirko. Dabar gal to neprireiks. Jeigu jau viskas ima aiškėti, melskime Dievą, kad tai įvyktų šioje sienos pusėje. Taigi greičiau, mieloji. Papasakok man.

– Taip, taip, pamėginsiu, bet jis kažkur netoliese, Luisai. Kažkur čia, ir turi ginklą.

– Aš irgi turiu, – dalykiškai atsakė mano vyras, – ir mudu pasistengsime pirmi jį pamatyti. Kas už tų durų?

– Užpakalinis išėjimas, berods netoli virtuvių. Pro ten išlindau iš požemio.

– Vargšelė. Eikš čia, už automobilio... Jeigu jis pasiro-

dys iš ten, mes jį pričiupsime. O jeigu eis pro arką, irgi lengvai pastebėsime. Tiktai kalbėk tyliau. Pasakok, Vanesa, jei gali...

– Dabar jau galiu. Dabar viskas gerai. Ką gi, pirmiausia Analiza atidavė mums senąjį keršį, kuris priklausė jos dėdei Francliui, ir mes susitarėme, kad šiąnakt atsigabensime jį čia, o kartu ir jo balną...

Kaip galėdama trumpiau ir greičiau papasakojau jam viską, kas buvo atsitikę, net apie sagę su brangakmeniais bei portretą.

– Tikriausiai jis grįžo atgal anuo keliu, – užbaigiau, – į mano kambarį. Ten juk liko sagė ir ant grindų išbarstyti akmenėliai. Šnekėjo, kad jie nieko neverti, bet greičiausiai melavo, norėdamas mane suklaidinti. Sakė, kad pardavinėja „sapnus pasmerktiesiems". „Visuomet, – sakė, – rasi, kam parduoti sapnus". Ir būtinai norėjo pasiimti balną, tik nesuprantu kodėl, tačiau tai reiškia, kad ketina patikrinti, ar tikrai įdėjau jį į grūdų dėžę. Vadinasi, kad ir kuriuo keliu nuliptų žemyn, vis tiek ateis į arklidę; be to, jis galėjo matyti, kaip atvažiavai, – ar bent jau girdėti, – ir dabar galbūt laukia, kol įeisi į vidų, kad nemačiomis išslinktų ir pabėgtų. Luisai, jeigu neisi pro paradines duris, jis pradės galvoti kodėl; o jeigu eisi ir tave pamatys, tai tikriausiai pažins, ir tada...

Neatrodė, kad Luisas klausytųsi. Tebelaikė mane apkabinęs, bet gana atsainiai; nulenkęs galvą, jis kažką mąstė.

– „Sapnus pasmerktiesiems", – tyliai pakartojo. – Pradedu suprasti... Ir jam būtinai reikia balno, ar ne? – Jis pakėlė galvą ir džiugiai sušnibždėjo: – Kaip Dievą myliu, tu tai atskleidei, iškėlei aikštėn! Ne, pasakysiu vėliau. Kur arklidė? Greta?

– Taip, ten. Už tų durų, šalia karietos. Yra ir kitos durys, iš kiemo.

– Gerai. Vargu ar jis ėjo atgal, į tavo kambarį: manau, jog nemelavo, kai sakė, kad „brangakmeniai“ tėra paprasčiausi cirko blizgučiai. Kam jam dar meluoti ir mėtyti juos ant grindų, kai jau vis tiek buvo išsidavęs ir, šiaip ar taip, ketino tavimi atsikratyti? Ne, sage jis domėjosi tik todėl, kad tai reiškė, jog buvai prikišusi rankas prie balno... To balno jam būtinai reikia, taigi jis eis į arklidę. Kaip manai, ar buvo pakankamai laiko jam nulipti nuo stogo, pasiimti balną ir pereiti tiltą dar iki man atvažiuojant?

Mėginau prisiminti.

– Sunku dabar pasakyti, man tas laikas prailgo kaip metai, bet tikriausiai praėjo vos kelios minutės... Ne. Ne, jis negalėjo spėti.

– Tuomet arba tyko virš vartų, kada galės nulipti, arba jau yra arklidėje ir laukia, kol nueisiu. Bet kuriuo atveju turėjo matyti arba girdėti automobilį. Pabūk ten minutėlę, man reikia pagalvoti.

Luisas atsiskyrė nuo manęs kaip šešėlis; netrukus aiškiai išgirdau, kaip jis juda automobilyje, girgždina sėdynes, niurna; prieš išjungdamas variklį, dar spustelėjo akceleratorių, paskui garsiai išlipo ant akmeninio grindinio ir galiausiai užtrenkė dureles.

Tuomet vėl atsirado šalia manęs, vienoje rankoje laikydamas lagaminą. Kita apkabino mane ir prisitraukė arčiau. Jaučiau ramų, lėtą jo širdies plakimą, o tylus kvėpavimas virpino man plaukus. Mano kūnas irgi atsipalaidavo, veikiamas tokios nedrumsčiamos ramybės, ir pagalvojau, kad malonu visa tai perleisti profesionalui. Malonu žinoti, kad netrukus tas grakštus juoda oda apsitempęs žvėris suvoks, jog susidūrė ne su atsitiktine turiste iš Anglijos ir suglumusiu jos vyru, o su Mūsų Žmogumi (laikinai) iš Vienos.

– Teks eiti pro paradines duris, – tarė Luisas. – Jis to laukia. Pasistengsiu, kad manęs nepažintų, jei stebi, o au-

tomobilio jis nėra matęs. Šįkart aš čia su „Mersu“. Ir iš karto grįšiu, pro tas tavo duris. Planas gana paprastas, rasiu per porą minučių. Ar pabūsi čia porą minučių viena?

– Taip.

– Gera mergaitė. Ir dar... jei kartais jis būtų viduje... geriau ten neik. Lauk manęs čia. Ne automobilyje... gal toje senoje karietoje? Taip, durelės atviros. Lipk ir sėdėk tyliai. Tuoj grįšiu.

– Ką ketini daryti?

– Dėl tavęs, tai man atrodo, kad jis numos ranka ir pasistengs greičiau dingti. Bet įtariu, kad iš karto mėgins susisiekti su savo bosais, ir norėčiau ten būti, kai tai įvyks. Taigi manau, kad leisime jam pasiimti tai, ko čia atėjo.

– Nori pasakyti, kad šitaip jį ir paleisi? Dabar? Šiąnakt? Nieko jam nedarysi?

Luisas labai švelniai palietė sumuštą mano skruostą.

– Kai galiausiai jis paklius man į rankas, – tarė, – prižadu, kad daugiau niekada nebevaikščios lynu ar kuo kitu... už tai, ką padarė. Tačiau dabar turiu dirbti savo darbą.

– Žinau.

Nemačiau, tik iš balso supratau, kad jis šypsosi:

– Abu žinome, jog sumuštas tavo skruostas yra daug svarbiau už krūvą slaptų dokumentų, tačiau negalime pamiršti, kad aš, deja, dar nesu atleistas.

– Gerai, Luisai. Viskas gerai.

– Tai lipk į vidų ir sėdėk. Ilgai neužtruksiu.

– Luisai...

– Ką?

– Būk atsargus, gerai? Jis pavojingas.

Luisas nusijuokė.

* * *

Įlipusi į senąją karietą, pasijutau kaip kokiame seife ar skrynioje; viduje buvo tvanku ir ankšta, atsidavė suplėkusia oda ir šiaudais. Ant langų kabojo užuolaidėlės, tankios ir drėgnokos; pačiupinėjus atrodė tarytum iš brokato. Tamsoje apgraibomis radau jas laikančią kilpą ir atleidau, uždengiau visą langą, neliko nė plyšelio menkai šviesai prasiskverbti. Tuomet susigūžiau ant praplyšusių, dygių pagalvėlių ir ėmiau laukti.

Nors nieko nemačiau, saugiai tupėdama tamsioje dėžėje, bet šį tą galėjau girdėti. Karietos durelių viršus buvo iš stiklo, kaip vagono kupė, be to, arklidės pusėje tas stiklas buvo arba išdaužtas, arba nuleistas – šiaip ar taip, žiojėjo atvira skylė. Pro ją traukė skersvėjis, ir netrukus išgirdau atsargius žingsnius kieme, o paskui tyliai klingtelėjo arklidės skląstis.

Senoji karieta stovėjo per du jardus nuo sienos, skiriančios arklidę nuo karietų pastogės, šalia vidinių durų. Šios buvo uždarytos, bet gerai įsižiūrėjusi tarp drėgno brokato klosčių, pamačiau platų šviesos ruožą apačioje, šiek tiek plevenantį ir vis didėjantį, Šandorui su žibintuvėliu einant artyn, grūdų dėžės link.

Jis netriukšmavo, bet labai ir nesistengė slopinti garsų; tikriausiai buvo matęs, kaip Luisas, vėlyvasis svečias, eina į vidų; turėjo suprasti, jog tai tas pats ilgiau užtrukęs vyras, bet, matyt, jautėsi pakankamai saugus, bent jau kol Luisas užlips į kambarį, pamatys, kad nėra žmonos, ir ims ieškoti. Dabar Šandorui rūpėjo tik čiupti tai, ko buvo atėjęs, ir kuo greičiau dingti.

Tyliai dzingtelėjo metalas – jis pakėlė dėžės dangtį. Vėliau pasigirdo šiurenimas, ir nuo aukštyn keliamo balno pabiro grūdai; galiausiai balnas dunkstelėjo ant žemės, o dangtis užsidarė.

Jis iš karto nepabėgo, kaip tikėjausi. Įtempiau ausis, kad girdėčiau, ką ten veikia, bet niekaip nesusigaudžiau...Vėl kažkas sušnarėjo, jis net ėmė tankiau kvėpuoti, o paskui, galėjau prisiekti, išgirdau plėšiamos medžiagos garsą. Kadangi nebuvau palikusi jokių „brangakmenių" jam nusiplėšti, supratau, kad ardo patį balną. Luisas sakė tiesą; „brangakmeniai" iš tikrųjų pasirodė esą beverčiai; matyt, balne buvo dar kažkas, ir dabar, užuot tempęs tokią nepatogią naštą, Šandoras nusprendė kuo ramiausiai išsiimti tai, ką slėpė, stropiai įsiuvęs į minkštą kamšalą. Prisiminiau, kaip jis siūlėsi susiūti tą balną, iš pažiūros jau daugybę kartų taisytą.

Luisas buvo sakęs, jog užtruks tik porą minučių. Tamsoje nematydama laikrodžio, nesuvokiau, kiek laiko praėjo. Gal dvi minutės, gal keturios, gal keturiasdešimt, bet tikriausiai ne daugiau, negu Luisas buvo žadėjęs; ir staiga garsai šalia manęs nutilo.

Toje tyloje vėl aiškiai klingtelėjo arklidės skląstis, pasigirdo artėjantys žingsniai – tylūs, bet ne slapukiški.

Netikėjau savo ausimis ir baisiausiai persigandau, pažinusi Timočio balsą:

– Kas čia? Ką... ponas Balogas! Ką čia veikiate? – O paskui garsiai ir piktai: – Ką, po galais, čia darote su tuo balnu? Kas čia dedasi? Kur Vanesa? Ak, tu...

Trepsėjimas; grumtynių garsas; nustumto Timočio riksmas... Paskui duslus bumptelėjimas ir greitai sprunkančio žmogaus žingsniai. Jie nutolo arklidės durų link, netrukus jų aidas pasigirdo kieme, už kampo, ir visiškai nuslopo, kai Šandoras, matyt, pro arkų galeriją išbėgo ant tilto.

– Timoti! – Kažkaip atstūmiau karietos dureles. Užkliuvau, nepataikiau ant vienintelio laiptelio ir vos neišvirtau stačia galva. Buvo tamsu, nes Šandoras išsinešė žibintuvėlį, bet mano rankos pačios rado durų rankeną bei masyvų

raktą, ir po kelių sekundžių, atlapojusi didžiąsias duris, įlėkiau į arklidę.

Mėnesiena lyg migla sruvo į vidų pro voratinkliais apraizgytą langelį priešais Greino gardą. Netoli grūdų dėžės, susirietęs ant grindų šalia išdraskyto balno, gulėjo Timotis.

Puoliau ant kelių prie jo ir vos nepaspringau iš dėkingumo, kai jis sujudėjo. Ranka susiėmė už galvos ir, įtempęs jėgas, atsirėmė ant alkūnės.

– Vanesa? Kas atsitiko?

– Ar tu sveikas, Timai? Kur jis tau sudavė?

– Į galvą... ne, nepataikė... į sprandą... po perkūnais, kaip skauda, bet manau, kad labai nenukentėjau. Tai tas kiaulė Šandoras, žinai, tas...

– Žinau, žinau. Dabar dėl to nesijaudink. Ar tikrai tu nesužeistas? Taip griuvai, kad net už durų girdėjau... maniau, trenkeisi galva į grūdų dėžę.

– Greičiausiai alkūne. Po velnių, taip, tiesiai į sąnarį. – Dabar jis atsisėdęs energingai trynė alkūnę. – Berods paralyžiavo, gal visam gyvenimui... tas prakeiktas kiaulė! Pabėgo, ar ne? Supranti, jis draskė balną. Ką, po galais..?

– Ką, po galais?.. – Tarsi aidas pasigirdo iš tamsos mums už nugarų, ir abu krūptelėjome kaip netikėtai sugauti nusikaltėliai. Supratome esą labai prasti agentai – ir Timotis, ir aš. Juk galėjo grįžti ir Šandoras; bet grįžo Luisas, nors tą akimirką atrodė visai ne kaip Luisas, o kaip žmogus, ne mažiau pavojingas už Šandorą, atėjęs iš Šandoro pasaulio.

Bet ginklas, kurį spėjome pamatyti jo rankoje, tuoj pat dingo, ir Luisas tarė:

– Timoti, čia tu? Ko gero, būsi jį užklupęs. Kas tau liepė lipti žemyn? Tiek to, nekreipk dėmesio, jis paspruko, ir man reikia jį vytis. Ar matei, ką pasiėmė?

– Kažkokius paketėlius, plokščius... maždaug tokio dydžio, kaip valymo priemonių pavyzdžiai, kuriuos prekei-

viai kaišioja po durimis. – Timotis liovėsi trynęs alkūnę ir ėmė sunkiai stotis ant kojų. – Beje, vieną paliko. Aš ant jo užgriuvau.

Vaikinas dar tik kėlėsi nuo žemės, kai Luisas prišokęs pagriebė tą daiktą. Tai buvo pailgas, plokščias paketėlis, greičiausiai iš polietileno, nekiek didesnis už manilinių kanapių maišelį. Luisas išsitraukė peilį ir atsargiai nupjovė vieną kampą. Pauostė, paskui iškratė šiek tiek į delną ir paragavo.

– Kas čia? – paklausė Timotis.

Luisas neatsakė. Jis užlankstė nupjautą kampą ir įbruko paketėlį Timočiui į rankas, tarstelėjęs:

– Pasaugok man jį, niekam nerodyk. Tu nesužeistas?

– Ne, nė kiek.

– Tuomet pabūk su Vanesa.

– Bet aš...

Tačiau Luisas jau buvo nuėjęs. Girdėjau, kaip atsidarė jo automobilio durelės, o paskui trinktelėjo, jam įlipus. Suburzgė variklis.

„Mersedesui" atbuline eiga lekiant iš karietų pastogės, pašokau ir išbėgau į kiemą. Siauroje arkoje automobilis dar kiek pavažiavo atgal ir stabtelėjo. Pripuoliau prie priekinių keleivio durelių ir patraukiau rankeną. Luisas pasilenkė artyn, atrakino, tada plačiai jas atvėriau.

– Ką?

– Važiuoju su tavimi. Būk geras, nesakyk, kad atstočiau. Nesipainiosiu tau po kojų, pažadu. Tik neprašyk pasilikti.

Jis tik akimirką sudvejojo. Paskui kryptelėjo galvą:

– Gerai, lipk. – Įsiropštusi atsisėdau šalia jo, o Timotis kyštelėjo ranką man per petį ir atitraukė užpakalinių durelių užraktą.

– Aš irgi. Prašau, pone Marčai... Galėčiau padėti, tikrai. Aš labai noriu.

Luisas staiga nusijuokė:

– Jei vienas, tai ir visi, – linksmai tarė. – Vis tiek jau atverčiau savo kortas, ar ne? Gerai, lipk, tik paskubėk, dėl Dievo meilės!

Timotis nespėjo uždaryti durelių, o „Mersedesas" jau visu greičiu šoko iš vietos, apsisuko, cypindamas padangas, ir kaip kulka šovė siauros arkų galerijos link. Žybtelėjo priekiniai žibintai, arkos nušvito, akimirksniu priartėjo, pasigirdo kurtinantis aidas, tarsi išsiskleidžiančios burės pliaukštelėjimas. Po mumis sudundėjo tiltas, o paskui be šviesų, pritildę variklį, tamsių pušų tuneliu riedėjome žemyn.

Septynioliktas skyrius

Jei Luisas, jūsų padedamas, laimėtų...

V. Šekspyras *„Karalius Jonas"*

– Manau, kad ir jis be šviesų, – tarė Luisas. Jo balsas atrodė ramus, tarsi jis būtų važiavęs į geležinkelio stotį sutikti svečių. – Bet atidžiai įsižiūrėkite, gal kuris nors jį pamatysite, gerai?

– Jis čia turėjo automobilį? – paklausė Timotis.

– Džipą. Bent jau aš, važiuodamas aukštyn, mačiau džipą, pastatytą šalikelėje, tarp medžių. Atkreipiau dėmesį. Galvą dedu, kad jo. Pasidairykite, gal ką pastebėsite.

„Mersedesas" pasisuko prieš laikrodžio rodyklę ir ėmė spirale leistis nuo kalno, o mudu su Timočiu pro juodus medžių kamienus įsistebeilijome į priekį ir žemyn. Iš pradžių nieko nemačiau, bet paskui, kai Luisas plačiai apva-

žiavo kitą vingį, staiga išvydau, kaip žybtelėjo ryški šviesa, tik vieną akimirką, toli apačioje.

Kartu su Timočiu sušukome:

– Ten! Jis ten! – Ir dar greitai pridūriau: – Tik akimirką žybtelėjo, gana toli. Ir vėl dingo.

– Berods ten buvo kažin kokia eigulio trobelė? – tarė Timotis. – Lyg ir prisimenu pirmiau ją matęs. Kai jis įjungė žibintus, ji tarytum šmėstelėjo šviesos pluošte.

– Taip, yra ten tokia trobelė, – atsakė Luisas. – Prakeikimas!

– Kodėl?

– Ko gero, žinau, kam jam prireikė šviesų. Netoli tos trobelės atsišakoja miško keliukas. Kam daugiau būtų jungęs žibintus, jei ne norėdamas į jį įsukti? Džipu jis lengvai pravažiuos, o mes šituo automobiliu – vargu. Pažiūrėsim. Tai gal papasakosi mums, kas atsitiko, Timai? Ką ten veikei toje arklidėje?

– Kažkas mane pažadino, nežinau kas. Tarsi riksmas. Ar tu šaukei, Vanesa?

– Taip.

– Tai aš, matyt, ir išgirdau... Bet nebuvau įsitikinęs. Žinai, kartais guli ir nesupranti, nuo ko pabudai... Taigi kurį laiką gulėjau ir klausiausi, bet nieko daugiau negirdėjau, todėl pamaniau, kad suklydau. Paskui... nežinau... Man pasidarė neramu; kiek palaukęs išlipau iš lovos ir priėjau prie durų. Lyg ir išgirdau, kaip kažkur prasivėrė durys, tada atsidariau savąsias ir išlindau į koridorių. Ten nieko nebuvo, bet paskui atsklido jau aiškus garsas. Man pasirodė, kad iš Vanesos kambario.

– Tikriausiai tada, kai jis atidarė vidines mano kambario duris, – pasakiau. – Galėjai ką nors išgirsti.

– Šiaip ar taip... tada pamaniau, kad gal atvykote jūs, pone Marčai, ir ėjote į Vanesos kambarį; taigi, maniau, tik

apsijuoksiu; grįžau atgal ir užsidariau duris. Miegai jau buvo išlakstę, todėl priėjau prie lango ir stovėjau, žiūrėdamas į lauką. Švietė nuostabi mėnesiena, stovėjau ir žiūrėjau, ir... na, galvojau... ir staiga tarytum pamačiau kažką, bėgiojantį palei gynybinę sieną, ant stogo šalia vartų bokštelio. Negalėjau gerai įžiūrėti, nes toliau auga medžiai ir ten buvo daugybė šešėlių, be to, iš pradžių pamaniau, kad visa tai tik įsivaizduoju, bet po kurio laiko įsitikinau, jog ten tikrai kažkas yra. Tada užsitempiau po ranka pasitaikiusius drabužius ir bėgau pasakyti Vanesai. Na... tai atrodė pakankamai keista, kad atkreipčiau dėmesį... jei suprantate, ką turiu galvoje.

– Suprantame, – tarė Luisas.

– Atidariau išorines Vanesos kambario duris, norėdamas pasibelsti į vidines, tačiau jos buvo atlapotos, ir tada pamačiau, kad kambarys tuščias, užuolaidos bet kaip atitrauktos, mažosios durelės atviros. Be abejo, išėjau ant stogo. Jaučiausi šiek tiek nejaukiai – na, judu su Vanesa juk galėjote paprasčiausiai vaikščioti ir grožėtis mėnesiena, ar dar ką nors ten veikti... bet pamaniau, kad nebūtumėte palikę atvirų durų ir šitaip atplėštos užuolaidos... Dėl visa ko stengiausi nesukelti triukšmo ir gana toli nuėjau per stogą, kol galiausiai pamačiau atvažiuojantį automobilį. Visur buvo mirtina tyla, todėl tik stovėjau, kur manęs niekas negalėjo pastebėti, ir laukiau. Paskui jūs įėjote į pilį, ir mažiau negu po dviejų sekundžių sujudėjo dar kažkas. Neįžiūrėjau, kas jis toks, tačiau tai, žinoma, buvo Šandoras. Tykojo ant stogo, šalia vartų bokštelio. Netrukus laiptais nubėgo žemyn, į kiemą. Iš viršaus mačiau, kaip įėjo į arklidę.

– Taigi, – abejingu balsu įsiterpė Luisas, – tu, suprantama, nusekei paskui jį.

– Taip. Taip, savaime suprantama. – Timotis atrodė truputį nustebęs. – Juk anksčiau lyg ir girdėjau riksmą, be to,

viskas buvo taip paslaptinga. Pats nežinau, ką tuo metu galvojau; pamaniau, jog tai galbūt susiję su senuoju keršiu. Pagaliau tai juk vogtas žirgas, ir tikriausiai vertingas. Bet sakau jums, tada išvis nieko nespėliojau, tik labai tyliai įėjau į vidų ir pamačiau jį ant grindų, plėšantį balną į skutelius. Berods paklausiau, ką ten veikia, ir tada jis mane puolė. Atsiprašau, jei padariau ką nors ne taip ir viską jums sugadinau.

– Tu truputį per anksti iššokai, bet ne kažin kiek. Jis neturėjo daug laiko, be to, dar tikiuosi, kad nepaleisime jo iš akių. Šiaip ar taip, ačiū, kad rūpinaisi mano žmona.

– O... – Timotis nugurkė seiles, paskui susitvardė ir atsainiai, kaip vyras vyrui, tarė: – Visuomet prašom, jei galėsiu būti naudingas...

– Tu tikrai daug padarei. Tyčia ar netyčia, visgi meistriškai nudžiovei tą paketą. Dabar tiksliai žinome, su kuo susidūrėme. Nuoširdžiai tau už tai dėkoju.

– Nieko nepaisantis gyvulys, – pasakiau be pagiežos.

Mačiau, kaip jis šyptelėjo. Už nugarų vėl prašneko Timotis:

– O kas ten yra? Tikriausiai kažkas labai vertinga?

– Taip. Tvirtai laikykite tą maišelį, pone Leisi. Jei neklystu, ten kelių šimtų svarų vertės kokainas.

– Kokainas! Narkotikai? Dopingo keliai ir kitokios linksmybės? Negali būti! – Iš balso Timotis neatrodė nei priblokštas, nei sunerimęs, tik susijaudinęs ir labai patenkintas. – Negali būti! Klausyk, Vanesa, ar tu supranti? Šandoras Balogas, a? Žinojau, kad jis niekšas! Be to, ten buvo mažiausiai pustuzinis tokių paketų, gal dar daugiau. Čia tai bent!

– Teisingai sakai, – ramiai tarė Luisas, – čia tai bent. Ir greičiausiai bus dar daugiau. Iš tikrųjų, dopingo keliai ir kitokios linksmybės. Jaučiu, kad judu, geradariai, su savo

pražuvėliu Lipicos eržilu būsite priartėję prie kontrabandininkų gaujos, kurią policija jau senokai mėgina pričiupti; bet kol kas nedžiūgaukite – štai ta trobelė. Laikykitės.

„Mersedesas“ susiūbavo ir sustojo. Tiesiai priešais priekines keleivio dureles tarp tankių medžių buvo plyšys, ir ten, kiek akys matė, į viršų vingiavo gerokai ratų išmaltas miško keliukas.

– Truputį palaukite, – tarė Luisas ir išlipo iš automobilio. Mačiau, kaip pasilenkė pakraštyje ir ėmė iš arti tyrinėti mėnulio skaisčiai nutviekstas vėžes.

Po akimirkos grįžo į savo vietą, ir automobilis pajudėjo.

– Ne ten? – paklausiau.

– Nėra jokių žymių. Ačiū Dievui, lekia į pagrindinį kelią.

– Kaip suprantu, nemanai, kad grįš atgal į cirką?

– Vargu. Juk žino, kad atvyko tavo vyras... ir kad jis – tavo vyras – netrukus sukels triukšmą. Balogas dabar tikrai negalės keliauti per sieną kartu su cirku... tik jau ne gabendamas tą šlamštą... Suvoks, jog policija pirmiausia ten ir važiuos, kai pranešime, ir cirkas, be abejo, bus sustabdytas prie sienos ir apieškotas nuo stiebo iki dugno... jei galima taip sakyti apie cirką.

– Ko gero, kitaip tu ir nemoki, – atsakiau.

– Gal esate jūreivis? – paklausė Timotis.

– Kadaise man priklausė pusė dvylikos pėdų valties, ir dukart plaukiojau Norfolko ežeruose. Jei manai, kad to pakanka... Stop! Jis nuleidžia inkarą.

Apačioje žybtelėjo raudonos švieselės. „Mersedesas“ staiga sumažino greitį ir vos vos šliaužė. Medžiai šalikelėje augo kur ne kur, todėl galėjome matyti visą nuokalnę priešakyje. Jau buvome pusiau nusileidę nuo kalvos. Džipo stabdžių žiburėliai dingo, bet netrukus vėl įsižiebė, kai jis užvažiavo ant tilto.

Luisas tarė:

– Palauksime ir pažiūrėsime, kur pasuks. Lažinuosi, kad į kairę... Vargu ar ryžtųsi važiuoti per Cechšteiną... Kur nors jį matote?

– Tuoj... – atsiliepė Timas, ištiesęs kaklą į priekį. – Štai... vėl palietė stabdžius. Taip, suka į kairę, tolyn nuo kaimo. Kaip manote, ką darys?

„Mersedesas" švelniai įsibėgėjo.

– O ką tu darytum, partneri? – paklausė Luisas.

– Skambinčiau bosui, – nė nemirktelėjęs atsakė Timas. – Aišku, jog tas bjaurybė yra tik antraeilis žmogelis. Negali pats nieko spręsti.

– Ir aš to tikiuosi – kad šis antraeilis žmogelis nuves mus pas svarbesnes personas; jei ne pas bosą Vienoje, tai bent jau pas čionykštį ryšininką. Greičiausiai visa tai tik į gera – kad šitaip jį pabaidei. – Pamaniau, jog Luisas gal irgi, kaip aš, galvoja apie kelionę į užsienį, kurios jau gali neprireikti. – Jis pasičiupo paketus... turbūt yra įsitikinęs, jog turi visus... ir, judviejų išgąsdintas, bėga jų slėpti. Bet labai neskuba – neįtaria, kad galėjome taip greitai pulti vytis, ir, be abejo, kol kas nebijo, kad jį suims policija. Iš to, kaip žybtelėjo šviesomis, visiškai aišku, kad iki šiol tebemano esąs čia vienas. Taigi paseksime ir pažiūrėsime.

– Juo dėtas, – tarė Timotis, – atsikratyčiau to šlamšto, ir kuo greičiau.

– Gali taip ir atsitikti. Jeigu pasiseks, mes tai pastebėsime.

– Bet, šiaip ar taip, jį jau sugavome, ar ne? A, suprantu, kas nors kitas galėjo ateiti paimti prekės, o jūs būtumėte stebėjęs?

Man dingtelėjo mintis, jog Timotis labai jau lengvai priprato prie permainos, kai Luisas, chemijos susivienijimo komercijos skyriaus tarnautojas, staiga tapo ginkluotu saugumo agentu. Kita vertus, galvojau, to ir reikėjo tikėtis. Ti-

motis nebuvo kvailas, o aš dorai ir nepaaiškinau, kodėl Luisas iš pat pradžių pasivadino Li Eliotu; ir štai tas Li Eliotas vėl pasirodo čia, ginkluotas, nepaprastai daug žinantis, pasirengęs be jokių dvejonių persekioti narkotikų kontrabandininką. Timotis tikriausiai jau seniai buvo padaręs kokią nors dramatišką išvadą.

Po akimirkos tuo įsitikinau. „Mersedesui" įsukus į paskutinį zigzago vingį ir lekiant tilto link, jis įsispraudė tarp dviejų priekinių sėdynių:

– Koks jūsų ginklas?

– „Beretta", trisdešimt dviejų kalibro, – atsakė Luisas, ir išgirdau, kaip Timotis iš pasitenkinimo giliai atsiduso.

Automobilis tyliai čiūžtelėjo per siaurą tiltą ir pasuko į šiaurę, į pagrindinį slėnio kelią. Luisas tarė:

– Štai. Dabar paskubėsime. Ačiū Dievui, kad šviečia mėnulis.

„Mersedesas" šoko į priekį. Timotis paklausė:

– Jeigu jis tikrai skambins bosams... turbūt neįmanoma susekti skambučio iš telefono būdelės? O gal policija gali?

– Ne. Bet mums tai gera proga sužinoti, su kuo jis palaiko ryšius. Jums gal sunku patikėti, – pridūrė Luisas, – kad Austrijoje telefono būdelės yra tik vietiniams skambučiams. Jei Balogas norės paskambinti į Vieną... ar kur nors kitur už šio rajono ribų, jis turės pasinaudoti privačiu telefonu... o privačius skambučius susekti galima.

– Sakote, jeigu jam prireiks privataus telefono tokiu metu, jis turės paprašyti kokio nors draugo, ir tada...

– Būtent. Bet koks Šandoro Balogo draugas, kuris gyvena taip arti prie sienos ir leidžia jam naudotis telefonu trečią valandą nakties, bus nuolatos stebimas.

– Ypač, – tarė Timotis, – jeigu Vengriškoji Rapsodija paliks ten savo narkotikus, ar ne?

Mačiau, kaip Luisas vėl plačiai nusišypsojo.

– Esi gabus iš prigimties, – pasakė jis ir nutilęs vėl įsmeigė akis į kelią.

Dabar jis važiavo labai greitai, ir kurį laiką nė vienas nekalbėjome.

Kelias buvo nutiestas palei upę, vingiavo tarp vandens ir uolų; kartais palįsdavome po medžiais, ir juodas jų šešėlis, viską užtemdydamas, peršliaužDavo per automobilį, kaip debesis per mėnulį, o paskui vėl išlėkdavome į atvirą mėnesienos nutviekstą plotą, ir tada atrodė, kad esame lengvai pastebimi, nors ir be šviesų, kaip kokia per lango stiklą ropojanti musė. Kartą žvilgtelėjau atgal. Mėnesienoje spindėjo aukšta, blyški Cechšteino pilis su auksu padabintais bokštais. Netrukus automobilis niurktelėjo po geležinkelio tiltu, užsuko už smarkiai išsikišusio kampo, ir padangos sudūzgė ant duobėto grindinio.

– Ten! – tarė Timotis.

– Taip, – atsiliepė Luisas.

Tą pačią sekundę, kai Timotis prasižiojo, aš irgi pamačiau: kažkoks nedidelis juodas daiktas, kvadratinės džipo formos, greitai kilo į kalvą priešakyje, vos už trijų šimtų jardų nuo mūsų. Akimirką, atsidūręs pačioje viršūnėje, jis buvo aiškiai matomas mėnulio nušviesto dangaus fone, o paskui pradingo.

– Jei gerai prisimenu, truputį toliau yra miško ruožas, – tarė Luisas. – Šandoras turėtų būti jau įvažiavęs į jį, kai mums teks pasirodyti kalvos viršūnėje, net jeigu žvalgosi, ar nesekame. Be to, už miško, manau, yra kaimas. Išimk žemėlapį, gerai, Van? Ten rasi žibintuvėlį. Pasakyk, kiek dar liko iki to kaimo.

Padariau, kaip jis liepė.

– Yra toks Švento Johano kaimas, tuoj pat už miško. Koks mastelis?

– Vienas colis.

– Tuomet gal du kilometrai nuo čia. Ne daugiau.

– Gerai. Tikriausiai tas. Ten bus telefono būdelė.

Po akimirkos ir mes užlėkėme į kalvos viršūnę; priešakyje, kaip Luisas ir buvo sakęs, driekėsi tamsi miško dėmė, tarytum tankių medžių lavina, besiliejanti nuo stataus šlaito, užtvindžiusi visą slėnį iki pat upės kranto. Dar toliau, aiškiai matoma mėnesienoje, švytėjo baltintų namukų grupelė ir kaimo bažnyčios bokštas su spindinčiu vėjarodžiu. Tas vaizdas šmėstelėjo tik akimirką, paskui automobilis ėmė tyliai leistis žemyn, taip pat sparčiai kaip ir pilies liftas, ir mes švilpėme tamsiu pušų tuneliu. Kelias buvo perrėžęs mišką visiškai tiesiai, tarytum ilga liniuotė; tolimajame to apžėlusio tunelio gale įžiūrėjome geltonus šviesų taškelius – tikriausiai tai buvo kaimo gatvių žibintai.

Tunelio galas akimirksniu priartėjo. Ko gero, beveik tikėjausi, kad Luisas paliks automobilį medžių priedangoje ir pėsčias eis pasižvalgyti, kur tas telefonas, bet kai buvome nulėkę du trečdalius kelio per mišką, jis staiga įjungė priekinius žibintus, truputį pristabdė ir, galima sakyti, prideramu greičiu įvažiavo į kaimo gatvę.

Ji buvo labai trumpa. Pastebėjau mažytį ryškiai dažytą *Gasthof*; šmėstelėjo žemas spindinčio baltumo namelis su dideliu vaismedžiu, metančiu šešėlius ant sienos; paskui šulinys; kiparisų eilė palei bažnyčią; didžiulė daržinė ir lentų krūva šalia jos; dar kavinukė, šiek tiek atitraukta nuo kelio, ir staiga ties kampu žybtelėjo stiklas – ten, kur stovėjo telefono būdelė...

O kiparisų šešėlyje buvo paliktas džipas.

Šviesos pasisuko, garsiau suburzgė variklis, ir mes dingome už kampo, pro daržinę ėmėme kilti į kalvą, pervažiavome dusliai dundantį medinį tiltą.

– Jis ten, – susijaudinęs tarė Timotis, – jis ten buvo. Mačiau jį.

– Aš mačiau džipą, – pasakiau.

– Jis buvo telefono būdelėje, kaip jūs ir sakėte, – šnekėjo Timotis.

Luisas nieko neatsakė. Tuoj pat už kaimo vėl prasidėjo miškas. Kai automobilis įriedėjo į šešėlį, jis užgesino šviesas, sustojo, atbulas pasitraukė toliau nuo kelio ir atsigręžė atgal, iš kur buvome atvažiavę.

Tada išjungė variklį, ir didžiulis automobilis ėmė tyliai šliaužti nuokalne žemyn, kaimo link. Jei ir sukėlėme kokį triukšmą, riedėdami per medinį tiltą, jį tikrai nustelbė į upę įtekančio upelio čiurlenimas. Paskui išsukome iš kelio ir važiavome per šiurkščią žolę daržinės priedangoje, kur tankiai susodinti vaismedžiai metė dar tamsesnį šešėlį. Automobilis laisva eiga apsuko ratą aplink juos ir sustojo prie pat daržinės, atgręžtas į kelią, bet nuo jo nematomas.

Luisas tyliai tarė:

– Būkite pasilenkę, abu. Jeigu jis ir pastebės, pamanys, kad kažkas paprasčiausiai čia pastatė mašiną nakčiai. Vargu ar Šandoras apskritai susirūpino dėl ką tik matyto automobilio, važiavusio prideramu greičiu ir su šviesomis, o jeigu ir taip, tai tikriausiai mano, kad jis jau toli priekyje. Šitaip galėsime stebėti, kur pasuks, kai baigs kalbėti telefonu, ir iš karto seksime paskui jį. Aš dabar einu žvilgtelėti, ką jis dar sumanė. Tik netriukšmaukite.

Luisas išlindo iš automobilio, labai tyliai uždarė dureles ir akimirksniu dingo pastato šešėlyje.

Atsargiai atsukau langą ir įsiklausiau. Negirdėjau nieko, tik įprastus nakties garsus. Kažkur netoliese tvarte per miegus krustelėjo galvijai – skardžiai, melodingai sutilindžiavo varpelis. Tolumoje šuo sužvangino grandinę, vieną kartą amtelėjo ir vėl nutilo. Staiga daug arčiau užgiedojo gaidys, ir tik tada pastebėjau, kad mėnulis jau blanksta, jo kontūrai prieš aušrą darosi neryškūs.

Nei Timotis, nei aš nekalbėjome, bet kai jis pasekė mano pavyzdžiu ir atsisuko galinį langą, norėdamas pasiklausyti, aš užmečiau akį atgal ir pagavau jo žvilgsnį; jis džiugiai nusišypsojo man ir atrodė nuoširdžiai susijaudinęs.

Paskui – neįprastai garsiai šioje tyloje – suburzgė džipo variklis. Jis sparčiai didino apsisukimų skaičių; girdėjome, kaip padangos sučežėjo ant žvyro ir netrukus išriedėjo į plentą.

Greitai mostelėjau Timočiui, tačiau to nereikėjo. Jo galva jau buvo pradingusi, kai pati pasilenkiau prie „Mersedeso" prietaisų lentos. Girdėjau, kaip Šandoras perjungia pavaras, didindamas greitį. Iš pradžių šitaip susirietusi nesuvokiau, į kurią pusę džipas lekia. Bet paskui jis praūžė pro daržinės galą, už kelių jardų nuo mūsų.

Tebevažiavo į šiaurę. Kai dusliai sudundėjo tiltas, ryžausi žvilgtelėti. Džipas jau buvo neįžiūrimas tamsiame medžių šešėlyje. Jis nejungė šviesų.

Po akimirkos automobilio durelės tyliai prasivėrė ir Luisas atsisėdo šalia manęs. Mūsų variklis atgijo ir mes vėl vijomės džipą, Luisui dar nespėjus užsidaryti durelių.

– Lėkė nežmonišku greičiu, – pasakiau.

– Tikrai? – atsiliepė Luisas. Spidometro rodyklė nuslinko į dešinę ir ten tarytum sustingo.

Timočio galva vėl atsidūrė tarp mūsų:

– Kaip suprantu, jums matant jis nepaslėpė narkotikų tos senos daržinės šešėlyje?

– Ne. Ir neatidavė šlubam vienaakiui kinui. Tačiau tai nėra blogai. Jis juos tebeturi ir gavo įsakymą. Mes, galima sakyti, irgi.

– Įsakymą? – Tuo žodžiu Timas labiausiai priartėjo prie tiesmuko klausimo apie Luiso darbą, ir Luisas atsakė jam nė kiek nesutrikęs; tas tarytum nuoširdus jo paaiškinimas

atrodė – bent jau kol kas – ne tik įtikimas, bet ir visai pakankamas.

– Kalbėjau perkeltine prasme. Aš ne policininkas, Timai. Esu eilinis pilietis, ir įsivėliau į visa tai, firmos pavedimu atlikdamas slaptą – labai slaptą – tyrimą. Bendras šių abiejų istorijų vardiklis yra Polas Denveris; jis tikriausiai aptiko kažkokį siūlo galą Čekoslovakijoje (kur neseniai buvo apsistojęs cirkas) ir nusprendė laisvalaikiu tai išsiaiškinti. Jo mirtis galėjo būti ir nelaimingas atsitikimas, tačiau turėdamas galvoje, kas vyksta dabar, nenorėčiau tuo tikėti. Ko gero, Francas Vagneris sužinojo apie tą šlamštą balne ir girtas kam nors prasitarė... Matyt, pakankamai pasakė ir prie Šandoro, kad tas išsigąstų, o paskui Šandoras turbūt rado jį su Polu ir nusprendė tuoj pat nutildyti. Gal paprasčiausiai prisėdo prie jų, palaukė, kol Franclis gerokai nusitašys, tada susidorojo su Polu, numetė lempą ir viską ten padegė. Tai, kad Franclio namelyje jau anksčiau buvo kilęs gaisras, ko gero, padėjo jam pasirinkti tinkamą būdą. Kaip jam pavyko pergudrauti Polą, tikrai neįsivaizduoju... bet, jei Dievas duos, dar iki ryto mes tai iš jo išpešime. Atsiprašau, – tarė Luisas. Nemažindamas greičio, jis staiga suktelėjo į šalį, kad išvengtų į kelią išsikišusios sausos šakos. – Taigi nemanyk, kad atliekame kokią nors oficialią užduotį; nes taip nėra. Tiesiog pirmieji atsiradome veiksmo vietoje – jūsų ir tos žirgo gelbėjimo operacijos dėka. Beje, galima sakyti, kad yra ir svarbių asmeninių priežasčių, dėl kurių noriu pasikalbėti su ponu Balogu... Bet padariau, ką galėjau, kad įteisinčiau mūsų veiksmus, – iš Cechšteino pilies paskambinau į Vieną.

– Į Vieną? – atsargiai paklausiau.

– Pažįstamam žmogui, – tarė Luisas. Kalbėjo nerūpestingai, ir jau vien todėl visa tai atrodė įtikima. – Čia juk Interpolo sritis, Narkotikų skyriaus. Nė su vienu iš tų vyrukų

nesu bendravęs, bet Interpole porą žmonių pažįstu. Kartą, – tai buvo tarstelėta per petį ir skirta Timui, – kartą teko į juos kreiptis Vienoje dėl kliento, su kuriuo atvykau susitikti ir kuris, kaip paaiškėjo, turėjo suklastotą importo licenciją. Taigi paskambinau tam vyrukui iš pilies. Negalėjau ilgai kalbėti, tik pasakiau, kad greičiausiai būsime aptikę narkotikų kontrabandos kelią. Dėl viso pikto dar paklausiau, ar pastaruoju metu užregistruota kokia brangakmenių vagystė, ir sužinojau, kad ne, nei Miunchene, nei kur kitur. Vadinasi, dėl to nebesiblaškysime; gali turėti savo safyrą, Van... Bet Interpolas berods mano, kad Šandoras ir cirkas iš tikrųjų yra ta gauja, kurios jie ieško... ir Timo paketėlis tai patvirtina... todėl aš privalau imtis priemonių. Kaip supratau, jie negali suteikti mums pagalbos tuoj pat, nes ir patys nežinome, kur šis persekiojimas mus nuves, bet netrukus patrulių automobiliai bus išsiųsti ieškoti to džipo, cirką sustabdys prie sienos, ir visa Graco policija, sukelta ant kojų, lauks mano skambučio.

– Tuomet verčiau jo nepaleiskime. – Timotis nuoširdžiai stengėsi pamėgdžioti šaltakraujišką Luiso kalbėseną, bet jaudulys visgi prasiveržė į paviršių, ir mačiau, kaip Luisas paslapčia nusišypsojo. Netikėta švelnumo jiems abiem banga užgniaužė man gerklę.

Luisas tarė:

– Oficialiai ar neoficialiai, apsaugok Dieve, jei paleisime. Ar turi žemėlapį, Vanesa?

– Taip.

– Noriu kuo labiau priartėti, jo neišgąsdindamas. Berods neblogai pažįstu šias vietas, bet vis tiek man viską pasakinėk, gerai? Kada kitas keliukas?

Pasilenkiau prie žemėlapio, mėgindama įžiūrėti. Kišeninio žibintuvėlio šviesa slidinėjo ir šokčiojo, „Mersedesui“ lekiant vingiuotu, nelygiu keliu.

– Po kokios minutės turėtume išvažiuoti iš miško. Toliau bus maždaug pusės mylios atkarpa palei upę. Be jokios priedangos; ten gal pavyks jį pamatyti. Paskui nuo upės nusuksime, labai vingiuotas gabaliukas, vėl tarp medžių, man atrodo... Taip. Tada tiltas, ne per upę – per kitą intaką. Paskui slėnis sukasi į kairę, į vakarus. Dar už kokių trijų mylių. Jokių atsišakojimų, tik takeliai.

– Takeliai? Kaip jie pažymėti? Dvigubomis linijomis?

– Tuoj... Viengubais punktyrais, dauguma. Tai juk miško takeliai, ar ne? Palauk, yra ir vienas dvigubas. Labai trumpas; veda žemyn, taip, žemyn prie kažkokios sodybos. Tikriausiai jau pravažiavome, Luisai. Buvo dar anapus miško. Atsiprašau. Laiku nepastebėjau.

– Niekis. Vargu ar jis ten lėkė.

– Kodėl? – paklausė Timotis.

– Todėl, kad nebūtų sustojęs paskambinti, būtų važiavęs iš karto. Iki tos vietos tik mylia. Nagi, Vanesa!

– Artimiausias tinkamas atsišakojimas bus už kokių keturių mylių, kaimelyje. Pavadinimas... *Zweibrunn am See*; atrodo labai mažas, tik pora viešbučių ir keli namukai ant nedidelio ežero kranto. Šis kelias, kuriuo važiuojame, veda kaip tik per tą kaimą, palei ežerą; bet yra ir kitas, kaimo viduryje atsišakojantis į kairę. Gerai neįžiūriu kontūrų, tačiau jis baisiai vingiuotas ir tikriausiai raitosi į kalną. Taip. Taip, ten berods aklagatvis, tik į viršų. Pagrindinis kelias būtų tiesiai, o už kaimo...

– Cvaibrunas... *Zweibrunn am See?* – tarė Timotis. – Prisimeni, Jozefas apie jį pasakojo? Sakė, jog tai nedidelis kurortas, ten krumplinio geležinkelio pradžia.

– A, prisimenu. Vadinasi, tas kelias tikrai į kalną. Palaukite... lyg ir matau pažymėtą geležinkelį. Kaip žuvies nugarkaulis, ar ne? Kyla aukštyn ir tarytum niekur neveda.

– Krumplinis geležinkelis? – paklausė Luisas. – Žinau, ką

turite galvoje. Ten restoranas, *Gasthaus*, kalno viršūnėje. Gana aukštai, du ar trys tūkstančiai pėdų nuo slėnio dugno. Tikriausiai ten pat veda ir tavo kelias. Ačiū Dievui, nereikia važiuoti ta atkarpa. Jei kas nors pažymėta kaip žuvies nugarkaulis, tai greičiausiai ir bus ta vieta.

Iš tamsaus miško šešėlio išlėkėme į atvirą slėnį. Po greitai besisukančiais ratais kelias atrodė jau lygesnis ir tiesesnis, „Mersedesas" šoko į priekį kaip koks pentinais paragintas žirgas.

– Štai ir jis, – tarė Luisas.

Iš tikrųjų – mažytė skriejanti dėmelė, vos už ketvirčio mylios. Dešinėje sidabru spindėjo šioje vietoje ramiai tekanti upė, ir kelias neryškiai bolavo blykštančio mėnulio šviesoje. Virš užliejamų pievų nuo žolės kilo vos įžiūrimas baltas rūkas. Galvijai stovėjo iki kelių įsibridę į jį. Oras, pučiantis pro mano pusiau pravertą langą, buvo grynas, šaltas ir geliantis, kvepiantis pušimis.

– Ar jis mūsų nepastebės? – susirūpinęs greitai paklausė Timas.

– Nemanau, – tarė Luisas. – Veidrodėlyje dar nemato, nebent atsisuktų ir gerai įsižiūrėtų, tačiau to jis nedarys, važiuodamas tokiu greičiu. Jeigu ir įtaria, kad jį gali vytis, tai tikriausiai tikisi pamatyti policiją, o tie juk lėktų įsijungę visas šviesas.

– Turbūt gerokai išsigando, kai važiavome paskui jį per kaimą.

– Be abejo, bet policija būtų iškart sustojusi. Jis žinojo, kad mes tikrai pastebėsime džipą. Bet nesitikėjo, kad jį taip greitai puls vytis. Ne, vargu ar jis gali ką nujausti. Pamėginsiu truputį priartėti, kai būsime netoli posūkio. Juk nenorime pražiopsoti.

– Ką ketini daryti?

– Dar nežinau, – linksmai atsakė Luisas, – ką nors sugalvosiu, dėl viso pikto paruoškite paraką.

– Su „Beretta“... – pradėjo Timotis.

– Štai tas kaimas, – greitai tariau, – tuoj už vingio. Virš medžių jau matau bažnyčios bokštą.

Po akimirkos sprunkantis džipas dingo už posūkio.

– Laikykitės, – tarė Luisas. – Čia ir priartėsime.

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

Ta linija, ko gero, nusidrieks
Ligi trimitų teismo paskutinio?..

V. Šekspyras *„Makbetas“*

Luisas buvo teisus. Atrodė, jog Šandoras nė neįtaria, kad kas nors galėtų jį sekti. Kai džipas privažiavo tuos kelis ant ežero kranto susispietusius namukus, buvome vos per porą šimtų jardų atsilikę nuo jo. Tačiau jis tarytum nė nepastebėjo iš paskos lekiančio automobilio. Kaimo gatvelėje šiek tiek sumažino greitį, ir kai priartėjo prie vingio palei didįjį viešbutį, nedvejodamas pasuko į kairę.

Po kelių sekundžių tą patį padarėme ir mes.

Kelias buvo siauras ir labai status, kone iš karto spirale kylantis į kalną. Į jį įsukę, sprunkančios aukos jau nebematėme, tačiau netgi pro mūsų pačių variklio ūžimą aiškiai buvo girdėti siauru tarpekliu tarp namų aukštyn lekiančio džipo riaumojimas.

Luisas patenkintas tarė:

– Dabar viskas labai paprasta. Turime tik laikytis per porą posūkių nuo jo, ir jis niekada nepastebės, kad yra

sekamas... nors... galai žino, kas bus, kai išlįsime virš medžių.

– Tu ką nors matai? – paklausiau. Pati vos įžiūrėjau kelią; žvyro paviršius buvo duobėtas, išmargintas namų šešėlių dryžiais, o vienur kitur ir visai nematomas juodoje tamsoje po medžiais.

– Pakankamai. – Iš tikrųjų, „Mersedesas" gana greitai lipo į viršų. – Tikiuosi, Timai, niekas negaudo gaudytojų, – pridūrė Luisas. – Ar yra kas už mūsų?

– O Dieve! – Iš balso Timotis atrodė gerokai išsigandęs. Po kurio laiko tarė: – Ne. Ne, tikrai nieko. Ar turėtų būti?

– Kiek žinau, ne, – ramiai atsakė Luisas, – bet nepakenktų, jei pasižvalgytum. Šiaip ar taip, jis kažkam skambino, ir nebūtinai norėdamas perspėti žmones, pas kuriuos važiuoja. Viešpatie, na ir kelias! Tikriausiai, Van, dabar neverta tavęs prašyti, kad žvilgtelėtum į žemėlapį?

– Tikriausiai. Labai gaila, bet ničnieko nematau.

– Ką gi, nors nereikia dairytis šalutinių keliukų, – tarė Luisas. – Čia galėtų pasitaikyti nebent koks ožkų takas. Turime tik pasistengti, kad netrinktelėtume jam į užpakalinį buferį.

Pagaliau pravažiavome tuos kelis namus; kelias, nors nebe toks statusas, kilo kalno šlaitu visai susiaurėjęs, vos platesnis už takelį, o žvyruotas jo paviršius kai kur buvo gerokai išdaužytas. Apačioje liko susiglaudę namukai, ir bažnyčia, ir spindintis nedidelio ežero plotelis. Virš mūsų, šiek tiek į kairę, jau spietėsi kalnų pušys. Kelias raitėsi palei tankią, pakibusią jų sieną, kaip upė palei uolą. Paskui, ties kitu į viršų kylančiu vingiu, staiga pasisuko atgal ir nėrė į tankmę, įsirausė į mišką ir tik retkarčiais iškildavo į atvirą vietą, kur blėstančio mėnulio ir brėkštančio ryto šviesoje galėdavome matyti bent keletą jardų į priekį. Luisas vairavo tarytum visai nedvejodamas ir, žinoma, nemažindamas grei-

čio. O aš sau galvojau, kad tokiu keliu nedrįsčiau vairuoti netgi vidurdienį.

Posūkis po posūkio net pasvirę lėkėme aukštyn, o viršuje girdėjau besikaitaliojantį džipo variklio ūžimą, atsklindantį staigiais gūsiais, tarpais nutrūkstantį, pradingstantį už medžių bei uolų. Pro mūsų pačių automobilio burzgimą tai atrodė gal šiek tiek daugiau negu periodiškai pasikartojantis aidas, girdimas tik gerai įsiklausius, todėl tikėjausi, kad Šandoras, sėdėdamas džipe, mūsų variklio garsą, iš toli daug tylesnį už jo, tikrai palaikys savojo aidu.

Medžiai darėsi retesni. Kelias vėl ėmė raitytis, „Mersedesas" susiūbavo, važiuodamas skersai vėžių, padarė dar vieną staigų posūkį ir akimirksniu išlėkė iš miško; apačioje, dešinėje pusėje, išvydome tarp kalnų įsispraudusio slėnio dugną, jau įžiūrimą brėkštančios dienos šviesoje. Sidabrine migla apsitraukęs ežeras atrodė kaip nublizginta alavo plokštė. Žvaigždžių nebebuvo, tik mėnulis kybojo ryto ore, apsitrynęs ir išblukęs tarytum sudilusi sena moneta.

„Mersedesas" sustojęs net sulingavo, variklis nutilo. Luisas atsuko langą, ir su šaltu, drėgnu oru į vidų įsiveržė kalnų tyla, trikdoma tik iš viršaus sklindančio, tarpais nutrūkstančio džipo burzgimo.

– Duok man žemėlapį.

Padaviau, atverstą reikiamoje vietoje. Luisas akimirką jį tyrinėjo, prisikišęs arčiau ir pasišviesdamas žibintuvėliu.

– Kaip ir prisimenu. Šis kelias neveda iki viršaus. Čia pažymėtas kažkoks pastatas... Nežinau koks, neatrodo labai didelis, bet yra kalnų geležinkelio pusstotė, o žvyrkelio toliau nebėra. Tai būtų maždaug du trečdaliai atstumo į viršų. Likusiame trečdalyje – tik geležinkelis. Uolos ten atrodo gana stačios; taip ir pažymėta. Geležinkelis kyla iki restorano pačioje viršūnėje; tikriausiai nemaža dalis bus tunelyje. Ačiū. – Jis padėjo žemėlapį bei žibintuvėlį man

ant kelių ir vėl įjungė variklį. – Ko gero, beveik atvažiavome. Kad ir kur jis skuba, kelio gale turės palikti džipą, ir tai bus ne toliau kaip už trijų vingių nuo mūsų. Taigi sustosime, kol mus dar pridengia jo paties variklis. Štai gera vieta.

Po kelių sekundžių „Mersedesas" buvo giliai įvarytas į medžių šešėlį, jo nosis atsukta į kelią, o Luisas pusbalsiu skubiai aiškino, ką turime daryti.

– Geriau abu eikite su manimi, tik, dėl Dievo meilės, netriukšmaukite ir nesirodykite. Nors per dvidešimt jardų būkite atsilikę ir be mano ženklo neišlįskite. Man jūsų gali prireikti, bent jau kaip pasiuntinių. Štai atsarginis automobilio raktelis. Palieku čia.

Miglotoje prieblandoje prie vieno medžio buvo aiškiai matyti keletas ryškių šungrybių. Ilgi, blyškūs kotai ir skaisčiai raudonos kepurės su baltais taškučiais – tradiciniai pasakų šungrybiai. Šalia jų gulėjo nedidelis plokščias akmuo. Kai Luisas pasilenkęs jį pakėlė ir pakišo raktelį, Timotis staiga tarė:

– Sustojo.

– Tuomet paskubėkime, – paragino Luisas, bėgte puolė įkalnėn, kito kelio vingio link, ir dingo tarp medžių.

Sekėme jam iš paskos. Šlaitas buvo labai status; gana lygų molžemio ir akmens paviršių dengė pušų spygliai, tačiau kai kur pasitaikydavo atskilusių uolos gabalų, be to, visur žėlė gervuogės, todėl ėjome atsargiai ir džiaugėmės, kad sulig kiekviena akimirka darosi vis šviesiau.

Kitas kelio vingis buvo gal septyniasdešimčia pėdų aukščiau negu ta vieta, kur palikome „Mersedesą"; Luisas virš mūsų tyliai slinko tarp retėjančių medžių, paskui kurį laiką stovėjo nejudėdamas – net mes patys vos jį įžiūrėjome. Šviesa buvo labai savotiška – skaisčią mėnesieną pamažu keitė brėkštanti diena; vienoje pusėje viskas jau švytėjo miglotu perlamutru, tačiau trūko ryškumo; medžiai, kelias, pilka

uola, viršuje pakibę miškai atrodė nerealūs ir neapibrėžti, tarytum blogai fokusuotoje, išblukusioje kino juostoje.

Sunku buvo suprasti, kada Luisas pamojo mums sekti paskui jį, tik staiga pamatėme, kad toje vietoje, kur jis ką tik stovėjo, nieko nebėra. Šiek tiek pridususi, nusitvėriau už kažkokios atžalos ir užsiropščiau į kelio pakraštį. Ten buvo tuščia. Tik iš vos pastebimai kitoje pusėje judančių medžių nuspėjau, jog ten jis lipa aukštyn, paskutinio vingio prieš tą pastatą link. Kai keberiojomės jam iš paskos, patenkinta pastebėjau, kad mūsų kopimą puikiausiai pridengia nedidelės srovelės, vingiuojančios žemyn nuo kalnų šaltinio ir dingstančios akmeninėje dauboje šalia kelio, teškenimas.

Luisas vėl sustojo, bet šįkart pamojęs palaukė, o kai užropojome iki jo, pasilenkė, ištiesė ranką ir užtempęs priglaudė mane prie savęs.

Pirmiausia išvydau pastatą. Tai buvo ne namas, o paprasčiausias keturkampis blokpostas, be kamino, su aukštu rifliuotos geležies stogu, pastatytas šalia prasilenkiamojo kelio – trumpos atkarpos su dvigubais bėgiais, kad traukiniai galėtų prasilenkti, o geležinkelininkai turėtų užuovėją sau ir sandėlį įvairiems reikmenims. Šiaip ar taip, tai buvo automobilių kelio pabaiga. Toliau plytėjo tik tuščias suplūktos žemės ir žvyro plotas, tarytum nebenaudojamas karjeras, apaugęs krūmais ir nusmurgusiais medeliais. Tokiu metu čia buvo pilna susiraizgiusių miglotų šešėlių, bet po vienu nuo uolos nukabusiu vijokliu šiaip taip įžiūrėjau kažką panašaus į džipą.

Niekur nebuvo matyti jokios šviesos, niekas nejudėjo.

Luisas tyliai tarė:

– Ten džipas, matote? Bet jo paties nėra. Ką tik pastebėjau jį šiek tiek aukščiau, ant kalno. Vis dar vienas, ir visiškai aišku, jog nė nenutuokia, kad yra sekamas. Galvą dedu,

kad skuba į restoraną... daugiau nėra kur... ir eis į viršų bėgiais. Seksiu jam iš paskos. Tiesa, noriu, kad apžiūrėtum džipą. Gal sugebėtum ką atjungti, kad nevažiuotų? Gerai. Taip ir padaryk, ir greitai žvilgtelėk į tą būdelę – nemanau, kad būtų ten palikęs prekę, neturėjo laiko, tačiau tu žinai, ko ieškoti. Ir eik paskui mus į kalną. Nepasiklysi, jei nenutolsi nuo bėgių. Vanesa, tu būsi su manimi.

Perbėgom atvirą kelio atkarpą; slapstydamiesi už pakibusių uolų bei vijoklių, praėjome pro karjerą ir netrukus jau slinkome palei pastatą. Už nugarų pasigirdo tylus metalo dzingsėjimas – Timotis tvarkė džipą. Kai slinkome pro būdelės duris, Luisas greitai truktelėjo už rankenos. Jos buvo užrakintos.

– Ką gi, tuo geriau, – tarė Luisas. – Aš ir nesitikėjau čia ką nors rasti, bet padaryti viską, kas galima, „pakelti kiekvieną akmenį" yra Europos chemijos susivienijimo Komercijos skyriaus devizas.

– Nemažai turėsi darbelio, kai čia toks gruntas, – abejingai pasakiau.

– Pats žinau. Meldžiu visus šventuosius, kad jis tik skuostų tiesiai į restoraną ir paliktų savo prekę ten. Štai geležinkelis, o šalia jo berods kažkoks takelis... Tuo geriau – per bėgius labai sunku eiti. Ar pajėgsi?

Luisas jau ėjo pirmas, ir gana greitai. Jo klausimas, kaip supratau, buvo tik viena iš tų mielų nuolaidų, kurios daro moterų gyvenimą daug įdomesnį (mano nuomone) už vyrų. Iš tikrųjų Luisas visuomet būdavo šventai įsitikinęs, kad aš pajėgsiu ir būtinai padarysiu viską, ko jis iš manęs tikisi, tačiau retkarčiais juk malonu, kai tau leidžia pasijusti tokia ypatinga, gležna ir trapia būtybe, kuri neturėtų varžytis su šiurkščiu vyrų pasauliu.

– Kur tu eisi, eisiu ir aš. Aukštyn! – didvyriškai pasakiau, sekdama paskui jį labai patogiu taku palei bėgius.

Tai buvo siaurasis geležinkelis, nutiestas tarp uolų bei medžių ir vingiuojantis per keletą gana pavojingų, kaip traukiniui, atšlaičių. Kai kurios įkalnės atrodė per stačios netgi automobilių keliui. Anksčiau niekada nebuvau mačiusi, kaip veikia krumplinis geležinkelis. Tarp bėgių, kurie, kasdien naudojami, spindėjo tarsi plieniniai kaspinai, buvo dantyta juosta, nelyginant koks sunkus krumpliuotas ritinys, išvyniotas ir ištiestas ant žemės, – nemalonus pažiūrėti bėgis su smaigaliais, gerokai išsikišusiais virš kitų dviejų bėgių. Kaip supratau, atitinkamas dantratis, esantis po garvežiu, turėjo susikabinti su šio bėgio krumpliais ir laikyti traukinį, važiuojantį aukštyn ar žemyn, kad ir koks būtų nuolydis, tuo pačiu nustatytu greičiu.

Vis dar brovėmės pro medžius, bet jau retėjančius, ir netrukus atsivėrė plikesni šlaitai, arčiau prie kalno viršūnės. Matomumas tebebuvo prastas. Vienintelis judantis daiktas, kurį įžiūrėjau, buvo migla, iš lėto plevenanti, pakibusi tarp retų pušų; o paskui didelis juodas paukštis – kuosa – nerangiai praskrido pro mus, iš išgąsčio čeksėdama.

– Kur jį matei? – paklausiau.

Luisas parodė į viršų ir tolyn, kur geležinkelis kylančia kreive buvo apglėbęs atsikišusią baltą uolą.

– Šmėstelėjo ten tik akimirką. Velniškai skubėjo.

Luisas ir pats lėkė ne mažesniu greičiu. Kol pasiekė tą vingį, jau iš tikrųjų pradėjau jaustis gležna ir trapi, bet netrukus atgavau kvapą, kai jis, mane palikęs, nuėjo iššvalgyti priešakyje esančios atkarpos. Ant bėgių tikriausiai nieko nebuvo, nes Luisas pamojo, kad vėl jį pasivyčiau, ir mudu vilkomės toliau. Bent jau aš tai tikrai vilkausi. Luisas atrodė nė kiek nepavargęs. Stengdamasi būti teisinga pati sau, pagalvojau, kad kiekvienas jaustųsi gležnas po tokių nuotykių, kokius tą naktį teko patirti man. O Luisas tik atvažiavo maždaug du šimtus kilometrų nuo Vienos...

Gana greitai keliavome į priekį, atidžiai apsižvalgydami ties posūkiais ir nesukeldami beveik jokio garso. Laimė, mano batai buvo su guminiais padais, o Luisas, nors ir be ano, kaip mintyse vadinau, šnipo kostiumo, sugebėjo judėti taip pat tyliai, kaip ir mano miegamajame Oberhauzene. O netrukus ir visai nebereikėjo slėptis, nes nusileido rūkas.

Normaliomis aplinkybėmis dėl to, ko gero, būtų buvę tik sunkiau eiti, tačiau dabar dingo didžiausias pavojus, kad mus pastebės persekiojamasis; o pasiklysti tikrai negalėjome, matydami tai dešimt, tai dvidešimt penkis jardus į priekį. Geležinkelis kaip koks švyturys patikimai vedė mus į miglotas kalno aukštumas.

Tačiau toli gražu ne tiesiai. Eidami palei bėgius, turėjome daryti didelius lankstus. Geležinkelio sankasa vingiavo į šonus ir atgal, kur tik buvo lengviau įveikiamas šlaitas, panašiai kaip automobilių keliai, į statesnius kalnus nutiesti zigzagais. Jei būtume galėję ką nors įžiūrėti, būtume kopę tiesiau, be tų vingių; bet nežinomoje vietovėje, bijodami žengti klaidingą žingsnį ne į tą pusę, buvome priversti nenutolti nuo bėgių. Vienintelė paguoda buvo tai, kad Šandoras Balogas, jei tik labai gerai nepažįsta to kalno, irgi daro tą patį. Taigi tikėjomės, kad nedaug atsilikę sekame jam iš paskos, o Timotis – savo ruožtu – be vargo atseks paskui mus.

Luisas tarė:

– Įdomu būtų žinoti, kada į viršų važiuoja pirmasis traukinys.

– Žinau! Septintą. Durininkas sakė; be to, viešbučio vestibiulyje buvo toks lyg ir tvarkaraštis; patikrinome, nes manėme, jei būsime kelias dienas, gal vertėtų pakeliauti. – Ir pašaipiai pridūriau: – Juokinga, ar ne, kad norėjome čia ieškoti pramogų?

Jis nusišypsojo:

– Niekada nežinai, kas tau lemta.

Paskui greitai ištiesė ranką, užtvėrė man kelią, ir abu sustingome. Viršuje rūkas jau buvo prasisklaidęs, pasislinkęs į šalį, ir staiga priešais išvydome ilgą, tuščią šlaito atkarpą. Mačiau tolimas blyškias uolas, apaugusias žemais krūmeliais bei tankios, šiurkščios žolės kuokštais; vienur kitur styrojo vieniši medžiai, susisukę ir nusmurgę nuo šalčio; ilgais pirštais jie mojavo pavėjui. Visi krūmai buvo žemaūgiai, siauralapiai, prisitaikę augti kalnuose, tarytum prilipę prie pilkų akmenų tokiose vietose, kur, atrodė, niekas negalėtų ištverti.

Tačiau aš mažai ką įsiminiau, tai buvo tik akimirkos įspūdis. Žiūrėjau į Luisą. Ta paskutinė jo pastaba buvo pasakyta tarp kitko, netgi ironiškai, bet – ši mintis, lyg pro skystą rūką prasiskverbusi akinanti šviesa, staiga švystelėjo man galvoje – jis, ko gero, tikrai taip manė. Puikiai žinojau visas jo balso intonacijas... jis tikrai taip manė. Man praėjusi naktis buvo pilna siaubo, palengvėjimo, džiaugsmo, o paskui ir kažin kokio drąsos teikiančio jaudulio; apsvaigusi nuo viso to ir dar nuo nemigos, įaudrinta malonaus jausmo, kad pagaliau esu saugi ir galiu būti su Luisu, aš sklendžiau tarsi sapne – suvokdama pavojų, taip, bet nebebijodama; nieko blogo negalėjo man nutikti, kai jis šalia. Bet jam – dabar supratau – tai sužadino ir kitokius jausmus; teigiamus jausmus. Ir ne vien todėl, kad, kaip vyras, jis ne taip greitai pasidavė nuovargiui ir baimei, netgi ne todėl, kad jau matė įtempto darbo pabaigą. Jis tuo iš tikrųjų mėgavosi!

– Luisai, – pasakiau tarsi kaltindama, – nejaugi tau *patinka* pavojai?

– Dieve tu šventas, ne! – Ištarė tai nerūpestingai ir, be abejo, melavo. Netgi nesistengė meluoti iki galo – išsidavė kitu sakiniu: – Ar tau žandą dar skauda?

– Žandą? A... taip, žinoma. – Pridėjau ranką prie ištinu-

sio skruosto ir tik tada pajutau, kokia sustingusi sumušta burna. – Neturėjau laiko apie tai galvoti, bet atrodo tikriausiai bjauriai?

– Tik ne iš šitos pusės, gražuole. Ačiū Dievui, tas prakeiktas rūkas jau sklaidosi – pačiu laiku. Priešais yra tunelis.

– Tunelis?

– Taip. Matai? Atrodo kaip olos anga. Dievai žino, kokio jis ilgio. Gaila, kad nematom toliau į priekį ir negalim lipti tiesiai aukštyn. Negerai, jei teks... A!

Kaip tik jam kalbant plūstelėjo dar viena keista oro srovė ir galutinai praskleidė rūką. Luisas parodė pirštu aukštyn, į kalno šlaitą toliau nuo geležinkelio:

– Štai, ten ir veda bėgiai, viršuje vėl išlenda į paviršių. Eikš, pamėginsime tuo pasinaudoti. Apeisime tunelį.

Laimė mūsų neapleido. Po kelių minučių užropojome į tą vietą, kurią buvome matę, ir tik pavienės atsilikusios drėgno rūko juostos temdė mums kelią, nors kalno viršūnė ir toliau skendėjo debesyje, paslaugiai mus užstojusiame, kad nepastebėtų persekiojamasis. Daugiau nieko nematėme ir negirdėjome nė garso, tik vienur kitur per uolas teškėdami sruveno upeliukai ir vieną kartą suskambėjo avių varpeliai – aukščiau kopiantis Šandoras, matyt, sukėlė šiokią tokią sumaištį bandoje.

Kaip tik prieš nerdami į aplink viršūnę tvyrantį rūko debesį, apačioje dar pamatėme Timotį. Jis pamojavo, paskui išskėtė rankas – tas nuo seno visiems žinomas gestas reiškė: „Nieko neradau“. Luisas kilstelėjo ranką, rodydamas, kad suprato, paskui mostelėjo aukštyn. Šis irgi labai aiškus judesys reiškė: „Sek paskui mus“; tolima figūra, negaišdama laiko, pasuko į šalį nuo geležinkelio ir ėmė stačiu šlaitu ropštis mums iš paskos.

– Lauksime jo? – paklausiau.

– Deja, negalime, bet jis nepasiklys. Juk yra bėgiai. Geras vaikinas, Vanesa. Iš to, ką man pasakojai, dabar suprantu, kad jo tėvas – tikras kvailys. Ką Timas ketina daryti?

– Šneka apie darbą Ispanų jojimo mokykloje. Nežinau, ką pasakytų Karmela, bet, ko gero, nebe jos nosiai jį nurungti... kita vertus, jeigu ji vėl išteka, gal, įnikusi į savo reikalus, nebesuks galvos. Kažin, ko čia reikia, kad gautum darbą, Luisai? Jis tikisi tėvo pagalbos.

– Gal ir aš galėčiau padėti. Pažįstu vieną žmogų... Atsargiai, tas akmuo išklibęs.

– Žinai, pradedu manyti, kad labai pravartu turėti tave netoliese.

– Laikas parodys, – atsakė Luisas, pro rūką žiūrėdamas aukštyn. – Šiaip ar taip, dar nežinome, ką pasakys Timas. Bet jei aš turėčiau tokį sūnų... Ar suspėji?

– Aš su tavimi, visomis prasmėmis.

– Vadinasi, apie tai pamąstysime, kai tik baigsime šį darbą?

– Kodėl gi ne? Bus paklausa, bus ir pasiūla, kaip sakytų Chemijos susivienijimo Komercijos skyrius.

Jis ištiesė atgal ranką ir padėjo man užlipti, kur buvo ypač statu.

– Nenoriu net galvoti, ką pasakytų kitas mano skyrius; bet ačiū Dievui, paaiškėjo, jog tai visgi policijos darbas.

– Tai mudu su Timu turime teisę būti čia ir padėti kaip eiliniai piliečiai?

– Žinoma, turite. Be to, aš irgi, visiškai neoficialiai. Atmink, aš nė kiek neabejoju, kad bus tam tikras ryšys su Saugumu, paprasčiausiai todėl, kad Polas pirmiausia kvietė mane; tačiau tai jau kitas reikalas, kaip sakoma, ir kol mes čia viską užbaigsime, skyrius gal nuspręs pavesti tai kam nors kitam. Jaučiu, kad Li Eliotas ilgiau nebegali ne-

sukeldamas įtarimo sukinėtis apie Vagnerio cirką. O dėl tavo vaidmens šioje istorijoje, net jei nebūčiau beišeinąs iš darbo, vargu ar skyrius dabar keltų triukšmą.

– Žmogus bet ką padarytų, kai jau vis tiek išeina, – pasakiau.

– Tu visiškai teisi.

– Ką turi galvoje? – greitai paklausiau, išgirdusi įtartiną gaidelę.

– Tai, ką privalau aptarti su Šandoru, – atsakė Luisas, – nebus visai pagal nuostatus.

– Kalbi apie „asmenines priežastis", dėl kurių nori jį pasivyti?

– Būtent. Tikiuosi, tu neprieštarauji?

– Negaliu sulaukti.

– Visada sakiau, jog nesi tokia jau gera mergytė. Kad kur prasmegtų tas rūkas, tikras prakeikimas! Kiek įžiūriu, šis nelemtas kalnas jiems kaip tik tinka. Berods prisimenu, jog ta vieta, kaip jie sako, su „panorama"... tai reiškia, kad galima duoti aiškų signalą bent per dvi sienas.

– Ką ketini daryti?

– Eisiu tiesiai į vidų, jei pavyks; griebsiu Balogą, jo bendrininką ir narkotikus. Policija gal ir daugiau išsiaiškintų, paprasčiausiai stebėdama tą *Gasthaus*, bet Balogas žino, kad niekais nuėjo jo priedanga, taigi verčiau įsibrausime jėga ir abu pričiupsime, kol nepaspruko. Kas nors vis tiek išlįs, jei šį namą paskui gerai apžiūrės... o du paukštelius galima greičiau priversti giedoti, negu vieną.

– O ką man liepsi daryti?

– Kai prieisime artyn, būk pasislėpusi, kol pakviesiu. Ko gero, prašysiu, kad paskambintum telefonu, jei mano paties rankos bus užimtos... Arba, jei kas nors nepasiseks, su Timu bėk žemyn, prie automobilio, važiuok į viešbutį ir pasakyk, kad jie skambintų Graco policijai. Paskui susirask

čionykštį policininką bei keletą tvirtų piliečių ir siųsk juos čia, į viršų. Pati atgal negrįžk. – Jis nusišypsojo. – Nežiūrėk šitaip; tai tik blogiausiu atveju, jei kas nepasisektų, o taip nebus... Aš tik mėginu, kaip sakoma, viską numatyti. Supranti?

– Taip.

– Dabar geriau nebešnekėkime. Garsas per rūką sklinda kaip ir virš vandens, o iki jų, manau, nebetoli.

– Žiūrėk, – pasakiau.

Virš mūsų, šiek tiek į kairę, vos įžiūrima pro miglą, tarytum blyški žvaigždė, staiga įsižiebė švieselė ir liko ten kyboti.

– Kelionės pabaiga, – tarė Luisas.

– Arba linksmybių pradžia? – paklausiau.

– Kaip pasakysi, – ramiai pritarė jis.

Devynioliktas skyrius

Neįkaitink krosnies priešui taip,
Kad ji nusvilintų tave.

V. Šekspyras *„Karalius Henrikas VIII"*

Tas *Gasthaus* neatrodė labai didelis pastatas. Kiek įžiūrėjau miglotoje prieblandoje, namas buvo tvirtas, pailgas, nubaltintas kalkėmis, su pilkomis malksnomis dengtu stogu, kaip įprasta slėniuose; vienoje pusėje dar surėsta pušinė veranda, kurioje vasarą, matyt, statydavo stalus. Visa tai buvo maždaug už dvidešimties jardų nuo galinės kalnų geležinkelio stotelės. Kitame viešbučio šone pastebėjau žema sienele aptvertą terasą – belvederį; už jo uolos šlaitas leido-

si stačiai žemyn, kokius du ar tris šimtus pėdų, tačiau nuo geležinkelio, iš kur atėjome, tai atrodė paprasčiausias ilgas, žemas pastatas su langinėmis ir sunkiomis durimis, prie kurių buvo sustatytos atliekų bei tuščių butelių dėžės.

Viename iš langų – vieninteliame su pravertomis langinėmis – ir pasirodė žiburėlis, atvedęs Luisą ir mane artyn. Viena išorinė langinė, kartu su langu, buvo atstumta iki pat sienos. Ko gero, tai padaryta tyčia, po Šandoro skambučio – kad jis lengviau rastų kelią rūke. Daugiau niekur nemačiau jokio žiburėlio.

Galinėje geležinkelio stotelėje stovėjo pašiūrė – žema, pailga būda keleiviams prisiglausti. Pasinaudodami tuo, kad ji mus užstoja, šiek tiek pabėgėjome į priekį, o paskui, pralindę pro užkardus, nėrėme prie vos įžiūrimo lango pačiame gale. Tarp šio lango ir viešbučio nebuvo jokios priedangos, tik pasienyje viena ant kitos sukrautos dėžės. Pro atvirą langą viską matėme kuo aiškiausiai, šviesa kambaryje plieskė tarsi filmavimo aikštelėje.

Tas kambarys buvo virtuvė. Kairėje pusėje pastebėjau didelę bliksinčią krosnį, o virš jos – varinių keptuvių eilę bei mėlyną indų džiovyklą. Prie sienos priešais langą buvo matyti virtuvinės spintelės viršus ir kažkokios lentynos su mėlynais indais bei kartoninėmis dėžėmis. Sienos dešinėje, kur tikriausiai buvo durys, iš savo vietos negalėjau įžiūrėti. Didelio, švariai nušveisto stalo galas buvo išsikišęs prie pat lango. Tačiau svarbiausia, kad ant sienos šalia spintelės, maždaug pečių aukštyje, kabėjo senoviškas telefono aparatas, prie jo stovėjo Šandoras Balogas ir energingai šnekėjosi su kitu vyriškiu, tikriausiai namo šeimininku, kuris stovėjo šalia krosnies, nugarą atsukęs į langą. Kiek mačiau, tai atrodė kresnas, stambaus sudėjimo vyras retais, žilstelėjusiais plaukais. Jis buvo paskubomis užsimetęs seną paltą, ko gero, ant pižamos ar kokio kito naktinio drabužio. Kaip

tik ėmė nuo krosnies lyg ir kavinuką ir stabtelėjęs per petį kažką pasakė Šandorui.

Neturėjau kada ilgai žiūrėti, nes tą akimirką Luisas, sušnibždėjęs: „Būk čia", mane paliko ir nuo pašiūrės atviru plotu tyliai bėgo virtuvės sienos link.

Lėkė vingiais, kad neatsidurtų jiems tiesiai prieš akis; po kelių sekundžių nepastebėtas nugara prisispaudė prie sienos šalia atviro lango ir iš ten tikriausiai girdėjo, apie ką kalbama viduje.

Iki šiol nežinau, ar tame kambaryje švietė elektra, ar žibalinė lempa, bet rytui auštant šviesa atrodė labai ryški, virtuvėje viskas buvo matyti kuo aiškiausiai, nors aplinkui dar tvyrojo rūko juostos; o Luisas, pasilenkęs, kad nepakliūtų į spindulių pluoštą, buvo vos įžiūrimas. Vis tiek pastebėjau jo rankoje ginklą...

Tačiau tą pačią akimirką mano dėmesį patraukė kažkoks judėjimas viduje. Tas antrasis vyriškis tebešnekėdamas nunešė kavinuką prie stalo ir ėmė pilti kavą į du puodelius. Mačiau, kaip kyla garas, ir iki šiol prisimenu – nors tada buvau gerokai įsibaiminusi – sunkiai nugalimą alkio jausmą, netikėtai mane persmelkusį nuo to vaizdo. Dabar atrodo, kad netgi užuodžiau aromatą; tačiau tai, žinoma, nesąmonė. Tarp mūsų buvo bent dvidešimt jardų drėgno, padūmavusio oro.

Netrukus mintys apie kavą išgaravo man iš galvos. Mačiau, kaip Luisas atsitraukė nuo lango, ėmė slinkti palei sieną, paskui paklibino duris.

Jos nejudėjo; tikriausiai jie užsirakino, įsileidę Šandorą. Luisas kaip vaiduoklis vėl nusėlino prie lango. Atrodė keista, kad jie paliko jį atvirą, bet gal paprasčiausiai pamiršo, be to, Šandoras juk neįtarė, kad yra sekamas.

Ir kaip tik tą akimirką, kai apie tai galvojau, jis pagaliau pastebėjo. Kažką pasakė, rodydamas pirštu, paskui padėjo

puodelį ant stalo ir pasisuko prie telefono. Šeimininkas atsigręžė, gūžtelėjo pečiais ir žengė lango link. Aiškiai ketino uždaryti. Šandoras, pakėlęs ragelį, laukė. O Luisas – dabar jau įžiūrėjau, – Luisas tiesiog neįtikimai viena ranka laikė tvirtai prispaudęs langą bei langinę prie išorinės namo sienos.

Vyriškis iškišo ranką ir truktelėjo langą į save. Tačiau tas tarytum įstrigo. Vyriškis vėl patraukė, ir net aš iš savo vietos girdėjau, kaip jis piktai nusikeikė, kai langas vis tiek nepajudėjo. Šandoras žvilgtelėjo per petį, paskui vėl pasisuko prie telefono ir kažką greitai pasakė į ragelį, tikriausiai numerį. Anas vyriškis persisvėrė per palangę ir visas pasilenkė į vieną pusę, norėdamas kaip reikiant patraukti.

Luisas smarkiai vožė jam per galvą. Sunkus kūnas akimirksniu sudribo, paskui lėtai nuslydo į apšviestą kambarį. Dar jam nepradėjus slysti, Luisas jau buvo ten – apžergęs palangę, aiškiai matomas prieš šviesą, su ginklu rankoje.

Tą pačią akimirką įsižiebė šviesa viršuje.

Palikau savo slėptuvę ir kaip kiškis per atvirą plotą nėriau virtuvės lango link.

O toje virtuvėje dėjosi tikra velniava. Luisas, žinoma, įšoko nieko nematydamas; veikiausiai buvo girdėjęs Šandorą, kalbantį telefonu, bet vis tiek galėjo tik spėti, kur ten kas yra. Nors viskas įvyko labai greitai, Šandoras, matyt, per tą akimirką susigaudė, nes vos Luisui atsidūrus ant palangės, jis jau nutrenkė ragelį ir atsisuko, tiesdamas ranką prie šlaunies.

Bet nusitaikyti nespėjo. Luisas šovė. Ne tam, kad nužudytų: pasitenkino sudaužęs vieną iš tų ant spintelės surikiuotų mėlynų indų; tačiau šūvis buvo įspūdingas. Šandoras sustingo kur stovėjęs, o paskui, paklusdamas trumpam įsakymui, stumtelėjo savo ginklą, ir pistoletas per grindis nučiuožė prie Luiso kojų.

Girdėjau, kaip Šandoras baisiausiai nustebęs tarė:

– Li Eliotas! Kurių galų?..

Luisas neleido jam atsitokėti:

– Kas toks šis vyriškis?

– Na... Johanas Bekeris, bet ko, po galais?..

Gaudydama orą, pro langą surikau:

– Viršuje šviesa. Kažkas pabudo.

Šandoro veidas, kai jis mane pamatė, persikreipė kone juokingai. Pirmiausia jame įžvelgiau nustebimą, paskui mėginimą suprasti ir galiausiai kažin kokį atsargų pyktį.

– Tu? Tai dėl tavęs visa ši nesąmonė? Ko jinai tau prišnekėjo?

Luisas, išgirdęs mano balsą, nekrustelėjo iš vietos ir net neatsisuko. Jis tarė:

– Lipk į vidų. Paimk tą ginklą. Nelįsk tarp manęs ir Balogo. – Paskui riktelėjo Šandorui: – Kas dar yra namuose?

– Ponia Beker, be abejo. Ei, gal tu pakvaišai, Eliotai? Jei manęs paklausysi, galiu...

– Atgal! – šiurkščiai nutildė jį Luisas. – Aš nejuokauju. Kitą kartą taikysiu ne į lėkštę. – Kai Šandoras nurimo, aš greitai įsliuogiau pro langą ir pasilenkiau paimti ginklo. – Gerai, mieloji, – tarė Luisas, neatitraukdamas akių nuo Šandoro ir tebelaikydamas nukreipęs į jį pistoletą. – Ar esi kada turėjusi rankose tokį daikčiuką?

– Ne, – atsakiau.

– Tada tik neatsuk į mane, gerai? Nesvarbu, kas nutiks Balogui, bet norėčiau, kad pamėgintum su šituo nuraminti ponią Beker, taigi...

Šandoras įsiutęs paklausė:

– Ei, jūs, gal pasakysite, ką visa tai reiškia? Ta mergiotė... pistoletas... ko, po galais, jinai tau prišnekėjo? Iš proto išsikraustėte! Ji mano...

Luisas nekantriai tarė:

– Užsičiaupk. Pats ne blogiau už mane supranti, kodėl esu čia. Puikiai girdėjau viską, ką noriu žinoti, o tau bus daug lengviau, jei iš karto paaiškinsi, kuo čia dėti Bekeris ir jo žmona...

Daugiau jis nespėjo pasakyti. Durys staiga atsilapojo, ir į virtuvę įgriuvo viena iš didžiausių moterų, kokias tik esu mačiusi.

Ji buvo apsirengusi plačiais flaneliniais ryškiai rožinės spalvos naktiniais marškiniais, ant viršaus užsisiautusi mėlyną vilnonį chalatą, o ant nugaros driekėsi standžiai supintos kasos. Galbūt ji atsibudo anksčiau, kai atvyko Šandoras, tačiau šviesą uždegė tik išgirdusi pirmųjų grumtynių triukšmą, o dabar pistoleto šūvis paskatino ją nulipti žemyn. Matyt, jai nė į galvą neatėjo mintis, jog pistoleto šūvio naktį vertėtų išsigąsti; buvo visiškai aišku, kad ši moteriškė atlėkė, sunerimusi dėl dūžtančių indų. Greičiausiai ji pamanė, kad gal jos vyras ir svečias pasigėrę per daug įsismagino, nes įsiveržė į kambarį kaip uraganas, nedvejodama ir nieko nebijodama, rankoje laikydama žarsteklį.

Puoliau užkirsti kelio, atkišusi į ją pistoletą, ir tikriausiai atrodžiau kaip Dovydas, mojuojantis mažyte savo svaidykle prieš Galijotą.

Ji nekreipė dėmesio. Kilstelėjo ranką, didumo kaip Jorkšyro kumpis, nušlavė mane šalin ir pasisuko į vyrus. Esu įsitikinusi, kad ne be sąmonės gulintis sutuoktinis ir ne įniršęs Šandoras, netgi ne Luiso pistoletas privertė ją vieną didingą akimirką sustingti priešais spintelę.

– Mano lėkštė! Mano lėkštė! – Tik vėliau Luisas man tai išvertė, tačiau susijaudinimo priežastis ir taip buvo aiški. – Mano gražioji lėkštė! Griauni mano namus! Vagis! Žudikas!

Ir, aukštai iškėlusi žarsteklį, ji puolė Luisą.

Iki šiol nelabai suprantu, kas atsitiko paskui. Pasišokėjusi sugriebiau iškeltą moteriškės ranką, tačiau, mėgindama

išsilaisvinti, ji pradėjo kartu su manimi svirduliuoti po kambarį, ir staiga mudvi atsidūrėme tarp Luiso ir Šandoro.

Luisas greitai šoko į kitą pusę, kad nepaleistų Šandoro, bet buvo per vėlu.

Šandoras įsikibo į ranką, kurioje Luisas laikė ginklą, kaip koks tigras į savo laimikį, ir jiedu ėmė grumtis. Pradžios nemačiau, nes buvau per daug užsiėmusi su ponia Beker. Kad Luiso priešai tiesiogine prasme neįgytų aiškios persvaros, turėjau žūtbūt sulaikyti tą damą. Net Luisas, maniau, vargu ar ryžtųsi šauti į moterį.

Svarbiausia dabar buvo, kad nenušaučiau jos pati. Dvi ar tris įtemptos kovos minutes nieko daugiau nedariau, tik iš paskutiniųjų stengiausi nepaleisti rankos, kurioje ponia Beker laikė žarsteklį, ir nepamesti ginklo, kai ji mane purtydama nešiojo po kambarį – kaip kokį terjerą, pakibusį pasiutusiai karvei po kaklu.

Paskui ji staiga išseko. Suglebo lyg prakiuręs grūdų maišas ir ėmė smegti žemyn, tarsi iš tikrųjų būčiau ją nušovusi. Ačiū Dievui, toje vietoje pasipainiojo kėdė; ant jos abi ir sudribome, aš – ant plačių ponios Beker kelių, apsikabinusi ją kaip koks žindomas kūdikis. Iš pradžių pamaniau, kad kėdė nuo dvigubo svorio sulūžo, bet ne, tai buvo supamasis krėslas: linguodamas kaip laivas jūroje ir garsiai girgždėdamas, jis galiausiai atsitrenkė į duris, – kaip tik tą akimirką, kai Timotis, visas išbalęs, žibančiomis akimis, žvaliai įšoko pro langą, užkliuvo už kniūbsčiomis gulinčio Bekerio, krisdamas nušlavė nuo stalo puodelį ir nusileido kavos baloje ant grindų.

Ko gero, trečiojo žudiko pasirodymas buvo jau per daug netgi poniai Beker, arba (kaip įtariau) ją galutinai pribaigė tas dūžtantis puodelis – šiaip ar taip, ji palūžo. Savo noru pasitraukė iš kovos, sėdėjo suzmekusi krėsle – sunki, nepajudinama – ir tik aimanavo vokiškai; tada aš atsistojau ir

atėmiau iš jos žarsteklį, o Timotis, nusiritęs nuo jos vyro, paėmė tą žarsteklį iš manęs; paskui mudu atsigręžėme pažiūrėti, kaip kitas uraganas toliau siaubia vargšę virtuvę.

Abu vyrai atrodė lygūs – Šandoro jėga bei cirko artisto įgūdžiai prieš Luiso ištvermę bei specialų pasirengimą. Šandoras tebebuvo įsikibęs į ranką, kurioje Luisas laikė ginklą, o Luisas šiurkščiai mėgino išsilaisvinti, kad galėtų vėl nutaikyti pistoletą. Kai atsigręžėme, jiedu, smarkiai susikibę, kaip tik trenkėsi į karštą krosnį. Porą šiurpių sekundžių Luisas buvo prie jos prispaustas; apkvaitusi neišgirdau, ką jis sakė, tačiau Timotis, aiškiai sužavėtas, vėliau prisipažino, jog per tas dvi sekundes išmoko daugiau negu per šešerius metus privačioje mokykloje, o tai, be abejo, šį tą reiškia. Prisimenu, kad Luisas keikėsi, aš spiegiau, Timas šoko į priekį, paskui Luiso riešas trakštelėjo, prispaustas prie krosnies krašto, pistoletas nuskriejo tolyn ir nučiuožė po stalu; tada įniršęs Luisas keliu vožė Šandorui į tarpkojį, susikibę kūnai sukdamiesi nusvirduliavo į šalį, su baisiausiu triukšmu, tarsi būtų lūžęs kurio nors stuburas, atsimušė į stalą, o Timotis, iš visų jėgų užsimojęs žarstekliu, per kelis colius nepataikė ir išsvaidė į visas puses ant krosnies stovėjusius puodus.

– Mano puodai! – sudejavo ponia Beker po tokios šoko terapijos.

– *Timai! Tas kitas!* – suklykiau, spausdama ją prie krėslo.

Bekeris judėjo, netgi atsistojo ant kojų. Šandoras jį pamatė, kažką riktelėjo, ir vyriškis svirduliuodamas žengė pirmyn.

Bet ne pagelbėti Šandorui. Jis ėjo prie telefono. Jau buvo netoli.

Luisas gana aiškiai tarė: „Sustabdyk jį!“ ir iš paskutiniųjų nustūmė Šandorą toliau nuo stalo. Viena Šandoro ranka,

baisūs plieniniai pirštai, laikė Luisą už gerklės. Mačiau, kaip raumenys po tais pirštais išpampo ir patamsėjo. Abu vyrus išmušė prakaitas, Šandoras kvėpavo taip, tarsi jam būtų prakiurę plaučiai. Paskui, užuot mėginęs ištrūkti, Luisas dar labiau prisispaudė prie Šandoro. Abiem rankom jį apkabino, kilstelėjo, pats visu kūnu kažkaip keistai išsilenkė... ir staiga su trenksmu permetė priešininką sau per kelį, tarytum būtų norėjęs sulaužyti jam stuburą. Iš skausmo susiraukęs Šandoras dar bandė persiversti ir ištrūkti, bet Luisas vėl jį pakėlė ir vožė tiesiai į gerklę – išgirdau šlykštų smūgio garsą, kai kietas kumštis atsimušė į minkštą mėsą.

Bekeris nelietė ragelio. Jis iš visų jėgų plėšė telefono laidus.

– Tuoj pat liaukitės! – suklykiau ir niekam nenaudingą pistoletą nuo besigrumiančių vyrų atgręžiau į Bekerį. Jis nekreipė į mane dėmesio. Nežinojau, ar man galima į jį šauti, be to, abejoju, ar net iš tokio atstumo būčiau pataikiusi. Taigi apsukau ginklą ir šokau artyn.

Pavėlavau. Timas pripuolė ir trenkė greičiau už mane: kai telefono laidai kartu su tinko gabalais bei medžio atplaišomis atitrūko nuo sienos, vargšas Bekeris buvo vėl partiestas ant grindų ir gulėjo nejudėdamas.

– Mano lėkštė! – aimanavo ponia Beker. – Mano gražieji puodeliai! Johanai!

– Viskas gerai, – pasakiau netvirtu balsu. – Mes jūsų neskriausime, mes iš policijos. O, Timai...

Bet nebereikėjo nei Timo, nei jo žarsteklio. Kova buvo baigta.

Luisas stojosi ant kojų ir tempė aukštyn Šandorą. Šis kvėpavo baisiai ir, nors dar šiek tiek priešinosi, neatrodė, kad turėtų daug vilties išsilaisvinti iš negailestingo gniaužto.

Berods žengiau artyn, tačiau Timas mane pagavo ir sulaikė. Jis anksčiau už mane suvokė, kas čia vyksta.

Šandoras, visas išpiltas prakaito, žingsnis po žingsnio buvo stumiamas prie krosnies.

Tai truko vos kelias sekundes. Taip ir nesupratau, ką Luisas daro. Tik išgirdau Šandorą neatpažįstamu balsu klausiant:

– Ką nori žinoti? – O paskui greitai, išgąstingai: – Viską pasakysiu! Ko nori?

– Apie tai pašnekėsime vėliau, – atsakė Luisas.

Suėmęs Šandorą už riešo, jis pritraukė jo ranką arčiau ir ėmė spausti ją žemyn, prie krosnies, kur ką tik stovėjo kavinukas.

Šandoras neišleido nė garso. Tik Timotis garsiai įkvėpė oro, o aš lyg ir sušukau:

– Luisai! Ne!

Tačiau Luisas mūsų tarytum nematė.

Viskas vyko lėtai. Neskubėdamas, colis po colio, vis labiau pilamas prakaito, Luisas lenkė ranką žemyn.

– Tikriausiai šita ranka? – tarė jis, ir vieną sekundės dalį; ne ilgiau, palaikė ją prispaudęs prie įkaitusios geležies.

Šandoras sužviegė. Luisas jį atitraukė, nesipriešinantį šiurkščiai pasodino ant artimiausios kėdės ir paėmė iš manęs ginklą.

Tačiau to nereikėjo. Šandoras sėdėjo susmukęs, čiūčiuodamas nudegintą plaštaką.

– Daugiau nelaidysi rankų, – tyliai tarė mano vyras.

Porą sekundžių jis taip stovėjo, kol atgavo kvapą ir apžvelgė uragano padarinius: be sąmonės gulintį Bekerį, nudraskytus telefono laidus, supamajame krėsle šniurkšinčią moterį, Timą su žarstekliu ir mane, tikriausiai išbalusią kaip ir jis, drebančią, išsproginusią akis.

Pirmiausia atsipeikėjo Timotis. Nuropojo po stalu ir netrukus vėl išlindo, atsargiai laikydamas ginklą – brangiąją „Berettą“.

– Esi šaunus vyras, – tarė Luisas. Jis nusišypsojo mums abiem, nusibraukė nuo akių plaukus ir vėl atrodė visai žmoniškas. – Van, mieloji, kaip manai, ar liko kavos? Išpilstyk, gerai, kol mudu su Timu surišime šituos niekšus. Tada jie galės papasakoti visa kita, ką aš noriu žinoti.

Dvidešimtas skyrius

Įkalintas tarp juodų, pragariškų bėgių.

Dž. Kitsas *„Šv.Agnesės išvakarės“*

Išėję iš viešbučio, mudu su Timočiu net nustebome, kad jau visai šviesu. Debesys arba rūkas tebekabojo aplink kalno viršūnę, todėl toli negalėjome žvalgytis, bet matomumas dabar siekė du ar tris šimtus jardų, ir dangus vis giedrėjo. Oras atrodė retas, papilkėjęs ir vėsus, tačiau kava buvo stebuklingai mus atgaivinusi.

– Gal numanai, kelinta dabar valanda? – paklausiau. – Nepasiėmiau laikrodžio.

– Aš irgi, bet žvilgtelėjau į laikrodį virtuvėje. Dabar maždaug pusė penkių.

– Gerai, kad nors to nesudaužėme. Vargšė ponia Beker. Luisas beveik įsitikinęs, kad ji nieko nežino, taigi skaudžiausias smūgis – išsiskyrimas su vyru – jai dar priešakyje.

– Manau, kad skaudžiausias smūgis buvo tie indai.

– Gal tu ir teisus. O Dieve, ir žolė dar šlapia. Bjauriai šalta, ar ne?

– Argi mums tai svarbu? – žvaliai tarė Timotis. – Mes juk neįbauginami. Arčis Gudvinas irgi bėgo.

– Tu bent šiek tiek pamiegojai, – irzliai pasakiau, – o aš ne.

– Tiesa, – sutiko jis. – Be to, tau tikrai nebuvo lengva, kai lakstei po stogą.

– Tau berods irgi, kai gavai į galvą arklidėje? O gal tokie dalykai tavęs netrikdo? Dėl Dievo meilės, nelėk taip greitai. Žolė velniškai slidi, be to, čia daugybė palaidų akmenų. Ir dar nešiesi tą daiktą!

„Tas daiktas" buvo automatinis Šandoro ginklas, kurį Timotis laikė labai jau nerūpestingai, – toks elgesys man kėlė ir baimę, ir pasigėrėjimą.

– Tikiuosi, tu apie juos nutuoki?

Jis išsišiepė:

– Na, žinoma, tai visai nesudėtinga. Tiesą sakant, daikčiukas neblogas. Mano senelis turėjo seną „Liugerį", likusį nuo karo. Pirmojo karo. Juo medžiojau triušius.

– Ak tu, bjaurus berniūkšti!.. Niekada nebūčiau pamaniusi.

– A, – linksmai atsakė jis, – nė vieno nenušoviau. Ar bent supranti, kaip sunku pataikyti į triušį iš „Liugerio"?

– Ko gero, nesuprantu.

– Tiesą sakant, tai išvis neįmanoma. Mano rankos kol kas nesuteptos krauju, nors nežinau, kaip bus toliau. Neblogai pasidaužėme toje virtuvėje, ar ne? Kodėl jis apsvilino Šandorui ranką? Norėjo išgąsdinti, kad priverstų kalbėti?

– Nemanau. Tai buvo asmeninis reikalas.

– O? Prisimenu, jis taip ir sakė. Turi galvoje, kad jie jau buvo susikibę kur nors cirke?

Papurčiau galvą:

– Šandoras man trenkė.

Jo žvilgsnis nukrypo į sumuštą mano veidą:

– O... O, matau. – Aš irgi mačiau, jog Timas jau ne šiaip žavisi, o tiesiog dievina Luisą. Susitaikiusi su tokiu likimu, pagalvojau, kad vyrai kai kuriais atžvilgiais visiškai nesikeičia ir yra primityvūs. Ką gi, vargu ar turėjau teisę ieškoti priekabių. Ir pati reagavau gana primityviai, kai mano vyras virtuvėje atkeršijo pagal principą „akis už akį". Tiesa, dabar dėl to jaučiau šiokią tokią gėdą, tačiau tai menkas pateisinimas.

– Kad ir kokia būtų buvusi priežastis, – tarė Timas, – suveikė kuo puikiausiai. Išklojo viską neraginamas. Ar tu ką nors supratai?

– Ne, – atsakiau. Per tą trumpą apklausą – kadangi Luisas tardė ir Bekerius – buvo kalbama vokiškai. – Tikiuosi, dabar man papasakosi.

Taigi, kai apsupti tos pilkšvos drėgmės skubėjome žemyn, jis man persakė pagrindinius dalykus. Kas buvo svarbiausia mums, aš jau žinojau: kad Šandoras (tai Luisas nugirdo dar neįšokęs į kambarį) visgi sugebėjo paslėpti prekę pakeliui į kalną – medyje, toje geležinkelio atkarpoje, kurią mudu su Luisu kirtome tiesiai. Į viešbutį jis atėjo tik keliomis minutėmis anksčiau už mus ir tebepasakojo Bekeriui apie savo sprukimą su visais narkotikais, kai Luisas prityrinėjo prie lango paklausyti. Tačiau tai Luisas, ko gero, būtų ištraukęs iš jų ir vėliau: didžiausia sėkmė buvo teisingai pasirinktas puolimo laikas. Prie lango jis užtruko pakankamai ilgai, kad išgirstų telefono Vienoje numerį, kurį Šandoras pasakė į ragelį.

Taigi dėl Šandoro didelių sunkumų neiškilo. Timas buvo teisus: pati mačiau, kaip tas niekšas viską išklojo nesispyriodamas. Manau, kad jis ne tik išsigando Luiso, bet ir tikėjosi, išdavęs bendrininkus, sulaukti švelnesnės bausmės. Bekeris irgi pasekė jo pavyzdžiu. Iš pradžių jis dar šaukė, kad

Šandoras tylėtų, bet greitai prakalbo kitaip, kai suvokė, kiek daug Luisas žino. Ir netrukus visokie faktai bei vardai ėmė lįsti į paviršių...

– Kol kas ne viskas aišku, – tarė Timas, – bet jie tik pasiuntiniai. Luisas sako, jog dar nemažai sužinos, kai policija pradės kratyti viešbutį, be to, jam pavyko išgirsti numerį Vienoje, kol Šandoras numetė ragelį. Žinoma, telefonistė galėjo ir sujungti, nežinodama, kad Šandoras nebelaukia, tai būtų lyg ir perspėjimas aniems, Vienoje; tačiau Luisas sako, kad jie tikriausiai nepuls, kaip kokie arabai, vynioti palapinių vien todėl, kad kažkas galbūt surinko ne tą numerį; o jeigu ir pamėgintų, Interpolas neleis jiems pranykti. Šiaip ar taip, Interpolas vis tiek įspraus kur nors savo pleištą ir pralauš tą ratą. Ko gero, jei Šandoras gabendavo prekę į Vengriją per Jugoslaviją, Interpolas galėtų surengti pasalą ir sugaudyti visus aname gale. Bent jau Luisas taip mano.

Vogčiomis nužvelgiau Timotį; mano dėmesį patraukė tarytum pasikeitęs jo balsas. Negaliu sakyti, kad jis šnekėjo iš aukšto ar globėjiškai, ir tikrai neatrodė pasipūtęs; bet jo kalbos tonas, be jokios abejonės, buvo toks, koks pasidaro netgi maloniausių vyriškių, kai jie leidžia moteriai akies krašteliu žvilgtelėti į Vyrų Pasaulį. Timotis aiškiai buvo įstojęs į uždarą klubą.

Todėl ne visai be ryšio pasakiau:

– Jis irgi tavimi žavisi. O dabar, dėl Dievo meilės, gal rasime tą nelemtą medį, kuriame Šandoras sakė paslėpęs savo šlamštą.

– Atkarpoje tarp dviejų tunelių. Vieniša, vėjo aplaužyta pušis. Beveik kaip vienaakis šlubas kinas, – linksmai tarė Timotis. – Nesijaudink, rasime! Štai, ir vėl bėgiai.

Gana greitai per žole apaugusius akmenis nulipome pirmuoju ilgu šlaitu žemyn, tiesiai kirsdami geležinkelio kilpą.

Ji buvo išlinkusi gal per ketvirtį mylios į dešinę, bet apačioje, maždaug už dviejų šimtų penkiasdešimties jardų nuo mūsų, vėl užsirietusi atgal. Matėme tik blyškų rėžį uoloje, kur vingiavo bėgiai, o už jų pilkšvuose ryto toliuose lyg vaiduokliai šmėkšojo tamsūs krūmai. Žolė buvo permirkusi. Tanki velėna žliugsėjo po mūsų kojomis kaip kempinė, o ilgesni kuokštai, apsunkę nuo blausių krištolinių lašų, lingavo apie blauzdas ir šlapino iki kelių. Tarp pilkų akmenų kyšojo daugybė didelių violetinių gencijonų, kaip tik besiskleidžiančių; tokia grožybė tikrai būtų mane sustabdžiusi, bet ne dabar. Tiesą sakant, aš netgi per daug nesistengiau ant jų neužlipti – lėkiau žemyn, norėdama kuo mažiau sugaišti.

Netrukus priėjome negilią išėmą, kur buvo nutiesti bėgiai, ir aš į ją įšokau, dusliai atsitrenkdama kojomis. Timotis už manęs paslydo ant šlapios žolės, prarado pusiausvyrą, kažką riktelėjo ir ėmė dardėti žemyn, kartu ridendamas akmenis.

– Atsargiai! Neužsigavai?

– Ne. Atleisk. Gaila, neapsiaviau sportbačių. Su šitais batais ant šlapios žolės galima galvą nusisukti. Ar įžiūri kitą bėgių ruožą po šituo?

– Iš čia – ne. Šlaitas ne toks status, bet eisime tiesiai tolyn.

Vėl per kuokštais kyšančią kalnų žolę bėgome į apačią. Timotis dabar lėkė pirmas. Matomumas vis gerėjo, ir net spalvos prieš saulėtekį darėsi šiltesnės. Šioje šlaito vietoje krūmų buvo daugiau: tankiomis grupelėmis žėlė kadagiai bei rododendrai, o kartais dideliu ratu tekdavo apeiti seniai uolose atsiradusias daubas, klastingai apaugusias dagiais bei aukšta žole.

Timotis priešais mane sulėtino greitį, susimėtė lyg pėdsaką pametęs skalikas, paskui sustojo. Priėjau prie jo.

– Kas atsitiko?

– Nematau geležinkelio. Juk turėtų būti ten? – Išsigandęs atsigręžė į mane: – Gal pasiklydome? Užsirietęs į kairę, toliau turėjo eiti aplink, kita kalno puse. Tikriausiai išvis ne ten pasukome... Čia visur panašiai atrodo. Gaila, kad nieko nematyti toliau... Jei matytume, kas apačioje, gal įžiūrėtume ežerą, kaimą ir visa kita, tada žinotume, kur esame. Kaip manai, gal geriau būtų grįžti, susirasti geležinkelį ir tada eiti palei jį?

– Jokiu būdu. Neįsivaizduoju, kaip galėjome pasiklysti. Palauk, Timai, pastovėk ramiai. Kas akimirką matyti vis toliau... Žiūrėk ten... Ne, labiau į dešinę. Tas medis, nudžiūvęs, su perskilusiu kamienu... Jis taip ir pasakojo. Gal čia ir bus tas? Tiesiai į taikinį, tik pamanyk! Eime!

Jau bėgau žemyn, bet jis sugriebė mane už rankos:

– O kur geležinkelis? Sakė, jog tarp dviejų tunelių.

– Nejaugi nesupranti? – tarstelėjau per petį. – Todėl ir nematome bėgių... Tikriausiai kaip tik einame skersai viršutinio tunelio. Tarp dviejų tunelių – vadinasi, bėgiai bus išėmoje. Galvą dedu, kad jie ten, po uola, ant kurios auga ta pušis. Eikš, pažiūrėkim.

Be abejo, taip ir buvo. Negyva pušis – drevėta ir perskilusi į dvi dalis – stovėjo tvirtai įsikibusi į neaukštą uolą, o žemiau, už kokių penkiolikos pėdų į apačią nuo išlindusių šaknų, blizgėjo bėgiai. Už septyniasdešimties jardų žiojėjo juoda pirmojo tunelio anga, o kitoje pusėje, irgi tokiu pačiu atstumu, buvo matyti įvažiavimas į antrąjį. Šios vietos ir ieškojome.

– Tai bent sekasi! – pasakiau. – Štai. Tikras radaras, ar ne?

– Gal šitaip užuodi ir alkoholį, ne tik narkotikus? – paklausė Timotis. – Vanesa Marč, narkotikų ieškotoja. Nuostabu! Dabar pažiūrėkim!

Nuo uolos viršūnės apžiūrėję medį, supratome, jog pasiekti nebus taip lengva, kaip iš pradžių atrodė. Šešių colių platumo takelis, kurį tikriausiai buvo pramynusios gana atletiškos ožkos, raitėsi žemyn, geležinkelio sankasos link. Reikėjo išsukti iš šio takelio, tvirtai įsikibti į nudžiūvusio medžio kamieną ir pasiekti aiškiai matomą slaptavietę – drevę maždaug penkių pėdų aukštyje nuo žemės.

– Šuoliai virš liepsnojančios žemės, – tarė Timotis. – Šandorui būtų visai nesunku. Ką gi, verčiau leisk man pamėginti. Ir eik žemyn, numesiu tau paketus.

– Jeigu jie ten yra.

– Jeigu jie ten yra, – linktelėjo jis ir nedrąsiai uždėjo koją ant išlindusios šaknies, o aš taip pat nedrąsiai praslinkau pro jį ir iš lėto ožkų taku ėmiau lipti žemyn, sankasos link.

Jie iš tikrųjų ten buvo. Kai Timas, prigludęs prie medžio kaip beždžionė, pagaliau įkišo ranką į drevę, išgirdau vos prislopintą pergalės šūksnį:

– Jaučiu, kad yra! Negaliu užlipti aukščiau, nematau, bet štai vieno kampelis... du... taip, trys...

– Sakė, kad aštuoni. Vieną tu pats turi, vadinasi, medyje turi būti septyni.

– Dar vienas, jau keturi. Bijau atsistoti. Jei užlipčiau šiek tiek aukščiau, gal pasiekčiau dugną. Taip... penki, šeši... septyni. Viešpatie, kaip šlykštu kišti ranką į drevę. Atrodo, kad kokia voverė tuoj suleis dantis.

– Jeigu Luisas teisus, keista, kad tas šlamštas nesikandžioja. Gal pradėk po vieną mesti man?

– Gerai, – atsakė Timas, ir pirmasis paketas švilptelėjo žemyn. Jis buvo tvirtas, pailgas ir plokščias, suvyniotas į vandeniui nepralaidžią plėvelę ir užlydytas; pačiupinėjus atrodė, kad viduje sudėti keli mažesni. Kelių šimtų svarų vertės mirtį nešantys sapnai. Įsikišau į striukės kišenę. –

Gerai, mesk dar! – Paeiliui krito visi kiti; pusę susigrūdau sau, o kiek netilpo, palikau Timui.

– Štai, – tarė jis iš viršaus, – berods visi. Ar septyni?

– Taip, septyni, daugiau nebeieškok; manau, jis nemelavo. Atsargiai!

– Viskas gerai, laikausi kaip banderlogas. Ne, daugiau tikrai nėra. Lipu žemyn.

Timotis jau buvo nusliuogęs nuo medžio šaknų ir kaip tik žengė ant ožkų tako, kai tai atsitiko. Nežinau, ar užlipo ant kokios atplaišos, ar su tais nelemtais batais paslydo ant šlapios uolos, – šiaip ar taip, jis pargriuvo, kojomis į priekį ėmė čiuožti žemyn, sankasos link, ir jau būtų įkritęs į ten esantį siaurą drenažo griovį, pilną suskaldytų akmenų, bet, iš paskutiniųjų mėgindamas išsigelbėti, staiga plačiai išsiskėtęs šoko pirmyn, išvengė to pavojaus ir nusileido tiesiai ant geležinkelio.

Nudribo bet kaip, kojomis rausdamas šlapią žvyrą; kairioji jo pėda smarkiai atsitrenkė į metalinį bėgį, o dešinioji vos vos praslydo, užtat užkliuvo už truputį pakeltos vidurinės, krumplinį ratą laikančios juostos; garsiai surikęs iš skausmo, Timotis nerangiai išsiskėtė man po kojomis, tarp išmėtytų paketų, kuriuos buvau jam palikusi.

– Timai, Timai! Ar nesusižeidei?

Puoliau ant kelių prie jo. Jis nė nemėgino keltis, sėdėjo keistai išsiskėtriojęs ant bėgių. Galva buvo nukabusi žemyn. Paskui ėmė sunkiai šnopšti iš skausmo, visu kūnu palinkęs prie dešiniosios pėdos.

– Man... man atrodo, įstrigo... koja... O Dieve... turbūt lūžo...

– Leisk, pažiūrėsiu. O, Timai!

Taip, dešinioji pėda. Kai jis krito, čiuoždamas kojomis į priekį, ji įlindo į siaurą plyšelį po truputį nuo žvyro pakeltu viduriniu bėgiu, kietas bato padas įstrigo, o koja taip ir liko persukta nežmonišku kampu.

– Palauk, pamėginsiu ištraukti.

Kad ir kiek galynėjausi su tuo batu, vis tiek nepajėgiau išjudinti, be to, nors Timotis jau buvo susitvardęs ir neišleido nė garso, bijojau, kad visaip tampydama dar labiau jo nesužeisčiau.

– Pirmiausia batą išvarstysime, tada gal pavyks ištraukti koją.

Raišteliai, žinoma, buvo permirkę ir tvirtai sumazgyti.

– Reikės nupjauti, – pasakiau. – Ar turi peilį?

– Ką? – Jis buvo labai išbalęs, veidas išmuštas prakaito. Atrodė, jog tuoj nualps. Kartą pati buvau smarkiai patempusi kulkšnies sausgysles, todėl puikiai prisiminiau kartu su skausmu juntamą šleikštulį.

– Peilį. Ar turi kišeninį peiliuką?

Jis papurtė galvą:

– Deja, ne.

Prikandusi lūpą, mėginau atmazgyti raištelius. Aš irgi nieko tokio neturėjau, net nagų dildės, o Timo koja sparčiai tino. Po kelias minutes užtrukusių beviltiškų pastangų, nusilaužusi nagą, pagaliau pasidaviau. Supratau, kad bato vis tiek greitai nenumausime, neperpjovę odos. Pagraibiusi žvyrą, suradau akmenį aštriu kraštu, bet vos kelias akimirkas pabrūžinusi, turėjau liautis. Neįmanoma perpjauti bato ant sutinusios kojos.

– Pamėginsiu iškasti žvyrą iš po tavo pėdos. Gal tada atlaisvinsime batą. – Bet pradėjusi gremžti žemę po bėgiu, pamačiau, kad apačioje kieta uola. Nieko negalėjau padaryti. Ir nedrįsau ko nors imtis. Kiek supratau, koja buvo lūžusi, todėl bijojau, kad iš skausmo dantis sukandęs vaikinukas daugiau neištvers.

Vis tiek galiausiai pats Timotis pasiūlė vienintelę galimą išeitį:

. – Turėsi taip ir palikti. Viena nepajėgsi. Eik ieškoti pagalbos. Nieko man neatsitiks. Ne taip jau blogai, kai nebrūži-

ni, o jeigu dar truputį pasisukčiau... aha, taip geriau. Viskas bus gerai. Iš tikrųjų. Aš... aš pailsėsiu, paskui vėl pamėginsiu. Be to, dabar svarbiausia Luisas. Verčiau padaryk, kaip jis liepė, ir atsiųsk ką nors į pagalbą. Net jei mane ištrauktum, vis tiek nenuneštum į pakalnę. Nagi, tau teks mane palikti.

– Timai, bijau, bet...

– Tai vienintelė išeitis. – Dėl suprantamų priežasčių jam nesinorėjo daug šnekėti. – Eik žemyn, prie telefono. Pasiimk ginklą. Numečiau ten.

Paėmiau į šoną nulėkusį pistoletą ir įbrukau jam į ranką:

– Man nereikės. Verčiau paliksiu tau. Štai. Gerai, einu. Pasistengsiu kuo greičiau.

– Nepamiršk narkotikų. Geriau pasiimk visus. Man nelabai patiktų sėdėti čia įstrigusiam tarp šitų maišelių, netgi su ginklu. – Jis šiaip taip nusišypsojo: – Sėkmės!

– Ir tau.

Apsisukau ir pasileidau bėgti.

Kai pasiekiau pirmuosius padrikai augančius medžius miško pakraštyje, jau kilo saulė.

* * *

Net nustebau, radusi ir blokpostą, ir džipą, ir karjerą tiksliai tokius, kokius buvome palikę, tik dabar ši vieta, nutvieksta pro pušis besiskverbiančios ankstyvo ryto saulės, nebeatrodė vaiduokliškai niūri – greičiau panaši į mirgantį auksinių spindulių bei ryškiai mėlynų šešėlių paveikslą. Dėkodama Dievui bent už tai, pralėkiau pro karjerą ir keliu bėgau tolyn, į mišką.

„Mersedesas" stovėjo kur paliktas. O netoliese, po nedi-

deliu akmeniu šalia smulkių raudongalvių šungrybių, buvo raktelis. Atsirakinusi įlipau į vidų, nusivilkau striukę su pūpsančiomis sunkiomis kišenėmis, numečiau ją ant galinės sėdynės ir įjungiau variklį. Užsivedė iš karto. Padangomis rausdamas žvyrą, „Mersedesas" šoko į priekį; atsargiai įsukau į vėžių išvagotą keliuką ir ėmiau riedėti žemyn.

Automobilis buvo sunkus, daug sunkesnis negu tie, kuriuos anksčiau man teko vairuoti, o posūkiai – staigūs. Turėjau iš paskutiniųjų stengtis nepasiduoti skubotumui, išstumti iš sąmonės mintis apie pavojų ir galvoti tik apie tai, kaip tokiu galingu automobiliu įveikti tą nemalonią ir sudėtingą kelio atkarpą. Negalėjau net įsivaizduoti, ką būčiau dariusi, jei kas nors tuo metu būtų važiavęs į viršų...

Gerai, kad buvo šviesu. Saulė jau spindėjo aukštai, ir visas kelias tarp pušų mirguliavo ryškiais šviesos ruožais. Atsisukau langą ir įleidau vėsaus, kvapnaus oro. Paukščiai čiulbėjo lyg pašėlę, tarytum pavasarį. Paskui visai netoli man pasigirdo gaidžio giedojimas, ir kažkur, dar arčiau, sušvilpė traukinys. Nuotaika nejučia pagerėjo. Buvo rytas, danguje švietė saulė, ir netrukus visa tai turėjo pasibaigti.

Kelias lanku juosė tankiai sužėlusias pušis, po manimi dabar driekėsi žali, banguoti priekalniai, už jų blizgėjo bažnyčios bokštas bei ežeras. Iš sodybos kamino kilo dūmai. Netrukus šiek tiek toliau, už tankios pušų juostos, pastebėjau kitą dūmų stulpą, šįkart juodų, ir pamaniau, jog tikriausiai jau dirba kokia gamykla. Ryto šviesoje šis taikus pastoralinis vaizdelis neatrodė grėsmingas. Reikėjo tik važiuoti į tą gražų kaimelį ir užeiti į viešbutį. Neabejojau, kad jie ten jau atsikėlę ir kas nors kalbės angliškai, be to, ten juk buvome matę telefoną...

Atsargiai apvažiavau paskutinę kilpą ir paleidau „Mersedesą" tiesiu šlaitu žemyn, pro geležinkelio stotelę, kaimo link. Prisimenu, jog prie stotelės stabtelėjau tik todėl, kad pastebėjau pravirus vartus ir vyriškį mėlynu kombinezonu,

šluojantį neilgą platformą tarp mažytės bilietų kasos ir atsarginio kelio, kur stovėjo traukinys: juokingas palinkęs garvežiukas ir trys vagonai, jau pasirengę dienos darbui. Ten tikrai turėjo būti telefonas.

Vyriškis mane matė. Jis liovėsi šlavęs ir pakėlė galvą. Sustabdžiau automobilį ir ligi pusės išlindau pro langą:

– Atleiskite, ar kalbate angliškai?

Jis prisidėjo ranką prie ausies, paskui, savo lėtumu mane tiesiog siutindamas, paguldė šluotą ir žengė artyn. Negalėdama persiplėšti tarp noro važiuoti toliau, negaišti laiko, ir troškimo tuoj pat pripulti prie artimiausio telefono, staigiai atidariau dureles, iššokau ir pro vartus bėgau jo pasitikti.

– Atleiskite, ar kalbate angliškai?

Berods jis pasakė „ne“ ir berods pradėjo be atodairos berti visiškai nesuprantamus vokiškus žodžius, bet aš nebeklausiau.

Šioje stotelėje buvo du atsarginiai keliai. Viename stovėjo tas traukinys su žemyn nulinkusiu garvežiuku, pasirengusiu per kalnus stumti savo tris vagonus, o kitas kelias buvo tuščias. Nuo jo spindintys bėgiai ėjo pušyno link. O dar toliau, toje pačioje pusėje, už pirmosios medžiais apaugusios kalvos dabar išvydau anuos tirštus, juodus dūmus, kurie, mano manymu, turėjo rūkti iš gamyklos kamino. Ir staiga prisiminiau du dalykus: tą dūmų stulpą, kurį Jozefas pavadino „ugnies mašina“ arba „liepsnojančiu Eliju“, ir prieš tris minutes girdėtą garvežio švilpimą.

Kaip įgelta atsisukau į vyriškį ir pirštu parodžiau aukštyn, kur vingiavo geležinkelis:

– Ten! Tas! Traukinys? Traukinys?

Jis buvo senyvo amžiaus, su nukarusiais ūsais ir pavandenijusiomis melsvomis akimis, nuo kurių tikriausiai spinduliais plito juoko raukšlelės, bet dabar tos ankstyvą rytą

dar traiškanotos akys iš nuostabos prisimerkė. Jis žiūrėjo į mane nieko nesuprasdamas. Aš vėl, tarytum paklaikusi pantomimos artistė, mostelėjau į stovintį traukinį, į dūmus virš medžių ir į bėgius; paskui pirštu pabaksnojau sau į riešą.

– Laikas... pirmasis traukinys... septynios valandos... *Sieben Uhr*... traukinys... išvažiavo?

Senis kryptelėjo galvą į sieną už nugaros, kur tik dabar pastebėjau stoties laikrodį, rodantį pusę šešių, o paskui, kaip ir aš mostaguodamas į dūmus kalno šlaite, vėl ėmė balbatuoti vokiškai.

Bet ir taip jau buvo aišku. Mačiau, kaip juodieji dūmai lėtai, bet nepermaldaujamai tarp medžių kilo į viršų, o paskui dar aukščiau, ant saulės nušviestos žavingos apvalios kalvos išvydau ir judantį garvežį: jis buvo visiškai toks pat, kaip ir stovintis stotyje, tačiau stūmė tik vieną vagoną. Netgi ne vagoną, o kažin kokį prekinį vagonėlį...

Senis šalia manęs tarė: *„Gasthaus... Café"*, ir vėl ėmė gestikuliuoti, rodydamas į traukinį, stovintį atsarginiame kelyje. Netgi šnekėdamas gryniausia anglų kalba, nebūtų paaiškinęs geriau. Dabar viską supratau kuo puikiausiai. Mano įsimintame tvarkaraštyje, be abejo, buvo tik tie traukiniai, kurie veža turistus, ir pirmasis iš tikrųjų turėjo išvykti septintą. Tačiau niekam į galvą, matyt, nešovė mintis ten parašyti, kad penktą valandą trisdešimt minučių garvežys gabena maisto produktus restoranui.

Vokiškai ar ne vokiškai, telefonu vis tiek nieko negalėjau padaryti. Senis kažką tebeaiškino – labai noriai, maloniai, tikriausiai patenkintas, radęs klausytoją tokiu absurdišku paros metu. Aš berods pasakiau „ačiū" ir palikau jį ten vieną šnekėti toliau.

Laimė, buvo pakankamai vietos apsisukti. „Mersedesas" aplėkė ratą kaip bumerangas, ir aš vėl skriejau tuo šlykščiu keliuku – nerūpestingai, į nieką nekreipdama dėmesio, tarsi tai būtų buvusi kokia *Strada Del Sol*.

Dvidešimt pirmas skyrius

Visų geriausi mūs veiksmai
Dažnokai baigiasi kvailai.

Samiuelis Batleris *„Satyra apie žmogaus silpnumą ir kančias“*

Važiuoti į kalną bent jau atrodė šiek tiek lengviau, negu nuo jo nusileisti.

Riedėdama į apačią, buvau per daug susirūpinusi, kad pastebėčiau ką nors dar, ne tik žvyruotą kelio paviršių, o kai kilome aukštyn prieš aušrą, buvo tamsu, be to, visą laiką krapščiausi su žibintuvėliu bei žemėlapiu. Dabar, vairuodama tą didelį automobilį, tarsi bombonešį, į viršų, iš paskutiniųjų stengiausi prisiminti, kur šis pasibaisėtinas žvyrkelis labiausiai priartėja prie geležinkelio.

Berods buvo tik dvi tokios vietos. Už kelių vingių nuo stoties kelias susiėjo su traukinio bėgiais ir maždaug šimtą jardų vingiavo lygiagrečiai, o toliau, priešais statų šlaitą, geležinkelis suko į kairę, palei kalno pakraštį, tuo tarpu mano keliukas darė didelę kilpą į dešinę, žemiau miško ribos. Antroji vieta buvo prie karjero – kelio pabaigoje. Supratau, jog tai bus paskutinė galimybė pagauti traukinį.

Šaltakraujiškai mąstydama, vargu ar būčiau turėjusi vilties, jog spėsiu tai padaryti, bet aš nemąsčiau, netgi negalvojau, kas atsitiktų, jei ties kuriuo nors staigiu posūkiu nesuvaldyčiau sunkaus automobilio. Jis buvo toks sunkus, ir kelias toks pavojingas, kad paprasčiausiai neturėjau laisvos rankos pavaroms, taigi visą laiką važiavau antra ir skriejau vingiais net skersomis, negailėdama nei padangų, nei

dažų. Jau po visko pastebėjome, kad įlenktas stebulės dangtelis ir smarkiai įbrėžtas kairysis šonas, bet aš tikrai nežinau, kaip tai nutiko. Tik lėkiau kuo greičiau į kalną ir mėginau prisiminti, ar dar toli ta vieta, kur kelias priartėja prie geležinkelio.

Įveikusi penktą ar šeštą posūkį, šiek tiek lengvesnį negu ankstesnieji, priešais išvydau beveik tiesią proskyną tarp medžių, pro kuriuos plieskė jau kaitri saulė, skersiniais ruožais subrūkšniavusi išvažinėtą kelią, kaip pabėgiai geležinkelį. Proskynos gale kybojo truputį į šalį nupūstas juodas garvežio dūmų debesis.

Spūstelėjau pedalą. Šešėlių ruožai susiliejo į ištisinę virpančią juostą. Ir staiga kairėje atsiradę blizgantys bėgiai priartėjo prie kelio.

Maždaug šimtą trisdešimt jardų geležinkelis ir miško keliukas ėjo greta. Ši bėgių atkarpa buvo tuščia, bet juodi dūmai tebekybojo tarp medžių šakų. Tvirtai laikydama vairą siaurame kelyje, kiek pajėgiau išlindau pro langą ir įtempusi akis žiūrėjau į priekį, kol geležinkelis dingo miško tankmėje, kur uolos paslėpė jį nuo saulės.

Jis buvo ten. Pastebėjau juodą, kvadratinį garvežiuko užpakalį su kabančia lempa, uždegama, kai kalnuose tvyro rūkas; dabar ji siūbavo kaip raudona akis ir galiausiai dingo medžių tunelyje. O į viršų kamuoliais veržėsi tamsūs, grėsmingi dūmai.

Traukinys važiavo lėtai – šlaitas ten buvo toks status, kad net mačiau vagonėlio stogą anapus garvežio, o dar toliau ir tą dantytą juostą, į kurią kabindamasis garvežys kopė aukštyn – krumplys po krumplio, vis išpūsdamas dūmus. Kabinoje buvo du žmonės: vienas, palinkęs į priekį, stebėjo bėgius, o kitas susikaupęs mėgino atkimšti kažką panašaus į alaus butelį. Uždėjau ranką ant signalo ir laikiau nuspaudusi.

Noriu pagirti „Mersedesą“: jo signalas – kaip griaustinio

trenksmas Paskutinio teismo dieną. „Liepsnojantis Elijas“ tikriausiai ir pats nemažai triukšmavo, bet mano signalas tiesiog perskrodė mišką.

Abu vyriškiai išsigandę apsidairė. Persisvėriau pro langą ir ėmiau lyg paklaikusi mojuoti, šaukdama – nors tai atrodė beviltiška – patį tinkamiausią vokišką žodį, kokį pavyko prisiminti: *Achtung! Achtung!* Po kankinamos kelių sekundžių tylos pamačiau, kad vienas iš jų – mašinistas – tiesia ranką, tarytum ieškodamas stabdžių rankenos.

Po kelių jardų mano kelias turėjo nutolti nuo geležinkelio. Taigi nuspaudžiau stabdžius ir vėl persisvėriau pro langą, dar smarkiau mojuodama.

Mašinistas surado, ko ieškojo, ir patraukė. Tai buvo garinis švilpukas. Garvežys išleido ilgą, draugišką *tū tū*. Tas kitas vyriškis patenkintas kilstelėjo alaus butelį. Garvežys dar trečią kartą sutūtavo ir dingo iš visų pusių jį apsupusiame miške.

Iki šiol nesuprantu, kaip su savo „Mersedesu“ nenulėkiau nuo kelio. Tiesiog pavyko laiku pasukti jo nosį, kai žvyrkelis nukrypo nuo geležinkelio ir ėmė vingiuoti miško pakraščiu. Turėjau dar vieną galimybę, ir dabar, baisiausiai supykusi, suvokiau, kad ji gana reali. Nors reikėjo nuvažiuoti ilgesnį nuotolį, buvo aišku, kad „Mersedesu“ lengvai spėsiu pasiekti blokpostą ir sustabdyti traukinį...

Privalėjau spėti. Vienintelė pastarojo nevykusio mėginimo pasekmė buvo tai, kad švilpukas Timočiui pranešė, jog artinasi traukinys: kad ir kaip vaikinas jautėsi anksčiau, dabar jį turėjo šaltas prakaitas išmušti iš baimės, besėdint ten ant bėgių ir žinant, kad garvežys pūškuodamas kopia artyn.

Laimė, sulig kiekvienu jardu automobilis darėsi man vis savesnis, šlaitas buvo nebe toks status, o vingiai daug platesni. Nė nenutuokiu, kokiu greičiu užlėkiau likusias šešias

ar septynias atkarpas, bet atrodė, kad visa įkalnė vyniojasi paskui mane kaip ilga, mirganti saulės bei šešėlių juosta, ir netrukus, įveikusi paskutinį posūkį, išvydau didelį atvirą plotą, blokpostą ir blizgančius bėgius šalia jo.

Bet nemačiau traukinio.

„Mersedesas" šovė tiesiu keliu pirmyn kaip į avilį grįžtanti bitė ir, cypdamas padangomis bei visas linguodamas, sustojo gal per jardą nuo blokposto. Iššokau ir puoliau prie bėgių.

Supratau, jog man pavyko. Apačioje pastebėjau dūmus, maždaug už ketvirčio mylios: ten garvežys neskubėdamas, abejingai pukšėjo į viršų. Jie, be abejo, dar negalėjo manęs matyti; buvo aišku, jog pamatys tik tada, kai garvežys išnirs iš miško, už kokių penkiasdešimties jardų nuo manęs. Tikėjausi, kad netgi tokį ankstyvą rytą jie atidžiai žiūrės į priekį. Galėjau paspausti signalą, arba pamojuoti... jei būčiau turėjusi kokį raudoną daiktą...

Bet jau žinojau, kaip jie reaguoja į signalą. Ir į mano mojavimą. Mintyse mačiau visa tai vėl, su šiurpia pabaiga: signalas, aš mosikuoju rankomis, abu vyriškiai linksmai pamoja man, paskui garvežys važiuoja pro šalį ir raudona siūbuojanti lempa dingsta už tolimo vingio...

Raudona užpakalinė lempa. Gerai, kad turėjau „Mersedesą".

Nubėgau atgal prie automobilio. Kai įšokau ir užtrenkiau dureles, kairėje pro medžius prasiveržė juodi dūmai ir pamačiau buką vagonėlio priekį. Uždegiau visus „Mersedeso" žibintus, įjungiau pavarą ir, smarkiai nuspaudusi pedalą, pajudėjau geležinkelio link.

Priekinis ratas atsitrenkė į bėgį, ir iš pradžių pamaniau, kad automobilis nuriedės į šalį, bet padanga tvirtai sukibo su metalu ir perlipo, paskui užpakalinė, ir „Mersedesas" vėl sustojo; abu kairieji ratai buvo tarp bėgių, o galinės bei

stabdžių šviesos įspėjamai plieskė į tą pusę, iš kurios artinosi traukinys. Dėl viso pikto dar viena ranka nuspaudžiau signalą, o kita atidariau dešiniąsias dureles. Nusprendžiau, jog prisileisiu juos ne arčiau kaip per dvidešimt penkis jardus, o paskui spruksiu šalin. Vis tiek nebūčiau galėjusi išgelbėti automobilio, jeigu jie laiku nebūtų jo pamatę, be to, nemaniau, kad traukinys labai nukentėtų; tvirtai įsikabinęs krumpliais, jis tikriausiai lengvai būtų atlaikęs susidūrimą.

Ir kodėl man anksčiau pasirodė, kad traukinys važiuoja lėtai? Dabar jis dundėjo į kalną kaip koks ekspresas. Aukštyn veržėsi ir aplink sklido juodi dūmai. Net pro signalo staugimą girdėjau, kaip sunkiai, ritmingai pūškuoja mažasis garvežiukas. Trisdešimt penki jardai. Trisdešimt. Berods išgirdau šūksnį. Atleidau signalą ir pasirengiau nerti pro atviras dureles. Suskambėjo kažkoks varpelis, paskui garvežys šaižiai, piktai sušvilpė. Iššokau iš automobilio ir sprukau tolyn.

Klaikiai sucypė stabdžiai, pasipylė keiksmai, ir „Liepsnojantis Elijas", dar kartą sutūtavęs, galiausiai sustojo – maždaug už septynių jardų nuo „Mersedeso".

Abu vyrai iš kabinos nušoko žemyn ir ėmė artintis prie manęs. Trečiasis – visgi ten buvo ir palydovas – išlipo iš vagonėlio. Mašinisto padėjėjas rankoje tebelaikė alaus butelį, tačiau dabar jau kaip mirtiną ginklą, ir iš veido atrodė, kad yra pasirengęs jį panaudoti. Abu pratrūko kalbėti, o tikriau šaukti, vienu metu, baisiai įniršę ir, be abejo, vokiškai – beje, mano manymu, ši kalba labiausiai ir tinka įniršusiam žmogui. Maždaug pusę minutės jie taip rėkė, kad nebūčiau galėjusi įterpti nė žodelio, net jei būčiau buvusi austrė; taigi stovėjau bejėgė prieš audrą, ištiesusi į priekį rankas, tarsi norėdama apsiginti nuo smūgio alaus buteliu.

Pagaliau atsirado tarpelis toje garsiai išrėkiamų klausimų kanonadoje, iš kurios nė vieno žodžio nesupratau, nors esmė, be abejo, buvo labai aiški.

– Atleiskite, – pasakiau kone praradusi viltį. – Atleiskite, aš turėjau tai padaryti. Ant bėgių guli berniukas... ten, truputį aukščiau, toliau, berniukas, vaikinas... *Junge*, ant *Eisenbahn*. Turėjau jus sustabdyti. Jis sužeistas. Prašau... atleiskite.

Vyriškis su alaus buteliu pasisuko į šalia stovintį kitą. Šis – mašinistas – buvo aukštas, stambus, apsirengęs tamsiai pilkais marškiniais bei senomis pilkomis kelnėmis, užsimaukšlinęs kepurę su snapeliu.

– *Was meint sie?* *

Mašinistas tarstelėjo jam porą sakinių, paskui kreipėsi į mane bjauriu, gomuriniu balsu, kuris tą akimirką man pasirodė mielesnis net už Gielgudo deklamuojamas Šekspyro eiles:

– Ar tai jūs būti kvaila? Nėra jaunas ant bėgių. Yra ant bėgių mašina. Ir kodėl? Klausiu kodėl?

– O, jūs kalbate angliškai! Ačiū Dievui! Paklausykite, *mein Herr*, atleiskite, aš labai gailiuosi, kad teko tai padaryti, bet reikėjo sustabdyti traukinį...

– A, taip, sustabdyti traukinį, tačiau tai pavojus. Aš tai pasakyti policijai. Mano brolis, jis yra policija, jis apie tai su jumis kalbėti. Už tai jūs mokėti. *Herr Direktor...*

– Taip... taip... žinau. Žinoma, aš sumokėsiu. Bet paklausykite, būkite geras, paklausykite. Tai svarbu, man reikia pagalbos.

Ir staiga jis suprato. Akimirksniu netikėtas išgąstis bei pyktis atslūgo, ir jis pagaliau pastebėjo tai, kas buvo aiškiai matyti mano veide: ne tik ištinusį skruostą, bet ir nakties įtampą bei baimę dėl Timočio. Dabar priešais mane stovėjo jau ne įsiutęs, raumeningas mušeika, o stambus vyriškis švelniomis melsvomis akimis, atidžiai žvelgiantis man į akis ir klausiantis:

---

* Ką jinai čia šneka?*(vok.)*

– Yra nelaimė, taip? Kokia nelaimė? Kodėl jūs mano traukinys sustabdyti? Jūs pasakyti.

– Ten vaikinas, mano draugas, jis nukrito ant bėgių. Susižeidė koją. – Kaip mokėdama rodžiau gestais. – Dabar guli ant bėgių. Negali pasitraukti. Aš bijojau. Turėjau jus sustabdyti. Ar suprantate? Pasakykite, kad suprantate!

– Taip, aš suprantu. Tas vaikinas... ar jis platus?

– Nelabai. Tiesą sakant, jis gana liesas. – Staiga susigriebiau: – Ar jis *koks*?

– Platus. – Jis mostelėjo aukštyn, į geležinkelį. – Ne taip sakyti, ne? Vokiškai *weit*. Ar jis plačiai nuo čia?

– O, ar toli? Ar toli! Nelabai, tik truputį toliau, už tunelio, pirmojo tunelio. – Sukau galvą, kaip gestais parodyti tunelį. Kažin kaip sumosavau, ir jis berods suprato – arba tiesiog nekreipė dėmesio į mano aiškinimą ir nusprendė pasitenkinti tuo, ką jau žino.

– Jūs parodyti. Mes dabar patraukti mašina.

Trys tvirti vyrai „Mersedesą" patraukė gana greitai. Nė nemėginau jiems padėti. Patirta baimė netikėtai mane paveikė, todėl prisėdau ant pabėgių krūvos ir nieko nematydama žiūrėjau, kaip jie įsitempę siūbuoja vargšą Luiso automobilį, kol galiausiai jis pasidavė ir buvo nustumtas nuo bėgių. Paskui, dviese paėmę už parankių, jie mane kaip kokį ryšulį įkėlė į garvežio kabiną, ir „Liepsnojantis Elijas", su pasibaisėtinu triukšmu išspjovęs į viršų šlykščių juodų dūmų debesį, vėl iš lėto pajudėjo pirmyn.

Tikriausiai mes visi – ir berniukai, ir mergaitės – būdami tam tikro amžiaus svajojame vairuoti traukinį. Taigi dabar, kai baimė šiek tiek atslūgo, man iš tikrųjų patiko pasivažinėti – juo labiau kad iš visų garvežių, kuriuos buvau mačiusi, šis, nors ir ne pats įspūdingiausias, visgi atrodė įdomiausias – devyniolikto amžiaus reliktas, toks pat žavus, kaip ir beveik pamiršti žaisliniai vaikystės traukinukai. Jo nosis,

tokia absurdiška ir pasigailėtina lygioje vietoje, buvo nulenkta žemyn tam, kad lipant į kalną kabinos grindys išliktų horizontalios. Kuro bakas buvo plokščias ir juodas, kaminas – didžiulis, piltuvėlio formos, o kiekvienas kabinos colis prikaišiotas visokių vamzdelių, vielų bei neįsivaizduojamos paskirties įtaisų. Garvežio šonai buvo juodi, ratai ryškiai raudoni, jis dvokė, buvo purvinas, nežmoniškai triukšmingas ir neabejotinai nuostabus. Jei baroko laikais kas nors būtų išradęs garvežį, tai tikriausiai labai panašų.

Netrukus išlindome iš medžių priedangos, ir priešais mus ryto saulės nušviesti bėgiai atrodė kaip gilus trigubas įbrėžimas baltame kalkakmenyje. Atsargiai puškavome per išlinkusią pliką uolą, kurią dengė tik velėna su tankiais gencijonų kuokštais, o paskui bėgiai nėrė į išėmą, ir iš visų pusių mus apsupo šiurkščios, beveik vertikalios akmenų sienos, gerokai aukštesnės už vagonėlį; jos buvo taip arti, kad aš net susigūžiau kabinoje, tačiau priešakyje, už kelių šimtų jardų, dar spėjau pamatyti juodą pirmojo tunelio angą.

Visa gerkle šaukdama, pranešiau apie tai mašinistui, nors, be abejo, nereikėjo, o jis tik nusišypsojo, linktelėjo ir ženklais parodė, kad neišlįsčiau iš kabinos, būčiau po stogu. Galėjo ir nesivarginti. Ir taip jau sėdėjau susitraukusi. Tunelis atrodė labai nejaukus ir ankštas, bet šiaip taip pralindome, nors, prisiekiu, šonuose buvo likę vos pėdos platumo tarpeliai.

Kadangi tunelis buvo gana ilgas, pamaniau, kad, jei man būtų reikėję jį kasti, aš irgi nebūčiau dariusi plataus, bet pro jį važiuodamas, žmogus jauteisi kaip siūlas, veriamas į siaurą adatos skylutę. Ankštoje, slegiančioje tamsoje bildesys buvo siaubingas. Pulsuojantys garvežio dūmų pliūpsniai čia atrodė tūkstantį kartų triukšmingesni; atsimušę į sienas, jie garsiai aidėjo šioje akmeninėje tūboje. Be to, dar garai. Per dvidešimt sekundžių tunelis pavirto garine pirti-

mi, ir ta pirtis nebuvo švari. Tai galėjo apkvaišinti bet ką, todėl kai mašinistas uždėjo ranką ant droselio ir sumažino greitį, nebegalvodama apie Timą, aš vos nepradėjau klykti, kad kuo skubiau spruktume iš šio karšto, tamsaus ir triukšmingo pragaro. Dabar esu visiškai įsitikinusi, kad joks palydovas – net jeigu jo akys būtų spėjusios priprasti prie staiga plykstelėjusios šviesos – nebūtų laiku pastebėjęs ant bėgių gulinčio Timo.

Pro tunelio viršuje tvyrančius bjaurius dūmų debesis jau skverbėsi šviesa. Įžiūrėjau uolų įtrūkimus bei išsikišimus. Šviesa darėsi vis ryškesnė, oras – švaresnis. Kai atsistojau pasidairyti, priešakyje staiga suspindėjo saulė, ir netrukus mūsų pirmgalys – vagonėlis – atsidūrė atvirame ore, o juodo šešėlio kraštas spindinčiu stogu šliuožė garvežio link.

Šaižiai suskambėjo varpelis. Vėl išgirdau, kaip cypia stabdžiai ir žviegia į plieną besitrinantis plienas. Garsiai atsiduseę, traukinys sustojo, šnypšdamas ėmė veržtis garas, bet greitai nutilo, ir toliau garvežys tik švelniai dūzgė kaip garų pilnas arbatinukas.

Atsirėmiau į bėgį ir pasilenkiau prie pat žvyro:

– Timai, Timai, čia aš! Kaip laikaisi?

Timas tebelaukė manęs ten, koja tebebuvo įstrigusi. Kai pribėgau artyn, jis lėtai atsitiesė iš labai keistos pozos, ir tada supratau, kad, girdėdamas traukinio dundesį, vargšas berniukas mėgino sutalpinti ilgą savo kūną tarp bėgio ir vidurinės juostos, šitaip tikėdamasis išvengti bent vieno rato, jei atsitiktų blogiausia ir traukinys jį pervažiuotų. Iš karto mačiau, kad jam tai nebūtų pavykę; tikriausiai jis ir pats tai žinojo. Jau anksčiau jis buvo nublyškęs, o dabar atrodė baltas kaip mirtis, bet šiaip taip atsisėdo ir netgi sugebėjo, nušvitęs iš palengvėjimo, išspausti kažką panašaus į šypseną.

Atsiklaupiau prie jo:

– Atleisk, tikriausiai išgirdai dar už kelių mylių. Nieko geriau nesugalvojau.

– Šiek tiek... per daug dramatiška, sakyčiau. – Jis iš paskutiniųjų stengėsi nesielgti dramatiškai, bet balsas vis tiek gerokai virpėjo. – Jaučiausi kaip koks Perlas Vaitas. Daugiau niekada nesijuoksiu, žiūrėdamas siaubo filmus. – Jis atsisėdo tiesiau. – Tiesą sakant, tai iš tikrųjų nebloga išeitis. Luisas iš karto gaus ir transportą, ir pastiprinimą. Ar tau leido pavairuoti?

– Net į galvą neatėjo paprašyti. Gal tau leis, kai važiuosime žemyn.

Viena ranka jį apkabinau ir laikiau parėmusi. Vyrai buvo atskubėję kartu su manimi ir, nors mačiau, kad Timotis stengiasi susikaupti ir mintyse rikiuoja vokiškus žodžius, jiems jokių paaiškinimų nereikėjo. Mašinistas su palydovu tuoj pat ryžtingai ėmėsi bato: po kelių sekundžių raišteliai jau buvo nupjauti, ir jie švelniai, atsargiai pradėjo rėžti bato odą ant smarkiai sutinusios kojos. Mašinisto padėjėjas irgi pasirodė esąs labai nuovokus. Kol kiti dirbo, jis nuėjo atgal prie vagonėlio ir netrukus grįžo su plokščiu žalios spalvos buteliu; atkimšęs padavė Timočiui ir kažką pasakė vokiškai.

– Butelis, jis būti viešbučiui, – paaiškino mašinistas, – bet Johanas Bekeris nesakyti ne.

– O taip, be abejo, nesakys, – tarė Timas. – Kas čia?

– Brendis, – atsakiau. – Gerk, tau reikia, tik, dėl Dievo meilės, neišmauk viso. Man irgi praverstų bent pusė pintos.

Netrukus, brendžiui keliaujant ratu, – geležinkelininkai, matyt, irgi jautė įtampą po tokių išgyvenimų, kaip ir mudu su Timočiu, – Timo pėda buvo atsargiai ištraukta iš bato liekanų, ir paslaugios rankos pusiau nešte nutempė jį prie traukinio.

Vagonėlis, kuriame jie mus įkurdino, buvo iki viršaus pri-

krautas įvairių maisto atsargų, tačiau dar radome vietos atsisėsti ant grindų, be to, pastebėjau, kad duris galima užrakinti.

– Dabar, – vokiškai tarė mašinistas Timočiui, – mes jus nuvešime aukštyn, į viešbutį. Ponia Beker pasirūpins jūsų koja, o Johanas Bekeris pavaišins pusryčiais.

– Jeigu turite pinigų, – gaižiai pridūrė palydovas.

– Nesvarbu, aš užmokėsiu, – tarė mašinistas.

– Ką jie čia šneka? – paklausiau, ir Timas man paaiškino.

– Na, dėl pusryčių aš abejoju, – pasakiau, – bet iš tikrųjų reikėtų važiuoti su jais į viršų. Vagonėlyje bus patogiausia nugabenti tuos niekšus į kaimą. Be to, atsivesime solidžių piliečių palydą, kaip Luisas ir prašė, – mašinistas yra policininko brolis, ir iš jų šnekų atrodo, kad nė vienas nejaučia ypatingo draugiškumo Bekeriui. Gal galėtum jiems paaiškinti, kol nepajudėjome, kad viršuje jie ras mano vyrą, nutaikiusi pistoletą į Bekerius bei dar vieną vyriškį, ir kad jie, kaip solidūs piliečiai, privalo Luisui padėti, nugabenti visą kompaniją žemyn ir saugoti, kol atvyks policija?

– Gerai, pamėginsiu. Dabar?

– Jei nepasakysi, kol nepradėjome važiuoti, vėliau niekas tavęs neišgirs. „Liepsnojantis Elijas“ triukšmauja kaip reikiant. Nagi, pamėgink... ar mokėsi paaiškinti vokiškai?

– Gerai, pasistengsiu. Gaila, nežinau, kaip vokiškai kokainas... Kas atsitiko?

– Kokainas... – bejėgiškai pratariau. – Buvau visai pamiršusi. Palikau kišenėse ant užpakalinės sėdynės.

– *Ką?* Na, jei automobilis užrakintas...

– Neužrakintas. Tiesą sakant, raktelis irgi ten liko, – pasakiau.

Persigandę ilgai spoksojome vienas į kitą, paskui staiga ėmėme juoktis apgailėtinu, kvailu juoku, kuris pamažu vir-

to bejėgišku kikenimu, o trys mūsų draugai stovėjo šalia, su užuojauta žvelgė į mus ir, negaišdami laiko, tuštino brendžio butelį.

– Ką gi, tikiuosi, – nusišluostęs akis, pagaliau tarė Timotis, – kad mokėsi angliškai paaiškinti tai Luisui.

Taigi Luisą, sėdėjusį ant ponios Beker virtuvės stalo kraštelio, gėrusį ponios Beker kavą ir laikiusį ponią Beker, jos vyrą bei jos vyro draugą priešais „Berettos" vamzdį, galiausiai sargyboje pakeitė ne šaltakraujai, griežti profesionalai, kokių jis tikriausiai laukė, o gana keista diletantų grupelė, iš kurių du buvo gal ir ne įkaušę, bet gerokai įsilinksminę, o kiti irgi aiškiai kvepėjo pono Bekerio brendžiu.

* * *

Tai jau vyko po kokių keturių valandų.

Kokainą atgavome, belaisviai buvo atiduoti šaltakraujams, griežtiems profesionalams, o apdaužytas „Mersedesas" šiaip taip parvežė mus namo, į Cechšteino pilį, kur gydytojas, raminamai pašnekėjęs apie sausgyslių patempimus bei dieną lovoje, sutvarstė Timočiui koją; aš išsimaudžiau vonioje ir, dabar jau jausdamasi iš tikrųjų gležna ir trapi, apimta palengvėjimo, palaimingai sklendžiau lovos link, o Luisas išlindo iš apiplyšusių savo drabužių ir ieškojo lagamine skustuvo.

Tada kai ką prisiminiau ir sustingau:

– Li Eliotas! – sušukau. – Jie mano, kad esi Li Eliotas! Ar taip ir užsiregistravai?

– Aš išvis neužsiregistravau. Vestibiulyje kažkokia moteriškė kažką man rėkė, bet pasakiau „vėliau" ir paspaudžiau lifto mygtuką. – Jis numetė megztinį į kampą ir ėmė segiotis marškinių sagas. – Beje, durininkas su mano lagaminu jau traukė į kitą pusę, bet aš atėmiau ir atėjau čia.

– Luisai... ne, palauk, mielasis... Gal visgi nueitum ir viską paaiškintum?

– Šiandien man jau pakaks aiškinimų. Palauksiu ryto.

– Dabar jau rytas.

– Tuomet rytojaus ryto.

– Bet... mielasis, surimtėk nors truputį, jau po dešimtos. Jei kas įeitų...

– Neįeis. Durys užrakintos. – Jis plačiai nusišypsojo ir nusviedė marškinius į tą patį kampą, prie megztinio. – Jei norėsime vėl su kuo nors bendrauti, galėsime tai daryti vėliau – telefonu. O dabar, manau, padėtis tampa nevaldoma... Taigi. Viskas iš eilės, mano mergyte. Noriu išsimaudyti, nusiskusti ir... nejaugi negirdėjai, ką sakė gydytojas? Visiems praverstų diena lovoje.

– Gal tu ir teisus, – pasakiau.

EPILOGAS

Jo žvengimas – kaip valdovo įsakymas,
o savitvarda kelia pagarbą.

V. Šekspyras *„Henrikas V“*

Salė buvo išpuošta balta ir auksine spalvomis, kaip kokia šokių menė. Didžiuliai švytintys krištoliniai sietynai atrodė įžiebti labiau dėl grožio negu dėl šviesos, nes pro plačius langus į vidų sruvo rugsėjo saulės spinduliai. Vietoje išblizgintų grindų čia buvo erdvi pjuvenomis bei sutrinta ąžuolo žieve nubarstyta arena, iš pradžių tvarkingai sugrėbstyta dailiais ruoželiais, bet paskui jos paviršiuje atsirado keisti, banguoti kontūrai, kuriuos įspaudė baltųjų eržilų, rodžiusių įvairias figūras bei pagal muziką šokusių savo nuostabų, sudėtingą šokį, kanopos.

Dabar arena buvo tuščia. Penki balti žirgai vorele išbėgo pro tolimajame salės gale esančią arką ir koridoriumi nurisnojo arklidės link. Nutilo Bokerinio menuetas.

Nišose susigrūdę žmonės ištiesė kaklus į priekį. Visos vietos buvo užsėstos, o balkone žiūrovai stovėjo, mėgindami ką nors pamatyti vienas kitam per petį; atsiradus pertraukėlei, visi ėmė krutėti, šnibždėtis ir šlaminti programas. Šalia manęs Timotis, įsitempęs iš susijaudinimo, palinko pirmyn, o kitoje pusėje Luisas – viskuo patenkintas ir įdegęs nuo saulės – skaitė programą taip, tarsi niekas pasaulyje jam daugiau nerūpėtų, tik žinia, kad šį sekmadienio rytą garsusis Neapolitanas Petra grįžo į Ispanų jojimo mokyklą, todėl

dabar pats direktorius pasirodys kartu su juo, ir visa Viena atėjo pažiūrėti.

Šviesos anapus arkos įsiplieskė ryškiau. Durys atsivėrė. Pasirodė žirgas su lyg statula sėdinčiu raiteliu. Lėta risčia jis išbėgo į salės vidurį. Jo ausys buvo stačios, šnervės išpūstos, judesiai išdidūs, ramūs, nuosaikūs, bet kartu ir džiaugsmingi. Nepastebėjau jokio ankstesnio stingulio. Jis bėgo ratu, ir šokio žingsniai atrodė dar gražesni, nes nebuvo girdėti nė menkiausio dunksėjimo: duslius smūgius į smėlį užgožė muzika, todėl eržilo kanopos tarytum skriejo ore, ir jis šoko lengvai, vos liesdamas žemę, lyg vandens paviršiumi plaukianti gulbė. Šviesa sruvo ir tviskėjo ant baltos odos be jokių tamsių dėmių (jos buvo stropiai nutrintos ir išbaltintos), o tankūs šilkiniai karčiai bei uodega blaškėsi į visas puses kaip sniego gūsis.

Muzika pasikeitė; direktorius nė nekrustelėjo; senasis žirgas suprunkštė, pakramtė žąslus ir kartu su raiteliu pasikėlė į orą, į pirmąjį „šuolį virš žemės".

Paskui viskas pasibaigė; eržilas paėjo į priekį ir, kraipydamas ausis, ramiai klausėsi aplodismentų. Minia po truputį stojosi. Raitelis nusiėmė skrybėlę, pagal tradiciją nusilenkė imperatoriaus portretui, bet kažin kaip sugebėjo neatkreipti dėmesio į save bei savo meistriškumą: svarbiausias čia buvo žirgas.

Senasis keršis nulenkė galvą. Jis stovėjo prieš mus, už kokių šešių pėdų, ir žiūrėjo tarytum tiesiai mums į akis; bet šįkart nesužvengė pasisveikindamas, netgi nepastebėjau jokio blykstelėjimo didelėje tamsioje akyje, iš kurio būčiau supratusi, kad jis mus atpažino. Eržilo žvilgsnis, kaip ir visa elgsena, buvo kažin koks sutelktas, mįslingas, tarytum atgręžtas į vidų; visa savo esybe jis atrodė pasinėręs į senąjį mokslą, kuris jam tiko kaip nuosava oda.

Jis pasitraukė atbulas, apsisuko ir išėjo, pamažu slūgstant aplodismentams. Pilkos durys užsivėrė. Šviesos prigeso, ir baltasis žirgas anapus arkos koridoriumi nurisnojo ten, kur prie gardo tebebuvo lentelė su jo vardu ir šviežių šiaudų pakreikta ant žemės.

Stewart, Mary
St-181 Šuoliai virš žemės: romanas/Mary Stewart; iš anglų kalbos vertė Daiva Daugirdienė. – Vilnius: Alma littera, 1999. — 286 p. ([Sfinksas])

ISBN 9986-02-604-0

Patrauklus, smagus, vietomis net žaismingas detektyvas, kurio veiksmas vyksta Austrijos Alpėse, o veikėjai ne tik žmonės, bet ir žirgai.

UDK 820-3

Mary Stewart

Šuoliai virš žemės

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Daiva Daugirdienė

Dailininkas *Kęstutis Grigaliūnas*
Techninė redaktorė *Birutė Tolvaišienė*
Korektorė *Aušrinė Matulevičiūtė*
Kompiuteriu maketavo *Ligita Plešanova*

SL 412. Užsakymas 497
Išleido leidykla „Alma littera", Šermukšnių g. 3, 2600 Vilnius
Puslapis Internete: http://www.aiva.lt/AlmaLittera
Spausdino SPAB spaustuvė „Spindulys",
Gedimino g. 10, 3000 Kaunas